Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Talmud gadol ...

[4,2] : Masekhet taanit

Nunc secundum Editionem Basileensem denuo emissum, Francofurti Ad Oderam: Gottschalckius, [5]458 [1698]

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414

Band (Druck) Freier Zugang PUBLIC DOMAIN

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0001
DFG

24.Mai 1933

Mühp Jahrgang III. IV.

101, 3, 7.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0002
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0003
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0004
DFG

מסכת תענית

עם פירוש רשי ותוספות ופסקי תוספות ורבינו אשר והמשניות עם פירוש הרמבם זל

כפי אשר נדפם בבסיליאה לא לגרוע ולא להוסיף רק לתקן השגיות שנפלו בדפוס ההוא ונדפסו עם יופי אותיות והדיו והנייר לא נפל דבר מכל טוב תיקונן בצורתן ובשיעור דף על דף ממש ועם כמה מעלות טובות אשר נעשה ע"י אנשים לומדי תורה לתקן כל דף ודף קודם שיבא ליד בעלי אומני הדפוס כדי לפלק ולפקל מכל סיג ופסולת ויהיה מנוקה ומנופה כסלת נקייה בשלש עשרה נפה:

המעלה התחת שהוציאו עם הספר הגדולה הנקרא תכמת שלמה של הרב מהרש"ל ועם עם הספר הגדולה הנקרא חסות הלבות של הרב מהר"ם מה שצריך לתקן מהשגיות הדפוסים גם חלופי גרסאות של מהרש"ל ומהרש"ל נדפסו אצל כל מסכת ומסכת:

המעלה השניה ניתוסף עוד מראה מקום מדיני התלמוד בפוסקים והם מיימוניו וסמ"ג וארבעטורים על איזה מסכתות שחסר בדפוסי ש"ס הראשונים והם ברכות נדרים סוטה נזיר נדה בכורות נעשה על ידי המגיהים הנקובים בשמותם בסכתות אלו איש איש על מקומו:

המעלה השלישית ניתוסף עוד מראה מקום מדיני התלמוד בפוסקים המכרים בכל סדר קדשים ועם ההגהות ע"י סמ"ק כרכות הזכח: עוד ניתוסף מראה מקום מדיני התלמוד בפוסקים המכרים בכל סדר זרעים כרמ"ם וציוני גמ' רש"י ותוספות של מסכת עירובין וסוכה כל מ"מ להגליון בתחתות: עוד ניתוסף מראה מקום משנת התלמוד במסכת הוריות ונדה וסדר טהרות שחסר בדפוסי הראשונים:

ויש שכ"ר בשלמות כתוב היטב ומדוקדק ומוגה מכתב ידי יששכר בערמן סג"ל מהלבערשטאט שהוציל מכיסו כל מכתבי הונאת הדפוס:

נדפס בשנת ונצום **ונבקש** מאהינו לפ"ק:

פר"ק פרנקפורט דאדרה

תפת מחשבת מלוניטו סדוכם הגדול המיוחס מלוי המהולל והחליל פרידריק שליטי קורפירשט"ג דברנדינבורג ימים טובו ויתנשא מלכותו מעלה מעלה לעין:

ע"י התפעלות והזדלות שלדן יוהען קריסטוף בפקמן דלקטר ומדופעל בפרנקפורט דאדרה:

נדרוקט דורך דען הרן מיכל גאטשלק:

MASSECHET TAHANITH

Opus in qvo agitur de IEIVNIO.

Recognitum à MARCO MARINO Brix. Can. Regul. D. Servatoris,
Et ab omnibus iis, qvæ contra Religionem Christianam sunt,
Juxta mentem Concilii Tridentini Expurgatum,
Adeò utnon modò citra Impietatem, verum etiam cum fructu legi possit:
Ante hac BASILIÆ editum,
Nunc secundùm Editionem Basileensem
denuò emissum

Cum Privilegio SACR. CÆSAR. MAJ. & Serenissimi ELECTORIS BRANDENBURGICI.

FRANCOFVRTI AD ODERAM
TYPIS MICHAELIS GOTTSCHALCKII.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0005
DFG

חלופי גרסאות ונוסחאות מה שהביא מהרשא במסכת תענית בגמרא ופרשי ותוספות

דף נ עמ׳ רש״י מלה ולימתי התם כו׳ עד ד״ה למאי שנא דשנקיה נמתק:
שם מלה החג הוי דין כו׳ עד ד״ה ותיובי דתנן נמתק:
דף ה׳ נמ׳ עשריס ותרתין זנקיה כו׳:
שם רש״י בלה מטוס דנקרנך קדוס בתמיה מטוס דנקרנך קדוס דהיינו
שלתה כו׳ הוה נעיד הס״ד ומ״ל מלה שנת בירושלים כו׳ והק׳:
שם תוס׳ בלה ונחזרתו כו׳ נתליסר וכ״ה יומי כו׳:
דף ל״ח ע״ב רש״י בלה כל פרסה כו׳ דנתיל נשר היה:
שם רש״י בלה לשמואל כו׳ נדיקי מי מכני כו׳:
דף ט״ו ע״ב נעקתכס היום הזה ועל השנייה הוא אומר נדוך ה׳ אלהי
ישראל מן העולם ועד העולם נרוך זוכר הנשכחות כו׳:
דף י״ו ע״ב תוס׳ בלה פרופי כו׳ ולהכניל וגו׳ הס״ל:
שם בלה דבר זה נו אפילו חלל שבו הוא כו׳:
דף י״ח ע״ב רש״י בלה דכל שלחריו כו׳ הוי ב״ה מועל בין שכי יחיס
טוניס משום כו׳:
שם תוס׳ בלה דאילו כו׳ ליומא מתשעה ואפילו כו׳:
שם ע״ב רש״י בלה ובקו קלחי כו׳ ד״ה כנ׳ בשבת כו׳:

דף כ ע״ב תוס׳ בלה בתחילה כו׳ כלם הכא דהכי ניחא טפי כו׳
עכ״ל וכתי כל זה חיבו:
שם בלה דאמני עליה כו׳ אין פחות מכ׳ דינרין זהב כסף כו׳ מבשני דינרין
כסף וזהב ופריך כו׳ כנ״ל:
דף ג׳ ע״ב נמ׳ בשנה פשנית בחלם הסני בעשריס בחודם נעלה וגו׳ וכתי
ויעל אהרן וגו׳ וכתיב נמרנני אנה בלה כו׳ וכתיב אחרי הכותו וגו׳:
שם בתוס׳ בלה מי דילמא כו׳ וכן כיוצא בזה מה נרדף לו כו׳ כנ״ל:
ע״ב בתוס׳ בלה שנת עשריס כו׳ שנת עשריס הוה דכתיב היו ישראל
בהשקט ובבטחה ועוד כו׳ כנ״ל מתי׳:
שם תוס׳ בלה בחותו זמן כו׳ ותמ״ל עכיל פסח ותי מביאין מביתן כשעשו
פסח ה׳ שנה שניה כו׳ לשנה הבאה דסמוך לחדר כו׳ כנ״ל:
דף ל״ע תוס׳ בלה בשביל וכו׳ היינו כעין מ״ה כו׳ כנ״ל מתי׳:
דף ל״ע תוס׳ בלה מלכן עותי כו׳ שהרי התם דומק ליסד כנ״ל:
שם בלה יקדיב כו׳ ותל ועלית מ״ט נעי למשכונתי כו׳ כנ״ל:
שם ע״ב נרש״י בלה מלן תנחה כו׳ בלשה רגלים הס״ל:
שם בתוס׳ בלה מ״ל נכור כו׳ דנכור כתיב דכתיב בית תמלנו כו׳ מדכתיב
כל הנכור עכ״ל כ״ה נת״י וכל הסמוך לו מיהו שם:
שם בלה נשלמה כו׳ כך הפי׳ הס״ל ותמ״ל בלה הניחה כנ״ל:
שם בלה חרם כו׳ להניח כדתנן כנ״ל:
שם בלה מסק כו׳ דנכל נבעי נעבוין כו׳ ובפסחים פרק חלון כו׳ כנ״ל:
דף ל״ו ע״ב רש״י בלה הפסקת כו׳ לעטן שיבור הס״ל כנ״ל:
שם תוס׳ בלה מה נעשל מוס כו׳ כדלית פרק עד כמה כנ״ל:
שם ע״ב תוס׳ בלה ולרגלים בו׳ לא מעשר בהמה הס״ל: ותמ״ל בלה נמ׳
נשבט כבש פי׳ בתמיה עכ״ל כנ״ל ודיבור זה שייך לדף ז׳ וק״ל:
דף מ״ע ע״א רש״י בלה הק׳ כו׳ לחו בלה הס״ל ותמ״ל בלה שלשה לבלה לחו
לוקה דהה ל׳ בחלול נמי פלוגתא היא דר״מ ורבנן נמ׳ בתרי חלא
תכית הלל קחי הס״ל ותמ״ל בלה לכשו כנ״ל מבחתי מוגה מכתיבת
יהי חמל ולא ודוק:
שם בלה היא כו׳ לקמן בפרקין הס״ל:
תוס׳ בלה לכשו ובקוב מפ׳ לקמן כו׳ והוה תלמוד ערוך וכתי׳ מיהו:
דף ט״ו ע״א בתוס׳ בלה וקניר שב כו׳ קונין מותה במקנע כו׳ כיון דמשום
לחמרי כו׳:
שם בלה ולי כו׳ במ״ק לר״ע משום דמהלכה לא כו׳ כנ״ל:
שם ע״ב בתוס׳ בלה נחלו כו׳ כך דרשת ובהכי כו׳ כנ״ל:
שם בלה מבריך כו׳ לנד מחד כפוף מעט כו׳ כנ״ל:
שם בלה מרכיב כו׳ בלשון הרכבה בחילן כו׳ כדמוכח לקמן דמוכין לו

דף כ״ע ע״ב תוס׳ בלה בתחילה כו׳ כלם הכא דהכי ניחא טפי כו׳
עכ״ל כנ״ל וכתי כל זה מיהו:
שם בלה דאמני עליה כו׳ אין פחות מכ׳ דינרין זהב כסף כו׳ מבשני דינרין
כסף וזהב ופריך כו׳ כנ״ל:
דף ג׳ ע״ב נמ׳ בשנה פשנית בחלם הסני בעשריס בחודם נעלה וגו׳ וכתי׳
ויעל אהרן וגו׳ וכתיב נמרנני אנה בלה כו׳ וכתיב אחרי הכותו וגו׳:
שם בתוס׳ בלה מי דילמא כו׳ וכן כיוצא בזה מה נרדף לו כו׳ כנ״ל:
ע״ב בתוס׳ בלה שנת עשריס כו׳ שנת עשריס הוה דכתיב היו ישראל
בהשקט ובבטחה ועוד כו׳ כנ״ל מתי׳:
שם תוס׳ בלה בחותו זמן כו׳ ותמ״ל עכיל פסח ותי מביאין מביתן כשעשו
פסח ה׳ שנה שניה כו׳ לשנה הבאה דסמוך לחדר כו׳ כנ״ל:
דף ל״ע תוס׳ בלה בשביל וכו׳ היינו כעין מ״ה כו׳ כנ״ל מתי׳:
דף ל״ע תוס׳ בלה מלכן עותי כו׳ שהרי התם דומק ליסד כנ״ל:
שם בלה יקדיב כו׳ ותל ועלית מ״ט נעי למשכונתי כו׳ כנ״ל:
שם ע״ב נרש״י בלה מלן תנחה כו׳ בלשה רגלים הס״ל:
שם בתוס׳ בלה מ״ל נכור כו׳ דנכור כתיב דכתיב בית תמלנו כו׳ מדכתיב
כל הנכור עכ״ל כ״ה נת״י וכל הסמוך לו מיהו שם:
שם בלה נשלמה כו׳ כך הפי׳ הס״ל ותמ״ל בלה הניחה כנ״ל:
שם בלה חרם כו׳ להניח כדתנן כנ״ל:
שם בלה מסק כו׳ דנכל נבעי נעבוין כו׳ ובפסחים פרק חלון כו׳ כנ״ל:
דף ל״ו ע״ב רש״י בלה הפסקת כו׳ לעטן שיבור הס״ל כנ״ל:
שם תוס׳ בלה מה נעשל מוס כו׳ כדלית פרק עד כמה כנ״ל:
שם ע״ב תוס׳ בלה ולרגלים בו׳ לא מעשר בהמה הס״ל: ותמ״ל בלה נמ׳
נשבט כבש פי׳ בתמיה עכ״ל כנ״ל ודיבור זה שייך לדף ז׳ וק״ל:
דף מ״ע ע״א רש״י בלה הק׳ כו׳ לחו בלה הס״ל ותמ״ל בלה שלשה לבלה לחו
לוקה דהה ל׳ בחלול נמי פלוגתא היא דר״מ ורבנן נמ׳ בתרי חלא
תכית הלל קחי הס״ל ותמ״ל בלה לכשו כנ״ל מבחתי מוגה מכתיבת
יהי חמל ולא ודוק:
שם בלה היא כו׳ לקמן בפרקין הס״ל:
תוס׳ בלה לכשו ובקוב מפ׳ לקמן כו׳ והוה תלמוד ערוך וכתי׳ מיהו:
דף ט״ו ע״א בתוס׳ בלה וקניר שב כו׳ קונין מותה במקנע כו׳ כיון דמשום
לחמרי כו׳:
שם בלה ולי כו׳ במ״ק לר״ע משום דמהלכה לא כו׳ כנ״ל:
שם ע״ב בתוס׳ בלה נחלו כו׳ כך דרשת ובהכי כו׳ כנ״ל:
שם בלה מבריך כו׳ לנד מחד כפוף מעט כו׳ כנ״ל:
שם בלה מרכיב כו׳ בלשון הרכבה בחילן כו׳ כדמוכח לקמן דמוכין לו

חלופי גרסאות ונוסחאות מה שהביא מהרשא במסכת ראש השנה בגמרא ופרשי ותוספות

דף כ״ע ע״ב תוס׳ בלה בתחילה כו׳ כלם הכא דהכי ניחא טפי כו׳
עכ״ל כנ״ל וכתי כל זה מיהו:
שם בלה ומותר כו׳ שמעי לר״מ דאמר כו׳ מפלגיס הא ל׳ יום מטעין
לכתחילה והכא מיירי כו׳ בפ״ק דמ״ק שחורשין כו׳ כנ״ל:
דף י״ע ע״א בתוס׳ בלה ולחזק כו׳ כדפירש התם הס״ל ותמ״ל שנים
עיוס מ״ל כו׳ ע״ב נמ״ל שבעה מתי סוף כו׳ כנ״ל:
דף י״ע ע״ב בתוס׳ בלה לקומתם כו׳ כשנ״ל גדלים בנוי כנ״ל:
שם בלה מלמ כו׳ ע״ב נמ״ל דכתיב בפרשת מילה כו׳ כנ״ל:
שם ע״ב נרש״י בלה שקיל וכי הוה חזי מיגס דלא תפשר ליה הוא יכיב כו׳:
רש״י בלה נלה כ״ג ינחו ממנה ג׳ מתיס ניוס מ׳:
בלה חל מול כו׳ הכפורת נאוהל מועד וגס נשנית כו׳:
בלה ולא מכסיף כו׳ מאן דמי פריטי להתם כו׳:
דף כ״ב עיין בעין יעקב נוספתות לחרות:
רש״י בלה בנף אחד עוף אחד על אותו מין כגון ניפור כו׳:
שם ע״ב נמ׳ ומפני רוח רעה מתריעין בשבת ועל כולן כו׳:
דף כ״ד עיין בעין יעקב נוספתות לחרות:
דף כ״ה ע״ב רש״י בלה מרבעה כו׳ שמין בהן ל׳ על ל׳ ומשני כו׳ כנ״ל:
שם בלה עץ שמן כו׳ זית הוא דכתיב בעורב כו׳ כנ״ל:
דף כ״ד ע״ב תוס׳ בלה תניא חדא כו׳ קיימין ק״ל דדרים ר׳ לעולם כו׳ כנ״ל:
דף ל״ע ע״א בתוס׳ בלה תניא חדא כו׳ בשבת מלא בכ״ד הגדול כו׳ כנ״ל:
דף ל״ע ע״ב תוס׳ בלה תניא נמי כו׳ לכתחילה חמר תקנו והדר תני כו׳
כנ״ל:
שם ע״ב תוס׳ בלה סיעור תרועה כו׳ בערב ערב הנין דמתמרין מלמיס
כו׳ ומילון ר׳ מיגן כמגומרין של כו׳ כנ״ל:
דף ל״ד ע״ב נמ׳ ומ״ד דרך מתנת מדשני קרח תעבירו ביד לא מנוי
חמרת כו׳ כנ״ל וכה בילקוט:
שם ע״ב תוס׳ בלה כך מוכיח כו׳ דחמר׳ לפי טעה כו׳ מיז מחזירין מותן
מפני שיכול לחומרא בפ״ת ופריך עלה מדתניא טעה ונה הוכיח
בבודות בשמים בתחיית המתים שאלה בברכת השנים מחזירין מותן
ומשני הא ביקיל כו׳ כנ״ל וכה ברח״ם ע״ס:

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0006
DFG

מאימתי

מזכירין גבורות גשמים שלומר משיב הרוח ומוריד הגשם וכנגדן תפרס טעמא למאי קאי ליה גבורות גשמים מפני שיורדין

גבורות שכולם עושה גדולות וגו׳: סימן קללה בתוך הן כדתניא במסכת סופרים

נפרק היכן מאימתי מותר לפרות מסתברא דוקפה מעל לעבד שבת לתוך כום לרבנו ושפך לו קיתון על פניו ועל מי תפוי בסימוכין כלומר כשהגשמים יורדין לסוכה שכל יומיה ונרתיה שתין הקדום כ׳ מחפין שבשתיהם לפניו ולאחריו תתן לון להזכיר גבורות גשמים בתוך ונרתיה שהוא מתפללם בה מעתה בתוך: לז מאימתי

לשחול שיתפלל על הגשמים בתוך כדין ותן טל ומטר אלא להזכיר שמתחיל להזכיר בתוך גבורות של מקום שמוריד גשמים: כעונתן כלומר בזמנן: אם כן ומאימתי פסק בפסח מלהזכיר: גמ׳: תנא היכא קאי כלומר מלקתני מאימתי מכלל דפשיטא ליה לי תנן לתשיעים להזכיר והיכא קאין דמתייב להזכיר: התם קאי דמזכירין גבורות גשמים כו׳ בפרק ברכות: ולאיתני התם במסכת ברכות שמין דתני מזכירין ליתני מאימתי: מאי שנא דתשביה עד הכא כלומר מאי טעמא דקתני הכא בסדר מועדי אלא לא תימא הכא דקתני מאימתי דהתם קאי דתנא מתחלת שנה סליק תשעיהן בסדר אחד הן להכי לא תני למימר מאי שנא דתשביה עד הכא: בתוך הוי דין על הגשמים ומשום דתנא מאימתי הוי דין על הגשמים קתני נמי מאימתי ומן הזכרה ואילך דתנא בתוך נידונין כלומר ג׳ב דתנא בתוך נידונין על הגשמים קסבר בגשמים הואיל ואין בתוך על הגשמים שמע מינה נעשין להזכיר ענייתא דמיא לדמוי על הגשמים לעיתו להכרה להכי קתני מאימתי מזכירין:

כתיב עושה גדולות עד אין חקר אלמא דאי אתקר אלמא בגשמים וכתיב חקר גבוראתיו אל עולם מה בריותיו של עולם כתיב ביה גשמים אף גבורה הוי כאילו כתיב גבורות גשמים: ואמר רבי יוחנן אלמלא נאמרו לנו אין אפשר לאחד כיחד:

יפתח ה׳ לך אוצרו

כי

מזכירי גבורות גשמים רבי אליעזר אומר מיום א טוב הראשון של חג רבי יהושע אומר מיום טוב האחרון של חג אמר לו רבי יהושע הואיל ואין הגשמים אלא סימן קללה בחג למה הוא מזכיר אמר לו רבי אליעזר אף אני לא אמרתי לשאול אלא להזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם בעונתו אמר לו אם כן לעולם יהא מזכיר אין שואלין את הגשמים אלא סכנוך לגשמים רבי יהודה אומר העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג האחרון מזכיר הראשון אינו מזכיר בי"ט טוב הראשון של פס הראשון מזכיר האחרון אינו מזכיר: גמ׳: הנא היכא קאי דקתני כאימתי תנא התם קאי דקתני מזכירין גבורות גשמים בתחית המתי ושואלין בברכת השנים והבדלה בחונן הדעת וקתני כאימתי מזכירין גבורות גשמים וליתני התם מאי שנא דשביקיה עד הכא אלא תנא מראש השנה סליק דתנן ובחג נידונין על המים ואיידי דתנא ובחג נדוני על המי תנא כאימתי מזכירין גבורות גשמים וליתני כאימתי מזכירין על הגשמים כאי גבורות גשמים אמר רבי יוחנן מפני שיורדין בגבורה שנאמר עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר וכתי׳ הנותן מטר על פני ארץ ושולח מים על פני חוצות מאי משמע אמר רבה בר שילא אתיא חקר חקר מבריותיו של עולם כתי׳ הכא עושי גדולות עד אין חקר וכתיב התם הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה׳ בורא קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו וכתיב כבין ההרים בכחו נאזר בגבורה ומנלן דבתפילה דחניא לאהבה את ה׳ אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפילה וכתיב בתריה ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואסר ר׳ יוחנן כפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן כפתח של גשמים דכתיב יפתח ה׳ לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו מפתח של חייה מנין דכתיב ויזכור אלהים את רחל וישמע אליה

מיום טוב הראשון של חג שמיני עצרת אינו מזכיר ואפי׳ המידכר אינו אלא מדרבנן אבל ספיקא ואע"ג דקיימא לן בקיבועא דירחא נזירא שמא יחזור הדבר לקלקלה לן משום מנהג אבותינו בידינו כדאיתא פר׳ קמא דביצה דף ולבן מדכירין אכל כל שבעה לא שהגשמי כר מנוס לימי סוכה סימן קללה הן כדתנן פר׳ שני דף כח דסוכה משל לעבד וכו׳:

אם כן אף אתה אומר מזכירין תע"פ שאין שואל ן הואיל ומשמע בעונתו לף בקיץ יזכרו ומה אתה מוצא סימן מיט הרחמן ור׳ אליעזר אומר בגבורתא כגשמי כל הקיץ אם בא להזכיר מזכיר דלעולם בעונתן משמע מיהו עד השתא לא ידעי עליה חובה אבל כ"ש רחמן חובה לברכות מיירי אב מכל לפני שלא יכול הבא לבקש מקדם ומרגם תפילה שמע ומסימן קללה נמי קפדינן ור׳ יהושע קפיל: עשרים טהח התם קסבר פירות בסדר זרעים ברכות פ׳ קיד לך פרק הין עומדין ואיתני בה מאי שנא כלומר למאי תנא הכא בעומד מאי לתני התם בסדר זרעים:

אלא תנא מרגם הכא קסבר פירות ור׳ יהושע בסדר מועד ומסתמא ואכתי ליתני בסדר זרעים ועם לימר להכא עיקר לתמ׳ בתוך נידונין על המים ומורגמא דמתלת לברכות לפני שלשה לכך סניק על הכא אבל בסדר זרעים לומדים מזכירין גבורות גשמים מפסד דמשמע לעולם כמו תמיית המתים או הכלה בחורף הדעת:

וליתני מאימתי מזכירין מאי שנא גבורות גשמים אמר ר׳ יוחנן שיורדין בגבורה תימה בתם בברכות פרק הין עומדין קתני כי הכא מזכירין גבורות לך לך גשמים וכו׳ ולין הגשמים וכו׳ ואימתי לא קתני מקשה כמו הכא וליתני מזכירין על הגשמים מאי גבורות ול"ל דשמעי הכא דהוי עיקר סדר של גשמים בחיוב ומן מתחילין לומר מאימתי פוסקין מלומרו ומשום הכי פריך הכא מפי מתים:

וכתיב מכין סדים בכחו נאזר בגבורה וזה גבי בריאת העולם וכי היכי דהתם חקר בבריאת העולם רוצה לומר בגבורות כמו כן הכא גבי גשמים קאי חקר נמי רוצה לומר גבורות טפי מכח וכמו כן הוה ליה למימר מאימתי מזכירין כח גשמים או ליתני גדולות גשמים ומה לומר דמן הדין נקט גבורות משום טעמא דאיכא כח ואיכא גדולה מי נמי משום דהכנרכם מתחלת בגבורה להכי נקט גבורות:

שלשה מפתחות שלח נמסרו לגשמים ור׳ ת ורבי אומרים ד׳ מפתחות הגשמים נמסרין למלאכי וכן מפתח של תחיית המתים וכן לתלישא דכתיב ויאמר אליהו תי ר׳ ובו׳ דהכ׳ תומר בפירקין דלקמן ול"ל דהא דקתמר שלח נמסרו לשליח אינו של תחיית המתים ושל גשמים נמסרו לשליח אבל לא נמסרו מעולם דהא של תחיית

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0007
DFG

מאימתי אליה אלהים ויפתח את רחמה מפתח של תחיית המתים מניין דכתיב וידעתם כי אני ה׳ בפתחי את קבריתיכם במערבא אמרי אף ספתח של פרנסה דכתיב פותח את ידיך וגו׳ ורבי יוחנן מאי טעמא לא קא חשיב להא אמ׳ לך גשמים והיינו פרנסה: רבי אליעזר אומר מיום טוב הראשון של חג כו׳: **איבעיא להו** רבי אליעזר מהיכא גסיר לה מלולב גמר לה או מניסוך המים גמר לה מלולב גמר לה מה לולב ביום אף הזכרה ביום או דלמא מניסוך המים גמר לה מה ניסוך המים מאורתא דאמ׳ מר ומנחתם ונסכיהם אפילו בלילה אף הזכר׳ מאורתא תא שמע דאמר רבי אבהו לא לטד׳ רבי אליעזר אלא מלולב איכא דאמרי רבי אבהו גמרא גמיר לה ואיכא דאמרי מתניתא שמיע ליה מאי היא דתני׳ מאיכתי מזכירין על הגשמים רבי אליעזר אומר משערת נטילת לולב רבי יהושע אומר משערת הנחתו אמר רבי אליעזר הואיל וארבעת מינין הללו אינן באין אלא לרצות על המים ובשם שארבע מינין הללו אי אפשר בהם בלא מים כך אי אפשר לעולם בלא מים אמר לו רבי יהושע והלא גשמים בחג אינו אלא סימן קללה אמר לו רבי אליעזר אף אני לא אמרתי לשאול אלא להזכיר ובשם שתחיית המתים מזכיר כל השנה כולה ואינה אלא בזכנה כך מזכירי׳ גבורות גשמים כל השנה ואינן אלא בזמנן לפיכך אם בא להזכיר כל השנ׳ כולה מזכיר:

רבי אומר אומר אני משערת שמפסיק לשאלה כך מפסיק להזכרה רבי יהודה בן בתירה אומר בשני בחג הוא מזכיר רבי עקיב׳ אומר בששי בחג הוא מזכיר רבי יהודה משום רבי יהושע אומר העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג האחרון מזכיר הראשון אינו מזכיר ביום טוב ראשון של פסח הראשון מזכיר האחרון אינו מזכיר שפיר קא׳ לר׳ אלר׳ יהושע אמר לך ר׳ יהושע בשלמא תחיית המתים מזכיר דכולי יומא זמניה הוא אלא גשמים כל אימת דאתיין זמנייהו היא והתנן יצא ניסן וירדו גשמים סימן קללה הם שנ׳ הלא קציר חטים היום וגו׳ ר׳ יהודה בן בתירה אומר בשני בחג הוא מזכיר מ׳ט דר׳ יהודה בן בתירה דהניא ר׳ יהודה בן בתירה אומר נאמר בשני ונסכיהם ונאמר בששי ונסכיהם ונאמר בשביעי כמשפטם הרי מ״ם יו״ד מ״ם הרי כאן מים מכאן רמז לניסוך המים מן התורה ומאי שנא בשני דנקט רבי רמיזי להו בקרא בשני הוא דרמיזי הלכך בשני מדכרינן עקיבא אומר בששי בחג הוא מזכיר שנאמר בששי ונסכיה בשני ניסוכין הכתוב מדבר אחד ניסוך המים ואחד ניסוך היין ואימא תרוייהו דחמרא סבר לה כרבי יהודה בן בתירה דאמר רמיזי מיא

איבעיא להו רבי אליעזר מסיכא גמר לה מלולב גמיר מה לולב ביום וכו׳ פי׳ ולולב היו רבו דמים וגדל על המים או דילמא מניסוך גמר לה פי׳ ונפקא מינה מי מלולב גמר לה מכל ניסוך במים סביבותיה ליה בלילה ביום דחשון הוא או מניסוך המים גמר לה דסביבותיה ליה דניסוך במים ביום דחשון הוא לי׳ נמי דמי מלולב גמר הוה דוקא ביום שנאמר ולקחתם לכם תורף לוג ביום אבל מי מניסוך הוה אפילו בלילה ולענין זה לחבי דאמר מר ומנחתם ונסכיהם בלילה לקח וכו׳ פירוש דלקח על גב דניסוך קרבנות לא הוו עד לאחר הקרבת תמידים קרבנות ומים ואם כן הילך קריבי נסכי בלילי קודם דנפיה לומר בלילה שנייה והניסוך אחת דהוי ממים מני למהוי בלילה דחשוכה ולקח על גב דאמרינן במסכת יומא בפרק בתרא חשוכה אמר רב ואיתימא רבי יוחנן מין מנסכים מים בחג אלא בתמיד של שחר ואם כן דלא הוי בלילה דחשוכה דהא מיהו אלא ביום יש לומר דאימור חייב לנסך שלא בתמיד של שחר מכל מקום מי בעי עבד ליה בלילה:

דאמר רבי אבהו לא למד רבי אליעזר שלא מלולב פירוש וסבירא ליה הניסוך לא הוי עד בשני:

משעת נטילת לולב פירוש דהיינו תחילת יום דחשון של סוכות ורבי יהושע אומר משעת הנחתו פירוש לאחרתא דמוקמי שכיעית של סוכות שמניחין בו את הלולב:

משעה שמפסיקין ליטול ואין של ומטר בברכת השנים פוסקין מלהזכיר מוריד הגשם בתחיית המתים:

העובר לפני התיבה כו״ם של חג האחרון מזכיר וכו׳ פי׳ האחרון שמתפלל תפילת מוסף האחרון הוא מזכיר פירוש שמתפלל שחרית הוא מזכיר ובירושלמי קאמר אפילו הוא מזכיר מאורתא פירוש מתפילת ערבית ומשני דלית תמן כל עמא ולדכרו בשפר׳ פירוש בתפילת שחרי׳ ומשני דסלו שכרי דהוו מדכרו ליה מדאורתא:

מים מ״ם מנסכיהם דכתיב בשני וי״ו דכתיב בששי ונסכיה ומ״ם שבסכיה כתובה במשפטם והוי מים פעמים דרבי עקיבא בשני ונסכיהם דמשמע תרי נסכים הילכך בשני בחג הוא מזכיר גבורות גשמים: **מי** כי אמי׳ ולא אמרי׳: פותח את ידך ולא אמרי׳: גשמים אמי היינו פרנסה דכתי׳ משביע לכל חי רצון: מלולב גמרי לה שהוא ללולב שבשם שאי אפשר לשון מרגע מינין בלא גשמים וכאן להבות על הירק כך אמרי בסוכה כך אי אפשר לעולם נלקח גשמים: **מה** ללולב ביום שמתחילין ליטול ביום ראשון לקח הזכרה נמי ביום כלומר שאין מזכירין בלילי יום טוב הראשון עד למחר: **מה** ניסוך המים מזכירין בתפילת מוסף במסכת סוכה מפורשת בדתנן שמתחילין הכלי מים לניסוך המים בלילה יום ספרים לכתיב בהו דלמחר מר ומנחתם ונסכיהם בלילה שמקריבין הקרבנות ביום יכולין להביא המנחות והנסכי׳ בלילה לקח הוי ניסוך המים נמי יכול לנסך בלילה: לקח הזכרה נמי מפורשת שבלילי יום טוב הראשון קאמר רבי אליעזר שמתחילין להזכיר גבורות גשמים: גמרת גמיר לה רבי מהכא דרבי אליעזר לא למד מלולב: מתניתין שמיע ליה דרבי אליעזר גמר מלולב: משעת הנחתו מיום שמנהגין בו בתחרונה דהיינו בשביעי: תרגמה מינין הללו שבלולב ואתרוג: כך בשמים יהא מזכיר כל השנה כולה מפיל גשמים בתפלה אם הוה רגיל יהא מזכיר: משעה שפוסק מלשאול שבפסח פוסק מלומר ותן טל ומטר ומשער פוסק מלהזכיר גבורות גשמים והשתא לא מצית למימר מיום ראשון להזכיר כל השנה כולה מזכיר אלא גשמים בתחלת ימות החמה היינו מזכיר הואיל ואין זמנו אלא בחג אינו מזכיר הואיל ולא סיימן נרכה בן: **האחרון** המתפלל תפילת מוסף: **האחרון** המתפלל תפילת יונה: היינו מזכיר ואפ״ה אין מזכירין: **שפיר** קאמר ליה רבי אליעזר לרבי יהושע דאמר כי היכי דמזכירין תחיית המתים כל השנה ואף על גב דלא מצי זמנייהו כך מזכירין גבורות גשמים אף על גב דלא רגיל כל השנה ובחג נמי מצי דלמא סיימן נרכה בן מזכירין הואיל ואין זמנו הוא וכיון דלמחר זמנייהו הוא אין מזכירין ואפ״ה נמי: נשמי ונסכיהם דקני נסכא וכיון דנשמי מייתר מ״ם לדרשה להכי מתחילין להזכיר נשמי: נשמי ניסוכין הכתוב מדבר שני ניסוכין על קרבן אחד אבל ונסכיהם משמע הרבה דנקרבנות הרבה לכן לא הוה ליה רבי עקיבא מונסכיהם: **סבר** לה כרבי יהודה דמ״ם יו״ד מ״ם מרבה ניסוך המים: **מי**

סימן לא ריב במדבר כט

מבואר קלט

מי סבר לה כר׳ יהודה ליתא כר׳ יהודה שזכיר בשני כתיב ניסוך יתיר בשני כתיב כלום ונכפיל דמרבי תרי ניסוכין כתיב בשני לקבי תמר בשני מתחיל להזכיר ומה שני עם יו״ד מים מינן למימר תי וייקי דיין: או הסך הסן או נסך נסך מדשני קרא בריבויים שמע מינה תרתי: מי ר׳ עקיבא תרי יומי הוו ותו לא דתניא תמר בשני מכאן היה ר׳ יהודה אומר בשני מרבה ניסוך המים: וקבר לה כר׳ יהודה דתניא ניסוך תמר מלוג היה מנסך כל שמנה לא סגר כוותיה מה תמר כל שמנה מנסך אף כל שמנה בשני דתמר בשמיני מנסך וכיון דבשמיני מנסך מסכת לה לרבי יהודה דתמר בשני מתחילין לניסוך המים כל שבעה: דמפיק לשון ומעייל שמיני מסיק בעל הגמרא מי מני מ״ר רבי יהודה דבשמיני מנסך: מתני׳ דקתני דברחמון לימנו מזכיר דכי דמיני מים כשני הוה דרמיזי דמונסכיהם מרבה ניסוך המים שמיני נמי מי מני תמר דמנסך הא שנינו תמר בחמנ דמ״ם יו״ד מ״ם מים כתיב כשפיעי דסיים קראי לניסוך המים בשני כתיב כמשפטם ולא בשמיני: אלא רבי יהושע היא דתניא תמר בשני מרבה ניסוך המים: וקבר לה כר׳ יהודה דתניא ניסוך תמר מלוג היה מנסך כל שמנה לא סגר כוותיה מה תמר כל שמנה מנסך מכאן אלא

בימות החמה למה מציין הרוח מין מחזירין לותו מוריד הגשם מחזירין
לותו מכל מקום תלוג שלא תמ"ל גשם ולא טל מין מחזירי' בימות
הגשמי לא תמ"ל מציין הרוח מין מחזירין לותו לא תמר מוריד הגשם מחזירין
לותו מכן מקום תמר מוריד הטל בימות הגשמים מין מחזירין ומקום מקום
הזכיר מקום לתו מקום וזכור שלא תמר
סוס לבר בימות הגשמים כל שלשים יום
מוקה מה שהוא למוד הוא לומר ומחזירין
מספק כל שלשים יום וכן וכיוצא ומי כמוך
וכתוב לחייס שומרים מן הכתוב עד יום
הכפורים מספק מחזירין ירושלמי גשם רבי
חנינא היה אייך בגשם והזכיר טל מין
מחזירין לותו נטל והזכיר של גשמים
מחזירין לותו והתכינה בטל וברוחות לא
תייבו חכמי להזכיר ומקום מקום הזכיר מוכיח
לא דמי הכא דתנלי ומיקל להקל תנלי
ולא מיקל ומפרש רבינו נתנאל טוב כשהיו
מוכיר לא גשם ולא טל מכשהוא מוכיר גשם
לפי שהגשמים סימן קללה בימות החמה
היה אייך בטל לא הזכיר לא טל ולא גשם
מין מחזירין לותו והדין להפך כמורי הגשם
דתמר בירושלמי בגשם והזכיר של טל מין
מחזירין לותו והתניה מקום לא סליל בברכת
השנים אלא תמר בגבורות גשמים מחזירין
בהודעה דלא הזכר כלל לא טל ולא מטר
ומקום קל"ח שאין לומר בימות החמה מציין
הרוח דקתני תמר רבי קנינא בימות החמה
תמר מציין הרוח מין מחזירין לותו מכלל
דלכתחילה אין לומרו ומקום הכי תמר
הל"ת בגשם ת"ל לעולם בין בימות החמה
בימות הגשמים מוריד הטל לעולם לא
תתי לידי ספק תמר ספק לא תמר והיכא
דלא מזכיר בגבורות מזכיר בשומע תפלה
דהכי קתמר בירושלמי ומה שהלה שהיה
מדוחק תומר בש"ת הוכרה שהוא מרוח
לכ"ם וכי היכי דשולטין בשומע תפלה הוא
מזכיר בש"ת ואפילו הזכר קודם שומע
תפלה תינוא תומר עד שיגיע לש"ת והיכא
דלא תמר בשומע תפלה תי נזכר קודם
שעקר רגלו תוזר לש"ת ותי לא תוזר לרשם
בין לא תמר מוריד הגשם ובין לא תמר ותן
טל ומטר ומחזירין וכן הפסק וכי מילי
ביקיד תכל שליח ציבור פסק רבי יהודה
לתין מחזירין לפי לתין מחזירין שליח
ציבור שלא משום ג' דברים מתפיות החתים
ומבונה ירושלם ומברכת ולמלשינים משום
דגלחה כבופר שמעתי מפי רבי שלמה
לא דמי למכלי ומיקל למתן שלא מנלי
ולא מיקל פירוש מיקל כמו מקלל כלומ' שתין
מחזירין שם לא תמר ותן טל ומטר:

הא בתרפי פי' שת לתמר נעברי היינו
בתריני כלומר בפירות שמתנברו
וכו' תכל בתפלי במוחרות לא מיעברי:

רוחות תרוחות לא קתני שת ברוח וכו'
וה"ם דמצי לפנויי שת בתריני שת
בתפלי שלא שפיר קתני שת ברוח
מציירה וכו':

שניות למטר שניות במעלה בדתמרי
תינחי משכח למלך:

הא דלתת ניחת פי' בפיורדות בנחת
משוכה כתן ברוזים כלומר בחוזק ואל תינח טוכה:

גילהי דלילית פירוש זריחת הלילה שקורין לי"ישור בלע"ז:

ושמשא דביני קרתי פי' כמו דבר קרתה שמכתן ומכתן יורדין הגשמים
והשתא וורת בתמנע זה דשתם לא מעלי: עורפילא

הוה תרן הכי הוה בגשם מטר וגשם מטרות והכי הם כתן תמשה: מיטרא ניחת שיורד בנחת: יפה לפירות שת נוחה:

דלא מיעצר וכי מאחר דלא מיעצר אליהו
אשחבועי למה לי הכי קא"ל אפילו טל דברכ'
נמי לא אתי ולי"הדרי' לטל דברכה משום דלא
מינבר' מילתא אלא רוחו מנא לן דלא מיעצרי
א"ר יהושע בן לוי דאם קרא כי כארבע רוחות וכו' ב
השמים פרשתי אתכם נאם ה' מאי קאמר להו
אילימא הכי קאמר להו הקב"ה לישראל
דברתינכו בארב' רוחי דעלמא הכי כארבע
בארבע מיבעי ליה אלא הכי קאמר כשם שאי
אפשר לעולם בלא רוחו כך אי אפשר לעולם
בלא ישראל א"ר חנינא הלכך בימות החמ' אמר
משיב הרוח אין מחזירין אותו אמר מוריד
הגשם מחזירין אותו בימות הגשמים לא אמר
משיב הרוח אין מחזירין אותו לא אמר מוריד
הגשם מחזירין אותו ולא עוד אלא אפילו אמר
מעביר הרוח ומריח הטל אין מחזירין אותו
תנא בעבים וברוחות לא חייבו חכמי להזכיר
ואם בא להזכיר מזכיר מ"ט משו' דלא מיעצרי
ולא מיעצרי והתניא רב יוסף ועצר את השמים
מן העב' ומן הרוחות אתה אומר מן העבים ומן
הרוחות או אינו אלא מן הטר כשהוא אומר
ולא יהיה טל ומטר הרי טר אמור הא מה אני
מקיים ועצר השמים מן העבים ומן הרוחות
קשיא רוחות ארוחות קשיא עבים אעב' עבים
אעבים לא קשיא הא בחרפי הא בפלי דרוחו'
ארוחות לא קשיא הא ברוח מצויה הא ברוח
שאינה מצויה רוח שאינה מצויה חזיא לבי
דרי אפשר בנפוותא תנא העבים והרוחות
שניות לטר היכי דמי אמר עולא ואיתימא
ר' יהודה דבתר מיטרא לטים דמעליותא היא
והכתי' יתן ה' את מטר ארצך אבק ועפר ואמר
עולא ואיתימא רב יהודה זיקא דבתר מטרא
לא קשיא הא דאתא ניחא הא דאתא רזיא
ואיבעי' אים הא דמעלה אבק הא דלא מעלה
אבק ואמר רב יהודה זיקא דבתר מיטרא
כמטרא עיבא דבתר מיטרא כמיטרא שימשא
דבת' מטרא כתרי מטרי לכעוטי מאי למעוטי
גילהי דלילי"א ושמשא דביני קרחי אמר רבא
מעלי הלגא לטורי כחמשה מטרי לארעא
שנאמר כי לשלג יאמר הוה ארץ וגשם מטר
וגשם מטרו עזו ואמ' רבא תלגא לטורי מטרא
רזיא לאילני מטרא ניחא לפירי
עורפילא

תורס תור

דלא מיעצר וכי מאחר דלא מיעצר אליהו
אשחבועי למה לי הכי קא"ל אפילו טל דברכ'
נמי לא אתי ולי"הדרי' לטל דברכה משום דלא
מינבר' מילתא אלא רוחו מנא לן דלא מיעצרי
א"ר יהושע בן לוי דאם קרא כי כארבע רוחות וכו' ב
השמים פרשתי אתכם נאם ה' מאי קאמר להו
אילימא הכי קאמר להו הקב"ה לישראל
דברתינכו בארב' רוחי דעלמא הכי כארבע
בארבע מיבעי ליה אלא הכי קאמר כשם שאי
אפשר לעולם בלא רוחו כך אי אפשר לעולם
בלא ישראל א"ר חנינא הלכך בימות החמ' אמר
משיב הרוח אין מחזירין אותו אמר מוריד
הגשם מחזירין אותו בימות הגשמים לא אמר
משיב הרוח אין מחזירין אותו לא אמר מוריד
הגשם מחזירין אותו ולא עוד אלא אפילו אמר
מעביר הרוח ומריח הטל אין מחזירין אותו
תנא בעבים וברוחות לא חייבו חכמי להזכיר
ואם בא להזכיר מזכיר מ"ט משו' דלא מיעצרי
ולא מיעצרי והתניא רב יוסף ועצר את השמים
מן העב' ומן הרוחות אתה אומר מן העבים ומן
הרוחות או אינו אלא מן הטר כשהוא אומר
ולא יהיה טל ומטר הרי טר אמור הא מה אני
מקיים ועצר השמים מן העבים ומן הרוחות
קשיא רוחות ארוחות קשיא עבים אעב' עבים
אעבים לא קשיא הא בחרפי הא בפלי דרוחו'
ארוחות לא קשיא הא ברוח מצויה הא ברוח
שאינה מצויה רוח שאינה מצויה חזיא לבי
דרי אפשר בנפוותא תנא העבים והרוחות
שניות לטר היכי דמי אמר עולא ואיתימא
ר' יהודה דבתר מיטרא לטים דמעליותא היא
והכתי' יתן ה' את מטר ארצך אבק ועפר ואמר
עולא ואיתימא רב יהודה זיקא דבתר מטרא
לא קשיא הא דאתא ניחא הא דאתא רזיא
ואיבעי' אים הא דמעלה אבק הא דלא מעלה
אבק ואמר רב יהודה זיקא דבתר מיטרא
כמטרא עיבא דבתר מיטרא כמיטרא שימשא
דבת' מטרא כתרי מטרי לכעוטי מאי למעוטי
גילהי דלילי"א ושמשא דביני קרחי אמר רבא
מעלי הלגא לטורי כחמשה מטרי לארעא
שנאמר כי לשלג יאמר הוה ארץ וגשם מטר
וגשם מטרו עזו ואמ' רבא תלגא לטורי מטרא
רזיא לאילני מטרא ניחא לפירי
עורפילא

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0010
DFG

עורפילא נשמים דקיכן שמן כלקמן: תפי׳ לפרצידא דתותי קלא הנדעין
שתת נושפ של קרקע: מהניא שמתחיל לכנכן ולעלות מיד: עור פילא
שם תר סדקי הארץ ל״ל שמגלגל ומנמת הגרעינין העומדין בסדקי הקרקע:
כורכא מרכבן בחור מריק כמו ביעי דנדיבן במסכת ביצה תלמיד חכם
וקן לא קרי כורכא אלא הקום מרכבן קרי
ליה: כיון דנבט נבט שמתחיל לכנכן תורה אור
ולעלות פילא למעלה כך תלמיד חכם כיון
שיצא מזו הולך וגדל למעלה: תוריתיה
ארתחא ליה שום לו רוחב לב מתוך תורתו
ומשים ללבו יותר משאר בני אדם וקמ״ל
דקיימין לרומו לנקי וכות: כלם שמתמם
כל גופו: כוכי תלמידי חכמים מקיימי דברי כנ
ע לם בביניהו: ברזל קפדנים וקטן
כברזל: שלשה שחלו כו׳ משום דרבי
נרכי מיירי בנשמים לקמן נקט לה:
וכנות מכפי העיר ויבמו׳ והיה הנערה משמ׳ דרבי יה
קנערה היונקה תחילה מן העיר ויאמר לה
השקני לה היה מנשק: תפי׳ תינוקת שפילו
שומת לפי שלא פירש בשחילתו ולפיכך
שתהיה בעלת מום ולא יכין בה שליעזר
ויקנכה: שלא השיבוהו כהונן ויחמנו
לו ונקנה: דבר טמא כלב תו ת ר:
ובייגו דאמר לה נכיא כו׳ מדנבי היה קרח
ואמר הנרי אין בגלעד פנחס היה שם והיה
יכול להתיר נדרו שלא שאל רנה יפתח
לילך אצלו והוא לא רנה לבוא אצל יפתח
בגרעתית רנה: וכתיב אשר לא צויתי
בירמיה כתב בפרשת בקנוק ובנו את במות
התופת אשר בגיא בן הנם לשרוף את ב יו
בניהם ואת בניהם באש אשר לא דברתי
ולא עלתה על לבי שלא תאמרו הלא כזה
כמו כן הקב״ה ליפתח ומיסב ואברהם כיוצאים
מעולם לא צויתי למיסב לשרוף את בנו
כאשר כתוב ויקח את בנו הבכור אשר
ימלך תחתיו ועלהו עולה על החומה ולבסוף
נתכוין בסכור היה לעצות להקב״ה
והאי דכתיב על אשרו מלך אדום לסיל ירמי׳ יט
מילתא אחריתא הוא ולא דברתי ליפתח
מימים ימימה ותהי תק בישראל וכתרגום מלכי׳ ב
מוכיר פנחס לנגתי ויפתח לנגתי אלמא
לא היה הקב״ה רוצה בבתו שהרי מוכירם
לנגח לפי שלא הלכו זה אצל זה לנטל
הנדר ה״נ ולא עלתה על לבי זה יצחק בן
אברהם כלומר שאע״פ שצויתי לו מעולם
לא עלתה על לבי לעכב בנו אלא לנסותו
מפני מה בורו היינו שתן כדאמר בסנהדרין היושע
בחלק ויהי אחר הדברים האלה אמר
דברים של שטן וכו׳ ואיתא אלא נרסינן האי
ולא עלתה על לבי דשעי בקו׳ אחריתא אלא
כתב אלא אשר לא צויתי ולא דברתי סיר ח
ובפרשת בקנוק כתיב כל הני׳ אשר לא
צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי: יפתע
תנחומא אשר לא צויתי זו בתו של יפתח
זה על פי שצויתי לו תורה ומצות מנוה זו
לא צויתי עליו ולא דברתי זה בנו של
יפתח מלך מואב והלא מיפתע נכרי הוא ולא
תולין הוא לי לדבר עמו אפי׳ דיבור בעלמא:

ובתגדה קא מתיב כלב בהדייהו אשר יכה את קריית ספר ולכדה וגו׳ ורבי יונתן דלא מתיב ניה בגמרא פשיט ליה להאי קרא מהלכות שנשתכחו בימי אבלו
של משה כדאמרי׳ בתמורה ואין לחוש שתשר רוח הקודש על ע כ ועל ממזר כדאמרינן בנדרים שאין שכינה שורה כו׳ מפי רבי: ונדעתן שמעל למכוע של מעל
קללה ואיזה לכדה יהיה אין זה אלא כהוגן ומה תקלה יש שם יתפר העולם של לילה אחת לבד מפי רבי: ויהיה כגשם לנו פעמים מינו מתבקש שהוא סימן
קללה נקיון: דבר המתבקש לעולם טל תפילו בימות החמה: פעמים נרחה כשהוא ערוב נרחה ודומו וכנגד לבו מינו נרחה כשהוא לבש והכף נרחית כל
שעה שהיה נרח לעיניים ו״ל על כפיס על השמים נורת אדם שהוא נכסף וכן נשא לבבינו אל כפיס מפי ר׳: הכי גרסי׳ שכרוה שאלה והזכרה חדא מילתא היא
בלומר הא דקתני אין שואלין את הגשמים היינו אין מזכירין את הגשמים: ומאן תנא דאמר סימן לימות הגשמים מזכירין אבל לא קולס לכן: רבי יהושע
הוא דאמר משעת הנחת לולב הוא מזכיר דהיינו יום שמיני וזהו סימן לגשמים דמן החג ואילך הוא ומן גשמים:

הכי

עורפילא היינו גשם דק תפילו לפרצידא דתותי קלא מהניא פי׳ פרנידר
זו גרעינין שהוא מתחת הסלכן היינו כמו תטה שמתחת הקרקע
פ״א עורפילא עורו פילי פירוש מע רגן ומצמיחין פילי פי׳ לות העומדים
בסדקי הארץ: שלשה שחלו שחלו שלא כהינן שליעזר שאול
ויפתח ומה תאמר אמאי לא
כל מנוה מפני כלב כן יפונה שאמר כל מאכר יכה
קריית ספר אתן לו את עכסה בתי לו לאשה
אמאי לא פרי׳ כאן מה עכסה בתי לו לאשה
ו״ל דשם דקאמר כלב אתן לו הקב״ה כל
מי שיכול לכוור אותן הלכות שנשכחו בימי
אבלו של משה אתן לו עכסה בתי ו״ח לכך
נקראת עכסה שכל הרואה אותה כועס על
אשתו והו ודאי מפוש נעיעות יתירה דקא
חזו נה והיה סומך לזכותה וזכות דיוקה
מפתייב דלא מזדווגין אלא לפי מעשיה
כדאיתא כסוטה לאין מזווגין וכו׳: דף ג
יכול תפי׳ תיגר או סומה אמאי לא
נקט הכא גבי אליעזר עבד אברהם
כמו דקאמר נבי שאול בסמוך יכול תפילו
ממזרת או ספחה וכו׳ ואמר רש״י משום דגבי
אליעזר לא סיידעליין ממזרת דהא לא נתנ׳
תורה אי נמי דגבי משה לא דייק עלמא אלא
ליופי ור״ת היכי קאמר דשאל אליעזר אלא
כהוגן והא לא אמר אלא אשר אמור אליה
הטי נא כדך ומה ירחה שתהא ממזרת או
סומא לא יאמר לה ו״ל דה״פ יכול תפילו
תיגרת ותפילו סומא יכול תפילו תיגרת
שיהיה לה תפילו רגל של עץ והוא לא יהא
רואה או סומא כגון שיש לה עיניים יפיים
ומיכה רואה כלל:

והיינו דקאמר להו נביא לישראל הנרי
אין בגלעד ומה רופא אין שם
כלומר להתיר נדרו ליפתח והא הוה פנחס
ואמאי לא הלך יפתח אצלו להתיר נדרו
אלא מתוך נסיון דוחו אמר לו אלך אצלו
שאני שופט וגביד אלא יבא אצלי יפנחס
אמר ליה גבאי דיבא נביא ועל ידי תהא
פטורה שהייתי שורה ומתיר הנדר ופוטר
חומה ולבסוף כשנאנו שניהם יפתח כשבא
בגבאי מיבריו קולס מיתה כדכתיב ויקבר
בערי גלעד ופנחס כשנא דכתיב לפניהם
היה ה׳ עמו:

ואמר

ד
תי׳ סב מהל׳
תפלה סימן
עפיניט טעיף
סיי קיד קיז

ואמר ר' אליעזר הלכה כר"ג לחמר לתין שולין עד שנעשה וכו' כפי ואת
לחמרת הלכה כר' יהודה מיכח דקחמר במתנית' רבי יהול אומ'
העובר לפני התיבה כ"ט התחרון על חג התחרון מוציא והרי"שון מינו מזכיר
ומדמינן לעיל שלה להזכר לפרי ורמינהי עד מתי שולחים הגשמי' עד שיעבו'
וכו' ומשני נברית לגברית וכו':

והא' חמר רבי יוחנן במקום שמוחלין הגשמי' מזכי' ומשני הכי להפסק פירוש דבמקום שמפסיק מליחול מפסיק מלהזכיר אבל מתחיל קודם להזכיר וטעמת הוי דהזכרה הוי ריבוי שלה ומ"מ ליכח הפסח מום מזכיר קודם:

הא לן פירוש לבני בבל עד לחמ' שנעשה בחרחשון לחית להו פירי בהברת ובחרן ליכח הפסח להח יכולים פירותיהן להיות יבשים בלח הולכה למדבר:

והא להו כי המתחיל להזכיר יתחיל לשאול: רבח

תורה אור

רבי יהושע היא דאמר משערת הנחתו אמר רבא אפילו תימא רבי אליעזר שאלה לחוד והזכרה לחוד: רבי יהודה אומר העובר לפני התיבה כו': ורמינהי עד מתי שואלין את הגשמים רבי יהודה אומר עד שיעבור הפסח ר' מאיר אומר עד שיעבור ניסן אמר רב חסדא לא קשיא כאן לשאול כאן להזכי' מישא שאיל ואזיל להזכיר ביום טוב הראשון פסיק אמר עולא הא דרב חסדא קשי' כחומץ לשינים וכעשן לעינים ומה במקום שאינו שואל מזכיר במקום ששואל אינו דין שיהא מזכיר אלא אמר עולא תרי תנאי אליבא דרבי יהודה רב יוסף אמר מאי עד שיעבור הפסח עד שיעבור שליח ציבור ראשון היורד ביום טוב ראשון של פסח אמר ליה אביי שאלה ביום טוב מי איכא אמ"ל אין שואל כו' ומתרגמן וכי מתורגמן שואל דבר שאינו צריך לציבור אלא מחוורתא כדעולא רבה אמר מאי עד שיעבור הפסח עד שיעבור זמן שחיטת הפסח וכתחילתו כן סופו מה תחילתו מזכיר אף על פי שאינו שואל אף סופו מזכיר אף על פי שאינו שואל אמר ליה אביי בשלמא תחילתו מזכיר הזכרה נמי ריצוי שאלה היא אלא סופו מאי ריצוי שאלה איכא אלא מחוורתא כדעולא אמר רבי אסי אמר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה אמר ליה ר' זירא לרבי אסי ומי אמר ר' יוחנן הכי והתנן בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים רבן גמליאל אומר בשבעה בו ואמר רבי אליעזר הלכה כרבן גמליאל אמר ליה גברא אגבר קא רמית איבעי אימ' לא קשיא כאן לשאול כאן להזכיר: והאמר ר' יוחנן במקום ששואל מזכיר ר"ה והא להפסקה איתמר והאמר רבי יוחנן התחיל להזכיר מתחיל לשאול פסק מלשאול פסק מלהזכיר אלא לא קשיא הא לן הא להו מאי שנא לדידן דאית לן פירי בדברא לדידהו נמי אית להו עולי רגלים כי קא' ר' יוחנן בזמן שאין בית המקדש קיים השת' דאתית להכי הא והא לדידהו ולא קשיא כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין בי' המקדש קיים ואנן דאי' לן תרי יומי היכי עבדינן אמ' רב מתחיל במוספין ופוסק במנחה ערבית ושחרית וחוזר במוספין אמר להו שמואל פוקו ואמרו ליה לאבא אחר שעשיתו קודש ונעשהו חול לא אמ' שמואל מתחיל במוספין ובמנחה ופוסק ערבית ושחרית וחוזר ומתחיל במוספין:

רבא

כך בסופו מינו שולח במנחה ערב יום טוב התחרון ומזכיר עד מוסף של יום טוב התחרון והכח ליכח למיפרך שלה ביום טוב מי מיכח דהזכרה נמי בעי לה שי' שמרבה תחילה לפי שח"י לו לשחול כ"ע ובין דליכח שלה בתרוייהו מזכיר הוח ומינו בעלמח: מבל סופו למה הוח מזכיר הוחיל ומינו בריך לשחול מבלן ומילך הח כיון דלפסקה מיתמול גלית מדעתך דלח ניחח לך בהו ומשמי מזכיר: הלכה מרבי יהודה דחמר העובר לפני התיבה וכו': מי חמר רבי יוחנן הבי דהלכה כרבי יהודה דמזכיר ביום טוב התחרון: בשלשה במרחשון הכי קיים להו דהוה זמן גשמים כו': הלכה כרבן גמליאל דחמינו שולח עד שבעה במרחשון ובח שלחך לעתיך דבמקום שהוח שולח מזכיר על דמשני לקמן: כאן לשחול בשבעה במרחשון: כאן להזכיר מיום טוב התחרון ור' יוחנן חית ליה דרבי אליעזר: והח ר' יוחנן במקום ששולח מזכיר במקום שמינו שולח מינו מזכיר והיכי ר' יוחנן דהלכה כרבי יהודה דמזכיר ביום טוב התחרון הח ליכח שלה לחין חומר ברכת הגשמים ביום טוב: להפסקה חיתמר דכשהוח מפסיק לשלה בערב הפסח פוסק נמי להזכר דהכי משמע במקום ששולח מזכיר והח תרוייהו חיתמר התחלה והפסקה: יתחיל לשחול דהיינו כחול שיכול לשחול: פסק מלשחול בערב הפסח פוסק מלהזכיר מלמח לח שכיחה ליה כר' יהודה והיכי חמר הלכה כמותו: הח לן והח להו לבני בבל יש להו תבואה ופירות בשדה כל תשרי חין מזכירין עד שבעה במרחשון ושם שולחים כדחמר רבי יוחנן מתחיל להזכיר מתחיל לשחול: והח להו לבני חרן ישראל דקונדרין בניסן ומוספין בתשרי מזכירין ביום טוב התחרון כרבי יהודה דחמר רב חסי הלכה כמותו: בדברי מדבר כלומר בשדות: חית להו עולי רגלים ושם ידעו להן גשמים קשה להן בחזרתן: שלח כי ר' יוחנן הלכה כרבי יהודה דמזכיר מיום טוב התחרון כו' בזמן שחין בית המקדש קיים וליכח עולי רגלים מזכיר: כאן בזמן שבית המקדש קיים דליכח עולי רגלים מינו מזכיר עד"ז במרחשון: מנן דחת לן תרי יומי שני ימים טובים התרונים שמיני שפק שביעי ותשיעי ספק שביעי לרבי יהודה דחמר מ"ט התחרון בחיוב מהן מזכיר: מתחיל במוסף של שמיני ספק שביעי דשמח יום טוב התחרון הוח: ופוסק במנחה שמח שביעי חול הוח ומהן ואילך הזכרה עד מוסף של מחר: ופוסק נמי בערבית ושחרית של תשיעי ספק שמיני: לחכח חכמי: לחחר שעשיתו קודש לשמיני ספק שביעי שהזכרת גבורות גשמים כרבי יהודה מיום טוב התחרון, תשעשהו חול בתמיהה

שמפסיק במנחה של עותו היום: ופוסק ערבית ושחרית דלמו היינו תפילה של עותו היום:

רבח

רבא אמר כיון שהתחיל שוב אינו פוסק וכן אמר רב ששת כיון שהתחיל שוב אינו פוסק ואף רב הדר ביה דאמר רב חננאל אמר רב מונה עשרים ואחד יום כדרך שכונה עשרה ימים מראש השנה עד יום הכיפורים ומתחיל וכיון שהתחיל שוב אינו פוסק והילכתא כיון שהתחיל שוב אינו פוסק: כתני׳ עד מתי שואלין את הגשמים רבי יהודה אומר עד שיעבור הפסח רבי מאיר אומר עד שיצא ניסן ויורד לבם גשם מור ומלקוש בראשון:

גמ׳: אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק יורה בניסן מרחשון הוא דתנן יורה במרחשון ומלקוש בניסן אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן בימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה דכתיב ביה יתר הגזם אכל הארבה וגומר אותר שנתר יצא אדר ולא ירדו גשמים ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן אמר להם נביא לישראל צאו וזרעו אמרו לו מי שיש לו קב חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחיה או יזרענו ויטות אמ׳ להם אף על פי כן צאו וזרעו נעשה להם נס ונחגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלים יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי וירד להם רביעה שנייה בחמשה בניסן הקריבו עומר בששה עשר בניסן נמצאת תבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום נמצא עומר הקרב מהבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של אחד עשר יום ועל אותו הדור הוא אומר הזורעים בדמעה ברנה יקצרו הלך ילך ובכה נושא משך הרע וגומר מאי הלך ילך ובכה נושא משך וגומר אמר רב יהודה שור כשהוא חורש הולך ובוכה ובחזירתו אוכל הזיז מן התלם וזהו בא יבא ברינה מאי נושא אלומותיו אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא תנא קנה זרת שיבולת זרתים אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי דכתיב כי קרא ה׳ לרעב וגם בא אל הארץ שבע שנים בהנך שבע שנים מאי אפול אמר ליה הכי אמ׳ רבי יוחנן שנה ראשונה אכלו מה שבבתים שנייה אכלו מה שבשדות שלישית בשר בהמה טהורה רביעית בשר בהמ׳ טמאה חמישית בשר שקצים ורמשים ששית בשר בניהם ובנותיהם שביעית בשר זרועותיהם לקיים מה שנאמר איש בשר זרועו יאכלו ואמ׳ ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי דכתיב בקרבך קדוש ולא אבא בעיר משום דבקרבך קדוש לא אבא בעיר אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אמר הקב״ה לא אבוא בירושלם של מעלה עד שאבוא לירושלם של מטה ומי איכא ירושלם למעלה אין דכתיב ירושלם הבנויה כעיר שחוברה לה יחדו ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי דכתיב ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוא אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אחת היא שמבערת רשעים בגיהנם מאי היא ע״א כתיב הכא מוסר הבלים עץ הוא וכתיב התם הבל המה מעשה תעתועים ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי דכתיב כי שתים רעות עשה עמי הרתין הוא דהוו עשרין וארבע שניקא להו אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אחת שהיא שקולה

רבא אמר כיון שהתחיל סוב אינו פוסק וכן אמר רב ששת כיון שהתחיל סוב אינו פוסק ואף רב הדר ביה דאמר רב חננאל אמר רב מונה כ״ב יום מראש השנה עד יום הכיפורים עשרה ימים מראש השנה עד יום הכיפורים ומתחיל וכיון שהתחיל סוב אינו פוסק והילכתא כיון שהתחיל סוב אינו פוסק: כתני׳ עד מתי שואלין את הגשמים רבי יהודה אומר עד שיעבור הפסח רבי מאיר אומר עד שיצא ניסן ויורד לבם גשם מור ומלקוש בראשון:

גמ׳: אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק יורה בניסן מרחשון הוא דתנן יורה במרחשון ומלקוש בניסן אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן בימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה דכתיב ביה יתר הגזם אכל הארבה וגומר אותר שנתר יצא אדר ולא ירדו גשמים ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן אמר להם נביא לישראל צאו וזרעו אמרו לו מי שיש לו קב חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחיה או יזרענו ויטות אמ׳ להם אף על פי כן צאו וזרעו נעשה להם נס ונחגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלים יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי וירד להם רביעה שנייה בחמשה בניסן הקריבו עומר בששה עשר בניסן נמצאת תבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום נמצא עומר הקרב מהבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של אחד עשר יום ועל אותו הדור הוא אומר הזורעים בדמעה ברנה יקצרו הלך ילך ובכה נושא משך הרע וגומר מאי הלך ילך ובכה נושא משך וגומר אמר רב יהודה שור כשהוא חורש הולך ובוכה ובחזירתו אוכל הזיז מן התלם וזהו בא יבא ברינה מאי נושא אלומותיו אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא תנא קנה זרת שיבולת זרתים אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי דכתיב כי קרא ה׳ לרעב וגם בא אל הארץ שבע שנים בהנך שבע שנים מאי אפול אמר ליה הכי אמ׳ רבי יוחנן שנה ראשונה אכלו מה שבבתים שנייה אכלו מה שבשדות שלישית בשר בהמה טהורה רביעית בשר בהמ׳ טמאה חמישית בשר שקצים ורמשים ששית בשר בניהם ובנותיהם שביעית בשר זרועותיהם לקיים מה שנאמר איש בשר זרועו יאכלו ואמ׳ ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי דכתיב בקרבך קדוש ולא אבא בעיר משום דבקרבך קדוש לא אבא בעיר אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אמר הקב״ה לא אבוא בירושלם של מעלה עד שאבוא לירושלם של מטה ומי איכא ירושלם למעלה אין דכתיב ירושלם הבנויה כעיר שחוברה לה יחדו ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי דכתיב ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוא אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אחת היא שמבערת רשעים בגיהנם מאי היא ע״א כתיב הכא מוסר הבלים עץ הוא וכתיב התם הבל המה מעשה תעתועים ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי דכתיב כי שתים רעות עשה עמי הרתין הוא דהוו עשרין וארבע שניקא להו אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אחת שהיא שקולה

תוס׳ ר״ה יג ע״ב

ר״ת מכוף

תוס׳ ר״ה יג ע״ב

לא מכאן בעיר פרזים בעיר ר״ל בעיר ממש ור״מ פוסקים כקרא בעיר ה כשנאה כלומר לא תהיה כשנאה ועיר הוי לשון שנאה כמו ומלאו פני תבל עריס: ומי

מיי׳ פ״ב מה׳ תפלה מ״ה פסין יט טוי ח״ח סיימן

ק״ד ק״ו

סם ס

תלי׳ קכ

תלכוס כ ס

יספי׳ טקדוש

הוס׳ יח

קכב

ירמי׳

סם

סם כ

ומי סיב שמואל והא כר' כ"ב שנין הוה וכו' ואתה אפי' מיי שמואל ל"ב
שנה שהרי בשנה רחשונה שהיה עלי מיושב לב"ב נולד שמואל
כדכתיב ואבי יושב כלומר לותו יום נתייסד ונתמנה ועלי היה נביא ושופט
מרנעים שנה כדמפרש בקרא ושמואל היה נביא ושופט ל"ם קודם מלכות
שאול כדאיתא בסדר עולם ממנה שהיה
שמואל בן מ"ט שנה כשנמשח מלכות
שופט ומכי שנה שנשנה רחשונה שהיה
עלי נביא נולד ותדתי שנין ופלגא דשמואל
המלך הכי ל"ב שנין ולהכי קא פריך ומי סיב
ומורי"ם מסיב הכי מרנעי שנה דעלי קודם
שנשנה הארון ונחותו יום שנשבה את
בדכתיב ויהי בהוכירו הארון האלהים ויפול
מחורנית ותשבר מפרקתו ומות והארון
היה בבית אבינדב בגבעה עשרים שנים
כדכתיב וירבו הימים ויהי עשרים שנה
ויהיו כל בית ישראל מתרוממ' ומיד כשמלך
דוד בירושלים להיותו למלך כשמלך בחברון
שבע שנים ומחצה הביאו לשם את ותשיב
מרנעים שהיה על עם עשרים שנה שהיה
הארון בבית אבינדב היינו שמים ממנה
שהיה שמים שנה משמואל עד שמואל עד שנה
דהיינו מותן שנשנה תדשים היה הארון
בשדה פלשתים לית קא חשיב ומלי להכי
דשעת הדיוט נמנה שהיו שמנה שנים
מפיתת שמואל עד שנה הארון בירושלים
שכבר היה שנה תדשים ממיתת שמואל
קודם שמשחו דוד למלך בחברון ומלך שם
שבע שנים ומחצה ומיד מלך בירושלים
והביא הארון ועתה הסר שמנה שנים מן
שמים שנים שהיה משמואל שמואל על הכתוב
הארון ויאמר כ"ל שנים:

יעקב מכאן לא מת וכן משמע לכתיב
ויגוע ולא כתיב וימת כדמפרש
בסוטה נבי מעשה דחוסיים:

ביורעה ומכאן קאמינא פיל כיודעה
שנה עליה ומכאן שנה לות:
מלקוט

שקולה כשתים ומאי ניהו ע"א דכתי כי שתי ירמי' ב
רעות עשה עמי אותי עזבו מקור מים חיי לחצב
להם בארו בארות נשברים וכתיב כי עברו איי סה
כתיים וראו וקדר שלחו והתבוננו מאד והמיר
גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר כבודי
בלא יועיל התנא בותיים עובדים לאש וקדרים
עובדין למים ואף על פי שיודעי שהמים מכבין
את האש לא המירו אלהיה ועמי המיר כבודי
בלא יועיל ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי
דכתיב ויהי כאשר זקן שמואל ומי סיב שמ"א
כולי האי והא ברנ"ב הוה דאמר מר פרט בנ"ב
שנה זהו מיתתו של שמואל הרמתי אמר ליה
הכי אמר רבי יוחנן זקנה קפצה עליו דכתיב
נחמתי כי המלכתי את שאול אמ' לפניו רבונו סם טו
של עולם שקלחני כמשה ואהרן דכת' משה תהילים
ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו מה משה נט
ואהרן לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם אף אני
לא יהבטל מעשה ידי בחיי אמר הקב"ה היכי
אעביד לימות שאול לא קא שביק שמואל
לימות שמואל אדזוטר מרנני אבתריה לא
לימות שאול ולא לימות שמואל כבר הגיעה
מלכות דוד ואין מלכות נוגעת בחברה אפילו
כמלא נימא אמר הקב"ה אקפוץ עליו זקנה
היינו דכתי ושאול יושב בגבעה התת האשל שמואל
ברמה וכי מה ענין גבעה אצל רמה אלא לומר כ"ב
לך מי גרם לשאול שישב בגבעה שתי שנים
ומחצה תפלתו של שמואל הרמתי ומי מידחי
גברא מקמי גברא אין דאמר רבי שמואל בר

נחמני אמ' ר' יוחנן מאי דכתי על כן חצבתי בנביאים הרגתים באמרי פי במעשיה לא הוס'
נאמר אלא באמרי פי אלמא מידחי גברא מיקמי גברא רב נחמן ורבי יצחק הוו יתבי
במעודתא אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק לימא מר מילתא אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן
אין מסיחין במעודה שבא יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה בתר דסעיד אמר ליה
הכי אמר ר' יוחנן יעקב אבינו לא מת אמר ליה וכי בכדי ספדו ספדניא וחנטו חנטייא
וקברו קפרייא אמר ליה מקרא אני דורש שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם רמ"י
ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו
מה זרעו בחיים אף הוא בחיים אמר רבי יצחק כל האומר רחב רחב מיד נקרי אמ' ליה
רב נחמן אנא אמינא ולא איכפת לי אמר ליה כי קאמינא ביודעה ובמכירה ובמזכיר
את שמה כי הוו מיפשרי מהדדי אמר ליה ליברכן מר אמר ליה אמשול לך משל למה הדבר דומה לאדם שהיה הולך במדב
והיה רעב ועיף וצמא ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצילו נאוה ואטרת המים עוברת התתיו אכל מפירותיו ושתה ממימיו וישב
בצילו ובשביקש לילך אמר אילן אילן במה אברכך אם אומ' לך שיהו פירותיך מתוקין הרי פירותיך מחוקין שיהא צילך נאה
הרי צילך נאה שתחא אטת המים עוברת תחתיך הרי אטת המים עוברת תחתיך אלא יהי רצון שכל נשיעות שנוטעין כטר
יהיו

יהיו כאותך בתורה ולעושר וכבוד: יורה וכתתי מטר מרנכם בעתו יורה
ומלקוש: יורה רביעה האוכה בירחת בחשון כלקמן למה נקרא יורה
שמורה להם להטיח גגותיהן בטיח של טיט שלא יטפו בשמיני בעצרת:ולהבניס
פירותיהן שהניחו בשדות לי בתוך עבשי:
לגריסים לימות הגשמים: שיורד בעתו
וכי משמע יורה כלום שמורה לתלמידין
בעתו דכתיב דברי חכמים בנעימה משמעים
מה נעימה לשון תן יורה הצולך בישר ואינו
מישר לכאן ולכאן לשון אחר שמתכוין
לארץ ואין מי יורד בעוקץ בספרי: תלמיד
רוה בשעתה מורה תלמיד מדיוק של מרן
ים שלו: בעתו הוא לגדודיה בני מדם שיהיו
פעמי המקרה לקמיה דרים שתף לו בייסות
ם מקום בו: הכי גרסינן מה ראינו תלה
שעוסק את הזרעים כלומר דעד השתא
תתיהן יורה לברכה מה ראינו תלה יורה
לשון קלים כמו ירה ירה שעוכר הכל
מו לשון תן מורה וכבי משמע קרא ומה לת
שמע תשמעו אל מצותי וגו׳ ומה לשון ונתתי
מטר ארצכם יורה לרעה מלתא בעלמא יחלב ב
קוה ואורחא דבריית׳ למתני כי האי גוונא:
מעיר פירותיהן שבידן בחילן כגון
מתרומים מור מוני מן סיפי תאני ולא גרס
שוטף את הגרגות דגרגות במרחשון
לוכן: מה מלקוש לברכה שהי מפשר
לזורען לשבר גרגות ולהשיר פירות שחוכם
שכויי בחותו הפרק ואי אתה יכול לזורען
תלה לשונה שיורד על המלילות ועל הקשין
ומתלה את התבואה בקשיה: הדר אמר
דיומא מלקוש קללה הוא והכי משמע אמר
וקשה כלומר אל את שבתים והתילנות
שמעלין ומשבחין וקשה לתבואה: שמעלה
סקלים וברכה דקאי למילוי מים בורות
שיחין ומערות גימגום: שמעיל את
הבתים ומשמיע כלקמן שאל קשיהן של
ישראל לפי שאי אתה יכול לבער הקש חוץ ומשבר
את הבתים כלומר אין בו תקלת גרגות
והזרת פירות לפי שהי מפשר לו: סקלי
מין מרכה כמתרגם הנאכל סקלה ומלקוש
לשון מרכה כמו והנה לקח אחר גני
המלך: את התורה לעדקה מלמד יורה
לטובה: הכי גרסינן מה ראינו תלה יורה
בחשרי ומלקוש בחייר שים עדיין מלילות
וקשין תלמוד לומר בעתו יורה במרחשון
ומלקוש בניסן שכך היה העת. והזמן ויפה הוא בלקמן לזמן רביעה דומין יורה
בכסלו הוא וכרבנן לפליגי עליה דרבי מאיר לקמן תלמוד לומר בעתו יובה ומלקוש מה מלקוש בעתו לקמ יורה בעתו למלקוש והו שיורד על
המלילות ועל הקשין והו ניסן שים בו קשין ומלילות: דכר שאל קשיותן של ישראל שכשהיו יורד חוזרין ישראל בתשובה ומתענין ושותין נדקות:
מלילות דהם שיבולות שלהם מולל בידיו כדכתיב וקטפת מלילות בידך: וקשין קנה: שמתלה תבואה בקשיה ומסלימה: כי רביעה לי זה
זמן רביעה: בכירה דמשנה ולקמן מפרש למאי הילכתא ניכהו יודה ים כוב זמני גשמים: תפילה מחדושה כמו כי תפילות הנהו ר׳יהודה
אומר בכירה כו׳ במרחשון ובינונית ב׳ ותפילה בכ׳ וכולהו הני תלתא יורה קרי להו: אין היחידים מתענין כו׳ דתמרינן בסמוך סליסית להתענות
ואומל וזמן סליסית בדאם הוא אין ליחידים להתענות: יחידים אם דיש והכי תמרינן במתניתין הניעו במרחשון ולא ירדו גשמים התחילו היחיד ס
להתענות שמכאן ואילך זמן רביעה תפילה לרבי מאיר דסתם מתניתין רבי מאיר והכי גמי אמר רבי יוסי לחין מתענין עד דאם חדם כסלו דהיינו רביעה
תפילה והיינו כחכמים דתמרי יורה נכסלו: אמר רב חסדא הלכה כרבי יוסי: ותמיהני אני להא דאמר רב חסדא הלכה כרבן גמליאל דאמרו שואל עד ז׳
במרחשון: שבעה ימים בזה אחר זה סירדו גשמים עבשיו ופסקו עד יום שביעי וירדו ז׳ ימים זה אחר זה אתה מונה בהן לשונה ושנייה ושלישית: כרבי
יוסי דתלינן דרבי יוסי הוו בין רביעה לשונה ושנייה הו שנייה ושלישית דלשונה נ״ו ושנייה נ״ח דהיינו ז׳ ימים עם שניים ימי רביעה ומ״ב עד ז׳
ימים בלח יום רביעה אחרונה דלכולהו תנאי לא הוי הכי דלרבי מאיר דאמר לשונה נ״ו ושנייה נ״ח דהיינו ז׳ ימים עם שניים ימי רביעה ומ״ב עד ז׳
ימים ולרבי יהודה בין לשונה לשנייה ז׳ ימים אבל בין שנייה לשלישית יש יותר: גרסה לרבי דהכי גרסינן אמר רב חסדא הלכה כרבי יהודה דאמר
בכירה כו׳ במרחשון ואין מתחילין לשאול כלקמן: לשונה לשאול מכאן ואילך ותן טל ומטר: שלישית להתענות שהם לא ירדו גשמים עד זמן רביעה
הנודר שלישית לתפילו עשה אחת מתענין היחידים שבי ותמיהי ושם

מקור הרם

מלקוש
נשמים

ד מנוס

יהיו כאותך אף אתה בטה אברכך אם בחורה
הרי תורה אם בעושר הרי עושר אם בבני הרי
בנים אלא יהי רצון שיהו צאצאי מעיך כמותך:
תנו רבנן יורה שמורה את הבריות להטיח
גגותיהן ולהכניס את פירותיהן ולעשות כל
צרכיהן דבר אחר שמרוה את הארץ ומשקה
ברביבי תמוגגנה צמחה חברך דבר אחר יורה
שיורד בנחת ואינו יורד בזעף או אינו יורד אלא שמשיר את הפירות ומשטיף את
הזרעים ומשטיף את האילנות תלמוד לומר מלקוש מה מלקוש לברכה אף יורה
לברכה או אינו מלקוש אלא שמפיל את הבתים ומשבר את האילנות ומעלה את הסקאין
תלמוד לומר יורה מה יורה לברכה אף מלקוש לברכה ויורה גופיה מנלן דכתיב ובני
ציון גילו ושמחו בה׳ אלהיכם כי נתן לכם את המורה לצדקה ויורד לכם גשם מורה
ומלקוש בראשון: תנו רבנן יורה במרחשון ומלקוש בניסן אתה אומר יורה במרחשון
ומלקוש בניסן או אינו אלא יורה בתשרי ומלקוש באייר תלמוד לומר בעתו מלקוש
אמר רב נהילאי בר אידי אמר שמואל דבר שמל קשיותיהן של ישראל דכתיב ישמעאל
תנא דבר שממלא תבואה בקשיה במתניתא תנא דבר שיורד על המלילות ועל
הקשין תנו רבנן יורה במרחשון ומלקוש בניסן אתה אומר יורה במרחשון או אינו אלא
בחדש כסלו ת״ל בעתו יורה ומלקוש מה מלקוש בעתו אף יורה בעתו כיון שיצא ניסן
וירדו גשמים אינו סימן ברכה תניא אידך יורה במרחשון ומלקוש בניסן דברי רבי
מאיר וחכמים אומרים יורה בכסלו מאן חכמים אמר רב חסדא ר׳ יוסי היא דתני׳ איזו
היא רביעה ראשונה הבכירה בשלשה במרחשון בינונית בשבעה בו אפילה בשבעה
עשר בנדברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בשבע ובשבעה עשר ובעשרים ושלשה
רבי יוסי אומר בשבעה עשר ובעשרים ושלשה ובראש חדש כסלו וכן היה רבי יוסי
אומר אין היחידים מתענין עד שיגיע ראש חדש כסלו אמר רב חסדא הלכה כר׳ יוסי:
אמימר מתני להא דרב חסדא בהא לישנא בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים
רבן גמליאל אומר בשבעה בו אמר רב חסדא הלכה כרבן גמליאל כמאן אולא הא
דתני רבן שמעון בן גמליאל אומר גשמים שירדו שבעה ימים זה אחר זה אתה מונה בהן
רביעה ראשונה ושנייה ושלישית כמאן כר׳ יוסי אמ׳ רב חסדא הלכה כר׳ יוסי בשלמא
רביעה ראשונה לשאול שלישית להתענות שנייה למאי אמר ר׳ זירא לנדרים דתנן דתנן
הנודר

ד מנוס

ו מיי׳ פ״י מה׳ נדרים סמ״ג לאוין רמב

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0015
DFG

דאזלי תתיגרע פי׳ שהולכים במקלות ונשענים עליהם ותמר דתרנגמא מחזיק בעלך דכתיב גבי יואב הוי נתתיגרע:
בשבילי הרשות פי׳ כדרך שיצאו דרך השדות והכרמים:
עד שתרד רביעה שנייה מכאן ואילך מוקי לה
עד מתי נהגי וזורפין בתבן ובקש של שביעית פירוש בשעה שמיבי כר מצוי

תוספ' ר"פ מהל' מי"ב

ולרבי עקיבא דאמר ספיקי זרעים מסורים מקרא דהן לא נזרע ולא נחסוך כדמפרש בפ"ק דמכות פרק מקוה׳ שנהגו כל דיוקי לה ולכתתך ולחיה וגומר נספיקי מילות ולאו דיוקא תבואה קאמר אלא כגון תבואת הכרם דשייכי מילות מכל ספיקי זרעים מסורים:

מיי׳ פ"ה מהל' מעשר שני הל' ח

לא תאכל לה קודש וענך דאורתא כלומר שירדו גשמים קודם שתחשך קודם שתחשך על ערבית מבל קודש של שחרית ועבד כדאמר רב ושמואל בר רב יצחק:

מיי׳ פ"ה מהל' מעשר שני הל' ט

איבא דאמרי לה בירי תרביצי שתין כנגות דיקים מזרעים: וכל

מאימתי פרק ראשון תענית

המזמר עד הנשמי כשירדו גשמים עד שתרד רביע שנייה רב זביד אמר לזתי דתנן מאימתי כל אדם מותרין בלקט בשכח ובפיאה כשילכו הנמושות בפרט ובעוללות משילכו עניים בכרם ויבאו בזותים משתרד רביע שנייה כאי נמושות אמר ר׳ יוחנן סבי דאזלי אתיגרא ריש לקיש אמר לקושי בתר לקושי רב פפא אמר כדי להלך בשבילי הרשות דאמר מר מהלכים כל אדם בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שנייה רב נחמן בר יצחק אמר לבער פירות שביעית דתנן עד מתי נהגין ושורפין בחבן ובקש של שביעית עד שתרד רביעה שנייה מאי טעמא דכתיב ולבהמתך ולחיה אשר בארצך כל זמן שחיה אוכלת בשדה האכל לבהמתך בבית כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית אמר רבי אבהו כאי לשון רביעה דבר שרובע את הקרקע כדרב יהודה דאמר רב יהודה מיטרא בעלמא דארעא הוא שנאמר כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה ואמר רבי אבהו רביעה ראשונה כדי שתרד בקרקע טפח שניה כדי לגוף בה פי חבית אמר רב חסדא גשמים שירדו כדי לגוף בהן פי חבית אין בהן משום ועצר ואמר רב חסדא גשמים שירדו קודם ועצר אין בהן משום ועצר אמר אביי לא אמרן אלא קודם ועצר דאורתא אבל קודם ועצר דצפרא יש בהן משום ועצר דאמר רב יהודה בר יצחק הני ענני דצפרא לירת בהו מששא דכתיב מה אעשה לך אפרים מה אעשה לך יהורה וחסדכם כענן בקר וגומר אמר לירת רב פפא לאביי והא אמרי אינשי כמפתח בבי מיטרא בר חמרא מוך שקיך וגני לא קשיא הא דקטור בעיבא הא דקטור בעניני אמר רב יהודה טבא לשתא דטבת ארמלתא איכא דאמר דלא בירי תרביצי ואיכ דאמר דלא שקיל שורפנא איני והאמר רב חסדא טבא לשת דטבת מנולתא לאקשיא הא דאתא מיטרא מעיקרא הא דלא אתא מיטרא מעיקרא ואמר רב חסדא גשמים שירדו על מקצת מדינה ועל מקצת מדינה לא ירדו אין ברין משום ועצר אינו והכתיב וגם אנכי מנעתי מכם את הגשם בעוד שלשה חדשים לקציר זה המטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת תמטר ונוכר ואמר רב יהודה אמר רב שחיתין לקללה לא קשיא הא דאתא טובא הא דאתא כדמבעי ליה אמר רב אשי דיקא נמי דכתיב תמטר תהא מקום טהר שמע מינה אמר רבי אבהו מאימתי מברכין על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה מאי מברך אמר רב יהודה אמר רב מודים אנחנו לך ה׳ אלהינו על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו ורבי יוחנן מסיים בה הכי אילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רינה כהמון גליו וכו׳ עד אל יעזבנו רחמיך ה׳ אלהינו ולא עזבונו בחך רוב ההודאות רוב ההודאות ולא כל ההודאות אמר רבא אימא אל ההודאות אמר רב פפא הילכך

נ"מרינהו

יזדקק תוס' ד"ה עד

עד שתרד רביעה שנייה כנגדים הולכין אחר בעון בני אדם ואין קורין גשמים לרחשוש עד שתרד שנייה ואילך מקולקלות הדרכים ומחוסרות מפני הגשמים לא עד הגשמים ממש תדיר דסיימו רביעה שנייה: כל אדם חפילו העשירים: פירט לא תפתר אחריך לא תיטול תפלתו ממנו: מסילתו הגמושות בשדה דמכתן ואילך נתיישנו שאר העניים לפי שיודעין שם נפתר לקט שכחה ופיאה נמושות עוללות: נמושות לשון ממשמש: משילכו עניים בכרם וינתו בלומר שלקטו ונזרו ונתו פעם שנייה והשתא מסתי דעתייהו עניים: משתרד רביעה שנייה דעד השתא שעתא לקטו הכל: דאזלי אתיגרא הולכין בגחת ומעייני טפי מחוץ בעלך מתרגמת אתיגרא: לקושי בתר לקושי כתר לקושי עני מולין בגו אחריו שמכתן ואילך פוסקין שאר עניים מלקוט: ה"ג תא שמע מאחר לשבילי הרשות כלות שם רשות עניות דין לעוברי דרכים לקנר שבילו ליל נשמות עד שתרד רביעה שנייה שמכתן ואילך וקשה לה ליתת הרגל גדולה מתבואה דתמר מר בפרק מרובה בראשון שהתנן יהושע מהלכין בשבילי הרשות וכו׳: ניתני וקש של שביעית ספקים שגדלו בשביעית דקים בהן איסור שביעית אף תבואה גדולה בשביעית לאחר שהגיע כלה לקנר שבילו ליל נשמות עד שתרד רביעה שנייה שמכתן

למימריהו לתרוייהו ברוך מתם ברוב ההודאות כמדבות ההודאות אחל
על כל ההודאות מתחיל ומתחילה היה מסיים רוב מעט ולא מרובות וכמו
כן בית דין בשבת אל מלך גדול בתשבחות אל ההודאות: מפי רבי: הטעי
מודאות העולם אינן אלא כי תועלתם לא תמות ומשם לא תשבה:

דרש יוסף בריה דאמר כתחיית המתים
גליון הש"ס ולא יתר שבח מזו בני אדם שמתבונה
גדילה בו: כמטר לקח השוה לקח למטר:
יערף כמו תף שמים יערפו טל ושחקים
יערפו טל שהיה מהבה הפירות: כשעיר
עליו כטל דמשמע נחת: ערפיהו כמטר
הרגיהו: לשמה מסוס כאשר נוכיח אלמי
ולא כדי לה קרו רבי: לא יכילנא למימר:
וכי אדם עץ השדה אלא תק"ם אדם לעץ
השדה מה עץ השדה מאכל הוא
מתנו תאכל ואותו לא תכרות כך ת"ח אם
הגון הוא מתנו תאכל למוד סימנו ואם
לאו אותו תשחית סוד מעלין: כרוזל
בכרזל יחד ושים יחד פני רעהו אם כרזל
זה אחד מחדד את חבירו כגון שכין על
גבי חבירתה: חיכה דולקת יחידי עץ
אחד אינו דולק אלא כ' וכ' ביחד: יחידי
גלח אחר שיחדדנו משופין שפשות
דכת' בגולתו אחר נוחלנו מתרגם
בלישטפנה: משחשין דכתיב בגולתו
גבי חטאתו: ואיבעית אימא מהכא נוחלנו
שרי צוען וגו' ותועבי את מצרים ותועבי
היינו חטאת: תורה נתן דכתיב עץ חיים
היא למחזיקים בה כשמלין את הזהב
מכנים את הכלים לקין תולה: קטנים
מחדדין שמזלזלין בכל שעה: ת"ח ומשמש
להולך לו מים: וכתיב לכו למים ילך הוא
עמהן: אם תלמיד חכם הגון הוא ברוכה
ללמד ממך מנוה ורב לילך מגלון במקומו:
ואם לאו ילך הוא מגל ברב: יפוגו
מעיינותיך חוצה אם הגון הוא אמור לו
שתרי תורה: ואם לאו יהיו לך לבדך ואין
לזרים אתך: שיהא מעסקי הלוי מים
ויין מלבו התורה שהיו נותן בה כלים
ויודעה ולומדה: בפתות שבכלים במי
דפחרא: במאני דפחרא בשק קמר ומרמי
אם את אומרת לי והלא אתיך נותן יין בכלים
מכוערין של חרס: ואלא במאי לירמי
אם לא בכל חרס הא כולי עבדי הכי:
ותקוק התמיך: כי היכי דתמרה לי מי
תבשה מפותרה בכלי מכוער הכי אמרי
לה דיין משתמר בכלי מכוער אף התורה
מתקיימת בי יתר משאילו הייתי נשה:

נימרינהו לתרוייהו אהודאו ורוב ההודאו
אמר רבי אבהו גדול יום הגשמים מתחיית
המתים דאלו תחיית המתים לצדיקים ואלו
גשמים בין לצדיקים בין לרשעים ופליגא דרב
יוסף דאמר רב יוסף מנין שהיא שקולה
בתחיית המתים קבעוה בתחיית המתים אמר
רב יהודה גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו
תורה שנאמר יערף כמטר לקחי ואין לקח
אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם
תורתי אל העזובו רבא אמר יותר מיום שניתנה
בו תורה שנאמר יערף כמטר לקחי מי נתלה
במי הוי אומר קטן נתל בגדול רבא רמי כתיב
יערף ככמטר לקחי וכתיב תזל כטל אמרתי אם
תלמיד חכם הגון הוא בטל ואם לאו יערפיהו
כמטר הניא היה רבי בנאה אומר כל העוסק
בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים
שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה ואומר
רפאות תהי לשרך ואומר כי מוצאי מצא חיים
וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם
המות שנאמר יערף כמטר לקחי ואין עריפה
אלא הרינגה שנ' וערפו שם את העגלה בנחל
אמ"ליה רבי ירמיה לרבי זירא ליתי מר ליתני
אמר ליה חליש לבי ולא יכילנא ליכא מר
מילתא דאגדתא אמר לי' הכי אמר רבי יוחנן מאי דכתיב כי האדם עץ השדה
וכי אדם עץ שדה היא אלא משום דכתיב כי ממנו האכל ואותו לא תכרת
וכתיב אותו תשחית וכרת הא כיצד אם תלמיד חכם הגון הוא ממנו האכל ואותו
לא תכרת ואם לאו אותו תשחית וכרת אמר רבי חמא אמר רבי חנינא מאי דכתיב
ברזל בברזל יחד לוטש לך מה ברזל זה אחד מחדד את חבירו אף שני תלמידי חכמים
מחדדין זה את זה בהלכה אמר רבה בר בר חנה למה נמשלו דברי תורה כאש שנאמר
הלא כה דברי כאש נאם ה' לומר לך מה אש אינו דולק יחידי אף דברי תורה אין
מתקיימין ביחידי והיינו דאמ' ר' יוסי בר חנינ' מאי דכתי' חרב על הבדי' ונואלו חרב על
שונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בדבר בתורה ולא עוד אלא שמטפשין
שנאמר נואלו ולא עוד אלא שחוטאין כתיב הכא ונואלו וכתיב התם אשר נואלנו
ואשר רמאנו ואיבעית אימא מהכא נואלו שרי צוען התעו את מצרים אמר רב
נחמן בר יצחק לכך נמשלו דברי תורה כעץ שנאמר עץ חיים היא למחזיקים
בה לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול אף תלמידי חכמים קטנים מחדדים
את הגדולים והיינו דאמר רבי חנינא הרבה למדתי מרבותי ומחבירי יותר מרבותי
ומתלמידי יותר מכולן רבי חנינא בר פפא רמי כתיב לקראת צמא התיו מים וכתיב הוי כל צמא לכו למים אם
תלמיד הגון הוא לקראת צמא התיו מים ואי לא הוי כל צמא לכו למים רבי חנינא בר חמא רמי כתיב יפוצו מעיינותיך
חוצה וכתיב יהיו לך לבדך אם תלמיד הגון הוא יפוצו מעיינותיך חוצה ואם לאו יהיו לך לבדך ואמר רבי חנינא בר אידי
למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולך למקום נמוך
אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה ואמר רבי אושעיא למה נמשלו דברי תורה לשלשה משקין
הללו במים ובין ובחלב דכתיב הוי כל צמא לכו למים וכתיב לכו שברו ואכלו לכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וח"ב
לומר לך מה שלשה משקין הללו אין מתקיימין אלא בפחות שבכלים אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו
שפלה כדאמרי לה ברתיה דקיסר לרבי יהושע בן חנניה אי חכמה מפוארה בכלי מכוער אמרי לה אביך רמי חמרא
במני דפחרא אמרה ליה אלא במאי נירמי אמר לה אתון דחשביתו רמי בכאני דהבא וכספא אזלה ואמרה ליה לאבוה רמייא
לחמרא במני דהבא וכספא ותקיף אתו ואמרו לי' אמר לה לברתי' מאן אמר לך הכי אמרה ליה רבי יהושע בן חנניה
קרי' אמר ליה אמאי אמרת לה הכי אמר ליה כי היכי דאכרה לי אמרי לה והא איבא שפירי דגמירי

ובל העוסק בתורה שלא לשמה תורתו נעשית לו סם המות ומקשינן
והלא תמרינן לעולם יעסוק אדם בתורה אף ע"ג שאינו לשמה
שמתוך שלא לשמה בא לשמה ויש לומר דיתרי שלא לשמה שמרינן
לעולם יעסוק בתורה אפילו שלא לשמה היינו כלומר כדי שיקרוא ר' אלו כדי
שיכבדוהו ומה שמרינן הכא כל העוסק
בתורה שלא לשמה נעשה לו סם המות היינו
מי שלומד לקנטר:

אם תלמיד חכם הגון ממנו תאכל
פי' למוד לפניו ואותו לא תכרת
כלומר לא תפרד ממנו לילך לפני רב אחר
ואם לאו לא תלמוד לפניו ואף שמרינן
דלומדי מת"ח מעל"פ שאינו הגון כר"מ שהיה
לומד לפני אחר כמסכ' מגילה היינו דוקא
תלמיד חכם אחר יכול ללמוד לפניו לפי
שלא ילמוד ממעשיו אבל אם אינו תלמיד
חכם אינו רשאי ללמוד לפניו:

אף דברי תורה וכו' וכן אמי אומרים
בשירובין פרק כיצד מעברין
לא בשמים הוא ולא מעבר לים כלומר לא
תמצא התורה אמי שמניחים עצמו בשמים
שדעתו גבוה ולא שמחזרים ההולכים
במדינת הים בשביל שלא ספרה לא
סייפא ואי סיפא לא ספרה והכי נמי לימא
התם לא נסחרנין ולא בתגרין ולא
בפיסטרולין כלומר בחנוני שרוחין
נכוכבים אמר ליה לשמואל והא מר
פיסטרולגוס הוא אמר להו חייתי ולא
מעיינא בהו אלא בשעתן דנפקא למיזף פירא
להטיל מים ולא אני מבטל לעצמי:

אי סלו הוי מכיסי שפי פי' חם
הוי שונאי היופי הוי תלמידי
חכמים כיותר: ברתיה

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0017
DFG

בראתים לא נאמר אלא בראתיו פירש דמשמע דמהדר לגשם ומסכן
משום דגדול יום הגשמים כיום שנברא בו שמים וארץ
כיון דקכ"ה מי הוה כתיב בראתים הוה משמע דמהדר
לשמים ולארץ:

פנים נזעמים לשון סתר פירוש
כשכיל לשון שקר שנאמר
לשון הרע הרוח נפשן תבטל הגשם והיינו
פנים נזעמים:

מותר לקרותו רשע לע"ג דאמרינן
בקידושין הקורא תבירו רשע
יורד עמו לחייו לזה מותר דומיא דכשכל
נעבירה ועומד במורדו דהכרת פניו עניתה
בו:

בהורין לשון הרוח טרו"ק בלעז:
וה הליבור"ט לקמן:

אם רמית דור שגשמים מעכבין עליו
כשהוסף מלקוריד גשם וכו'
מכאן מוכיח ר"ת דהא דאמרינן בכבא
בתרא לין טומכין בסלעים מחי טעמא
משום דמשתכי ליה לקדירה ר"ל משתכי
מקלקלי המאכל שבקדירה וכלעז מורמס"ר
והא דאמר לקדירה לאו דוקא
לקדירה אלא למאכל שבקדירה דהכי נמי
קאמר התם קדירה תייתי סבי ולין לפרש
כפרש"י שפיר התם משתכי משברי הקדירה
דק"ל מאי קאמר הכא שפשרי משתכי ר"ל
שגשמים משתברין אלא ומאי משתכיס ר"ל
מעלין קלוקה כמו דכר שבטל ממלאכתו
ימים רבים ומחליד וכלעז רמו"ליר:

ומאי

תורה אור

אי הוו סנו טפי הוו גמירי דבר אחר מה שלשה משקין הללו אין נפסלין אלא בהיסח הדעת אף דברי תורה אין משתכחין אלא בהיסח הדעת אמר רבי חמא בר חנינא גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ שנאמר הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד אני ה' בראתיו בראתים לא נאמר אלא בראתיו אמר רב אושעיא גדול יום הגשמים שאפילו ישועה פרה ורבה בו שנאמר תפתח ארץ ויפרו ישע אמר רבי חנחום בר חנילאי אין הגשמים יורדין אלא אם כן נמחלו עונותיהן של ישראל שנאמר רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה אם לזעירי מדיהבת לרבינא אתון מהכא מתניתו לה ואתה תשמע השמים וסלחת לחטאת וגומר אמר רבי תנחום בריה דר' חייא איש כפר עכו אין הגשמים נעצרין אלא אם כן נתחייבו שונאיהן של ישראל כלידה שנאמר ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו לזעירי מדיהבת לרבינא אתון מהכא מתניתו לה אנן מהכא ועצר את השמים ואבדתם מהרה אמר רב חסדא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תרומות ומעשרות שנאמר ציה גם חום יגזלו מימי שלג מאי משמע תנא דבי רבי ישמעאל בשביל דברי שציותי אתכם בימות החמה ולא עשיתם גזלו מכם מימי שלג ביכות הגשמים אמר רבי שכעון בן פזי אין הגשמים נעצרין אלא בשביל מספרי לשון הרע שנאמר רוח צפון תחולל גשם ופנים נזעמים לשון סתר אמר רב סלא אמר רב המנונא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל עזי פנים שנאמר ומנעו רביבים ומלקוש לא היה ומצח אשה זונה היה לך וגומר ואמר רב סלא אמר רב המנונא כל אדם שיש לו עזות פנים סוף נכשל בעבירה שנאמר ומצח אשה זונה היה לך רב נחמן אמר בידוע שנכשל בעבירה שנאמר היה לך ולא נאמר יהיה לך אמר רבה בר הונא כל אדם שיש לו עזות פנים מוטר לקרותו רשע שנאמר העז איש רשע בפניו רב נחמן בר יצחק אמר מותר לשנאותו שנאמר ועז פניו ישונא אל תקרי ישונא אלא ישנא אמר רב קטינא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה שנאמר בעצלתים ימך המקרה בשביל עצלות שהיה בישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך ואין מך אלא עני שנאמר ואם מך הוא מערכך ואין מקרה אלא הקב"ה שנאמר המקרה במים עליותיו רב יוסף אמר מהכא ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים רוח עברה ותטהרם ואין אור אלא תורה שנאמר כי נר מצוה ותורה אור בהיר הוא בשחקים תנא דבי רבי ישמעאל אפילו בשעה שרקיע נעשה בהורין בהורין להוריד טל ומטר רוח עברה ותטהרם אמר רבי אמי אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל שנאמר על כפים כסה אור ואין כפים אלא חמס שנאמר ומן החמס אשר בכפיהם ואין אור אלא כסר שנאמר יפיץ ענן אורו מאי תקנתיה ירבה בתפלה שנאמר ויצו עליה במפגיע ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תפגע בי ואמר ר' אמי מאי דכתיב אם קהה הברזל והוא לא פנים קלקל אם ראית רקיע שקיהה כברזל סלהוריד טל ומטר בשביל מעשה הדור שהן מקולקלין שנאמר והוא לא פנים קלקל מה תקנתן יחגברו ברחמים שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשר חכמה כל שכן אם הוכשרו מעשיהן מעיקרא ריש לקיש אמר אם ראית תלמיד שלמודו

מי הוה סנו לותו נמירי שלי תפסר לגשם להספיל דעתו ורע לידי סכחה: נהיסח הדעת שהם לא ישמרם פה יהו נפסלין לו נופל לתוכן דבר מאום ונפסלים מלהעות בדבר קל יותר משאין ודבש שמתוך שהן עבים נפה הפסולת למעלה ותפסר חדש כוטל העלין וזורקו לחוץ והתחתון כר ונקיים שלין כן במשקה גלול שמינו עב קלי"ר כלע"ז:

נהיסח הדעת שם לינו מחזירם תמ"ד:

שנאמר הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו נדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד אני ה' בראתיו לא נאמר בראתים לך נאמר בראתיו נבראו לשמחה בזמן שהם עושים רצונו של מקום ומתפללים זה לזה נבראו לשמחה בזמן שאין עושים רצונו של מקום ומתפללים זה לזה נבראו לקללה: ר"ג אומר לא תהי רשע מר ושיורי מדיהבת לו בינה כו' ושיורי כתם שיהיה מן הסתומים ולבינה סוף הורדה ולא רשע זה הוא שנאמר ועז פניו ישונא אל תקרי ישונא אלא ישנא אמר רב קטינא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה שנאמר בעצלתים ימך המקרה בשביל עצלות שהיה בישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך ואין מך אלא עני שנאמר ואם מך הוא מערכך ואין מקרה אלא הקב"ה שנאמר המקרה במים עליותיו רב יוסף אמר מהכא ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים רוח עברה ותטהרם ואין אור אלא תורה שנאמר כי נר מצוה ותורה אור בהיר הוא בשחקים תנא דבי רבי ישמעאל אפילו בשעה שרקיע נעשה בהורין בהורין להוריד טל ומטר רוח עברה ותטהרם אמר רבי אמי אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל שנאמר על כפים כסה אור ואין כפים אלא חמס שנאמר ומן החמס אשר בכפיהם ואין אור אלא כסר שנאמר יפיץ ענן אורו מאי תקנתיה ירבה בתפלה שנאמר ויצו עליה במפגיע ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תפגע בי ואמר ר' אמי מאי דכתיב אם קהה הברזל והוא לא פנים קלקל אם ראית רקיע שקיהה כברזל סלהוריד טל ומטר בשביל מעשה הדור שהן מקולקלין שנאמר והוא לא פנים קלקל מה תקנתן יחגברו ברחמים שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשר חכמה כל שכן אם הוכשרו מעשיהן מעיקרא ריש לקיש אמר אם ראית תלמיד שלמודו

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0018
DFG

שלמודו קשה עליו כברזל שקשה הוא לו מדוע קושיות בשביל משנתו שאינה סדורה עליו שנ׳ והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה בישיבה שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשר חכמה כל שכן אם משנתו סדורה לו מעיקרא כי הא דריש לקיש הורה מסר מתניתין ארבעין זמני כנגד ארבעי יום שניתנה תורה ועייל לקמיה דרבי יוחנן רב אדא בר אהבה מסדר מתניתין עשרין וארבע זמנין כנגד תורה נביאים וכתובי ועייל לקמיה דרבא רבא אמר אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים שנ׳ והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה עליו רעי׳ שנ׳ וחילים יגבר ויתרון הכשר חכמ׳ כ׳ש אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקר׳ וא״ר אמי מאי דכתי׳ אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון אם ראית דור שהשמים משתכין כנחשת מלהוריד טל ומטר בשביל לוחשי לחישות שאין בדור מאי תקנתן ילכו אצל מי שיודע ללחוש דכתי׳ יניד עליו רעו ואין יתרון לבעל הלשון ומי שאיפשר לו ללחוש ואינו לוחש מה הנאה יש לו ואם לחש ולא נענה מה תקנתיה ילך אצל חסיד שבדור וירבה עליו בתפלה שנא׳ ויצו עליה במפניע ואין פגיעה אלא תפיל׳ שנ׳ ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ולא תשא בעד׳ רינה ותפלה ולא תפגע בי ואם לחש ועלתה בידו ומגיס דעתו עליו מביא אף לעולם שנא׳ מקנה אף על עולה רבא אמר שני תלמידי חכמי׳ שיושבין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה מתקנאין באף ומעלין אותו שנ׳ מקנה אף על עולה אמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ישך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון לעתיד לבא מתקבצות ובאות כל החיות אצל הנחש ואומרות לוארי דורם ואוכל זאב טורף ואוכל אתה מה הנאה יש לך אמר להם ואין יתרון לבעל הלשון אמר רבי אמי אין תפילתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו שנאמר נשא לבבינו אל כפים אוקים שמואל אמורא עלה ודרש ויפהוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו ואף ע״פ כן והוא רחום יכפר עון וגו׳ לא קשיא כאן ביחיד כאן בציבור א״ר אמי אין גשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמנה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף ואמר רבי אמי בא וראה כמה גדולים בעלי אמנה מניין מחולדה ובור ומה המאמין בחולדה ובור כך המאמין בהקב״ה על אחת כמה וכמה אמר רבי יוחנן כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה שנאמר אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף רבי חייא בר אבין אמר רב הונא מהכא וכיראתך עברתיך ריש לקיש אמר מהכא פגעת את שש ועשה צדק בדרכיך יזכרוך הן אתה קצפת ונחטא בהם עולם ונושע אמר רבי יהושע בן לוי כל השמח בייסורין שבאין עליו מביא ישועה לעולם שנאמר בהם עולם ונושע אמר ריש לקיש מאי דכתיב ועצר את השמים בשעה שהשמים נעצרין מלהוריד טל ומטר דומה לאשה שמחבלת ואינה יולדת והיינו דאמר ריש לקיש משום בר קפרא נאמרה עציר׳ בגשמים ונאמרה עציר׳ באשה

נאמר

ואי לוחש ועלתה בידו ומגיס דעתו מביא אף לעולם שנאמר יניד עליו רעו ואומר כלום׳ אם יגיד עליו רעו שעל ידו בלו הגשמי׳ והוא מגיס דעתו מקנה אף עולה כלום׳ הוא קונה אף ועולה כלום׳ אם עולה מגיס דעתו עליו הוא מקלה אף:

בחולדה וכור כך בהקב״ה על אחת כמה וכמה כי מאמין בחולדה וכור מעשה היה בנערה אחת שיצתה רוכב לילך לכית לביה והיה כור בדרך ונפלה לתוכו נתנה לחך ואמר אם אני תעלין תנשתי לי אמרה לו הן ונשבעו כיוצאין שהוא לא ישא אשה אחרת והיא לא תנשא לאיש אחר ואמרו מי מעיד ביניהן וסיתא חולדה אחת הולכת לפני הכור ואמרו אלו אנשים כור וחולדה יהיו עדי ביניהן והלכו לדרכם והיא עמדה כשבועתה והוא נשא אשה אחרת וילדה בן בחת חולדה ונשבתו ואת וילדה לו בן אמי וכפל לב ואמת אמרה לו אמתו מה זה מעשה שהגיע לכאן אמר לה כשאני מיחס כור הנשבועה וסיפר לאשתו כל המעשה אמרה לו אם כן חזור ותחנה וכתוב לה גט ולך ונשא את הנחולה והיינו דאמרי המאמין בכור וחולדה שהעמידו עדותן:

ונאמר

תענית פרק ראשון מאימתי

ונצומה אלא ביה קד

ונפקשה מלהינו ויעתר לנו פירש"י מקשאמר על דא מסמע דליכ"
מילתא לחרתיה וכן פירש בסמוך על דנח:

בדבר הסמוי מן העין אבל אמר יש"ו ה' ונומר תיתי דאמרין פרק
הפשר נבי הכי שקולי דדרו חביתי דאמרת כעי למתפותי
לתתפוחו ומפרש שם בגמרא כר תנוח

על הדברים שם עד דלכפייה מר בר רב אשי לעבד
הכתובים על לעבוד אמר ליה אמר קרא ויעבדו אותם ואנו
פרים יש ליקבע ליה מר זימנא דלחיוב ומעלם קבע
להם סוד ליה ורמינה כי מטח זמניה ליעבד ואמר
ליה אמאי לא תתיב כוותיה ליה כל
מידי דכייר תעניה וכייל ומני ליה לא רשות
למיעקל מיניה הלמח בדבר המלוד והמנוי
ליח ליה רשות למעקל מיניה ובדבר הסמוי
ליח ליה רשות הלמח ליה ברכה בדבר
הסמוי ויש לומר דלא קשה מידי דשקר
דקאמר קרא היינו טעמא דליח להו חלה
בדבר הפקר ולא דבר דכייל ומנוי מה
ייר וחתום היינו בשביל לחיי ברכה מצויה
בהני ליח להו דבר הפקר והאי דבעי ליה
ניעה חלה בדבר הסמוי והיינו מטעם
הברכה מצויה בדבר הסמוי ומה שמתברכה
בשבי ל הברכה ליח להו רשות למיעקל
בסמוי דהיינו כמו הפקר שאין לשום אדם
זכות בו אלי כמו הפא מיירי בדבר המוני
והמקום פלוני ייר וחתום ובכח ליח להו
רשות למיעקל ומה שמתברכה מיירי בדבר
ניעה וחתום ובכח ליח להו רשותא ז

גדול יום גשמים כיום קיבוץ גליות
שנאמר סופה ה' את שביתנו

כאפיקים בנגב ונומר ואם תאמר אמאי לא
קאמר גדול יום הגשמים יותר מקיבוץ
גליות דהא כאפיקים בנגב כתיב ומי נתלה
במי קטן נתלה בגדול שתמ קיבוץ גדולים
מיום קבוץ גליות דהכי נמי אמר לעיל
יערוף כמטר לקחי מי נתלה במי קטן
נתלה בגדול ו"ל דה"פ אנו מתפללים הכי
סופה ה' שביתנו כאפיקים שיורדין בנגב
שבגדול יום קיבוץ כאפיקים בנגב ה"ל עשה
עמנו לטובה אות ובקיבוץ גליות בהיות
כי זה כמו זה ואפיקים בנגב תחדם בכל
יום כיום קבוץ גליות מבלי יותר לא: עשר

נאמר עצירה באשה שנאמר כי עצר עצר בעד כל רחם ונאמר עצירה בגשמים דכתי
ה' ועצר את השמים ונאמר לידה באשה ונאמר
לידה בגשמים נאמ' לידה באשה דכתי' ותהר
וחלד בן ונאמר לידה בגשמי דכתי' והולידה
והצמיחה נאמרה פקידה באשה ונאמ' פקיד
בגשמים נאמר פקידה באשה דכתיב וה' פקד
את שרה ונאמרה פקידה בגשמים דכתיב
פקדת הארץ ותשקקה רבת תעשרנה פלג
אלהים מלא מים מאי פלג אלהים מלא מים
חנא כמין קובה יש ברקיע שממנה גשמים
יוצאין אמר' שמואל בר נחמני מאי דכתיב
אם לשבט אם לארצו אם לחסד ימציאהו
אם לשבט בהרים ובגבעו' אם לחסד ימציאהו
לארצו בשדות ובכרמים אם לשבט לאילנות
אם לארצו לזרעים אם לחסד ימציאהו בורות
שיחין ומערות בימי' שמואל בר נחמני הוה
כפנא ומותנא אמרי היכי נעביד ניבעי רחמי
אחרת לא אפשר אלא ליבעי רחמי אמותנא
ובפנא ניסבול אמר להו רבי שמואל בר נחמני
ניבעי רחמי אכפנא דכי יהיב רחמנא שובעא
לחיי הוא דיהי' דכתי' פותח את ידיך ומשביע
לכל חי רצון ומנלן דלא מצלינן אחרתי דכתי'
ונצום ונבקש מאהינו על זאת מכלל דאיכא
אחריתי במערבא אמרי משמי' דר' חגי מהכא
ורחמים למיבעי מן קדם אלהא שמיא על רזא
דנא מכלל דאיכ' אחריתי בימי רבי זירא גזור
גזרה וגזור דלא למיתב בהעניתא אמר לה'
רבי זירא נקבלי' עילוון ולכי בטיל הגזרה
ליתביה אמרי לי' מנא לך הא אמר להו דכתי'
ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום
הראשון אשר נתת לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך וא' יצחק אפי'
שנים בשני אליהו וירדו גשמים בערבי שבתות אינן אלא סימן קללה היינו דאמר
רבה בר שילא קשה יומא דמיטרא כיומא דדינא אמר אמימר אי לא דצריך
לבריתא בעינן רחמי ומבטלינן ליה ואמר רבי יצחק שמש בשבת צדקה לעניים
שנאמר וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא ואמר' יצחק גדול יום הגשמים
שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בושנאמר לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל
מעשה ידיך ואמר' יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר
יצוה את הברכה באסמיך הנא דבי רבי ישמעאל אין הברכה מצויה אלא
בדבר שאין העין שולטת בו שנאמר יצוה את הברכה באסמיך תנו רבנן הנכנס
לסוד את גרנו אומרים יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו התחיל
למוד אום ברוך השולח פרנ' בכרי הזה מדד ואח"כ בירך הרי זו תפילת שוא לפי שאין
הברכה מצויה לא בדבר השקול ולא בדבר המדוד ולא בדבר הסמוי מן העין: קבוץ גליות צדקה מעשה

פרנס סימן: א"ר יוחנן גדול יום הגשמים כיום קבוץ גליות שנ' שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב ואין אפיקים אלא מטר שנ
וירא אפיקי ים וא"ר יוחנן גדול יום הגשמים שאפילו פוסקות בו שנ' תלמיה רוה נחת גדודה וא"ר יוחנן אין הגשמים
נעצרין אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין שנ' נשיאי ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר וא"ר יוחנן מאי דכתיב

עשר

לימוקי דרים לקים בו לחותו של רבי יוחנן ולאחר מיתתו של רבי יוחנן מאי עשר תעשר: אמר ליה יוקי לך יוחנן מאי עשר תעשר: אמר ליה יוקי כדמוכח לקמן: אמר יוקי לך יוחנן מאי עשר תעשר: אמר ליה יוקי וכתיב לא תגשו: אילו בלעמר דיגעינו דולו דאמנט בלעמ: אי הוה מטינא להתם להאי קרא דהכיאו את כל המעשר הוה ידעינן ליה ממילא: לרבי תורה אור

דברים יד יא יב יג יד טו כב כג כה כו כח כט

עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר אשכחי רבי יוחנן לינוקא דדריש לקיש אמר ליה אימא ליפסוקיך אמר ליה עשר תעשר אמר לי ומאי עשר תעשר אמר ליה עשר בשביל שתתעשר אמר ליה הא מנא לך אמר ליה וזל נסי אמר ליה ומי שרי לנסויי להקב"ה והכתיב לא תנסו את ה' א"ל הכי אמר רבי הושעיא חוץ מזו שנא הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די מאי עד בלי די אמר רמי בר חמא אמר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר די אמר ליה אי הות מטי ליה להאי פסוק לא הוות צריכנ לך ולהושעי רבך ורבו אשכחיה רבי יוחנן לינוקיה דריש לקיש ריתיב ואמר אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו ית' יב רבי יוחנן וקא מתמרה אמר מי איכא מידי דכתיבי בפיהובי דלא רמזי באוריית אמ"ל אטו האי מי לא רמיזי והכתיב ויצא לכם ויחרדו איש אל אחיו לאמ"ל מה זאת עשה אלהים לנו דל עיניה וחזא בירה את"א אימיה אפיקתיה אמרה ליה האי מקמי דלא ליעבי לך כדעבד לאבוך אמר רבי יוחנן מפני שבשביל יחיד פרנסה בשביל רבים מטר בשבי יחיד דכתי יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך בעתה בשביל רבי דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מיתיבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל אלו הן משה ואהרן ומרים ושלשה מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן באר וענן ומן באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה מתה מרים נסתלק הבאר שנאמר ותמת שם מרים וכתיב בתרי ולא היה מים לעדה והכתיב בזכות שניהן מת אהרן

ונסתלקו ענני כבוד וכסבור ניתנה לו רשות להלחם בישראל והיינו דכתיב ויראו כל העדה כי גוע אהרן אמר ר' אבהו אל תקרי ויראו אלא ויריאו כדדריש ר"ל דא"ל כי משמש בד' לשונות אי דילמא אלא דהא חזרו שניהם בזכות משה מת משה נסתלקו כולן שנ' ואפחיד את שלשת הרועי בירח אחד וכי בירח אחד מתו והלא מרים מתה בניסן ואהרן באב ומשה באדר אלא למד שנתבטלו שלשה מתנות טובות שנתנו על ידן ונסתלקו כולן בירח אחד אלמא אשכחן פרנסה בשביל יחיד שאני משה כיון דלרבים הוא בעי כרבים דמי רב הונא בר מנוח ורב שמואל בר אידי ורב חייא מוסתני הוו שכיחי קמיה דרבא כי נח נפשיה דרבא אתו לקמיה דרב פפא כל אימת דהוה אמר להו שמעתא ולא הוה מסתברא להו הוו מרמזי אהדדי חלש

דעתיה

עשר תעשר הכי מיתיבי עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה אין לי אלא תבואת זרעך שחייב במעשר רבית ופרקמטיא וכל שאר מיני מזונות מניין תלמוד לומר את כל דהוה מצי למימר את תבואתך מאי כל לרבות רבית ופרקמטיא וכל דבר שמרויח בו והכי קאמר היוצא בהנך השדה היוצא מן השדה שנה כלומר חס לא תעשר שדך כהוגן לא יהיה הלך אלא היוצא מן השדה כלומר לא יעשה שדך אלא כפי מעשרות שהיו קודם לכן דהיינו היוצא מן השדה כלומר מה שהיתה רגילה להוציא למעשר מן השדה ומעשה בשדה אחד שהיה עשיר והיה לו שדה שעשה אלף כור והיה לותו עשיר מוטל כורין למעשר ומפרים כל שנה ושנה וכן עשה כל ימיו כשחלה למות קרא לבניו ואמר להו בני דעו שדה זו שאני מורים לך עושה כשל שנה ושנה אלף כורין כורין הוסר שתפרים ק' כורין כאשר עשיתי ומת תותן החים ועשר הבן במקומו ועשה השדה אלף כורין כאשר היה עושה כחיי האב והפרים ממנה ק' כורין כשנה שניה נמצאת כל ורחה הבן שמעשר היה דבר גדול ואמר אלף יפרים לשנה אחרת כתמעט השדה ולא עשה כי אם מאה כורין נגטער עליו ושמטו קרוביו שכך מיעט ולא הפרים מעשר כתו כולם אלפי מלובשים לבנים ואמרים אמר להם כמדומה לי שאתם אמרים בקלקלתי אמרו לו נגטער עליך כי גרמת לך כל הרעה הזאת ומפני מה לא הפרשת מעשר כראוי היטב נפ ורחה כי מתחלה כשנטע השדה לידך היית נעל הבית והקפים כאן שדה השער חלקו ליתן לעניים ועכשיו שלא הפרשת חלקו לו היה הקדוש ברוך הוא נעל הבית ואתה כאן שהין שדך עושה מה שהיה עושה מתחלה אלף כורין והפרים לך מאה כורין והיינו דכתיב לא יהיה להם קדשין לו יהיה כלומר כשהיינו מפרי כהונה לא יהיה לו שלא הקדשי כלומר המעשר ועל זה אמרו חכמי המעבר מעשרותיו לסוף כח שלא יהיה לו אלא אחד מעשר כדכתיב וזרע תומר יעשר חיפה להיינו המעשר דחיפה שלשה סמין וכתומר יש לו סמין וכן כתיב כי עשרה נמלי כרם יעשו בת אחת והר כתן הלופני של פרים היוצא מן השדה כלומר וחס לאו סמין אחד מפרים הטיפוד יהיה לאותו היוצא לשדה לסייגו עשו כלומר סיקמוהו הקומות:

תלמוד

לימוקי דרים לקים בו לחותו של רבי יוחנן ולאחר מיתתו של רבי יוחנן מאי עשר תעשר: אמר ליה יוקי לך יוחנן מאי עשר תעשר: אמר ליה יוקי כדמוכח לקמן: אמר יוקי לך יוחנן מאי עשר תעשר: אמר ליה יוקי וכתיב לא תגשו: אילו בלעמר דיגעינו דולו דאמנט בלעמ: אי הוה מטינא להתם להאי קרא דהכיאו את כל המעשר הוה ידעינן ליה ממילא: לרבי

תורה אור

דברים יד יא יב יג יד טו כב כג כה כו כח כט

עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר אשכחי רבי יוחנן לינוקא דדריש לקיש אמר ליה אימא ליפסוקיך אמר ליה עשר תעשר אמר לי ומאי עשר תעשר אמר ליה עשר בשביל שתתעשר אמר ליה הא מנא לך אמר ליה וזל נסי אמר ליה ומי שרי לנסויי להקב"ה והכתיב לא תנסו את ה' א"ל הכי אמר רבי הושעיא חוץ מזו שנא הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די מאי עד בלי די אמר רמי בר חמא אמר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר די אמר ליה אי הות מטי ליה להאי פסוק לא הוות צריכנ לך ולהושעי רבך ורבו אשכחיה רבי יוחנן לינוקיה דריש לקיש ריתיב ואמר אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו ית' יב רבי יוחנן וקא מתמרה אמר מי איכא מידי דכתיבי בפיהובי דלא רמזי באוריית אמ"ל אטו האי מי לא רמיזי והכתיב ויצא לכם ויחרדו איש אל אחיו לאמ"ל מה זאת עשה אלהים לנו דל עיניה וחזא בירה את"א אימיה אפיקתיה אמרה ליה האי מקמי דלא ליעבי לך כדעבד לאבוך אמר רבי יוחנן מפני שבשביל יחיד פרנסה בשביל רבים מטר בשבי יחיד דכתי יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך בעתה בשביל רבי דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מיתיבי רבי יוסי ברבי יהודה אומר שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל אלו הן משה ואהרן ומרים ושלשה מתנות טובות ניתנו על ידם ואלו הן באר וענן ומן באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה מתה מרים נסתלק הבאר שנאמר ותמת שם מרים וכתיב בתרי ולא היה מים לעדה והכתיב בזכות שניהן מת אהרן

ונסתלקו ענני כבוד וכסבור ניתנה לו רשות להלחם בישראל והיינו דכתיב ויראו כל העדה כי גוע אהרן אמר ר' אבהו אל תקרי ויראו אלא ויריאו כדדריש ר"ל דא"ל כי משמש בד' לשונות אי דילמא אלא דהא חזרו שניהם בזכות משה מת משה נסתלקו כולן שנ' ואפחיד את שלשת הרועי בירח אחד וכי בירח אחד מתו והלא מרים מתה בניסן ואהרן באב ומשה באדר אלא למד שנתבטלו שלשה מתנות טובות שנתנו על ידן ונסתלקו כולן בירח אחד אלמא אשכחן פרנסה בשביל יחיד שאני משה כיון דלרבים הוא בעי כרבים דמי רב הונא בר מנוח ורב שמואל בר אידי ורב חייא מוסתני הוו שכיחי קמיה דרבא כי נח נפשיה דרבא אתו לקמיה דרב פפא כל אימת דהוה אמר להו שמעתא ולא הוה מסתברא להו הוו מרמזי אהדדי חלש

דעתיה

מאימתי — פרק ראשון — תענית

תלמוד לומר עד פירש מתי יהיו נריכים שלח לשבת אחד ירד על מותו שבת ועל שאר כל הימים לא ירדו:

גיהלא מקמי מיטרא פירש ג"ם דקיימ"ל מתחיל יוצא הפסח לת ואחר כך הפסולת פירש שלח היו עושין כמו דעבדינן קתינתא היו כובשין בחטין נאכתיית על פנקלף כל הסובין מעל החיטים וכי היו מרקדין על גבי נפה היה הפסולת הסובי שעליון יוצא לבתחלה ואחר כך היה יוצא הפסולת:

חריא דעיון פ' ריעי של עזי שבתחילה ריעי גדול וכשהיו פוסקת מתרזת וכל דק:

ואמר דכוי תקון משנותיו של הקב"ה כמלון כדרבי יהושע פירש כדבי יהושע דאמר כל העולה כולו אמי העליוני הם שותים דמי כדבי מלועזר הא אמר מאי מוקימנן הוא שותה קדי

אקריוה בחלמי° ואכחיד את שלשת הרועים זכריה יא
למחר בי הוו מיפטרי מינידא אמר להו ליזלו
רבנן בשלמא: רב שימי בר אשי הוה שכיח
קמיה דרב פפא הוה מקשי ליה טוב יומא חד
חזייה דנפל על אפיה שמעיה דאמר רחמנא
ליצלן מכיסופא דשימי קביל עליה שתיקותא
והוו לא אקשי ליה ואף ריש לקיש כבר כטר
בשביל יהיר דאמר ריש לקיש מניין לכטר
בשביל יהיר דכתיב° שאלו מה' מטר בעת
מלקוש ה' עושה חזיזים ומטר גשם יתן להם
לאיש עשב בשדה יכול לכל תלמוד לומר
לאיש ותניא אי לאיש יכול לכל שדותיו ת"ל שדה אי שדה יכול לכל השדה תלמוד
עשב כי האי דרב דניאל בר קטינא הוה ליה ההיא גינתא כל יומא הוה אזיל וסייר לה
אמ' האי מישרא בעיא מיא והא מישרא לא בעיא מיא ואתא מיטרא וקמשקי כל היכא
דמיבעי ליה מיא: מאי עושה חזיזים אמר רבי יוסי בר חנינא מלמד שכל צדיק
וצדיק הקדוש ברוך הוא עושה לו חזיז בפני עצמו מאי חזיזים אמר רב יהודה פורחות
אמר רבי יוחנן סימן לכטר פורחות מאי פורחות אמר רב פפא עיבא קלישא הותי
עיבא סמיכתא אמר רב יהודה נהילא נקמי מיטרא אתו כטרא בתר מיטרא פסיק
מיטרא מקמי מיטרא אתי מיטרא וסימניך מהולהא דבתר מיטרא פסיק מיטרא
וסימניך חריא דעיזי: עולא איקלע לבבל חזא פורחות אמר להו פנו מאני דהשתא
אתי כיטרא לסוף לא אתי כיטר אמר כי היכי דמשקרי בבלאי הכי משקרי מיטרייהו
עולא איקלע לבבל חזי כלא° צנא דתמרי בזוזא אמר מלא צנא דדובשא בזוזא
ובבלאי לא עסקי באוריתא בלילא צערוה אמר מלא צנא דסכינא בזוזא ובבלאי
עסקי באוריתא הניא רבי אליעזר אומר כל העולם° כולו ממימי אוקינוס הוא שותה
שנאמר° ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה אמר לו רבי יהושע והלא
מימי אוקינוס מלוחין הן אמר לו ממתקין בעבים רבי יהושע אומר כל העולם כולו
ממים העליונים הוא שותה שנאמר° למטר השמים תשתה מים אלא מה אני מקיים
ואד יעלה מן הארץ מלמד שהענני מתגברים ועולין לרקיע ופותחין פיהן כנוד ומקבלין
מי מטר שנאמר° יזקו מטר לאדו מנקבות הן בכברה ובאות ומהשרורת מים על גבי
קרקע שנאמר° חשרת מים עבי שחקים ואין בין שיפה לטיפה אלא כמלא נימא
ללמדך שגדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר° עושה גדולות עד
אין חקר וכתיב° הנותן מטר על פני ארץ וכתיב להלן° הלא ידעת אם לא שמעת אלהי
עולם ה' ואין חקר לתבונתו וכתיב מכין הרים בכחו וגו' כאן אלא הא דכתיב° משקה
הרים מעליותיו וא"ר יוחנן מעליותיו של הקב"ה כמאן כר' יהושע ור' אליעזר כיון דסלקי
להתם משקדי מעליותיו קרי להו דאי לא תימא הכי° אבק ועפר מן השמים היכי דריס
משכחת לה אלא כיון דמדלי להתם מן השמים קרי ליה הכא נמי כיון דסלקי להתם
מעליותיו קרי ליה כמאן אולא דאמר רבי חנינא° כונס כנד מי הים נותן באוצרות תהומות מי גרם לאוצרות שיתמלאו בר
תהומות כדבי אליעזר ורבי יהושע ההוא

בברייתו של עולם כתיב כאן ויהי ערב ויהי בקר יום אחד וכתיב להלן יום שנים ימים אחד כמכניס מים בנתך שנתנם בהוראת הכתיב נותן בהוראת תהומות
שם מול גבולו ואומר להם: בתפילה שואל שם יורדין הגשמים תפילה כך
שמעתי: תשרת מים ותשבת מים שני מקראות הן אחד בתפילה ואחד בגשמים
כדרכך דוד: הכי גרסינן שקול כף
ושדי מרים כלומר קח כף שבתפילת תשבת
וניפו עם תפלת תשרת יקחי ניהו הכשרת
שמתקנין ומכשירין בעבים: תשוך ענני
סגיאין מימוהי ותיינו דכתיב תשבת מים:
נהור ענני כשהענן קלים זעירין מימוהי
ומכלל תשוך סגיאין אתה למד מכל נהור
זעירין ותשרת לשון השרת כמו מין סירין
דיו כו כדדרים ליה רבי יהושע לעיל מכל
תשבת מיבעי ליה לרבי ולהכי: נמחמר
הן תלוין מיכן נפות על שוס דבר שלא
מכוונות ועושות כיון ברכה ותלויות
במאמרו של הקב"ה ופירותיהן מי גשמים
משום ליתנא דקרא נקט הכי משום דכתיב
מפרי מעשיך תשבע הארץ ופירותיהם
כלומר מזיעת המים שיין מחטרין כלום
כדכתיב פלג אלקים מלא מים כל שעה
זה זרע קיימת ופירותיהן מי גשמים וכן
מפורש בברחשית רבה: מצינו
תמנית מה שנאמר בעבים אף שתייתה:
על פני ארץ וגו': ונהר יוצא מעדן וגו' לאחר
שנן עדן שתה מן הגשמים תפילה דכתיב
ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ואומר:
תנא מתמנית בי כור כלי שמשקין במימיו
בית כור יכולין להשקות בתמניתו סיעור
וזיעת תרקב שהוא אחד משבעי בבית כור
והכי קאמר עולם אחד משבעים גנן עדן וד'
לו בתמנית העבים המשקין את הגן גן
לפני כל העולם כולו גן עדן לגן נאצל
כל העולם בכיסוי קדירה הקטן בשביל
הקדירה: שוכנת על מים רבים בבת
אחרות כח קיים אחת בשנה: ברבו
אחרותיה שקנו עושר: מים רבים שחשקו
שדותיהן בכבל עמוקה מכל האחרות
וגשמים מטפטפין ויורדין שם: עתידה
בבל עבירה היא בכל שקורין לה תבוחה
כלא מצר שתין גריבין לגשמי: נקיטינן
דהכי תנא בכל כלא מיצרת: לטובעני
היא מקום מגולה ורקק ולא יוכלני שתיה
יבשה: מתני': בשלשה במרחשון שואלין
את הגשמים וכו' רבן גמליאל אומר בשבעה
בו בחמשה עשר יום אחר החג כלומר
בשבעה במרחשון הוא ט"ו אחר החג:
כדי שיגיע האחרון כלומר קודם ביאת
מים לגהר פרת שהוא רחוק יותר: גמ':
ובגולה שתים ובגולה מין שואלין עד
שתים בתקופה לפי שהוא מקום נמוך ומין
גריסים מטר כל כך: מכי מעיילי גריסי לבי
טבחי ריפתא משעה שמכנסין עגים
לתנור לצורך ימות הגשמים שכן היו נוהגין
לפי שהיו יודעין שומן גשמים הוא ומשם ואילך
שלא היו יכולין לחטוב עגים ביערי: ריפתא צייר
עיפו כאן מין פורטיקו"ר שכיס ליונים: טבחת שם
מקום: כלומר מדכרינן: ומדכרינן בהרי גריסין ותו מי מפני שהגשמים מתגלגלין ויורדין למטה תתאי לא נעו מי שמתכנסי כל
מימי הרי לבקעה כ"ש רב שהי מהלך מכל ההרים שהכל מתכנסין ובבבל בגולה מתוך שתין גריסין לגשמי
מין שואלין עד שתים לתקופת תשרי וכן תנו רבנן שכל מנהגינו מהבבלי שכל אוכלין ושותי משחשיכה שתין אוכלין מבעוד יום כיוס
הכפורים ותשע כאב: גמ': מאי קמ"ל הא קמ"ל שני וחמישי שני: תניא בפירקין למען יזרזו תענית כדשלח להפקיע את השערים שהם היו מתחילין
להתענות בחמישי היו קונין למוצאי התענית שתי סעודות גדולות אחד לתענית ואחד לשבת וכשבור המוכר שרעב בא לעולם ואתי לאפקועי שערי: אפקועי מבטל
שיעור מידה הראשונה ומעשה: אכל יחידי לא שלם תעניות שהיחידין עושין קול לבבות אין זקוקין להתחיל בשני לכך אפקיעת שערי משום יחידי למולייהו
והללו ג' תעניות דיחידים אין ככלל ג' תעניות לניבור תדע דקתני נמתני' שלם ושלם ושנע: ומפסיקין בראשי חדשים מדשי שהם של ר"ח בשני וחמישי לאחר
שהתחילו להתענות פוסקין תעניתם:

קרי טובעני

הלכתא

יום שנים כלאחר שנים וכן עשה דבר ויום תקוף מתחיל: אין נוזרין תענית על הגבור בתחילה בחמשי שלא להפקיר השערים פירש שעל ידי שעשו הגיכור תענית יקנו מזון של חמישי ושל שבת וכשנודע שעשו יקר היה ויפקיעו השערים: מיוחו

מתני' בשלשה בחשון שואלין את הגשמים רבן גמליאל אומר בשבעה בו בחמשה עשר יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת:

גמ': אמר רבי אלעזר הלכה כרבן גמליאל תניא חנניה אמר ובנולד עד ששים בתקופה: אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכה כחנניה איני והא בעו מיניה משמואל מאימת מדכרינן ותו טל ומטר אמר להו מכי מעיילי ציבי לבי מבות רישבא דילמא אידי ואידי חד שיעורא הוא: איבעיא להו יום ששים כלפני ששים או כלאחר ששים תא שמע רב אמר יום ששים כלאחר ששים ושמואל אמר יום ששים כלפני ששים אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך עילאי בעו מיא תתאי לא בעו מיא אמר רב פפא הילכתא יום ששים כלאחר ששים: מתני': הגיע שבעה עשר במרחשון ולא ירדו גשמים התחילו היחידים מתענין שלשה תעניות אוכלין ושותין משחשיכה ומותרין במלאכה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה: הגיע ראש חדש כסלו ולא ירדו גשמים בית דין גוזרין שלש תעניות על הציבור אוכלין ושותין משחשיבה ומותרין במלאכה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה: גמ': מאן יחידים אמר רב הונא רבנן ואמר רב הונא יחידים מתענין שלש תעניות שני וחמישי ושני מאי קא משמע לן תניא אין גוזרין תענית על הציבור בתחילה בחמישי שלא להפקיע את השערים אלא שלש תעניות הראשונות שני וחמישי ושני מהו דתימא הני מילי ציבור אבל יחיד לא קא משמע לן תניא נמי הכי כשהתחילו היחידים להתענות מתענין שני וחמישי ושני ומפסיקין בראשי חדשים ובימים

מתני' ר' יוסי אומר משבעה בכסלו מתחילין שבעה ימים שבהן נגלה הקב"ה לאבותינו במצרים שנאמר ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים אמר רבי יוחנן כתיב חשכרת מים עבי שחקים וכתיב חשרת מים עבי שחקים שקול כף ושדי אריש קרי ביה חכשרת ורבי יהושע בהני קראי מאי דריש בהו סבר לה כי האי דכי אתא רב דימי אמר במערבא נהור עניי זעירין מיהי חשוך עניי סגיין טהורי כמאן אזלא הא דתניא מים העליונים במאמר הם תלוים ומפירות יהן מי גשמים שמי כסאך תשבע הארץ כמאן כרבי יהושע ורבי אליעזר ההוא במעשה ידיו של הקב"ה הוא דכתיב אמר ר' יהושע בן לוי כל העולכולו כהמציאת גן עדן הוא שנאמר ונהר יוצא מעדן וגומר חנא מתמצית ביה כור שוחה תרקב: תנו רבנן ארץ מצרים הויא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה והוא אחד מששים בכוש וכוש אחד מששים בעולם ועולם אחד מששים בגן וגן אחד מששים לעדן ועדן אחד מששים לגיהנם נמצא כל העולם כולו ככיסוי קדירה לגיהנם ויש אומרים גיהנם אין לה שיעור ויש אומרים עדן אין לה שיעור אמר רבי אושעיא מאי דכתיב שוכנת על מים רבים אוצרותיו מי גרם לבבל שיהו אוצרותיה מליאות בר הוי אימר מפני ששוכנת על מים רבים אמר רב עזירה בבל דחצדא בלא מיטרא אמר אביי נקיטנן טובעני ולא יובשני: מתני': בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים רבן גמליאל אומר בשבעה בו בחמשה עשר יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת:

גמ': אמר רבי אלעזר הלכה כרבן גמליאל תניא חנניה אמר ובנולד עד ששים בתקופה: אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכה כחנניה איני והא בעו מיניה משמואל מאימת מדכרינן ותו טל ומטר אמר להו מכי מעיילי ציבי לבי מבות רישבא דילמא אידי ואידי חד שיעורא הוא: איבעיא להו יום ששים כלפני ששים או כלאחר ששים תא שמע רב אמר יום ששים כלאחר ששים ושמואל אמר יום ששים כלפני ששים אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך עילאי בעו מיא תתאי לא בעו מיא אמר רב פפא הילכתא יום ששים כלאחר ששים: מתני': הגיע שבעה עשר במרחשון ולא ירדו גשמים התחילו היחידים מתענין שלשה תעניות אוכלין ושותין משחשיכה ומותרין במלאכה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה: הגיע ראש חדש כסלו ולא ירדו גשמים בית דין גוזרין שלש תעניות על הציבור אוכלין ושותין משחשיבה ומותרין במלאכה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המיטה: גמ': מאן יחידים אמר רב הונא רבנן ואמר רב הונא יחידים מתענין שלש תעניות שני וחמישי ושני מאי קא משמע לן תניא אין גוזרין תענית על הציבור בתחילה בחמישי שלא להפקיע את השערים אלא שלש תעניות הראשונות שני וחמישי ושני מהו דתימא הני מילי ציבור אבל יחיד לא קא משמע לן תניא נמי הכי כשהתחילו היחידים להתענות מתענין שני וחמישי ושני ומפסיקין בראשי חדשים ובימים

טז פיי' פן יהלל תענית פיי' פ"ב מה' תפלה מה' מעין יט טוב מ"ם בימין ק"ו

יז פיי' פן יאכל תענית טח ח בימי הקציר

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0023
DFG

מאימתי פרק ראשון תענית

אי זהו יחיד כו' שרשאי למנותו פרנס על הציבור להיות פרנס ואיזהו תלמיד כל שמועלין דבר הלכה בכל מקום וכו' וקשה דהכא משמע דקרי תלמיד לאותו שיודע להשיב כשמועלין לו דבר הלכה בכל מקום °קשרים איזהו תלמיד הרשוי

דף ב' ומוסיף והתם תמרינן במסכת שבת פר' הלן למנותו פרנס על הציבור כשיודע להשיב כל שמועלין דבר הלכה ותפילו במסכת גר מנוך כלה תלמיד הרשוי למנותו פרנס על הציבור תוי כשיודע להשיב והכא משמע דאותו שרשוי למנותו פרנס הוי מילתא מחריתי ועוד דהכא משמע דיחיד עדיף מדקתמר בסמוך לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה תלמיד עושה עצמו תלמיד עושה ויש לומר דיש חילוק בתלמיד דיחוקא כשהרב בא אל מקום אחד וכל התלמידים מצויין שם אזלי כולהו אחר רבם ואותו מקום שוקל אחר אותו הרב יודע להשיב לכל התלמידים לכל אחד ואחד כפי שהילתו ותפילו במסכת כלה זהו יחיד דעדיף מתלמיד דהכא ונקרא תלמיד התם בפרק הלן °קשרים אותו ודלי רשוי למנותו פרנס על הציבור אבל אם אינו יודע להשיב הלא במסכתא שלנו נקרא גם כן תלמיד ומוסיף מיירי הכא:

ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין הרי מתענה ואם לאו אין דעתו לחזור לילך לתענית וקבל עליו התענית:

לפה תתרמו כמו שמפרש אל תרמו עצמיכם כפני כני עשו וכו' אם במדבר למה תתרמו פירש למה תהיו כחוטין:

אל תרגזו בדרך ואם מדבר אל תפסיקו מדבר הלכה:

ואין ביניהם דברי תורה לישרף דכתיב והיו הם הולכים הלוך ודבר ואומר טעמא דאיכא דבור וכו' ואם מדבר אפשר אין מדברים דברים בטלים ת"ק רשוין לישרף:

פסיעה גסה גוטלת חלק מחשב מאור מאחור עיניו של חלש ואין להקשות מ"ב נחשב מאות פסיעות גסות יהיה ניטל כל מאור עיניו של חלש והא קא מוכיח דלאו הכי הוה וכרחה לפר' דהפס עה דאשונה נוטל חלק מחשב מאות והפסיעה שנייה נוטל פחות מן הראשונה שנייה אינה נוטלת אלא חלק מחשב מאות הנשתיירו כמו בעשוריתא דבי דבי ר"ל שעשור ממה שנשתיר אבל עדיין קשה דאם פסיעה דאשונה דנוטלת יותר מן השניים אלא יש לומר דלא נוטלת אלא פסיעה דאשונה דווקא ומכאן ולילך כיון דדם דם לו פחי פסיעה דאשונה נוטלת טפי משוס דכל התחלות קשות:

דף ג' לעולם יצא חלש בכי טוב פי' °נפ"ק דפסחים:

משום מעייכת פירות משום שהבני מעיין הוי קשה להו: תמוך

ובימים טובים הכתובין במגילת תענית תנו רבנן אל יאמר אדם תלמיד אני איני ראוי להיות יחיד אלא כל תלמידי חכמים יחידים אי זהו יחיד ואיזהו תלמיד יחיד כל שראוי למנותו פרנס על הציבור תלמי כל ששואלין אותו דבר הלכה בלמודו ואומר ואפילו °במסכתא דכלה תנו רבנן לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה תלמיד עושה דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר עושה וזכור לטוב לפי שאין שבח הוא לו אלא צער הוא לו תניא אידך לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה תלמיד דברי רבי שמעון בן אליעזר רבן שמעון בן גמליאל אומר במה דברים אמורים בדבר של שבח אבל בדבר של צער עושה וזכור לטוב שאין שבח הוא לו אלא צער הוא לו ת"ר °כי שהיה מתענה על הצרה ועברה על החולה ונתרפא הרי זה מתענה ומשלים ההולך ממקום שאין מתענין למקום שמתענין הרי זה מתענה עמהן ממקום שמתענין למקום שאין מתענין הרי זה מתענה ומשלים שכח ואכל ושתה אל יתראה בפני הציבור ואל ינהיג עידונין בעצמו שנא' °ויאמר יעקב לבניו לכה תחתראו אמר להם יעקב לבניו אל תראו עצמכם כשאתם שבעין לא בפני עשו ולא בפני ישמעאל כדי שלא יתקנאו בכם °אל תרגזו בדרך אמר רבי אלעזר אמר להם יוסף לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה שמא תרגזו עליכם הדרך איני והאמר רבי אלעאי בר ברכיה °שני תלמידי חכמים שמהלכין בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויין לישרף שנא' °ויהי המה הולכים הולך ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם טעמא דאיכא דיבור הא ליכא דיבור ראויין לישרף לא קשיא הא למיגרס הא לעיוני במתניתא תנא אל תפסיעו פסיעה גסה והכניסו חמה לעיר אל תפסיעו פסיעה גסה דאמר מר °פסיע גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם והכניסו חמה לעיר כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב לעולם °יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב שנאמר °הבקר אור והאנשים שולחו אמר רב יהודה אמר ר' חייא המהל בדרך אל יאכל יותר משני רעבון כאי טעמא הכא תרגימו משום מעיינא

במערבא אמרי משום מזוני מאי ביניהו איכא ביניהו

וכן כימים טובים הכתובין במגילת תענית: תלמיד חכם ואיני מצוי כל כך כיחידי כלומר איני רשאי להתחיל תענית עם היחידי אלא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד לענין תענית עושה דנראה מגסי הרוח ותנן בפרוש הכריות פוחה היימנו כו': הכי גרסינן ה"ת תלמידים עושין עצמן כדאמרינן לעיל שכל התלמידים רשויין לכך ואין בהם משום גסות הרוח: ר' יוסי אומר כל חלש ואפילו שאינו תלמיד עושה עצמו יחיד להתענות וזכור לטוב דמעיד הוא לו ולא גסות ליענות לחבירו גרסינן לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה תלמיד עושה כלומר ולא כל הרוצה כמי לעשות עצמו תלמיד להתענות עצמו במידת תלמיד ח"ו וכמיושמע ולהתענות כסודר של תלמידי חכמי' ושלא דברי עושה דכל הרוצה ליטול לו את הטס לא יטול ורבי יוסי מריש ומסתדר כי הוי ליסנח מדקתי מהדר דכן שמעון בן גמליאל דבר של שבח היינו עושה מכלל דאיכא דגסי בשבח: על החולה ונתרפא הוא הדין אם את החולה כעי לקיומי נדרו: על הצרה ועברה מתענה ומשלים ואם לאו לאו מתענה כמתנה עם קונו אם תעבור תתענה ואם לאו לא תתענה: למקום שאין מתענין הרי זה מתענה ומשלים כל התענית שקבלו עליה בני עירו דמותבין עלוי חומרי המקום שיגיע מהם: תכל ושתה דיעבד: אל יתראה בפניהן שנראה כאחד מהן ולא יהיו מבזין אותו: ולא ינהיג עידונין בעצמו שלא יאמרו מה ראו אלו לבזבז ממונם ולא יהיו מרגישין בו: בפני הציבור ועכשיו: תרגזו עליכם הדרך תתעו: ליסרף בהם דכתיב והנה סוסי אם וכתיב בהדיא עניית הלוך ודבר ואהכי כתיבי לאסמועינן דאי לאו סמיעין הולכין בעומקא של הלכה לא: הא למגרס מכעי ליה לעיוני לא: במתניתא הכא מאי אל תרגזו בדרך אל תזיקו עצמיכם בפסיעה גסה: והכניסו חמה לעיר כשחוזרים לעיר ומהכין בדרך בעיירות הכנסו לעיר נעוד שהחמה זורחת: ינח חלש בכי טוב שיתענין בשבעה שיאור כמו וירח מלהיט את החורבי טוב: ויכנס בכי טוב בערב נעוד שהחמה זורחת שאין ליסטין מצוי מי נמי אלא יעלו בגורות ונקטיש שביעי ואלא יעלו עלילות מרגל אחד מהם: הבוקר אור והאנשים שולחו החם ותמוריהם שיכין שיצאו בכי טוב והוא הדין ליכנס בכי טוב ים ספרי דלא כתב בהו החיקרא שלא מילתא דרך יהודה שכרה הוא ולא בעיא קרא: לא יתכל יותר ממה שאוכל בשני רעבון דאמר לקמן שנדיך להרעיב עצמו כשני רעבון: (כל זה בכלי הוא וכי מיסתפי בכבל קאמר הכא וכלהו לן והא לן בהו בכבל קאמר:) משום מעייכת אלא חלש בדוק יתחלחלו מעיו של חלש בדוק יכילתו מפני טורח הדרך ים חומרים יהיו מעיו של חלש שופכין זה לזה כעין מעיין: משום מוכי שחת אין לו לחתר כן:

דיתיב בארבא אינמי דקאזיל מאונא לאונא
רב פפא כל פרסה ופרסה אכיל חדא ריפתא
קסבר משום מעיינא אמר רב יהודה אמר רב
כל המרעיב עצמו בשני רעבון נוצל ממיחה
משונה שנאמ׳ ברעב פדך ממות מרעב מיבעי
ליה אלא הכי קאמר בשכר שמרעיב עצמו
בשני רעבון נוצל ממיחה משונה אמר ריש
לקיש אסור לאדם לשמש מיטתו בשני רעבון
שנאמר וליוסף ילד שני בנים בטרם תבא
שנת הרעב תנא חסוכי בני משמשין מטותיהן
בשני רעבון: תנו רבנן בזמן שישראל שרויין
בצער ופיר אחד מהן באין שני מלאכי השרת
שמלוין לו לאדם ומניחין לו ידיהן על ראשו
ואומרים פלוני זה שפיר מן הציבור אל יראה
בנחמת ציבור תניא אידך בזמן שהציבור שרוי בצער אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל
ואשתה ושלום עליך נפשי ואם עושה כן עליו הכתוב אומר והנה ששון ושמחה הרוג
בקר ושחוט צאן אכל בשר ושתות יין אכול ושתו כי מחר נמות מה כתיב בתריה
ונגלה באזני ה צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון אמר להן בינוניים
אבל בחסידות רשעים מה כתיב אתיו אקחה יין ונסבאה שכר והיה כזה יום מחר מה
כתיב בתריה הצדיק אבד ואין איש שם על לב כי מפני הרעה נאסף הצדיק לא יצער
אדם עם הציבור שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הציבור שנאמר וידי משה
כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה וכי לא היה לו למשה כר אחת או כסת
אחת לישב עליה אלא כך אמר משה הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהם
בצער וכל המצער עצמו עם הציבור זוכה ורואה בנחמת ציבור ושמא יאמר אדם מי
מעיד כי אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידין כו שנאמר כי אבן מקיר
תזעק וכפיס מעץ יענה דבי רבי שילא אמרי שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם הן
מעידין עליו שנאמר כי מלאכיו יצוה לך ר חידקא אומר נשכחו של אדם היא מעידה
עליו שנאמר משוכבת חיקך שמור פתחי פיך ויש אומרים איבריו של אדם מעידין בו
שנאמר ואתם עדי נאם ה אל אמונה ואין עול אל אמונה כשם שנפרעין מן הרשעים
לעולם הבא אפילו על עבירה קלה שעושין כך נפרעין מן הצדיקים בעולם הזה על
עבירה קלה שעושין ואין עול כשם שמשלמין שכר לצדיקים לעולם הבא אפילו על
מצוה קלה שעושין כך משלמין שכר לרשעים בעולם הזה אפילו על מצוה קלה שעושין
צדיק וישר הוא אמרו בשעת פטירתו של אדם לבית עולמו כל מעשיו נפטרין לפניו
ואומרים לו כך וכך עשית במקום פלוני ביום פלוני והוא אומר הן ואומרת לו חתום
שנאמר ביד כל אדם יחתום ולא עוד אלא שמצדיק עליו את הדין ואומר להם
יפה דנתוני לקיים מה שנאמר למען תצדק בדברך אמר שמואל כל היושב בתענית
נקרא חוטא סבר כי האי תנא דתניא רבי אלעזר הקפר ברבי אומר מה תלמוד לומר
וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזה נפש חטא זה אלא שציער עצמו מן היין
והלא דברים קל וחומר ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו
מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה רבי אלעזר אומר נקרא קדוש שנאמ׳ קדוש יהיה
גדל פרע שער ראשו ומהזה שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש המצער
עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה ולשכואל הא איקרי קדוש והתנא אגידול פרע קאי ולרבי אלעזר האנקרא חוטא ההוא
דמאיב נפשיה ומי אמר רבי אלעזר הפי והאמר רבי אלעזר לעולם ימוד אדם עצמו

אסור לאדם לשמש מיטתו בשני רעבון ואם תאמר הרי יוכבד נולדת
בין החומות ואותה העת עת רעב היה ועכ״ב שימשו מטותיהן
בשני רעבון ויש לומר דלכ״ע לא היו אסור אלא מתי שרוצה לשמש מיטתו בשני רעבון ואם תאמר הרי יוכבד נולדת
בחסידות ויוסף לא שימש מכל שכן מתי שרוצה לשמש שימשו:

אמר שמואל כל היושב בתענית נקל מוטת וקשיא לאמרינן בפרק
המוכל המוכל בעצמו רשאי אבל אחרים דף נח ושם
שאכלו בו מייב ומפרש התם הא דקאמר המוכל בעצמו רשאי אמר שמואל ביושב
בתענית אלמא משמע לשמואל קאמר ליושב בתענית לא נקרא חוטא ויש לומר
דולמי הני חוטא כאמרינן הכא אבל אחרים ואמר מנויר ומה נויר שלא ניער עצמו
אלא מיין וכו׳ אבל מכל מקום המבוש שהוא עושה התענית גדול יותר מן העבירה
ממש שהוא מצער נפשו דמנוה לרוב כאמרינן הרואה חוטה בקילקולה יזיל
עצמו מן היין ומ״ש קנת חטא מידי להו׳ אמתענית תענית חלום כשבת דקורעין
גזר לינו ונפרעין ממנו תעניות על שבת ומאי תקנתיה ליתיב תעניתא לתעניתיה:

כאילו

מאימתי קורין את שמע בערבין משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי ר אליעזר וחכמים אומרים עד חצות רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר אמרו לו לא כדבריך אלא כשהיו הכהנים נכנסין לאכול בתרומתן עד שיעכלו וכל הלילה כולו אמר להם כשם שהעני בא בסוף הסעודה כך הקורא בא בסוף הלילה אמר רבי יהושע בן קרחה מפני מה אמרה פרשה זו בין שתי פרשיות של גאולה מלמד שאין מניחין את המצות אלא בין שתי גאולות אמר רבי יהושע בן קרחה מפני מה אמרה פרשה זו בין שתי פרשיות של תפלה מלמד שאין מניחין את התפלה אלא בין שתי תפלות אמר רבי יהושע בן קרחה מפני מה אמרה פרשה זו בין שתי פרשיות של גאולה מלמד שאין מניחין את המצות אלא בין שתי גאולות אמר רבי יהושע בן קרחה מפני מה אמרה פרשה זו בין שתי פרשיות של תפלה מלמד שאין מניחין את התפלה אלא בין שתי תפלות אמר רבי יהושע בן קרחה מפני מה אמרה פרשה זו בין שתי פרשיות של גאולה מלמד שאין מניחין את המצות אלא בין שתי גאולות אמר רבי יהושע בן קרחה מפני מה אמרה פרשה זו בין שתי פרשיות של תפלה מלמד שאין מניחין את התפלה אלא בין שתי תפלות

כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו שנאמ׳ בקרבך קדוש ולא אבא בעיר לא קשיא הא דכצי לצעורי נפשיה הא דלא כצי לצעורי נפשיה ר״ל אמר נקרא חסיד שנאמר גומל נפשו איש חסיד ושוכר שארו וגו׳ אמ׳ רב ששת האי בר רבי רב דיתיב בתעניתא ליכול כלבא לשירותיה אמר רבי ירמיה בר אבא אין תענית ציבור בבבל אלא תשעה באב בלבד אמר רבי ירמיה בר אבא אמר ריש לקיש אין תלמיד חכם רשאי לישב בתענית מפני שמעט במלאכת שמים: אוכלין ושותין משחשיכה בו׳: אמר רבי זעירא אמר רב הונא יחיד שקיבל עליו תענית אפילו אכל ושתה כל הלילה לכחר הוא מתפלל תפילת תענית לן בתעניתו אינו מתפלל של תענית אמר רב יוסף מאי קסבר רב הונא ביראה ליה אין מתענין לשעות או דילמא מתענין לשעות והמתענה לשעות אינו מתפלל תפילת תענית אמר ליה אביי לעולם קסבר רב הונא מתענין לשעות והמתענה לשעות כמתפלל תפילת תענית ושאני הכא דאיכ שעות דלילא דלא קביל עלויה מעיקרא מר עוקבא איקלע לגינזק בעו מיניה מתענין לשעות או אין מתענין לשעות לא הוה בידיה קנקנין של נכרים אסורין או כותדין לא הוה בידיה במה שימש משה כל שבעת ימי המלואים לא הוה בידיה אול ושאיל בי מדרשא אמרו ליה הלכתא מתענין לשעות ומתפללין תפילת תענית והילכתא קנקנין של נכרי לאחר שנים עשר חודש מותרין במה שימש משה כל ז׳ ימי המילואים בחלוק לבן רב כהנא מתני בחלוק לבן שאין לו איטרא אמר רב חסדא הא

כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו כחילו כל מיעיו קדוש ואסור להכחישן דהכי משמע בקרבך קדוש כלומר דאסור להתענות בקרבך קדוש ריש לקיש קדוש קדרי בסכיל שקדוש שרוי בגויר של מעל ער שתבוא ירושלים של מטה ודמיתה בעלמא הוא: הא דאמי מנשר נפשיה סיכול להתענית ומשכחי הקדוש ברוך הוא לכל מי שיגיע נקרא חוטא: יכול להתענות נקרא חוטא: נזיר מנזוה

כאיל קדוש פירוש והא אמר לעיל שנקרא קדוש כלומר שמוסב בתענית נקרא קדוש ומשני לא קשיא:

גומל נפשו פירוש שגומל חסד לנפשו שאינו מתענה נקרא חסיד:

אין תענית נכון בבבל חלה תשעה באב בלבד פירוש שהיה להם הרבה גשמים:

יחיד שקבל עליו תענית אע״פ שאכל ושתה כל הלילה מתפלל תפלת תענית היחיד תימה לאמאי נקט יחיד לגופיה נמי דאמרינן כמתני׳ דעושין שלשה תעניות ומוכל מתשמישה וכ״ע:

לן בתענית פירוש שהתענה היום ובלילה לא אכל ולן בתעניתו אע״ג שהלינה היה אכח תענית שקיבל עליו חוזר ומתפלל תפלת תענית וכ״ג חוזר ומתפלל תפלה תענית ומפרש כאן הכא דבשחרית חוזר תפלת תענית אע״פ שאכל כל הלילה ויש מתענה שחוזר ומתפלל כאן בערבית אע״פ שלא אכל ומפרש בהלכות גדולות דאין חוזרין ענינו בתפלת שחרית שמא נאנס שקרן בתפלתו דשמא לא יסיים התענית ולי נראה דלא נקרא שקרן כיון שסיים בדעתו להתענות אפילו לקרי לחזור מחר כך ולא חזר לנער נפשיה לא גרע ממתענין לשבות וכן משמע מהא דתנן ירדו להם בשמים קודם חנות היין מבליגין ומסתמא משמע שאמרו תפלת תענית מכל מקום אין זה ראיה גמורה דשמא לא אמרה ומהא דלקמן גבי רב הונא בריה דרב יהושע בריה דרב אידי דיתיב בתעניתא מדלחרו ליה ליתי מר ולפרע ואמר ליה תענית חלום הוא ממאי לא אמר מפני שאמר תפלת תענית אין זה ראיה לדברי ה״ג דלא היה דעתו להתענות מבעוד יום ולא קבל עליו וכתב הר״ת מי שלא קבל עליו מבעוד יום דאין אומר עניני תענית חלום הוא ונראים שפלים שנזר אומר בשחרית כדי להודיע לעולם ולהזכיר התענית לבל יחיד אימו אומר עד המנחה וכטור אורח חיים סימן תקס״ה שלים נזר אומר בכל מעש שאי אפשר שלא תעשו בקנת מקום לעכו״ל: כל

וה דאמרת מתענין לשעות והוא שלא טעם כלום כל אותו היום כלומר לא
תאמר במה מתענין שהכל יודעין שמתחיל להתענות עד תכי היום ואחר
כך מכל לילין הוא עיונו ואם אכל קודם חצות אין בכך כלום דתניא תענית
שלא כלה כשהגלים כל היום אפילו עלין מתמול ופרנך
מי דקבל עליה להתענות עד תכי יום והדר
מחענה כל היום הרי תעניתה
מעליה הוא ופשיטא דתעניות גמור הוא
ואפילו תפלת תענית נמי מתפלל עליו ולא
מיבעיא למיקומי הלכה כיחיד דהוו תעניות
גמור ומקשה סבר דהיכי הלכה מתענין
לשעות כיון דשמעו דיכול לה תעניות עד תכי
היום מתענה קרינן ביה: לא צריכא
דמחליף זימלוכי כלומר לא היה בדעתו
כלל להתענות אלא מתוך כך טרח ולא
אכל עד תכי היום וכי מטא תכי יום ממליך
אמר מוטב והתעניתי עד תכי היום מתענה
כל היום: שלא טעם עליו תמה שלא
התענה עד אותה שעה: מנהגי מצאתי
בהגיוס ולוים העובדין מתענין כלילמין
בפרק סדר תעניות: ולא מצלימין לבני
מהן עסוקין בעבודה ואין יכולים להצליח
שלמת חק על גב דאיכו מצליח מתענה
קרי ליה: לשעורי נפשייהו עם הציבור
אבל לא מתענית לא להתפלל תפילת תעניו
ולא לקובעו עליו תיבה כלל וכל שעה
שהוא רוצה לאכול אוכל: מבני סנאב בן
בנימין משבט בנימין: שיום טוב שלנו
היה כלילמין בשלשה פרקים זמן עני
בהגיוס והעם כו' עד בחמשה בחב בני
פרעוש בן יחזקאל בעשרה בני סנאב בן
בנימין שעל ידי מעשה קבעו להן חכמים
להתנדב עצים ולהביא לבעורה ובשמניע
זמנו מביאין אותן ומדליקים אותן על גבי
המובח מע"פ שהיו שם שאר עניים הרבה
מה שאין כן בשאר מתנדבי עצים דאין
מבערין אותן בזמן שיש עצים אחרים
בשכבת מכחות תמרין המתנדב עצים לא
יפחות משני גזירין ועצים טעונין קמיצה
טעונים הגשה כו': דתמר ר' יוחנן פעמים
שהיה אומר מהא בתענית עד שלשה
לביתי ואי אמרי לביתיה בשנים או בג' שעות
ביום הוה אמינא דקריס ליה מתענה:
לשמועי נפשיה מכי נזיחה דלא ליטרחוהי
לאיכול כי הדייהו שהיה מבקש היאכל
עמו והיה אומרן שלא יטריחנו לאכול עמו ומיהו לא הוי תענית שהרי היה אוכל מיד ואין בנדרי כלום: ואי יתיב אמאי מי סליק לתעניתי לא: למפות
הוא המפות שנופחין בו הנפחין את האור המתמלא בהם אף זה מתמלא רוח שלא אכל כאדם: בשנה בזמן המנחה ואפי' בשוק אומר הריני מתר בתעניתי: בתפלת
המנחה בסופה תוספת היום ותנוכים על שאומר הריני מתר בתעניתי ודווקא נקט מנחה משום דסמוך לתפלת יום תעניתו לאפוקי תפלת יונר ודיוקא נמי מדפסיק
שמואל ופליג אדרב דאמר בזמן המנחה שיעורא יתירה. כדכתיב במגלת תענית לכוף ימים טובים הכתובין במגלת תענית כתיב בה מקדמת דנא ייסר לעיל
מיכאני מילין ימחול ה' לה להתענות בהן לכן כל מיכא דייתי עלויהי תענית מן קדמת דכא לפני אלו ימים טובים שבמגלת אסקיבל עליו תעניות אלו כ' וכנכנסו אלו
הימים בהם: ייסר בגלו בתפל ואי לא קבליה עליה בתפלת המנחה לא דמי להכך ימים טובים שאמת דעיקר תענית בעי לקבולי בתפלת המנחה עיילויה ואי לא
קבליה עילויה בתפלת המנחה לא עשה כלום: ייסר לשון ואסרה מיסר: בגלו גלותא מיכא דאמרי לשון נדר שקבל עליו להתענות כמו הרימותי ידי אל ה'
דאמרינן תרומית ידי בגלו ואין רבי מודה: אלי דקתני דכתיב מסוס דמגלת תענית היתה נכתבת לבד לזכרון ניתי: ואל תאמר דלא הוה תני ייסר בגלו
דאמרינן תרומית ידי בגלו ואין רבי מודה: אלי דקתני דכתיב מסוס דמגלת תענית היתה נכתבת לבד לזכרון ניתי: ואל תאמר דלא הוה תני ייסר בגלו
דאמרינן תרומית ידי בגלו ואין רבי מודה: אלי דקתני דכתיב מסוס דמגלת תענית היתה נכתבת לבד לזכרון ניתי: ואל תאמר דלא הוה תני ייסר בגלו
דאמרינן תרומית ידי בגלו ואין רבי מודה: אלי דקתני דכתיב מסוס דמגלת תענית היתה נכתבת לבד לזכרון ניתי: ואל תאמר דלא הוה תני ייסר בגלו

כל פרק ראשון מסכת תענית פיר' כיסכת ע"ל דף לד
כשומע תפלה ואם הוא סבת בתלהי נגור ונדיך שיאמר למחר להיות
בתעניתי ית"ד כי היכא דליכא למטעי
בתעניתי נדור:

כר מנזה

כ האי דאמרת מתענין לשעות והוא שלא טעם
כלום עד הערב א"ל אביי הא תענית מעלייתא
היא לא צריכא דאימלך אימלוכי ואמר רב
חסדא כל תענית שלא שקעה עליו חמה לאו
שמיה תענית מיתיבי אנשי משמר מתעני ולא
משלימין התם לצעורי נפשיה בעלמא הוא תא
שמע דאמר רבי אליעזר בן צדוק אני מבני בניו
של סנאב בן בנימין ופעם אחת חל תשעה באב
להיות בשבת ודחינוהו לאחר השבת והתעניתי
בוולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו הוא
התם נמי לצעורי נפשיה בעלמא הוא תא שמע
דאמר ר' יוחנן אהא בתענית עד שאבוא לביתי
התם לשמוטי נפשיה מבי נשיאה הוא דעבד
אמר שמואל כל תענית שלא קיבל עליו
מבעוד יום לאו שמיה תענית ואי יתיב מאי אמר
רבה בר שילה דמי לכף חה דמליא זיקא
אימת מקביל לה רב אמר במנחה ושמואל
אמר בתפילת המנחה אמר רב יוסף כוותיה
דשמואל מסתברא דכתיב במגילת תענית להן כל אינש דייתי עלוהי מקדמ' דנא ייסר
מאי לאו ייסר עצמו בצלו לא יאסר עצמו פליגו בה ר חייא ורבי שמעון ברבי חד אמר
ייסר וחד אמר יאסר מאן דאמר ייסר כדאמרינן למאן דאמר יאסר מאי היא דתניא
במגילת תענית כל אינש דייתי עלוהי מקדמת דנא יאסר כיצר יחיד שקיבל עליו
שני וחמישי ושני של כל השנה כולה ואירעו בם יו"טים טובים הכתובין במגילת תענית
אם נדרו קודם לנזירתינו יבטל נדרו את נזירתינו ואם נזירתינו קודמת לנדרו חבטל
נזירתינו את נדרו: תנו רבנן עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר דברי
רבי רבי אלעזר בר שמעון אומר עד קרות הגבר אמר אביי לא שנו אלא שלא נמר
סעודתו אבל נמר סעודתו אינו אוכל איתיביה רפא נמר ועמד הרי זה אוכל התם כשלא
סילק איכא דאמרי אמר רבא לו שנו אלא כשלא ישן אפל ישן אינו אוכל איתיבי
אביי ישן ועמד הרי זה אוכל התם במתנמנם היכי דמי מתנמנם אמר רב אשי
נים

כיי מיי פ"ק מהל' תענית סמג עשין ג טו"ש סי' תקפב תקפג תקפד

התם לצעורי נפשיה בעלמא ומע"ג מיי' פ"ק מהל' דמרינן מסתברא כית המקדש תענית סמג
בטלה מגילת תענית והאי עובדא דרבי עשין ג טו"ש
אליעזר בר צדוק היה לאחר חורבן דאי סיון תקפב
קודם החרבן אמרינן כיון שים שלום
אין שם גזרת המלכות האי תנא סבר לא
בטלה:

יאסר ייסר יאסר בחלף הוי לשון
אסור שאסור עצמו וייסר הוי
לשון הסרה כלומר יסור מן הנדר יהיה
מותר לאכל למחר שיהיה יום טוב ואין
להתענות:

ואם גזירתינו קודם לנדרו יבטל
נדרו מפני גזירתינו תומר
ר"יונה נדרו מכל וכל ולא יצטרך אותו
תענית זה כדי מסופק בדבר ויש להחמיר
דדווקא אותו יום לא יתענה אבל יצטרך
אותו ליום אחר וכן יש ליזהר שלא
להתענות בר"ח וכחנוכה וכפורים דמחלו
ואפי' לא בטלה מגילת תענית: נים

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0027
DFG

נים ולא ניס תיר ולא תימר לניס ולא ניס בתוך הסיכה כסניטור
מכנתו תיר ולא תיר בתחילת הסיכה אך לא ניהוי בערבי
פסחי דקתמר בתגמגמו יאכלנו ערוה לא יאכלו ואמר רב מסיר"ד בתגמגמו
ניס ולא ניס וכו' והתם מיירי בתחילת הסיכה בין ניס ולא ניס בין תיר ולא
תיר לכל כפי רם"י דאי הוה אמינא דתיר הוי טפי מניס ולא
ניס הוה אמינא דתיר ה"מ לניס הוי טפי מתיר
ה"מ תיר ולא תיר ה"מ לניס הוי טפי מתיר
הילכך מינטרינן תרוייהו וכולהו בתוך
הסיכה כדמפרש התם ובירושלמי מפורש
בני הך בריית' עד כמה מוכל ומותר עד
קרות הגבריה"ע עד שיעלה עמוד השחר
וכל"ח שהתנה מבעל לא התנה ויתן מינו
יכול לאכול:

אביי ורבה סיימי מתניתי' פירוש כמבעל
פתן סיליית סו"ת בלעז:

רבי מני מצער נפשיה עד כ' מי לא
מני מצער נפשיה לא עבי ומשמ'
הכי קתמר שמואל דלעיל תעניתו ופורע
דוקא היכי דלא מני מצער נפשיה אבל היכי
דמני מצער נפשיה לא מני ללות תעניתו
והכי מסקנא מה תמר הריני בתעניתי למחר
כדי לנעוריה נפשיה ומיהו יכול ללוז ופורע
בתוך ומפילו אכל בשוגג ישלים מותו וכרי
מסופק בדבר מה יכול ללוז ולפרוע היכא
דקבל עליה כבר להתענות והתינה עד
תני ליום או רביע יום ומפי לא מני לצעורי
נפשיה אבל לא התענה ודאי דיכול ללוז ופורע
אחר בשבילו או מה טעה ואכל בשוגג יאכל
וישלים יום אחר ואם התענה בשבת כגון
תענית חלום דצריך לפרוע כדאמר ובלבד
דיתיב תעניתא לתעניתא מה לרוע ביקים
ר"ת לותו יום או ידקדק לתעניתו ט"ד יום אחר
בשבוע וכן נראה למ"ר ט"ו:

מה מסיפת זקנים ליום לף יום ליום
אבל בל"ה לא תימא אחתי
אוכלים ושותים מבעוד יום כל הלילה נמי
היו יכולי לאכול ולשתות מה מסיפת זקנים
ליום לף יום ליום אבל בלילה לא ניס לומר
דלא ילוף יום מסיפת אלא לענין עשיית
מלאכה דדוקא מלאכה גמורין מסיפה
דהא לא כתיב בקדח אלא מסיפו זקנים
יקדשו יום אבל מכילה לא כתיב בקדח: כג

מיפוך

תוס' מנ' ופק מסכ' תענית פ"ח פיימן תקעט תקכד

תוס' מגי

מיפוך מסכ' תענית פ"ק ד' תקפח

נים ולא ניס תיר ולא תימר לניס ולא ניס בתוך הסיכה כסניטור
מכנתו תיר ולא תיר בתחילת הסיכה אך לא ניהוי בערבי
פסחי דקתמר בתגמגמו יאכלנו ערוה לא יאכלו ואמר רב מסיר"ד בתגמגמו
ניס ולא ניס וכו' והתם מיירי בתחילת הסיכה בין ניס ולא ניס בין תיר ולא
תיר לכל כפי רם"י דאי הוה אמינא דתיר הוי טפי מניס ולא
ניס הוה אמינא דתיר ה"מ לניס הוי טפי מתיר
ה"מ תיר ולא תיר ה"מ לניס הוי טפי מתיר
הילכך מינטרינן תרוייהו וכולהו בתוך
הסיכה כדמפרש התם ובירושלמי מפורש
בני הך בריית' עד כמה מוכל ומותר עד
קרות הגבריה"ע עד שיעלה עמוד השחר
וכל"ח שהתנה מבעל לא התנה ויתן מינו
יכול לאכול:

אביי ורבה סיימי מתניתי' פירוש כמבעל
פתן סיליית סו"ת בלעז:

רבי מני מצער נפשיה עד כ' מי לא
מני מצער נפשיה לא עבי ומשמ'
הכי קתמר שמואל דלעיל תעניתו ופורע
דוקא היכי דלא מני מצער נפשיה אבל היכי
דמני מצער נפשיה לא מני ללות תעניתו
והכי מסקנא מה תמר הריני בתעניתי למחר
כדי לנעוריה נפשיה ומיהו יכול ללוז ופורע
בתוך ומפילו אכל בשוגג ישלים מותו וכרי
מסופק בדבר מה יכול ללוז ולפרוע היכא
דקבל עליה כבר להתענות והתינה עד
תני ליום או רביע יום ומפי לא מני לצעורי
נפשיה אבל לא התענה ודאי דיכול ללוז ופורע
אחר בשבילו או מה טעה ואכל בשוגג יאכל
וישלים יום אחר ואם התענה בשבת כגון
תענית חלום דצריך לפרוע כדאמר ובלבד
דיתיב תעניתא לתעניתא מה לרוע ביקים
ר"ת לותו יום או ידקדק לתעניתו ט"ד יום אחר
בשבוע וכן נראה למ"ר ט"ו:

מה מסיפת זקנים ליום לף יום ליום
אבל בל"ה לא תימא אחתי
אוכלים ושותים מבעוד יום כל הלילה נמי
היו יכולי לאכול ולשתות מה מסיפת זקנים
ליום לף יום ליום אבל בלילה לא ניס לומר
דלא ילוף יום מסיפת אלא לענין עשיית
מלאכה דדוקא מלאכה גמורין מסיפה
דהא לא כתיב בקדח אלא מסיפו זקנים
יקדשו יום אבל מכילה לא כתיב בקדח: כג

מיפוך

תוס' מנ' ופק מסכ' תענית פ"ח פיימן תקעט תקכד

תוס' מגי

מיפוך מסכ' תענית פ"ק ד' תקפח

תוס' מגי

תוס' מגי

תוס' מגי

איפוך אנא לא סלק דעת דכתיב ואי יאספו כל חרד בדברי אלהי ישראל על מעל הגולה וגו׳ וכתיב ובמנחת הערב קמתי מתעניתי ואפרשה כפי אלה׳ אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא כל שהוא משום אבל כגון תשרי באב ואבל אסור בין בחמין בין בצונן כל שהוא משום תענית כגון תענית צבור בחמין אסור בצונן מותר אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא ונועלין את המרחצאות אמר לידה אביי ואי בצונן אסור סוכרין את הנהרות מבעי ליה למיתני אמר רב ששת אבל אסור להושיט אצבעו בחמין אלא לאו בצונן לא לעולם בחמין ודקא קשיא לך וכן אתה מוצא במנודה ובאבל אשארא קאי ת"ש דאמר רבי אבא הכהן משום רבי יוסי הכהן מעשה ומתו בניו של רבי יוסי בן רבי חנינא ורחץ בצונן כל שבעה התם כשחכפוהו אבליו הוה דתני תכפוהו אבליו זה אחז׳ זה הכפיד שערו מיקל בתער ומכבס בסותו במים אם רב חסדא בתער אבל לא במספרים במים ולא בנתר ולא בחול אמר רבא אבל מותר לרחוץ בצונן כל שבעה מידי דהוה אבשרא וחמרא מתיבי אין

איפוך אנא לא סלק דעת דכתיב ואי יאספו עזר"ש סס כל חרד בדברי אלהי ישראל על מעל הגולה וגו׳ וכתיב ובמנחת הערב קמתי מתעניתי ואפרשה כפי אלה׳ אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא כל שהוא משום אבל כגון תשרי באב ואבל אסור בין בחמין בין בצונן כל שהוא משום תענית צבור בחמין אסור בצונן מותר אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא ונועלין את המרחצאות אמר לידה אביי ואי בצונן אסור סוכרין את הנהרות מבעי ליה למיתני אמר רב ששת אבל אסור להושיט אצבעו בחמין אלא לאו בצונן לא לעולם בחמין אסור בצונן מותר לימא מסייעא ליה כל חייבי טבילות טובלין כדרכן בין בט באב בין ביום הכיפורים במאי אילימא בחמין טבילה בחמין מי איכא שאובין נינהו אלא לאו בצונן וחייבי טבילות אין אניש אחרינא לא אמר רב חנא בר קטינא לא נצרכה אלא לחמי טבריה אי הכי אימא סיפא אמר רבי חנניה סגן הכהנים כדיו הוא פירת אלקינו לאבד עליו טבילה פעם אחת בשנה ואי אמר בצונן מותר ירחץ בצונן אמר רב פפא באחרא דלא שכיח צונן: תא שמע כשאמרו אסור במלאכ לא אמרו אלא ביום אבל בלילה מותר וכשאמרו אסור בנעילת הסנדל לא אמרו אלא בעיר אבל בדרך מותר הא כיצד יוצא לדרך נועל נכנס לעיר חולץ וכשאמרו אסור ברחיץ לא אמרו אלא כל גופו אבל פניו ידיו ורגליו מותר וכן אתה מוצ במנודה ובאבל מאי לאו אבולהו ובמאי עסיקינן אילימא בחמין פניו ידיו ורגליו מי שרו והאמר רב ששת אבל אסור להושיט אצבעו בחמין אלא לאו בצונן לא לעולם בחמין ודקא קשיא לך וכן אתה מוצא במנודה ובאבל אשארא קאי ת"ש דאמר רבי אבא הכהן משום רבי יוסי הכהן מעשה ומתו בניו של רבי יוסי בן רבי חנינא ורחץ בצונן כל שבעה התם כשחכפוהו אבליו הוה דתני תכפוהו אבליו זה אחז׳ זה הכפיד שערו מיקל בתער ומכבס בסותו במים אם רב חסדא בתער אבל לא במספרים במים ולא בנתר ולא בחול אמר רבא אבל מותר לרחוץ בצונן כל שבעה מידי דהוה אבשרא וחמרא מתיבי אין

כד מיי׳ פכ״ח מהל׳ אבל סמ״ג עשין ב טו״ד סי״ח ס״ח טור

אין

אין מספיק

אין

אין

אין

אין הבוגרת רשאה לנדור עצמה אמר ר' יהודה רשאה לתרומת שלח"ק אין הבוגרת חייבת לה נערה חייבת:

אלא נדונן מקום נערה רשאה כלומר לחסורה ואת לחמרת דנדונן מותר וקשה לרבה דאמר דנדונן מותר ומשני כי קתני לכתחילה ולפירכוס:

אלא אמר רב יצחק בשומע תפלה וכו' פסק בשמיעתו דתפלת הציבור

כה

בשומע תפלה וחי' יחיד קובע ברכה לעצמו לכך נראין בשאומר עמינו בש"ת נראין לאומרו קודם שאומר הנראה בשמניע לעניינו קודם שיתחיל לומר כי אתה ש"ת עמך ישראל ברחמים ולא עניינו ולא יתחיל אלא יאמר כי אתה ה' עונה בעת צרה ומושיע ואח"כ כי אתה ש"ת עמך ישראל ברחמי בח' בשומע תפלה אבל שלית נבור אומר גואל ישראל וקובע ברכה וחותם:

תנא ושייר פי' תנא עשיית מלאכה ושייר כ"ד נראכו פי' כ"ד נראכו שבת עניית אמן מוסיפין ו' נראות כדמפרש לקמן כפר"כ:

מאי שייר להאי שייר כו' פירוש דמשום תנא אילתא לא הוי לתנא לשייר ולם תאמר הכא קאמר דלא תנא ושייר דהא מין בין קאמר דמשמע דאין בין זה לזה אלא אלא בלבד וקשה דהא במעלה קתני מין בין נדרים לנדבות אלא שהנדרים שייב בחזרתן ונדבות אינו שייב בחזרתן ואינו יודעין דים חילוק אחר דנדרים אינן בתים לגבי מן האולין דכל דבר שבקדשה אינה באה אלא מן האולין ונדבות בתות מן המעשר כדאמר ובחת שלמים ואכלת לכתיב נבי מעשר ויש לומר להתם נמי דוקא יום שוה והני מילי נבי שלמים יש חילוק והא דקתני אין בין מיירי בעולות דאין בין עולות לנדרים לנדבה אלא שהנדרים שייב בחזרתן מה שאין כן בנדב דהא אין בין עולות לנדרים לעולות דנדבות אלא זה חילוק להא כל עולה אינה באה אלא מן האולין:

דף ט ומם

פיי"פ שכל תפלה ש"ת עתין יש טוען שיש תקנה אין תקנה

ותספרא והא שייר תניא פירוש מספרא לקמן שמוניתי התיבי בתוך העיר בתמניות ובתחרונות תהברת להא שייר תניא פירש וליכא למימר דהאי סוגרת קמיירי דהא דתמרינן ונועלין מאי איסור אינה: לאו

אין הבוגרת רשאה לנדור עצמה בימי אבל אביה הא נערה רשאה מאי לאו ברחיץ ובמאי אילימא בחמין אין הבוגרת רשאה והאמר רב חסדא אבל אסור להושיט אצבעו בחמין אלא לאו בצונן לא אכיחול ופירכוס ליתא מסייע ליה דאמר רבי אבא הכהן משום רבי יוסי הכהן מעשה ומתו בניו של רבי יוסי בר חנינא ורחץ בצונקל שבעה אמרי התם בשתכפוהו אבליו זה אחר זה דתניא תבפוהו אבליו זה אחר זה הכביד שערו מקיל בתער ומכבם כסותו בימים אמר רב חסדא בתער אבל לא במספריים ולא בנתר ולא בחול ולא באהל איכ' דאמרי אמר רבא אבל אסור בצונן כל שבעה מאי שנא מבשר ויין התם לפכוחי פחודיה הוא דעביד ליה מסייע ליה אין הבוגרת רשאה לנדור עצמה האנערה רשאה במאי אילימא בחמין אין הבוגרת רשאה והאמר רב חסדא אבל אסור להושיט אצבעו בחמין אלא לאו בצונן לא אכיחול ופירכוס אמר רב חסדא זאת אומרת אבל אסור בתכבוסת כל שבעה והילכתא אבל אסור לרחוץ כל גופו בין בחמין בין בצונן כל שבע אבל פניו ידיו ורגליו בחמין אסור בצונן מותר אבל לסוך אפילו כלי שהוא אסור ואם לעבר את הזוהמא מותר צלותא דתעניתא היבי מדכרינן אדבריה רב יהורה לרב יצחק ברי' ודרש יחיד שקיבל עליו תענית מתפלל של תענית והיכן אומרה בין נואל לרופא מתקיף לה רב יצחק וכי יחיד קובע ברכה לעצמו אלא אמר רב יצחק בשומע תפלה וכן אמר רב ששת בשומע תפלה מיתיבי אין בין יחיד לציבור אלא שזה מתפלל שמונ' עשרה וזה מתפלל תשע עשר' מאי יחיד ומאי ציבור אילימא יחיד ממש וציבור שליח ציבור הני תשע עשרה עשרין וארבע' הוו אלא לאו הכי קאמר אין בין יחיד דקבל עליו תענית יחיד ליחיד שקבל עליו תענית ציבור אלא שזה מתפלל שמונה עשרה וזה מתפלל תשע עשרה שמע מינה יחיד קובע ברכה לעצמו לא לעולם אימא לך שליח ציבור ודקא קשיא לך שליח ציבור עשרין וארבע מצלי בשלש תעניות ראשונות דליכא עשרים וארבע ולא והא אין בין קתני אין בין שלש ראשונות לשלש אמצעיות אלא שבאלו מותרין בעשיית מלאכה ובאלו אסורין בעשיית מלאכה האלכ"ד זה וזה שוין תנא ושייר מאי שייר דהא שייר ותו והא אין בין קתני אלא תנא באיסורי קא מיירי בתפילות לא מיירי ואי בעית אימא באמצעייתא נמי לא מצלי כ"ד ולא והתניא אין בין שלש שניות לשבע אחרונות אלא שבאלו מתריעין ונועלין את החנויות הא לכל דבריהן זה וזה שוין ופי תימא הכא נמי תנא ושייר והא אין בין קתני והסברא אין בין דווקא והא

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0030
DFG

והא שייר תיבה אי משום תיבה לאו שיורא הוא מילי דצינעא קתני מילי דברהסיא לא קתני אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני מה אלו תירות על הראשונות אלא שבאלו מתריעין ונועלין את החנויות אבל בכל דבריהן זה וזה שוין וכו׳ תניא נמי הכי תנאושייר והא כדר׳ אלוקתני ותסברא מה אלו דווקא הוא והא שייר לה תיבה אי משום תיבה לאו שיורא הוא משום דקא חשיב לה באידך פירקא השתא דאתרת להכי עשרים וארבעה נמי לאו שיורא הוא דקתני לה באידך פירקא מאי הוי עלה אמר רב שמואל בר סמרטאי ובן אמר רב חייא בר אשי אמר רב בין גואל לרופא ורב אשי אמר משמיה דרבי ינאי בריה דרבי ישכעאל בשומע תפלה והלכתא בשומע תפלה: °תני חדא עוברות ומניקות מתענות בראשונות ואין כתענות באחרונות ותניא אידך מתענות באחרונות ואין מתענות בראשונות ותניא אידך אין מתענות לא בראשונות ולא באחרונות אמר רב אשי נקוט אמצעיתא בידך דמיתרצן כולהו: °מה אלו יתירות על הראשונות אלא שבאלו מתריעין ונועלין את החנויות: במאי מתריעין רב יהודה אמר בשופרות ורבי יהודה ברירה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר בענינו קס״ד מאן דאמר בענינו לא אמר בשופרות ומאן דאמר בשופרות לא אמר בענינו והתני אין פותחין משפט תעניו על הצבור שבהן י״ח התרעות וסימן לדבר יריחו ויריחו שופרות הוה ותיובתא למאן דאמר בענינו אלא בשופרות דכולי עלמא לא פליגי דקרי ליה התרעה כי פליגי בענינו מר סבר קרי לה התרעה ומר סבר לא קרי לה התרעה למאן דאמר בענינו כל שכן בשופרות ולמאן דאמר בשופרות אבל בענינו לא והתניא °ושאר כל מיני פורעניות המתרגשות כגון חיכוך חגב זבוב וצירעה ויתושין ושילוח נחשים ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקין מדצעקה בפה התרעה בשופרות הנאי היא דתניא °אלו מתריעין בשבת על עיר שהקיפוה גייס או נהר ועל ספינה המשתברת בים רבי יוסי אומר לעזרה אבל לא לצעקה במאי אילימא בשופרות שופרות בשבת מי שרי אלא לאו בענינו וקרי לה התרעה שמע מינה בשני דרבי יהודה נשיאה הוה צערא

גזר

לאו תני

סיוע הוה להא דקתני לה בחידך פירקי והוה הדין דהוה מצי לתרוני כדלעיל מילי דברהסיא לא קתני:

חדא מתעניות בראשונות ולא באחרונות ותנא לידך מתעניו באחרונות ולא בראשונות ותני לידך לא מתעניו לא בראשונות ולא באחרונות נקוט מציעתא כידך פירש הקונטרים דשלשה תעניות שמצעיתא כידך דכולהן תעניות עוברות ומניקות מתעניו וה״ק מתעניות בראשונות פי׳ בראשונות ל״ל שמצעיות דהיינו ראשונות לאחרונות שהן חמורים לכל לא באחרונות דנפישי ולא מצי עבדי להו והא דקתני באחרונות ולא בראשונות היינו לאחרונות שהן לאחרונו היינו שמצעיו וקני ליה לאחרונות שהם לאחרונות מן הראשונות בתחילה גוזרין שלשה תעניות וכן כשגייס שלשה לכל מין מפעניות שהם קלים והא דקתני לה בראשונות ולא באחרונות כלומר לה בשלשה הראשונות הראשונות ממש ולא בשבעה האחרונות האחרונות ממש אלא דווקא בשמצעיו:

ורב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמי׳ דרב אמר עניני לומר הלי והאי עניני לא ר״ל עניני שכתפלת תעניות אלא עניני שאומרי בסליחו׳ וביום הכפורים עניני אלהי עניני עניני אבל עניני בתפלה לא קאמר דהא בשלש ראשונות נמי אמר לה:

ובהן י״ח תרועות וסימן לדבר יריחו פיל שבירחו עשו כן שהקיפוהו ז׳ ימים והיו תוקעין בכל יום כמו כן תקנו בתעניות ובכל תעני׳ מוסיפין שבע ברכות ועל כל ברכה תוקעין מריעין ותוקעין מ״כ היינו י״ח תרועות:

כן מתריעין לעזרה פי׳ שיכלו לעזור העיר וכו׳ ומתריעין בפה פירו׳ והאי תרועה ל״ל מתריעין בפה לתוך תרועה בשופר בשבת: רבי

מיי׳ פ״ק ופ״ג מהל׳ תעניות טח״ס סימן תקעב

מיי׳ פ״ג ופ״ד מהל׳ תעניות טח״ס סימן תקעב

ר״ן דף ב

ר״ן דף כב

מין פותחין מן תעניות בחרונות שמנה עשרה התרעות שהן מוסיפין ז׳ ברכות מי׳ עד כ״ל ולכל אחת שלש תרועות: וסימן לדבר שלא תטעה שם התרעה שזו תרועה זו תפלה: יריחו דכתיב בה שופרות ליזנח לדבר אחרינ׳ לדבר כלומר לכך מתריעין כדי שיזעקו כדרך שנצעקו יריחו על ידי שופרות דכתיב ויריעו כל העם תרועה תחתיה: חלש בשופר ת כולי עלמא וכו׳ דהא מתריעין דקתני הכא במתניתין דתעניות בשופרות: כי פליגי בענינו כי פליגי בתרעינין דמתרעינן בעלמא על שאר פורעניות: מר סבר ענינו נמי התרעה והאי דקתני בעלמא מתריעין בענינו ומאן דאמר בשופרות הכא במאי עסקינן: חגב מרכה בתרגומו: נרעה עוקצת את האדם: יתושין נכנסין בעיניו ובחוטמו: חיכוך כמו נתמ״ך בכותל: הם נעקר בפה היא חלמא דנעקת פה לא קרי ליה התרעה: תנאי היא תנא דשלח מיני פורעניות סבר נעקת פה לאו שמה התרעה ומידך סבר לא: ניים וגרין עליה: נהר המתפשט ויוצא לתוך לשטוף את השדה ואת הבתים: המטרפת כמו בנים טרופות שהולכת ונדה ועתידה להיטבע במים: לעזרה נוטקין לכני חדם שיבואו לעזרם ולא לצעקה תפלה שאין מה בטומין כל כך שתושיל תפלתינו לצעוק עליהן בשבת אלמא נעקת פה קרי התרעה ומקשה מפי מורי ל״ת לעזרה דקתמר תנא קמא מתריעין ומשמע בקול רם ומתמר ליה רבי יוסי אומר לעזרה אינו מתפללין כל אחד בביתו לעזרה בעלמא:

רבי יהודה נשיאה גזר תליסר תעניות על סתר פורענותא ומיתת קמאי ליה רבי חמי דלין מטריתין דסכי נמי משמע דהוי סתר מיני פורענותא מדמייתי עלה הא דקאמר רבי יוחנן ל"ם חלה לגשמים אבל לשאר מיני וכו':

שיצאה ומנה של רביעה דומן רביעה דיורה הוי במרחשון ויצא מרחשון:

שלח להו כיחידים דמיתו פיר ובשומע תפלה תמרו תפלת תענית והא דיחיד אומר ותן טל ומטר בברכת השנים מע"ג שמתפלל בעגמו הוא ל ותן גבור הוא לכל נבי גבוה הוו יחידים לפי בתקופת תמוז נריכין למטרא:

הכל לפי השנים נריכים אם נריכים אותה שנה גשמים שהיא שחונה והם נריכים גשמים בכדי נגוה שולטין ותן טל ומטר בברכת השנים: תוס

תורה אור

גזר תלת עשרה העניו ולא איעני סבר למיגזר טפי אמר ליה רבי אמי הרי אמרו אין מטריחין את הציבור יותר מדאי אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא רבי אמי דעבד לגרמיה הוא דעבד אלא הכי אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לא שנו אלא לגשמים אבל לשאר מיני פורעניו מתענין והולכין עד שיענו מן השמים תניא נמי הכי כשאמרו שלש ובשאמרו שבע לא אמרו אלא לגשמים אבל לשאר מיני פורעניו מתענין והולכין עד שיענו

כח מי"פ מהל' תפלה ט"ו פיין קיי

ליטא תיהוי תיובתיה דרבי אמי אמר לך רבי אמי תנאי היא דתניא אין גוזרין יותר משלש עשרה תעניות על הציבור לפי שאין מטריחין את הציבור יותר מדאי דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר לא מן השם הוא זה אלא מפני שיצא זכנה של רביעה שלחו ליה בני נינוה לרבי כגון אנן דאפילו בתקופת תמוז בעינן מישרא היכי נעביד יחידים דמינן או כרבים דמינן יחידים דמינן ובשומע תפלה או כרבי דמינן ובברכת השנים שלח להו כיחידים דמיתו ובשומע תפלה מיתיבי אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהשנים כתיקנן וישראל שרויין על אדמתן אבל בזמן הזה הכל לפי השנים הכל לפי המקומות הכל לפי הזמן אמר ליה מתניתא ארמית עלידך דרבי רבי תנא הוא ופליג מאי הוי עלה רב נחמן אמר בברכת השנים רב ששת אמר בשומע תפלה והילכתא בשומע תפלה:

כט מי"פ מהל' תענית ט"ו פיין תקפ"ה

בשני מטין עם חשיכה ובחמישי כל היום מפני כבוד השבת: איבעיא להו היכי קתני בשני מטין עם חשיכה ובחמישי כל היום מפני כבוד השבת או דילמא בשני מטין ובחמישי פותחין כל היום כולו תא שמע דתניא בשני מטין עד הערב ובחמישי פותחין כל היום כולו מפני כבוד השבת היו לו שני פתחים פותח אחד ונועל אחד היה לו איצטבא כנגד פתחו פותח כדרכו ואינו חושש: עברו אלו ולא נענו ממעטין במשא ומתן ובבנין ובנטיעה: תנא בבנין בנין של שמחה נטיעה נטיעה של שמחה אי זהו בנין של שמחה זה הבונה בית החנות לבנו אי זו היא נטיעה של שמחה זה הנוטע אבורנקי של מלכים: ובשאלת שלום: תנו רבנן חברים אין שואלים שלום ביניהן עמי הארץ שואלין מהזירין להם בשפה רפה ובכובד ראש והן מתעטפין וישבין כאבילים וכמנודין כבני אדם הנופלין למקום עד שירחמו עליהם מן השמים אמר רבי אלעזר אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון שנאמר ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך ואמר רבי אלעזר אין אדם חשוב רשאי לחגור שק אלא אם כן נענה כיהודם בן אחאב שנאמר ויהי כשמוע המלך את דברי האשה ויקרע את בגדיו והוא עובר על החומה וירא העם והנה השק על בשרו וגומר ואמר רבי אלעזר לא הכל בקריעה ולא הכל בנפילה משה ואהרן בנפילה יהושע וכלב בקריעה משה ואהרן בנפילה דכתיב ויפול משה ואהרן על פניהם יהושע וכלב בקריעה דכתיב ויהושע בן נון וכלב בן יפנה קרעו את בגדיהם מתקיף לה רבי זירא ואיתימא רבי שמואל בר נחמני אי הוה כתיב יהושע כדקאמרת השתא דכתיב ויהושע הא והא עבוד ואמר ר' אלעזר לא הכל בקימה ולא הכל בהשתחויה מלכים בקיטה ושרים בהשתחויה מלכים בקימה דכתיב כה אמר ה' גואל ישראל וקדושו

לבזה

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0032
DFG

לבזה נפש למתעב גוי לעבד מושלים מלכים ליסרמל הכוויים ומתיעבים ועבדים מושלין בהן: ולא הכל בקיאה לקדושת יסרמל לפתיח לכל מלכים ירחו וקמו שרים וישתחוו: ה"ג לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה דכתיב אור וזרוע לצדיק ולישרי לב שמחה צדיקים ולישרים בלבותם שמחה ואורה אם כן למה נאמר לישרי קמי תפלה כמו כן למדנו הפרש בין זה לזה אם לא כן לערבינהו ולכתוב לצדיקים ולישרי לב אורה ושמחה אלא לומר לך כל המידה לפעמים לא הוו כל מלכים ושרים כי אהדדי אלא ירחו וקמו כיוצאיהם וכמו ירחו ויקומו דהוי קודם שרים ק"ו על מלכים דלעיל קמי נמי משרים דכתיב מכל הכתוב אין לפרש אלא אור וזרוע לצדיקים ולישרי לב שמחה:

הדרן עלך מאימתי

תורת אור

לבזה נפש למתעב גוי לעבד מושלים מלכים יראו וקמו ושרים בהשתחויה דכתיב שרים וישתחוו מתקיף לה רבי זירא ואיתימא רבי שמואל בר נחמני אי הוה כתיב ושרי ישתחוו כדקאמרת השתא דכתיב שרים וישתחוו הא והא עבוד אמר רב נחמן בר יצחק אף אני אומר לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה צדיקים לאורה ושרים לשמחה צדיקים לאורה דכתיב אור זרוע לצדיק ולישרים שמחה דכתיב ולישרי לב שמחה:

הדרן עלך מאימתי

סדר תעניות כיצד מוציאין את התיבה לרחוב של עיר ונותנין אפר מקלה

לא מיימ פ"ד מה' תעניות ט"ח סימן תקעט

על גבי התיבה ובראש הנשיא ובראש אב בית דין וכל אחד ואחד נותן בראשו הזקן שבהן אומר לפניהן דברי ביבושין אחינו לא נאמר באנשי נינוה וירא יונה ל' האלהים את שקם ואת תעניתם אלא וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה ובקבלה הוא אומר וקרעו לבבכם ואל בגדיכם עמדו בתפלה טורידין לפני התיבה זקן ורגיל ויש לו בנים וביתו ריקם כדי שיהא לבו שלם בתפלה ואומר לפניהם עשרים וארבעה ברכות שמונה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש ואלו הן זכרונות ל' קדושת הפרות ה' בצרת לי קראתי ויענני אשא עיני אל ההרים וגומר ממעמקי קראתיך ה' תפלה לעני כי יעטוף רבי יהודה אומר לא היה צריך לומר זכרונות ושופרות אלא אומר תחתיהן רעב כי יהיה בארץ דבר כי יהיה בארץ אשר היה דבר ה' אל ירמיהו על דברי הבצרות ואומר חותמיהן על הראשונה הוא אומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' גואל ישראל על השנייה הוא אומר מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות על השלישית הוא אומר מי שענה את יהושע בגלגל הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע תרועה על הרביעית הוא אומר מי שענה את שמואל במצפה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע צעקה על החמישית הוא אומר מי שענה את אליהו בהר הכרמל הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע תפלה על הששית הוא אומר מי שענה את יונה במעי הדגה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' העונה בעת צרה על השביעית הוא אומר מי שענה את דוד ואת שלמה בנו בירושלם הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה בא יהסרחם על הארץ: מעשה

יונה ג

יואל ב

בימי

סדר תעניות כיצד פרק שני תענית

ואפילו בקמייתא כלומר ואפי' בג' תעניות הראשונות וכ"ש שניות קאמר כמתני' דמוציאין את התיבה לראוש של עיר ותו"מ כ"ד ברכו כו' ורמינהי והתניא ראשונות ושניות נכנסין כו' פי' ומתפללין בה כדרך כל השנה כולה כלומ' שיאמר י"ח ברכו כדרך שמתפללין כל השנ' וקס"ד דהא לעיל

דף יג ע"ב כפ"ק קאמר אין בין ג' תעניות שניות לג' ראשונות אלא שבהלו מתפללין ומותרין בעשיית מלאכה ובלו אסורין בעשיית מלאכה הא לענין עשרים וארבעה זה וזה שוין דבין הראשונות בין האמצעיות היו לומרי כ"ד ועוד קשה דלמרי לעיל ואיבעי' ליה בהאמצעיות נמי לא מצלו כ"ד ותמהו לא מייתי לה סיועא מהא דהכא וים לומר דהא דקאמר הכא ומתפללין כדרך כל השנה לאו בעשרים וארבע ברכות קאמר אלא קאמר שמתפללין כדרך כל השנה שלא היו מוציאין את התיבה לראוש של עיר:

ונותנין אפר על גבי כו' ותותי אפר הוי מענפ מדם שהרי הוא האפר הוי לזכרון העקידה ובעקידה היה עצמות:

במקום

תורה אור

בימי רבי חלפתא ורבי חנני' בן חרדיון שעבר אחד לפני התיבה ונמר את הברכה כולה ולא ענו אחריו אמן הקהל הכהנים ותקעו מי שענה את אברהם אבינו בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה הריעו בני אהרן הריעו מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה וכשבא דבר אצל חכמים אמרו לא היינו נוהגין כן אלא בשער מזרח ובהר הבית שלש תעניות הראשונות אנשי משמר מתענין ולא משלימין ואנשי בית אב לא היו מתענין כלל שלש שניות אנשי משמר מתענין ומשלימין ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין שבע אחרונות אלו ואלו לא היו מתענין כלל שלש תעניות הראשונות אלו ואלו לא היו מתענין כלל שלש שניות אנשי משמר מתענין ולא משלימין ואנשי בית אב לא היו מתענין כלל שבע אחרונות אנשי משמר מתענין ומשלימין ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין אנשי משמר מותרין לשתות יין בלילות אבל לא בימים ואנשי בית אב לא ביום ולא בלילה אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין מלספר ומלכבס ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת פל הכתוב במגילת תענית דלא למספד לפניו אסור לאחריו מותר רבי יוסי אומר לפניו ולאחריו אסור דלא להתענאה לפניו ולאחריו מותר רבי יוסי אומר לפניו אסור לאחריו מותר אין גוזרי' תענית על הצבור בתחילה בחמישי שלא להפקיע השערי' אלא שלש תעניות הראשונות שני וחמישי ושני ושלש שניות חמישי שני וחמישי רבי יוסי אומר כשם שאין הראשונות בחמישי כך לא שניות ולא אחרונו' אין גוזרין תענית על הצבור בראשי חדשים בחנוכה ובפורים ואם התחילו אין מפסיקין דברי רבן גמליאל אמר רבי מאיר אף על פי שאמר רבן גמליאל אין מפסיקין מודה היה שאין משלימין וכן תשעה באב שחל להיות בערב שבת:

גמ': סדר תעניות כיצד מוציאין את התיבה כו': ואפילו בקמייתא ורמינהי שלש תעניות ראשונות ושניות נכנסים לבית הכנסת ומתפללין כדרך שמתפללין כל השנה כולה ובשבע אחרונות מוציאין את התיבה לראובד"ה של עיר ונותנין אפר על גבי התיבה ובראש הנשיא ובראש אב בית דין וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו רבי נתן אומר אפר מקלד"ה הן מביאין אמר רב פפא כי תנן נמי מתניתין אשבע אחרונות תנן: ובראש הנשיא והדר תני כל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו איני והתנן ר' אומר בגדולה מתחילין מן הגדול ובקלקלה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול שנא' ויאמר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר ובקלקלה מתחילין מן הקטן דאמר מר בתחילה נתקלל נחש ואחר כך נתקללה חוה ואחר כך נתקלל אדם הא חשיבותא לדידהו דאמר להו אתון חשיבותו למיבעי עלן רחמי אכ"ע: כל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו: אמר רב אדא וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו נשיא ואב בית דין נמי נשקלו אינהו ונינהו בראשייהו מאי שנא דשקיל איניש אחרינא ומנח להו אמר רבי אבא דמן קסרי אינו דומה מחבייש מעצמו

למחבייש

ונומר כל הברכה כולה אותה ברכה עצמה ה"ג ולא ענו אחריו אמן הקהל כהני מהרן תקעו חזן הכנסת אומר להן על כל ברכ' וברכה והן השמים ולא שלית נענו: לא ה' יענך הנון שלא לענות אמן שלא בשערי מזרח ובהר הבית כלומ' כאן שבית המקדש קיים כשהיו פלגין נהר הבית נכנסין בדרך שער המזרח לפי שלא היו עוברין אמן במקדש כדאמרינן בגמ' ואין לומר לא היו נוהגין כן לתקוע אלא במקדש דודאי תוקעין בגבול כדאמרינן בכולה הן מסכתא ומסכת ראש השנה:

מכאן מסמר על מותה שבת: ולא מסלימין שערין אלין חמורין כל כך ובגמרא מפרש שמא תכבד העבודה על מכאי בית אב שהיו עובדין אותו היום ונמצאו הן לסייעם ואם היו מתענין לא היה להם כח לעמוד בעבודה: מכאי בית אב המסמרה מתחלקת לשנים עתי מלות בכנד שבעת ימי השבוע בית אב ליום: מכאי מסמר אחד כהנים ולוים וישרא הקבועין ועומדין ומתפללין על קרבן אחיהן שיתקבל לרצון ועומדין לשם בשעת עבודה דהיינו קרבן של תמיד והוא אחד עומד על גביו וכולהו מפרש בפרק אחרון: מותרין לשתות יין לאו גבי תעניות קאמר אלא לגב דמיירי בבני מסמר מייתי לה: בלילות אין לחוש שמא תכבד העבודה שהרי רוב מבערב שפסקו הקרבנות ולא נכנס העבודה שיכירו רוב קרבנות ולא יספיקו בני בית אב של אותו היום ונרגין אלא לסייעם והרי אינן לעבודה אפוס שכרות: מכאי בית אב אסורין בין ביום בין בלילה לפי שהיו מעלין כל הלילה מיכריס ופדרי שפקעו מעל המזבח ח"נ לא נאמרו ביום ויריס בלילה אבל מכאי מסמר אינן צריכין לסייע בלילה להכי נמוקא דבית מלא מכאי תמידין דודאי תוקעין בגבול כדאמוכח בכולה הן מסכתא ומסכת ראש השנה:

מכאי מסמר של אותה שבת: ולא מסלימין שערין אלין חמורין כל כך ובגמרא מפרש שמא תכבד העבודה על מכאי בית אב שהיו עובדין אותו היום ונמצאו הן לסייעם ואם היו מתענין לא היה להם כח לעמוד בעבודה: מכאי בית אב המסמרה מתחלקת לשנים עתי מלות בכנד שבעת ימי השבוע בית אב ליום: מכאי מסמר אחד כהנים ולוים וישרא הקבועין ועומדין ומתפללין על קרבן אחיהן שיתקבל לרצון ועומדין לשם בשעת עבודה דהיינו קרבן של תמיד והוא אחד עומד על גביו וכולהו מפרש בפרק אחרון: מותרין לשתות יין לאו גבי תעניות קאמר אלא לגב דמיירי בבני מסמר מייתי לה: בלילות אין לחוש שמא תכבד העבודה שהרי רוב מבערב שפסקו הקרבנות ולא נכנס העבודה שיכירו רוב קרבנות ולא יספיקו בני בית אב של אותו היום ונרגין אלא לסייעם והרי אינן לעבודה אפוס שכרות: מכאי בית אב אסורין בין ביום בין בלילה לפי שהיו מעלין כל הלילה מיכריס ופדרי שפקעו מעל המזבח ח"נ לא נאמרו ביום ויריס בלילה אבל מכאי מסמר אינן צריכין לסייע בלילה להכי נמוקא דבית מלא מכאי תמידין דודאי תוקעין בגבול כדאמוכח בכולה הן מסכתא ומסכת ראש השנה:

מכאי מסמר של אותה שבת: ולא מסלימין שערין אלין חמורין כל כך ובגמרא מפרש שמא תכבד העבודה על מכאי בית אב שהיו עובדין אותו היום ונמצאו הן לסייעם ואם היו מתענין לא היה להם כח לעמוד בעבודה: מכאי בית אב המסמרה מתחלקת לשנים עתי מלות בכנד שבעת ימי השבוע בית אב ליום: מכאי מסמר אחד כהנים ולוים וישרא הקבועין ועומדין ומתפללין על קרבן אחיהן שיתקבל לרצון ועומדין לשם בשעת עבודה דהיינו קרבן של תמיד והוא אחד עומד על גביו וכולהו מפרש בפרק אחרון: מותרין לשתות יין לאו גבי תעניות קאמר אלא לגב דמיירי בבני מסמר מייתי לה: בלילות אין לחוש שמא תכבד העבודה שהרי רוב מבערב שפסקו הקרבנות ולא נכנס העבודה שיכירו רוב קרבנות ולא יספיקו בני בית אב של אותו היום ונרגין אלא לסייעם והרי אינן לעבודה אפוס שכרות: מכאי בית אב אסורין בין ביום בין בלילה לפי שהיו מעלין כל הלילה מיכריס ופדרי שפקעו מעל המזבח ח"נ לא נאמרו ביום ויריס בלילה אבל מכאי מסמר אינן צריכין לסייע בלילה להכי נמוקא דבית מלא מכאי תמידין דודאי תוקעין בגבול כדאמוכח בכולה הן מסכתא ומסכת ראש השנה:

שלא היו כותבין הלכות והיינו דקתני כל הכתוב במגילת תענית בחילו היה מקרין: גמ': אפילו בקמייתא מוציאין את התיבה בתמיה: כי קתני נמי מתני' סדר תעניות כיצד בסדר תעניות לחרובות קא מיירי: ה"ג בגמרא ונותנין אפר על גבי התיבה ולא נרסינן אפר מקלה אפר סדיף מסו אפרו של ינחק כלנקמין: בגדולה מנוה בעלמא שלא לפורענות וידבר משה אל אלעזר וגומר: הא נמי דיהבינן בדשיל ואמ"כ בריש מסיבותא הוא דאמרי להו אתון חשיבותו טפי כו': דשקיל איניש אחרינא ומנח להו אמר רבי אבא דמן קסרי אינו דומה מחבייש מעצמו שלא להתענות אפילו בקמייתא כו' ועל רחם הנשיא כו' דמשמע על ידי אחר ונבי שאר כל אדם לא תני נותנין שם כל אחד ואחד נוטל פו':

למחבייש

למתכנים מאחרים לזיכרן ענמת נפש טפי ומצוי מצויותם הם מתכוונים מאחרים אבל סתר בני אדם לאו משום מצויותם הם מתכוונים ומני להו בגיטין עניתן: פתר תחת אפר שאני מינה במקום תפילין דכתיב בהו פתרך תכוס עלך ומאחרין אלו תפילין ומתרגמינן נמי טוטפתך הוין עלך והיכא מניחין תפילין במקום שמונו של תיוקן רופף: בגיטין בבית הכנסת: גלוניו תהא ישנה גר מנוח

גלוניו אינהו מכניסתינו: דגלו מבי כניסתא לבי כניסתא מקריתי גלו היכא פרסיא ליכא: נתנום ביניהם וילון: חוברות שקין תנינן ניהוזלמי שהיו חוברות שקין ויוצאין לבית הקברות ותוקעין בקדמית ובעי ליה מיבעיא שקין לאם ובית הקברות לאם ותקיעת שופר לאם: בכסותה דמשער בסותם ניכרו מכונה של עניים: שפר סתם שלוחו שפר מקלה זכירת תפרו של יצחק ליכא סתם לא גרסינן אלא היכא ניכרייהו שפר: קבלי נביאים במקום שאין קברי ישראל לנקם רמתים צופים על עצמן ליכא כל שכן עלינו: מאי הר המוריה וכו מיירי דחייבי בפלוגתא דרבי לוי ורבי תנחומא נמי הא פלוגתא מאי הר המוריה דתנרסם קרא למקום העקידה הר ירואה ובתיב אל הר המוריה: אד אמר הר שיצא הוראה תורה ליישראל כיוצא בו תנו רבנן תורה יורו משפטיך ליעקב ולכתת הגאות שכח עמדו הנביאים האוכיחים ליישראל: תורה לאומות העולם שומעין גדולת ישראל וירושלם ומתפחדים עליהם שמא יבואו ליכבוש מדינתן הר המוריה הרי הוראה לאומות העולם במאי תורה לכתיב מרחק ירחה ובקטה: תקיעה על גב תלתא תכסי תלתא עם התרן נתמיהים הא ודאי תכסי עדיף: מסיים וקן והוא תכסי אומר וקן והוא תכסי: מקשה על כורה קומה שיעמוד ויקבלו דברי להמריך את הלב: מאי ממאי מכאי ניהוה דכתיב בחזקה דשמע בכח וניהוה דין: מי נדחק מפני מי הוי אומר נדחק מפני רעב: מסיק אין אתה מרחם כו' כלומר כשם שאתה אומר לרחם על אלו דכתיב ורחמיו על כל מעשיו כן תרחם עלינו: מרים קורה: ביום מעגל: סיפא כיצד עבירה בגד ויצאו מזה בו לבשם את הגמל: למה הוא דומה וכו': נשא לבנון אל כפיס עם הכפיס נדיך ליס הלב לשמים כלומר ביחוד מקילקולו: מטופל ואין לו ים לו טפלים ואין לו במה להתפרנס שלבו דואג עליו: ים לו ויניעה מתכוין יותר בתפלת הגשמים: ופרקו נתה מפרש לקמן: ושפל ברך עניו ומרוצה לשם נוח לבריות ומסכימין לתפלתו: נעימה נסומי קלא שמוסך הלב: ורגיל לקדות כו' שיהו הפסוקים של תפלה סדורין בפיו: היינו

במקום תפילין פירש לתת הספר במקום הפתר דאילו התפילין נקראו פתר פדכתיב לשום לאבילי ציון לתת להם פאר תחת אפר: ורחוב תיבה ושקים אפר אפר קבורה ומוריה סימן: למה יוצאין לרחוב רבי חייא בר אבא אמר לומר זעקנו בצנעא ולא נענינו נבז עצמינו בפרהסי ריש לקיש אמר גלינו גלותינו מכפרת עלינו מאי ביניהו איבא ביניהו דגלו מבי כנישתא לבי כנישתא ולמה מוציאין את התיבה לרחובה של עיר אמר רבי יהושע בן לוי לומר כלי צנוע הידה לנו ונתבזה בעוונינו ולמה מתכסין בשקים אמר רבי חייא בר אבא לומר הרי אנו חשובין כבהמה ולמה נותנין אפר מקלה על גבי תיבה אמר רבי יהודה בן פזי כלומר עמי אנכי בצרה ריש לקיש אמר בבלי צרתם לו צר אמר רבי זירא מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דייהבי אפר מקלה על גבי תיבה מזדעזעי כולהי גופאי ולמה נותנין אפר בראש כל אחד ואחד פליגו בה רבי לוי בר חמא ורבי חנינא חד אמר הרי אנו חשובין לפניך כאפר וחד אמר כדי שיזכור לנו אפרו של יצחק מאי ביניהו איבא ביניהו אפר סתם למה יוצאין לבית הקברות פליגו בה רבי לוי בר חמא ורבי חנינא חד אמר הרי אנו חשובין לפניך כמתים וחד אמר כדי שיבקשו עלינו מתים רחמים מאי ביניהו איבא ביניהו קברי נכרים מאי הר המוריה פליגו בה רבי לוי בר חמא ורבי חנינא חד אמר הר שיצא ממנו הוראה לישראל וחד אמר הר שיצא ממנו תורה לאומות העולם: הזקן שבהן אומר לפניהן דברי כיבושין: תנו רבנן אם יש זקן אומר זקן ואם לאו אומר חכם ואם לאו אומר אדם של צורה אטו זקן דקאמרי אף על גב דלאו חכם הוא אמר אביי הכי קאמר אם יש זקן והוא חכם אומר זקן והוא חכם ואם לאו אומר חכם ואם לאו אומר אדם של צורה אחינו לא שקולה תענית גורמין אלא תשובה ומעשים טובים גורמים שכן מצינו באנשי נינוה שלא נאמר בהם וירא אלהים את שקם ואת תעניתם אלא וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה ויתכפו בשקים האדם והבהמה מה אלו עבדי אסרי הבהמות לחוד ואת הוולדות לחוד אמרו לפניו רבונו של עולם אם אין את מרחם עלינו אין אנו מרחמים על אלו: ויקראו אל אלהים בחזקה מאי אמור אמרו לפניו רבונו של עולם עלוב ושאינו עלוב צדיק ורשע מי נדחה מפני מי וישובו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם מאי ומן החמס אשר בכפיהם אמר שמואל אפילו גזל מריש ובנאו בבירה מקעקע כל הבירה כולה ומחזיר מריש לבעליו אמר רב אדא בר אהבה אדם שיש בידו עבירה ומתורה ואינו חוזר בה לסה הוא דומה לאדם שתופש שרץ בידו שאפי טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה שנ' ומודה ועוזב ירוח ואוט נשא לבבינו אל כפים אל בשמים: עמדו בתפלה מורידין לפני התיבה זקן כו': תנו רבנן עמדו בתפלה אף על פי שיש שם זקן וחכם אין מורידין לפני התיבה אלא אדם הרגיל איזהו רגיל רבי יהודה אומר משפל ואין לו ויש לו יגיעה בשדה וביתו ריקם ופירקו נאה ושפל ברך ומרוצה לעם ויש לו נעימה וקולו ערב ובקי לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות בהלכות בגמרא ובאגדות ובקי בכל הברכות כולן ויהא בו ביה רבנן עינייהו ברבי יצחק בר אמי

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0035
DFG

מאי שניעית שביעית לתרוכה פי׳ שמתירין להתריך ולומר נקמות ותחינו בתוך ברכה של גואל ישראל אבל ת״ת אין כוללין הנוספו בימי תענית דלא הוו מוסיפין רק שמה ועל כל הברכות יש טעם על מה הם חותמין בסוף ברכתו של גואל ישראל אין ממנין ומה הוא אומרים מי שענך לאברהם לפי שהיה רחמן להגלות שניגל מנמרוד ובשניה שהיה רחמנא מן השמה הנוספות אמר מי שענך לאבותינו על ים סוף ואותה ברוך ויבר הברי לפיכך אומרים בזכרונות לפי שהיו במצרי ונתייחדו מן הגאולה ועליו אמר ואזכור את בריתיכון בשלשת שהיה שניי מן הממין אומר תרועה בירושלים שענך בריתיך להיותו בעוד ישראל בגלגל בשופרות היה אומר מי שענך ליהושע בגלגל לפי שענה בשופרו׳ על הרכיעית והיה שליחית מן הממין מי שענך לשמואל וכו׳ ובשמואל כתיב בעוקה ותפלה וגבי אליהו כתיב תפלה ענני ה׳ ואומרים בגמרא בעקה גבי שמואל ותפלה גבי אליהו ר״ת תפלה גבי שמואל ובעקה גבי אליהו דהא לכתיב ענני גבי אליהו דהוו בעקה שחוש במנפה מעין אלם בברתה לי לאליהו בהר הכרמל בגבל תשם עיני אל הפרים וכו׳ כולם:

ברוך מרה על האמר לבני דוד ושלם שיך לומר על האמן לדוד ושלם התפללנו על האמן דוד נבי מלאך המות בגבון מרוב ושלמה בתפלה דקאמר רעב כי יהיה באמן וע״ל משום דאתקין בית המקדש באמן ולא קשיא הא דאמר יונה מקמי דוד ר״ע נב שהיה קודם משום דבעי למיתקן על האמן כדאמרים בגמרא: ויודע

היינו מיטפל ואין לו היינו ביתו ריקם אמר רב חסדא זהו שביתו ריקם מן העבירה:

ופירקו נאה אמר אבי זה שלא יצא לו שם רע בילדותו: היתה לי נחלתי כאריה ביער נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה אמר ר׳ נתן עלי בקולה אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רבי חמא אמר רבי אלעזר זה שליח צבור היורד לפני התיבה שאינו הגון: ואמר לפניהן עשרים וארבע ברכות שמונה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש הני שש שבע הויין כדתנן על השביעית הוא אומר ברוך מרחם על הארץ אמר רב נחמן בר יצחק מאי שביעי שביעית לארוכ כדתניא בגואל ישראל מאריך ובחותמה הוא אומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו אמן וחזן הכנסת אומר להם תקעו בני אהרן תקעו וחזור ואומר מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך זוכר הנשכחות והן עונין אחריו אמן וחזן הכנסת אומר להם הריעו בני אהרן הריעו וכן בכל ברכה ובאחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו עד שגומר את כולן וכך הנהיגו רבי חנניה בן תרדיון בסיכני וכשבא דבר אצל חכמים אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית ואית דאמרי כדתניא אומר לפניהן עשרים וארבע ברכות שמונה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש ואותן שש היכן אומרן בין גואל לרופא חולי ומאריך בגאולה והן עונין אחריו אמן על כל ברכה וברכה וכך היו נוהגין בגבולין אבל במקדש היו אומרי ברוך ה׳ אלקי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל ולא היו עונין אחריו אמן וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש ומניין שאין עונין אמן במקדש שנאמר קומו ברכו את ה׳ אלקיכם מן העולם ועד העולם ויברכו את ה׳ אלקיכם מן העולם ועד העולם וברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה והתהלה ולא היו אומרים אלא אחת ת״ל ומרומם על כל ברכה והתהלה על כל ברכה תן לו תהלה ואלא במקדש מהו אומר ברוך ה׳ אלקים אלקי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר להם תקעו הכהנים בני אהרן תקעו וחזור ואומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך ה׳ אלקי ישראל זוכר הנשכחות והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר להם הכהנים בני אהרן הריעו ואומר מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך ה׳ אלקי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר להם תקעו ובאחת אומר הריעו וכן בכל ברכה וברכה באחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו עד שיגמור את הברכות כולן וכך הנהיג רבי חלפתא בצפרי ור׳ חנניה בן תרדיון בסיכני וכשבא דבר אצל חכמים אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית: רבי יהודה אומר לא היה צריך לומר זכרונות כו׳: אמר רבי אדא דמן יפו מאי טעמא דרבי יהודה לפי שאין אומרי זכרונות ושופרות

כתוב ט

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0036
DFG

אלא בראש השנה וביובלות ובשעת מלחמה:

על הראשון הוא אומר מי שענה את אברהם
בהר המוריה הוא יענה את בנינו בעת צרתם
בשלם נביא שמואל כתיב בה תפלה וכתיב ביה
צעקה אי אתה נביא אלא הוי תפלה כתיב צעקה לא
כתיב עניני ה׳ עניני לשון צעקה היא: על השניה
הוא אומר מי שענה את יונה בבטן הדגה אומר
הוא אומר מי שענה את דוד בים: מכדי יונה בתר
דוד ושלמה הוה מאי טעם מקדים ליה ברישא
משום דבעי למיחתם ברחם על הארץ תנא
משום סומכוס אמרו ברוך משפיל הרמים:

שלש תעניות הראשונות אנשי משמרות לדד
ולא משלימין בהו: תנו רבנן מפני מה אמרו לה
אנשי משמר מותרין לשתות יין בלילות אבל
לא ביומי שבא הכבד העבוד על אנשי בית אב
ויבואו ויסייעו להם ומפני מה אמרו אנשי בית אב לא ביום ולא בליל מפני שהן עסוקין
תמיד בעבודה כאן אמרו כל כהן שמכיר משמרתו וכשמר בית אב שלו וידוע שבתי
אבותיו קב עין שם אסור לשתות יין כל אותו היום במכיר משמרתו ואין מכיר משמרת
בית אב שלו וידוע שבתי אבותיו קבועין שם אסור לשתות יין כל אותה שבת אינו
מכיר משמרתו ומשמרת בית אב שלו וידוע שבתי אבותיו קבועין שם אסור לשתות יין
כל השנה רבי אומר אומר אני אסור לשתות יין לעולם אבל מה אעשה שתקנתו
קלקלתו אבר אביי כאן שתו האידנא כהני חברא דרבי: אנשי משמר ואנשי מעמד
אסורים לספר ולכבס ובחמשי מותרין מפני כבוד השבת: מאי טעמא אמר רבה בר
בר חנה אמר רבי יוחנן כדי שלא יכנסו לכשמרת כשהן מנוולין חנו רבנן מלך בכהפר
בכל יום כהן גדול מערב שבת לערב שבת כהן הדיוט אחת לשלשים יום מלך בכתפר
בכל יום מאי טעמא אמר רבי אבא בר זבדא אמקרא מלך ביופיו תחזינה עיניך כהן
גדול מערב שבת לערב שבת באי טעמא אמר רב שמואל בר יצחק הואיל ומשמרות
מתחדשות כהן הדיוט אחת לשלשים יום מנלן אחיא פרע פרע מנזיר כתיב הכא
וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וכתיב התם קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו מה
להלן שלשים אף כאן שלשים ונזיר גופיה מנלן אמר רב מתנה סתם נזירות שלשים
יום מנלן אמר קרא יהיה בגיגטריא תלתין הוי אל רב פפא לאביי ודילמא ה׳ רחמנ׳
לא לירבו כלל אמר ליה אי הוה כתב לא ישלחו פרע כדקאמרת השתא דכתיב ופרע
לא ישלחו פרע ליהוי שלוחי הוא דלא לישלחו אי הכי אפי׳ האידנא מי דומיא דשתויי
יין מה שתויי יין בזמן ביאה הוא דאסור שלא בזמן ביאה שרי אף הכא נמי: והתניא
רבי אומר אומר אני כהנים אסורין לשתות יין לעולם אבל מה אעשה שתקנתו
קלקלתו ואמר אביי כאן שתו האידנא כהני חברא

כרבי

תולה לוי

מלכים א יח

מיי׳ פ״ג מהל׳ תענית הי״ב ופ״ק מהל׳ בית המקדש סמ״ג עשין קעב

לו

מיי׳ פ״ב מה׳ מלכים

לז

מיי׳ פ״ה מה׳ כלי המקדש

לח

מיי׳ פ״ק מה׳ בית המקדש סמ״ג עשין קעב

ויודע שבתי אבותיו קבועין לשתות יין וכו׳ פירוש אסור לשתות יין מוך לסעודתו אבל בסעודתו מותר ליין שבתוך הסעודה לינו מזכר:

וחמישי מותרין מפני כבוד השבת מאי טעמא פי׳ מאי טעמא יין להכהנים מותרין להסתפר אלא דווקא כדי שלא יכנסו למשמר כשהן מנוולין פי׳ ולא ימתינו עד יום אחד מימי השבוע הבאה ויסתפרו קודם שיכנסו למשמרת דאם לא יסתפרו קודם יהיו אסורין כל השבוע הבאה עד יום החמישי ומתוך זה שאסרו לספר כל השבוע הבאה יסתפרו קודם שיכנסו למשמרת ולא יהיו מנוולים:

כהן גדול מסתפר מע״ש לערב שבת וכהן הדיוט אחד לשלשים יום פי׳ שאינו יכול להמתין יותר והאי דקתמר בסמוך השתא דכתיב פרע לא ישלחו פרע ליהוי פי׳ פרע ליהוי עד ל׳ יום מס ירגה: לא לירבו כלל פי׳ ואפי׳ עד ל׳ יום וקשה דאמר ר״ל לא לירבו עד ל׳ יום אלא יגלח ככ״ט:

מיי׳ פ״ג מהל׳ תענית הי״ב ופ״ק מהל׳ בית המקדש סמ״ג עשין קעב

שלוחי לא משלח יותר על ל׳ יום: מכלל

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0037
DFG

מבלל דרבנן מסרי פירות מכלל דרבנן מסרי לשתות יין משום דשמח יבנ כ"ה ובפיגין כהן הראוי לעבוד וליכ ומשני מיפס דמסס ועייל:

בעינן כהנים הראויים לעבודה וליכא ומ"ת והלא כלה יין נמי מקורבן בעבודה דטמא מתים ניתנו ומריבין הזאה ג' וחמתי לפרי להם יין ול"ל דמ"מ מותרין בעבור לעבוד בעבור דטומאה קותרה בגבור:

פרועי ראש הלא מחלי עבודה פי' הלא כתיב בסמיך ולהבדיל וגומר דבר תורה:

דבר זה מתורת משה לח למדנו ומה תלמוד לומר ניקוק ומה בעל מום שמותר בתכילת קדשי כדרשינן בסכת קדושין פרק האיש מקדש וכל מנת מחבת וכל מרחשת לכהנים יהיה כתיו ומה לו הכי בעל מום לעבוד עבוד שרל משה בתכילת קדשים דדרשינן פרק השולח בגמ תושב ושכיר מפסח דעדל מסור הוו מינו דין שמסור לעבודה ול"ל דתיכ שתהיו מחוכל בקדשים ומ"ה כשר לעבודה ול"ל דתמר פר' התומר מדכתיב בירך חילו ופעל ידיו תרנה דמשמע שפילו מחל שכך הוא רוצה בעבודתו מי ממעל מום לח מצי ילים דתיכא למ פרך מה לכשל מום שכן עבדו מקריב כקריבי שכל הקריבין פסולים שהם בעלי מומים כמו המקריב תמר בעבל שלח יעבה בו קריבי כמקריבי דמה עבדות שיך בהמה:

שתויי יין דמחללי עבודה פי' הכתי יין ושכר לל תשת וגו' ולהבדיל בין הקודש ובין החול:

מריש ירחא דניסן ועד תמניא דיתוקמא תמידא פי' כדמפ' במגילת תענית שהיו הכהניתום לומרי שיחיד מתכדב תמיד מסוס דכתיב תעשה לת הכבש לחד מעשה בבקר תעשה מסמש יחיד ולשהרי לסוף לת קיבני לחמי לאשי תשמרו להקריב לעתן דניס: הלכו

תודה לוי שכר לל תשת

כר מכלל דרבנן אסרי מאי טעמ מהרה יבנה בית המקדש ובעינן כהן הראוי לעבודה וליכ הכא איפשר דכספר ועייל אי הכי שתוי יין נמי איפשר דגני פורתא ועייל כדרמי בר אבא דאמר רמי בר אבא °דרך מיל ושינה כל שהו מפיגין את היין לאו מי איתמר עלה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא כששת שיעור רביעית אבל שתה יותר מרביעית כל שכן שדרך מטרידתו ושינה משכרתו רב אשי אמר שתויי יין דמחלי עבודה גזרו בהו רבנן פרועי ראש דלא מחלי עבודה לא גזרו בהו °ושכר אל תשת אלא פרועי ראש מנלן דכתיב °וראשכם לא תיגלחו ופרעלא ישלחו וכתיב בתריה ויין לא ישתו כל כהן בבואם אל ההצר הפנימית ואיתקוש פרועי ראש לשתויי יין מה שתויי יין במיתה אף פרועי ראש במיתה ומינ אי כה שתויי יין דמחלי עבודה אף פרועי ראש דמחלי עבוד לא כי איתקו למיה הוא דאיתקו אבל לאחולי עבודה לא איתקוש א"ל רבינא לרב אשי הא מקמי דאתא יחזקאל מאן אמרה א"ל ולישמעיך האדאמר רב חסדא דבר זה °מחור כש לא למדנו ומדברי קבל למדנו °וכל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא אל מקדשי לשרתני הא מקמי דאתא יחזקאל מאן אמר לא נמר נמיר לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא הכא נמי נמרא נמיר לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא כי נמירי הלכ למית לאחולי עבוד לא נמירי: כל °הכתוב במגילת התענית דלא למיספד לפניו אסור לאחריו מותר: תנו רבנן °אלין יומיא דלא להתענאה בהון ומקצתהון דלא למיספד בהון מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביאיתוק תמידא דלא למספד בהון מתמני ביעד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא למספד בהון אמר מר מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד למה לי מריש ירחא לימא מתרי בניסן וראש חדש גופיה יום טוב הוא ואסור אמר רב לא נצרכא אלא לאסור יום שלפניו ושלפניו נמי תפוק לי דהוה ליה יום שלפני ראש חדש ראש חדש דאורית' הוא ודאורית' לא בעי חיזוק דתני הימי °האה הכתובין במגילת תענית לפניה ולאחריהם אסורין שבהן וימים טובים הן אסורין לפניהן ולאחריהן מותרין ומה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה והללו דברי תורה אין צריכין חיזוק הללו דברי סופרים והללו דברי סופרים צריכין חיזוק אמר מר מתמניא ביה עד סוף מועדא איתותב הגא דשבועיא דלא למיספד למה לי עד סוף מועד לימא עד המועד ומועד גופיה יום טוב הוא ואסור אמר רב כפא כדאמר רב לא נצרכה אלא

ודמו מותן והלכו להן בייתוסים מפח הפסוקין על כרחן ומחורו בהן ט"ס ה"ג מיתוקס תמידא דלא למיספד בהון ולא נרסינן להה טענה כדמוכח בסמיך דקתני לא נצרכה אלא לאסור את שלפניו ומי נרסינן להתענאה הם כן היינו דבני יוסי דתמר לפניו אסור והא ליכא למימר דוב' יוסי היא דקא פריך כמאן נרבי יוסי בתמיסה מכלל דכרבנן פסיקא לה: עד סוף מועדא פסח: חגא דשבועיא דלא למספד במגילת תענית מפרש מאי מיתוקס: דיום טוב הוא דכתיב קרא שלי מועד והוי רמז תודב מנחתי מסכתא לקמן:

לאסור

לאסור את שלפניו להכי נקט מרים ירחץ לכיסן לאסור את יום שלפני רחץ
מדם בתענית כדתניא נסמוך לפניהן אסורין דאי מצום רחץ מדם לא היה
נאסר כדמפרש דהכרי תורה אין נדיכין מיזוק: כאשן כדבי יוסי דמתניתין
דאמר אף לאחריו בתמיהה ומבקת דבכן מי הכי דבי יוסי מוקמת
לה לאנדלת תענית כ"ט בחדר נמי דקתרנא
לעיל דאדכבי נקט ד"ה ירחץ לכיסן דהויהו
יום שלפני חדר הסמוך לניסן לעולם אסר
מכ"ט יום הוא מצום דקא נמי למיסר יום
כ"ט תיפוק לי דבלאו הכי הוה אסו יום כ"ט
דהוה ליה יום דכיתר כ"ח שהוא יום טוב כו'
ואסור יום שלאחריו כדבי יוסי ואמאי נקט
ד"ה ירחץ לאסור את שלפניו: דלא יעידין
עליהן שלא יעשקו בתורם ו הפגינו
נעשקו כך מתרגמינן בתלים כל לשון עושק
ונעק לשון פגיעה: מי שמים גרסי להכי ה"ק
להקב"ה היו נוטעים על אותם שנורו
עליהם גזרת קשות והיו אומרי' לפני
הקב"ה וכי לא תחיכם וכו': לא נצרכה אלא
לאסור מעובר בשנה מעוברת שיש בה שני
חדרי והאיך אסר דהשתא כי הוה אדר
שני אלא הוה יום שלפני ר"ח ניסן א"כ
דעבוה לאדר כנון שלא נראיה החודש
יום ל' מצום ר"ח דכ"ח לא מיתסר אלא כ"ט:
הכא את"ל תימא קודם אסר ואהכי נקט
מרים ירחץ דאי הוה אסר ליה ליום כ"ט
מצום בתר כ"ח לא הוה אסר ליה אלא
בתענית לחודיה: דכל שלאחריו כו' כלומר
כל שאסור מצום אחר יום ט' כבתענית הוא
דאסור אף בהספד מותר ואהכי נקט
מרים ירחץ דלאו אלו כ"ט דנקט מוטל
בין שני ימים מצום דאי מיתסר מצום לפני
יום טוב תימא לא מיתסר בהספד דאחי
דנקט כל שלאחריו כו' לאו מצום לפניו
נמי אסור בהספד אלא מיידי דפריך
דליתסר יום כ"ט מצד בתר כ"ח הוא דמיקדר
ליה כל שלאחריו כו' לימא מתשעה ותמניא
נופיה יום טוב הוא דהא הוה ליה מהנך
ימים טובים דחזה וקס בהו תמידא כדכתיב
ניסן מרים ירחץ עד תמניא: ה"ג אלא מיקלע
מילתא דבטלינה לשבעה תמניא נופי אסור
דהו ליומי דלחותה הא דשבועי אלא מיקלע
מילתא מצום נגזר גזירה וקריכן להתענות
תוך מכן ימים טובים דתמיד ובטלו אותן
להתענות בכולן אחין לבטלה לתקנין:
מכאן יום תמניא אסיר מצום הגא דשבועי
ואיקס לה מכאן ליומא תשעה ואחי אם לא מילתא
דבטלה מכאן הוא אם לא תמניא נופי
מצום קמיה יומא דהא שבועי דהוה יום
שלפניו לו נופיה הוא דאם יום טוב נופיה
נעיל והנא ליקום ונגזור קמיה יומא
דאיתותב הגא דשבועי וכה"ג מיתקן לקמן
בשם טוריהם: כ"ט כאי דתנית לה לעיל
לא נצרכה כו' להכי נקט מרים ירחץ דאי
מקיל כו': כדבי יוסי דאמר בין לפניו בין
לאחריו אסור: כר"מ אסיק מתניתין
דקתני לאחריו אותר: מה לי בהן בהן דלא להתענות בהן ומקשינן דלא למספד בהן נקט מרים ליה כדאייק לקמן בהן משמע מיעוט: ואמ' שמואל בר
הלכ' כרבן שמעון דאמרי בניהו ולא מקשינן כולי האי: בתלי שם מכס: ה"ג כי ה"ר יוחנן הלכ' אלא להתענות תענית דיחיד הכתובי בנביאים אבל לא להתענות
לפניהן אם היו לו אחרין אותרין כדבי יוסי ולא כר"מ דאמר אף לפניהם אותר אבל אלא להתענות אם היו לו אחרין אסור אלא להתפלל אותר: ואמי מ"ר יוחנן הכי קאמר אסור כר' יוסי: מקדימין שקודם ומגה:
אותרין

אלא לאסור יום שלפניו הכא נמי לא נצרכא
אלא לאסור יום שלאחריו כמאן כרבי יוסי
דאמר בין לפניו בין לאחריו אסור אי הכי
בעשרים ותשעה נמי מאי איריא דהוי יומא
דמקמי יומא דמיתוק תמידא תיפוק לי דהוה
ליה יומא דבתר עשרין והמניא ביה דתניא
בעשרי ותמני ביה אתת בשורת טבת ליהודאי
דלא יעידון מן אורית שפעם אחת נגזרה גזרה
על ישראל שלא יעסקו בתורה ושלא יטולו
את בניהם ושיחללו שבתות מה עשה
יהורם בן שמוע וחבריו הלכו ונטלו עצה
ממטרונית אחת שכל גדולי העיר מצוי אצלה
אמר להם עמדו והפגינו בלילה הלכו והפגינו
בלילה אמרו אי שמים לא אחי אנחנו לא בני
אב אחד אנחנו לא בני אם אחת אנחנו מה
נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם נוזרין עלינו
גזירות רעות ובטלום ואוהו היום עשאוהו יום
טוב א"א נצרכה אלא לחדש מעובר רב
אשי אמר אפי' תימא לחדש הסר כל שלאחריו
בתעני אסור בהספד כותר וזה הואיל וכוטל
בין שני ימים טובים עשאוהו ביום טוב עצמו
ואפילו בהספד נמי אסור אמ' מר מתמני ביה
ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא
למיספד למה לי למיכר מתניא ביה לימא
מתשעה ביה ותמניא נופיה אסור דהוה ליה
יומא דאיתוקם ביה תמידא כיון דאילו מקלע
ליה מילתא ובטליניה לשבעה תמניא נופי
אסור דהוה ליה יומא קמא דאיתותב
ביה הגא דשבועיא השתא דאתית להכי עשרים ותשעה נמי כיון דאילו מיקלע
מילתא ובטליניה לעשרים והמניא עשרין ותשעה נופי אסור דהוה ליה
יומא דמקמי יומא דאיתוקם תמידא: אי"ר רבי חייא בר אסי אמר
רב הלכ' כרבי יוסי ושמואל אמר הלכ' כרבי מאיר וכי אמר שמואל הכי והתניא
רבן שמעון בן גמליאל אומר ומה תלמוד לומר בהן בהן שני פעמים לוכר לך שהן
אסור לפניהן ולאחריהן כותרין ואמר שמואל הלכ' כרבן שמעון בן גמליאל
מעיקרא סבר כיון דליכא תו א דמיקל כרבי מאיר אמר הלכ' כרבי מאיר כיון
דשמעי' לרבן שמעון דמיקל טפי אמר הלכ' כרבן שמעון בן גמליאל וכן אמר
באלי אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הלכ' כרבי יוסי אדלא להתענות וכי
אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכ' כסתם משנה והתנן אף על פי שאמרו
מקדימין ולא מאחרין מותרין

הלכה מתענה ומזליס פי"ה דקסבר הלכה מתענה ומזליס מ"ר קמי דמי מחמוכה ופורי' לימו יכול להתענו' ליום מצת ושתה כתיב:

הדרן עלך סדר תעניות קמא

מתריעין עליהם מיד ומתענים כמו כן ומפילו ברחמנות שחומר שיחרמת נוהגין בו ומה תלמר לה דמתריעין משמע דמתריעי ומתענין אמתי צריך לפרש במתניתין נסמוך לותה שעיד מתענה ומתרעת כיון דסתם מתריעות משמע תרוייהו ויש לומר משום דבעי לאיפלוגי רבי עקיבא נסיפא דקתמר מתריעות ולא מתענות: לח

תורה אור כד מבנות

מוחרין בהספד ובתענית: אימת אלימא בני חמים וקא קרו לי' בארביסר ומי שרי והכתיב במגילת תענית יום ארבעה עשר בו ויום חמשה עשר בו יומי פוריא אינון דלא למיספד בהון ואמר רבא לא נצרכה אלא לאסור ארת של זה בזה וארת של זה בזה ואלא בני ארביסר וקא קרי ליה בתליסר יום ניקנור הוא ואלא בני ארביסר וקא קרי ליה בתרים יום טורינוס הוא אלא לאו דקא קרו ליה בחדיסר וקחני מוהרבהספד ובתענית לא בני ארבעה עשר וקא קרו ליה בתריסר ודקאמרת יום טוריינוס הוא יום טוריינוס גופיה בטולי בטליה הואיל ונהרגו בו שמעיה ואחיה אחיו כי האי דרב נחמן גזר תעניתא בתריסר אמרו ליה רבנן יום טוריינוס הוא אמר להו יום טוריינוס גופיה בטולי בטליה הואיל ונהרגו בו שמעיה ואחיה אחיו ותיפוק ליה דהוה ליה יום שלפני ניקנור אמר רב אשי השתא איהו גופיה בטלוה משום יום ניקנור ניקום וניגזור מאי ניקנור ומאי טוריינוס דחניא ניקנור אחד מאפרכי יוונים היה ובפל יום ויום היה מניף ידו על יהודה וירושלם ואומר אימתי תפול בידי וארסנדה וכשנברה מלכות בית חשמונאי ונצחום קצצו בהונות ידיו ורגליו ותלאום בשערי ירושלם ואמרו פה שהיה מרבר בגאוה וידים שהיו מניפות על ירושלם תעשה בהם נקמה מאי טוריינוס אמרו כשבקש טוריינוס להרוג את לולינוס ופפוס אחיו בלודקיא אמר לה' אם מעטו של חנניה מישאל ועזריה אתם יבא אלהיכם ויציל אתכם מידי כדרך שהציל את חנניה מישאל ועזריה מיד נבוכד נצר אמרו להם חנניה מישאל ועזריה צדיקים גמורין היו וראויין היו ליעשות להם נס ונבוכד נצר מלך הגוים היה וראוי ליעשות נס על ידו ואותו רשע הדיוט הוא ואינו ראוי ליעשות נס על ידו ואנו נתחייבנו כליה למקום ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש לו למקום והרבה דובין וארויות יש לו למקום בעולמו שפוגעין בנו והורגין אותנו אלא לא מסרנו הקדוש ברוך הוא בידך אלא שעתיד ליפרע דמינו מידך אף על פי כן הרגן מיד אמרו לא זו משם עד שבאו דיופלי מהעיר וצפצעו ארת מוחו בגיזרין:

מ

מי"פ ק"מ מכל תענית סמנ פסחים נ טח"ל סיימן תקסב

אין גוזרין תענית על הצבור בתחלת חמישי כו' אין גוזרין תענית בראשי חדשים כו' וכמה הויא התחלה רב אחא אמר שלש רבי אסי אמר אחת אמר רבי יהודה אמר רב זו דברי רבי מאיר שאמר משו' רבן שמעון בן גמליאל אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים דרש מר זוטרא משמיה דרב הונא הלכה מתענה ומשלים:

הדרן עלך סדר תעניות כיצר

מא

מי"פ ק"ב מכל תענית טח"ל סיימן תקסב

סדר תעניות אלו האמור ברביעה ראשונה אבל צמחים ששנו מתריעין עליהן מיד וכן שפסקו גשמים לגשם ארבעי יום מתריעין עליהן מפני שהיא מכת בצורת ירדו לצמחין אבל לא ירדו לאילן ולא לצמחין לזה ולזה אבל לא לבורות לשיחין ולמערות מתריעין עליהן מיד וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים דכתיב והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת תמטר וגופר אותה

פסוק ד

בשביליה לו שינוי מחר מתריעין עליהן מיד לפילון בדרחמונות שכל חומר החרונות נוהג בהן: כין גשם לגשם כין רביעה לרביעה

מותרין בהספד ובתענית: כדמפרש התם בי"ד בי"ג בי"ב בי"א בי"ט ושבכפריים מקדימין ליום הכניסה מותרין ימים שבינתיים קודם ומנה בהספד ותענית וכני תמיסר דהיינו כרכים המוקפין חומה מימות יהושע בן נון וקרו להו כרכים כגון שהלך לכפר וקרע עמהן דפרזו בן יהוו נקרע פרזי כדתניא במגילה: מי שרי"ד מפילון לבני ט"ו בהספד ותענית: ואמר רבה לא נצרכה לכתוב במגילת תענית לגזור שהספד ותענית לבני י"ד בי"ד ובני ט"ו בט"ו דהא קרא כתיב בהדיא להיות עושים את ימי הפוריס האלה וגו': אלא לאסור את של זה בזה כגון בני ט"ו דקרו בי"ד ובני י"ד בט"ו: בני מרבסר גינהו כפריס ועיירות: וקא קרי בי"ג כגון שהלך י"ד בא בשבת ומקדימין ליום הכניסה: יום ניקנור הוא לקמן ואסור בהספד ותענית אלא בני י"ד וקרו בי"ג כגוניעי בשבת והקדימו ליום הכניסה דהיינו י"ג: טוריינוס בסמוך מפרשה: בחדיסר שהלך להיות י"ד בחמד בשבת וכפריס מקדימין ליום הכניסה דהוו י"ח ושמע מינה דמע"ג שהוא יום שלפני טוריינוס שרי בהספד ותענית: שמעיה ואחיה מסידים היו ולא פירש מי הם דאותו שהלכו שהיה עידו היה ולא שמעיה: מיפרכי דוכום: לוליינוס ופפוס אחיו נדיקים גמורים היו: בלודקין היא לוד וכייכו דמתרגין ככל דוכתא הרוגי לוד אין כל כדיך יכולה לעמוד נמחיצתן בגן עדן ויש מומרין שנהרגו על ידו של מלך שנמצאת הרונה ואמרו היהודים הרגוה ונזרו גזרה על שומעיהן שלא ישמעו לו ועמדו מלו ופדו את ישראל ואמרו הרגנוה והרג המלך למלו כלבד: שם מעמו כו': כתתייבנו הריגה על קטנה חייבי מיתות בית דין: דייפולין שני סריס וכן מטרופולין של מלכים לשון סריס: בגיזרין מקלות כמו גיזירי עניים: שלש תעניות שני וחמישי ושני: וכמה הויא התחלה שתיגו שפסיק לאחר מכאן: רבי חקא ורבי יוסי אמרי תלתן מורחי ניכהו דלתן מורחא דתנאי לשתעויי בגמרא כי הוי גונדא: ו דברי ר"מ ותנו רבנן ר"מ דתניי קתני דקתני עתיכו' אין מתלימין: מתענה ומשלים עד תקיעה:

הדרן עלך סדר תעניות קמא

סדר תעניות אלו האמור בפרק רחמון שבתחלה יחידים מתענין כדר תענית ואחר כך צבור הולכין ומתענין עד י"ג שם לא נעשו: ברביעה דשמונה שם ענר ומן דביעה דשמונה של יורה אלא ידעו נשמים מתענין והולכין כסדר הזה: שכל צמחים שנשתנו ממנהגן תחת חטה ינא חום תחת שעורה נחוסף שלא היו מיטיס בשביליה לו שינוי מחר מתריעין עליהן מיד לפילון בדרחמונות שכל חומר החרונות נוהג בהן: כין גשם לגשם כין רביעה לרביעה

ר"ג אוחה העיר מתענה ומתרעת וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות ולפיכך מתענות שאוחה העיר שלח ירדו עליה גשמים תלך לקצות התבואה באוחה העיר ויהיה בה רעב: או מפולת שאומותיה והכתים כיפלין ברוח: מתריעים כך"מ אם ירדו בה גשמים מתריעים בכבל בכבל מתריעין באספמי כלקתני טעמא דאספמי מפני שהיא מכה מהלכת אם במקום אחד היא מתריעין עליה כל תורם לוי

הצומעין כדי שלא תבא עליהן: שלפון בתבואות: ירקון תולי: תיס רעה מעכבת בני אדם: מרס חיילות ההולכין להרוג ולהשחית בכל מקום: מלא תבור מפרש בגמרא: לעריסס בארץ ישראל: בחקלטן בארץ פלשתים ועל שלכנו ואכי אם לא תיס רעה ואכה מהלכת הוא: שנראו ונאו בעיר: מתריעין בעניני: המטרפת מלשון ק מכבה ומלטון כיסה טרופה כו' כדמפרש בפרק שלמעלה: שמעון התימני מתמנה היה: שלח תבא ליבנה מעלי נקט: מרוב גשמים נאו כגון שורלה על עיר אחת ועל עיר אח' לא ירדה שם ודאי שתיין לקללה כדאמ' רב יהודה תמיר מקום מט שמקלל תבואה שלא בכר ירדו וטורח הם לבני אדם אבל אינן מקלקלין תבואה ושטעמא מפר' בגמ' למה הן מתריעין: תנורי פסטיס שהם בתנורות ובל חלם הן ומטלטלין אותן שלא יאוקו כגשמים: גשמי בורות סיפוע גשמים למלאות בורות: ובדבות רצון ושין יפה: אנן הטועים אבן טועים היתה בירושלים וכל מי שאכלה לו תכילה כואבת מציעתה: לנטות על כתפו הרב: מתמטא פורפירים כלעז ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך:

גמ': רביעה לשון רביעה ובניים לשון שלא ירדו גשמים לא בראשונה ולא בשניה לא היו מתענין אלא סולין וקטנין מתניתין לקתני סדר תעניות לאלו האמור בראשונה ושניה מהלכי: הכי קאמ' כו' וכגון שרביעה ראשונה שניים ושלישית ולבולי יורה קרי ליה רביעה כך שמעתי: לוקח בשתנו לכי בשתנו ולאי לו למתריעין מיד צריך להתפלל עליה שיחזיר ניסוי בתקנו: אבל יבשו לא צריך להכאן ואילך

אלו מנויות לא יהיו ולהוא תפלת שוא אפילו יבשו כשהן קן כה ח"ו עדיין לקן אפ"ל הכי לא מתריעין: נדמות קן ג ר"ג פשיטא שוא תקנו לא צריכא לקלון מהו דתימא כיון דתקנו שלא לתקון שעלו בקנה שבתקנו מעט לאחר שנתייבשו מהו לתימא מקנתא מילתא היא דהואיל ובתקנו מעט אם יתפללו מועיל להם קמ"ל דבר נאמן לקלון לא מילתא ל"ת אבל יבשו לא לממילא מחזרין: לא צריכא לקלון שעלו בקנה מהו דתימא מקנתא מילתא היא לכיון שעלו בקנה ועדיין לא בשלו כל צרכן ולאי אי לא מתריעי תו לא נדלי קמ"ל דלאו מילתא היא ומ"ג לקלון מכתי גדלי טפי ונהרה מנהרה נצורתא בשתין תבואה בעיר אחת ויש בעיירות מקרית ומיפסר להכיא מזה לזה דרך נהר נפפיקה: בצורתא

אוחה העיר מתענה ומתרעת וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות ולא מתריעות ולא מתענות וכן עיר שיש בה דבר או מפולת אוחה העיר מתענה ומתרעת וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות רבי עקיבא אומר מתריעות ולא מתענות איזהו דבר עיר המוציאה חמש כאו רגלי ויצאו ממנה שלשה מתים בשלש ימים זה אחר זה הרי זה דבר פחו מכאן אין זה דבר על אלו מתריעין בכל מקום על השדפין ועל הירקון על הארב ועל החסיל ועל החיה רעה ועל החרב מתריעין עליה מפני שהיא מכה מהלכת: מעשה שירדו זקנים מירושלם לעריהם וגזרו תענית על שנראה כמלא פי תנור שדפון באשקלון ועוד גזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבה הירדן רבי יוסי אומר לא על שאכלו אלא על שנראו: על אלו מתריעין בשבת על עיר שהקיפו נכרים או נהר ועל הספינ' המיטרפ' בים רבי יוסי אומר לעזרה ולא לצעקה שמעון התימני אומר אף על הדבר ולא הודו לו חכמים: על כל צרה שלא תבא על הצבור מתריעין עליהן חוץ מרוב גשמים מעשה שאמרו לו לחוני המעגל התפלל שירדו גשמים אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימוקו התפלל ולא ירדו גשמים מה עשה ע"ג עוגה ועמד בהוכ' ואמר לפניו רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך התחילו גשמים מנטפין אמ' לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות התחילו לירד בזעף אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקנן עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים באו ואמרו לו כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן אמר להם צאו וראו אם נמחית אבן הטועים שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה נוזרני עליך נידוי אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך: מתני': היו מתענין וירדו להם גשמים קודם הנץ החמה לא ישלימו לאחר הנץ החמה ישלימו רבי אליעזר אומר קודם חצות לא ישלימו לאחר חצות ישלימו מעשה שגזרו תענית בלוד וירדו להם גשמים קודם חצות אמר להם רבי טרפון צאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב ויצאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב ובאובין הערבים וקראו הלל הגדול: גמ': סדר תעניות האלו האמור ברביעה ראשונ' ורמינהי רביעה ראשונ' ושנייה לישאול שלישית להתענות אמר רב יהודה הכי קאמר סדר תעניות האמור איכתי בזמן שיצת רביעה ראשונה ושנייה ושלישית ולא ירדו גשמים אבל ירדו גשמים ברביעה ראשונה וזרעו ולא צמחו אינמי צמחו וחזרו ונשתנו מתריעין עליהן מיד אמר רב נחמן דווקא נשתנו אבל יבשו לא פשיטא נשתנו תנן לא צריכא דאקון סהו דתימא אקנהא טילתא היא קמשמע לן: וכן שפסקו גשמים בין גשם לגשם כו': מאי מכת בצורת אמר רב יהודה אמר רב מכה המביאה לידי בצרות אמר רב נחמן נהרא בצורתא

נהרא נצורתא פירש רבי נסתין תבואה בעיר ויש הרבה בשאר עיירות ויכולין להכיא מזו לזו היינו מקרי נצורת ולא מקרי רעב ומחר מיכולין להכיא ע"י הנהר לליכא חלא טירחא זעירא ומהאי כלום מדכר מועט כזה אין מתריעין מדינת למדינת אלא ע"י סגריך להכניא ממדינה למדינה אחרת ע"י חמורים וסוסים ואי מתריעין דהי מיפסר להכיא נפסק כ"ב כמו בספינות ק"ל נהרא מנהרא כלומר אם יבא הנהר זה וגרך להסב נהר אחר לכאן אי נמי גריך להמתין עד שיגדל הנהר האחר ויבא בכאן זה בצורת ולא מתריעין מדינתא למדינתא אם יבאו כל הנהרות שבעו העיר וגריכין להכיא מיס מעיר אחרת כפנא וקסה דנמתניתין משמע דבצורת מתענין דקתני מתריעין עליהן מפני שהיא מכת בצורת ויש לומר דמכת בצורת דמתניתין קאי כמו דכפנא כאשר פירשתי שהתת תוטה יבש מוח ומשום הכי מתריעין מע"ג דעדיין אינו רק בצורת הואיל וסופו רעב מתריעין אף על גב דלאכתי לא הוי כפנא אבל לעולם אין מתריעין על מכת בצורת אי לא מצי למיכל לה בידי רעב ולהכי קאמ' הכא דנהרא מנהרא לא הוי אלא כי בצורתא ולא מתריעין:

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0041
DFG

נהירנא בהפרכיא רבן

פירוש זכור לטוב:
שלקן פירוש בלותו מלכות: שמעון בן גמליאל אומר אף על התולעת נשביעית מפני שיש בהם פרנסה לעניים פירש הספרים היוצאין מהן וכ"ל דסכר כמ"ד ספיחי ורעיס מותר דהיינו דבי עקיבא מדקאמר על התולעת ולא קאמר על הספרים: נקלדא

בצורתא מדינתא אמדינתא כפנא ואמר רבי חנינא סאה בסלע ושכיחא בצורתא ארבעי ולא שכיחא כפנא אמר רבי יוחנן לא שנו אלא בזמן שהמעות בזול ופירות ביוקר אבל מעות ביוקר ופירות בזול כהדיעין עליה מיד דאכר רבי יוחנן נהירנא כד הוו קיימי ארבע סאין בסלע והוו נפישי נפיחי כפן בטבריא מדלירת איסר: ירדו לצמחין אבל לא לאילן בשלמא לצמחים ולא לאילן משכחת לה דאתא ניחא ולא אתיא רזיא לאילן ולא לצמחין דאתיא רזיא ולא אתיא ניחא לזה ולזה אבל לא לבורות ולא לשיחין ומערות משכחת לה דאתיא רזיא וניחא מיהו טובא לא אתיא אלא הא דתניא ירדו לבורות לשיחין ולמערות אבל לא לזה ולזה היכי משכחת לה דאתיא בשפיכותא תנו רבנן מהדיעין על האילנות בפרס הפסח על הבורות ושיחין ומערות אפילו בפרוס החג ועל כולן אם אין להם לשתות מהדיעין עליהן מיד ואיזהו מיד שלהן שני וחמישי ושני ועל כולן אין מהדיעין עליהן אלא באפרכי שלהן ואסכרא בזמן שיש בהמיתה כהדיעין עליה בזמן שאין בהמיתה אין מהדיעין עליה ומהדיעין על הגובאי בכל שהו רבי שמעון בן אלעזר אומר אף על החגב ת"ר מהדיעין על האילנות בשאר שני שבועה על הבורות ועל השיחין ועל המערות אפילו בשביעית רבן שמעון בן גמליאל אומר אף על האילנות בשביעית מפני שיש בהן פרנסה לעניים תניא אידך מהדיעין על האילנות בשאר שני שבוע על הבורות על השיחין ועל המערות אפילו בשביעית רבן שמעון בן גמליאל אומר אף על האילנות מהדיעין על הספיחין בשביעית מפני שיש בהן פרנסה לעניים תניא אמר רבי אלעזר בן פרטא מיום שחרב בית המקדש נעשו גשמים צימוקין לעולם יש שנה שגשמיה מרובין ויש שנה שגשמיה מועטין יש שנה שגשמיה יורדין בזמנן ויש שנה שאין גשמים יורדין בזמנן שנה שגשמיה יורדין בזמנן למה הוא דומה לעבד שנתן לו רבו פרנסתו באחד בשבת נמצאת עיסה נאפת כתיקנה ונאכלת כתיקנה שנה שאין גשמיה יורדין בזמנן למה הוא דומה לעבד שנתן לו רבו פרנסתו בערב שבת נמצאת עיסה נאפת שלא כתיקנה ונאכלת שלא כתיקנה שנה שגשמיה מרובין למה הוא דומה לעבד שנתן לו רבו פרנסתו בבת אחת נמצאו ריחים טוחנות מן הכור מה שטוחנות מן הקב ונמצאת עיסה אוכל מן הכור כמו אוכלת מן הקב שנה שגשמיה מועטין למה הוא דומה לעבד שנתן לו רבו פרנסתו מעט מעט נמצאו ריחי' מה שטוחנו מן הכור טוחנות מן הקב נמצאת עיס' כמה שנאכל מן הכור אוכלת מן הקב ד"א בזמן שגשמיה מרובין למה הוא דומה לאדם שמגבל את הטיט אם ישלומים רבי' מים אינן כלין והטיט מגובל יפה אם יש לומים מועטין מים כלין והטיט אינו מהגבל יפה ת"ר פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושלים זלא היה להם מים לשתות הלך נקדיכון בן גוריון אצל ארון אחד אכר לו הלויני שתים עשרה מעיינות מים לעולי רגלים ואני אהן לך שתים עשרה עינות מים ואם איני נותן לך הריני נותן לך שתים עשרה ככרי כסף וקבע לו זמן כיון שהגיע הזמן ולא ירדו גשמים בשחרית שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך שלח לו עדיין יש לי זמן כל היום כולו שלי הוא בצהרים שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך שלח לו עדיין יש לי שהות ביום במנחה שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך שלח לו עדיין יש לי שהות ביום לינלג עליו אותו אדון אמר כל השנה כולה לא ירדו גשמים ועכשיו

ועכשיו ירדו גשמים בתמיה: בומי שמו: נקדרה וחמה לשון מקדיר סביתם
חמה קדרת פרקיט וחורבת פירסיפר כלעז הכי גרסי נקדימון בן גוריון הא
דתמרן: מתיב החל לחל כתיב במלחמת יהושע החל נבלך ובמלחמת משה
כתיב לחל את פחדך מה יהושע נקדמה לו תמה במלחמתו כדכתיב נכהי לף
משה כן שכן דרך הכתובין לומר פחוס מן
המפורש כדמו נדיבור דומה לחביריו תורה חור

ונדרה שה מחת מן ג מדית סניתנו לו
למשה מה ניתנתמילת סיפרת מעשרם:
סתומן לקללה מקרת קלי הלי לכתיב על
עיר מחת מטיר ועל עיר מחת לא מטיר
סניכה לקללה מותה שמטיר עליה רוב
גשמים שמקלקלין את התבואה ואת שלא
ימטיר מן גשמים נתן תבואה בולה משר
לא מטיר עליה מוסב הדב על העב שסע
בלעז מן כה דכתיב והכה עב קטנם
ככף לוט עולה מים: ולא מלמה במורם
דה לא כתיב מלמה אלא היתה במלמפס
כחשה הניומדת במלמנות חיות על בעלם
שהלך ועת ד לשחור: דלא מוקמי מינן
ריבי נהלי מוכסין: גזיריפטי סרדיוטין
מרוב בזין: ונעתרות נשיקות שונא
נעתרות לשון הפך כדאמרי בפסחים שוכח
ויעתר לו ואם עתר זה מהפך את התבואה
פורקן כלעז חיכמי נעתרו לשון דכוי וייתור
מיקרי כלעז כמו העתרת עלי דבריכם:
נירכם כמרו כתרויס עלי מים אלו זה
מינו עומד במקום מים כל ואף על גב
דכתיב בקרקע כתרוים עלי מים הכוח לא
כלעם ק אמר ליה דכלעם אמר כתרוים
ומשל ליה הסיכו עלי מים וכן כולהו דכלעם
קשה כנחלים דזימנין דמיבבעין וקמטר
ליה המלך נעיו דמין יבשין לעולם
והיינו דכתיב והפוך מלכיך לך את יהוש׳
הקללה לנרכה על ידי מלכך שהזיכו על דברי׳ ב
ידי מלכך: ואפילו כל הרוחות שבעולם יהוש׳ ו
קבוצות: רוח דרומית היא קשה כדאמרינן דברי׳ כ
מילתא בן כך שמעתיה מן כל בני יכולה
לעמוד מפני שנת המבוקש יתנך בן יפרס
כנפיו לתימן: ומטייל לשחוח: נזדמן מיכה ו
כמו מקדן נהרים כלומר שמנקב הרקיע:
פירוס סלליוטע ושוטרי העם במקל:
נשיקות שונא פירוס כלומר נמנים פנעי אוהב ואילופיהן
נשונא ונעתרו לשון הפוך נעתר פורקן בלעז שמהפכין בם
את התבואה והכי פשטיה דקרא פנעי
אוהב נמנים שהוא עושה לאוהב אפילו
כשהוא תובעו מתכוין לטובתו ונשיקות
שונא הם להיפך שעושה הכל לרעתו וי״מ
פשטיה דקרא הכי נמנים פנעי אוהב
ונעתרות נשיקות שונא כלומר ונעתרות
לשון ריבוי כלומר נשיקות שונא דומים
הם לאהבה כלומר הם מרובות ולאהבה
לעולם ו״מ הכי כשאוהבים עושים מריבה
שונאים זה את זה הנאהה כאמר והכי פירש
נמנים פנעי אוהב הפנעי והו הנאהה שנין
אוהבי הם נמנו ונעתרו נשיקו שונא פירש
לכשנאים עושי שלום זה לזה הלזו והפשרם
שביניהן מתקיימת והיינו נעתרו נשיקות
שונא כלומר נשיקות שונא נעתרות:

כה עלי מים ההוח לאו בלעם קאמר ליה
אלא מלאך וכן כולהו בלעם אמר כנחלים
ומלאך אמר כעיו דאיכא מיבבעי וכן עלי נהרי:
נזדמן

נקדרה
גזיריפטי
ונעתרות

ועכשיו ירדו גשמים נכנם לפי המרחץ בשמחה
עד שהאדון נכנם בשמחתו לבית המרחץ
נקדימון נכנם לבית המקדש בשהוא עצב
נתעטף ועמד בתפילה אמר לפניו רבונו של
עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי
ולא לכבוד בית אבא עשיתי אלא לכבודך
עשיתי שיהו מים מצויין לעולי רגלים מיד
נתקשרו שמים בעבים וירדו גשמים עד
שנתמלאו שתים עשרה מעינות מים והותירו
עד שיצא אדון מבית המרחץ נקדימון בן
גוריון יצא מבית המקדש בשפנעו זה בזה אמ׳
לו הן לי דמי מים יותר שיש לי בידך אמר לו
יודע אני שלא הרעיש הקדוש ברוך הוא את
עולמו אלא בשבילך אלא עדיין יש לי פתחון
פה עליך שאוציא ממך את מעותיי שכבר
שקעה חמה וגשמים ברשותי ירדו חזר ונכנם
לבית המקדש נתעטף ועמד בתפילה ואמר לפניו רבונו של עולם הודע שיש לך
אהובים בעולמך מיד נתפזרו העבים וזרחה החמה באותה שעה אמר לו האדון אילו
לא נקדרה החמה היה לי פתחון פה עליך שאוציא ממך מעותיי תנא לא נקדימון
שמו אלא בוני שמו ולמה נקרא שמו נקדימון שנקדרה חמה בעבורו תנו רבנן שלשה
נקדמה להם חמה בעבורן משה ויהושע ונקדימון בן גוריון בשלמא נקדימון בן גוריון
גמרא יהושע נמי קרא דכתיב וידם השמש וירח עמד וגומר אלא משה מנלן אמר רבי
אלעזר אתיא אחל אחל כתיב הכא אחל תת פחדך וכתיב התם אחל גדלך רבי שמוא יהוש׳ נ
בר נחמני אמר אתיא תת תת כתיב הכא אחל תת פחדך וכתיב התם ביום תת ה׳ את
האמרי רבי יוחנן אמר אתיא מנופיה דקרא אשר ישמעון שמעך ורגזו יחלו מפניך דברי׳ ב
איכתי רגזו וחלו מפניך בשעה שנקדמה לו חמה למשה: וכן עיר שלא ירדו עליה יהוש׳ ו
גשמים כו׳: אמר רב יהודה אמר רב ושתיהן לקללה היתה ירושלים לנדה ביניהם
אמר רב יהודה אמר רב לברכה כנידה מה נידה ישלה היתר אף ירושלים ישלה תקנ׳
היתה כאלמנה אמר רב יהודה לברכה כאלמנה ולא כאלמנה ממש לא כאשה שהלך בעלה למדינת הים ודעתו לחזור עליה וגם מיכה ג
אני נתתי אתכם נבזים ושפלים אמר רב יהודה לברכה דלא מוקמי מינן לארישי נהרי ולא גזיריפטי והכה ה׳ את ישראל מלכי ח יד
כאשר ינוד הקנה במים אמר רב יהודה אמר רב לברכה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב נאמנים תפלי כו
פצעי אוהב ונעתרות נשיקות שונא טובה קללה שקילל אחיה השילוני את ישראל יותר מברכה שבירכן בלעם הרשע אחיה
השילוני קוללן בקנה אמר להם לישראל והכה ה׳ את ישראל כאשר ינוד הקנה מה קנה זה עומד במקום מים וגזעו מחליף יחזק קה
ושרשיו מרובין ואפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו אלא הולך ובא עמהן דמכו הרוחות
עמד הקנה במקומו אבל בלעם הרשע בירכן בארז שנאמר כארזים עליסים טה ארז זה אינו עומד במקום מים ואין גזעו נאדבר כה
מחליף ואין שרשיו מרובין אפילו כל הרוחות שבעולם נושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו כיון שנשבה בו רוח דרומית
עוקרתו והופכתו על פניו ולא עוד אלא שזכה קנה ליטול הימנו קולמוס לכתוב בו ספר תורה נביאים וכתובים תנו רבנן
לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז מעשה שבא רבי אלעזר בן שמעון כמגדל גדור כבית רבו והיה רכוב על החמור
ומטייל על שפת נהר ושמח שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה נזדמן

נזדמן לו אדם אחד שהיה מבזה ביותר אמר לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו אמ' לו ריקא כמה מבזה אותו האיש שמא כל בני עירך מבזין כמותך אמר לו איני יודע אלא לך ואמור לאומן שעשאני כך מה מבזה כלי זה שעשית כיון שידע בעצמו שחטא ירד מן החמור ונשתטח לפניו ואמר לו נעניתי לך מחול לי אמר לו איני מוחל לך עד שתלך לאומן שעשאני ואמור לו במה מבזה כלי זה שעשית היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו יצאו בני עירו לקראתו והיו אומרים לו שלום עליך רבי רבי מורי מורי אמר להם למי אתם קורין רבי רבי אמרו לו לזה שמטייל אחריך אמר להם אם זה רבי אל ירבו כמותו בישראל אמרו לו מפני מה אמר להם כך וכך עשה לי אמרו לו אע"פ כן מחול לו שאדם גדול בתורה הוא אמר להם בשביל כך הריני מוחל לו ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן מיד נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון ודרש לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז ולפיכך זכה קנה ליטול הימנה קולמוס לכתוב בו ספר תורה תפילין ומזוזות:

וכן עיר שיש בה דבר או מפולת כו': תנו רבנן מפלת שאמרו בריאות ולא רעועות שאינן ראויות ליפול ולא הראויות ליפול הי ניהו בריאות הי נינהו שאינן ראויות ליפול הי ניהו רעועות הי ניהו ראויות ליפול לא צריכא דנפלו מחמת גובהייהו אי נמי דקיימן אגודא דנהרא כי ההיא דאשיתא רעועה דהואי בנהרדעא דלא הוה חליף רב ושמואל תחותה אף על גב דקיימא באתרה תליסר שנין יומא חד איקלע רב אדא בר אהבה להתם אמר ליה שמואל לרב ניתי מר נקיף אמר ליה לא צריכנא האידנא דאיכא רב אדא בר אהבן בהדן דנפיש זכותיה ולא מסתפינן רב הונא הוה ליה ההיא חמר בהוא ביתא רעיעא ובעי לפנויה עייליה לרב אדא בר אהבה להתם משכי בשמעתא עד דפניו בתר דנפק נפל ביתא ארגיש רב אדא בר אהבן איקפד סבר לה כי האי דאמר רבי ינאי לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס שמא אין עושין לו נס ואם תימצי לומר עושין לו נס מנכין לו מזכיותיו אמר רב חנן כאי קרא דכתיב קטנתי מכל החסדים וכל האמת אשר עשית את עבדך אדא בר אהבן כי האי דאתמר שאל תלמידיו את רבי זירא ואמרי לה לרב אדא בר אהבן במה הארכת ימים אמר להם מימיי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צערתי בפני מי שנדול ממני ולא הרהרתי במבואות המשונפות ולא הלכתי ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא ששתי בתקלת חברי ולא קראתי לחבירי בהכינתו ואמרי לה בחניכתו אל רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דהוה עביד רב הונא אל בינקותיה לא דכירנא בסיבותיה דכירנא דכל יומא דעיבא הוו מפקין ליה בנהרקא דדהבא ומייר להו לכולהו מחא וכל אשיתא דהוות רעיעתא הוה סתר לה ואי איפשר למירה בני להו ואי לא אפשר בני להו אי היכי מדידיה וכל פניא דמעלי שבתא הוה משדר שלוחא לשוקא וכל ירקא דהוה פייש להו לגינאי זבין ליה ושדי ליה לנהרא וליחביה לעניים זכנין דמסבא דעתיהו ולא אתו למיזבן ולשדייה לבהמה קסבר מאכל אדם אין מאכילין לבהמה ולא ליזבניה כלל נמצאת מכשלן לעתיד לבא כי הוה ליה מילתא דאפותא הוי מלי כווא דמיא ותלי ליה בסיפא דביתא ואמר כל דבעי ליתי ולישקול ואיבא דאמרי מילתא דשיבתא הוה נמיר והוה מנח כווא דמיא ודלי ליה ואמר כל דצריך ליתי וליעול דלא לסתכן כי הוה כריך ריפתא הוה פתח לבביה ואמר כל מאן דצריך ליתי וליכול אמר רבא כולהו מצינא מקיימנא לבר מיהא דלא מצינא למיעבד משום

נזדמן לו אדם שיש בו ס' סדרים שבתורה נקרא מבזה כיוצא בו במסכת דרך ארץ מפרש לאותו אדם שיש בו מדות טובות כתיבין כדי שלא ירגיל בדבר:

לא כך כה לנעלי מחמת גובהו כי היכא דלא ירגיל ליפול אלא מחמת גובהן:

אמר ליה מ"ט רב אדא בהדן דנפיש זכותיה ולא דתני רב אדא הוה ליה חמר בהוא ביתא רעיעא ובעי לפנויה עיילה לרב אדא בר אהבה להתם משכי בשמעתא עד דפניו בתר דנפק נפל ביתא ארגיש רב אדא בר אהבן איקפד סבר לה כי האי דאמר רבי ינאי לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס שמא אין עושין לו נס ואם תימצי לומר עושין לו נס מנכין לו מזכיותיו אמר רב חנן כאי קרא דכתיב קטנתי מכל החסדים וכל האמת אשר עשית את עבדך אדא בר אהבן כי האי דאתמר שאל תלמידיו את רבי זירא ואמרי לה לרב אדא בר אהבן במה הארכת ימים אמר להם מימיי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צערתי בפני מי שנדול ממני ולא הרהרתי במבואות המשונפות ולא הלכתי ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא ששתי בתקלת חברי ולא קראתי לחבירי בהכינתו ואמרי לה בחניכתו אל רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דהוה עביד רב הונא אל בינקותיה לא דכירנא בסיבותיה דכירנא דכל יומא דעיבא הוו מפקין ליה בנהרקא דדהבא ומייר להו לכולהו מחא וכל אשיתא דהוות רעיעתא הוה סתר לה ואי איפשר למירה בני להו ואי לא אפשר בני להו אי היכי מדידיה וכל פניא דמעלי שבתא הוה משדר שלוחא לשוקא וכל ירקא דהוה פייש להו לגינאי זבין ליה ושדי ליה לנהרא וליחביה לעניים זכנין דמסבא דעתיהו ולא אתו למיזבן ולשדייה לבהמה קסבר מאכל אדם אין מאכילין לבהמה ולא ליזבניה כלל נמצאת מכשלן לעתיד לבא כי הוה ליה מילתא דאפותא הוי מלי כווא דמיא ותלי ליה בסיפא דביתא ואמר כל דבעי ליתי ולישקול ואיבא דאמרי מילתא דשיבתא הוה נמיר והוה מנח כווא דמיא ודלי ליה ואמר כל דצריך ליתי וליעול דלא לסתכן כי הוה כריך ריפתא הוה פתח לבביה ואמר כל מאן דצריך ליתי וליכול אמר רבא כולהו מצינא מקיימנא לבר מיהא דלא מצינא למיעבד משום

מב
מיי' פ"ב מהל' תעניות טושו"ע סימן תקעה סעיף א

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0044
DFG

סדר תעניות אלו — פרק שלישי — תענית כא

משום דנפישי בני חילא דמחווא אילפא ורבי יוחנן הוו גרסי באורייתא דחיקא להו מילתא טובא אמרי ניקום ונזיל וניעביד עיסק ונקיים בנפשין אפס כי לא יהי בך אביון אזלו אותבי תותי גודא דעיע הוו קא כרכי ריפתא אתו תרי מלאכי השרת שמעיה דרבי יוחנן דאמר חד לחבריה נישדי עלייהו האי גודא ונקטלינהו שמניחין חיי עול הב ועוסקין בחיי שעה אם לא אידך שבקינהו דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא רבי יוחנן שמע אילפא לא שמע אמר ליה ר' יוחנן לאילפא שמעמר מידי אמר ליה לא אמר מדשמעי אנא ואילפא לא שמעינן לדידי קיימא לי שעתא אמר ליה רבי יוחנן איהדר ואוקי בנפשאי כי לא יחדל אביון מקרב הארץ ר' יוחנן הדר אילפא לא הדר עד דאתא אילפא מלוך רבי יוחנן אמרו לו אי איתיב מר וגרים לא אמרן ליה לגבי מי יתיב מר לית הוה מלך מר פירוש כלות לית היית מולך גרסת ישיבה וליכ בניחותא דמר קמי מר' יוחנן כלומר מי יתיב מר לית הוה מלך רבי יוחנן: יבמ

דכריס טו

עין משפט עה מנות לור תורה

משום דנפישי בני חילא דמחווא אילפא ורבי יוחנן הוו גרסי באורייתא דחיקא להו מילתא טובא אמרי ניקום ונזיל וניעביד עיסק ונקיים בנפשין אפס כי לא יהי בך אביון אזלו אותבי תותי גודא דעיע הוו קא כרכי ריפתא אתו תרי מלאכי השרת שמעיה דרבי יוחנן דאמר חד לחבריה נישדי עלייהו האי גודא ונקטלינהו שמניחין חיי עול הב ועוסקין בחיי שעה אם לא אידך שבקינהו דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא רבי יוחנן שמע אילפא לא שמע אמר ליה ר' יוחנן לאילפא שמעמר מידי אמר ליה לא אמר מדשמעי אנא ואילפא לא שמעינן לדידי קיימא לי שעתא אמר ליה רבי יוחנן איהדר ואוקי בנפשאי כי לא יחדל אביון מקרב הארץ ר' יוחנן הדר אילפא לא הדר עד דאתא אילפא מלוך רבי יוחנן אמרו לו אי איתיב מר וגרים לא

סם

דלא למיתן להו אלא שקל היה משום הכי תתנו להן אלא שקל והאי דקאמר תנו להן שקל ולא אמר תנו סלע משום דבעי לזרוויהו כדאמרן בכתובות כדי לזרוק במסאה ומתן כדי שיטרחו ולמדו דרך ארץ וירויחו: אם מתו וירשו מחריס תחתיהן תע"ג דאמר תנו שקל ולא אמר תנו סלע הכי נמי דלא למיתן להו אלא שקל בדעתי' דלא נהיר למיתב להו אלא שקל בכתובות כי היכי דאי מייתי ירשו מחריס תחתיהן: אמר ליה אילפא: מה מני דקתני תע"ג דלא מסקי בכניר מסלע לא יכניסו להו אלא שקל ר"מ היא דאמר בכתובות כתובות במתני' משום לקיים דברי מתי דאי לאו משום מן הדין נותנין להן כל הרווחי להן שהרי כל המיתון שלהן הוא ואין כאן לאותן מחריס כלום אלא לאחר מיתתן אם יש אותר יש להן ואם לאו לא יטלו ומתוך שרוצין אנו לקיים דברי שיירשו מחריס תחתיהם אנו מקמצין את המיתון כדי שיהא שם מותר: והיה מיטתו מונחת כו' רגלי המיטה מונחין בספלי מלאי מים שלא יעלו מליו נמלי דרך רגלי המיטה מפני שהן נידפין ואם היו עליו אינו יכול ליטלם בידיו ולזורקן: דסלקי ליה כל המאורע לו מפילו רע: בת בהמית דיורת לן לילה אחת בחותו המלון: פיפטייהו מרגזו שלו: לכולהו שוכתיהן של ישראל: כאחד מיניהו כאחד יוסרי קיסר: מעפר לאכרהם היה כסנהדרין עם המלכים: גילי קמיקופיתו לנו במלון: כפר עמיקין שלש מיתיס בשלש ימים מת אחד בכל יום:

ביום

ים מחלוקת קמט בתוספתא דף מט

הוה סליק מר אול תלא נפשיה באסקריא דספינתא אמר אי איכא דשאיל לי במתניתא דרבי חייא ורבי אושעיא ולא פשטינא ליה ממתניתין נפילנא מאסקריא דספינתא וטבענא אתא ההוא סבא תנא ליה האומר תנו שקל לבניי בשבת והן ראויין להת להם סלע נותנין להם סלע ואם אמר אל תתנו להם אלא שקל אין נותנין להם אם אמר מתו ירשו אחרים תחתיהם בין שאמר תנו בין שאמר אל תתנו אין נותנין להם אלא שקל אמר ליה הא מני רבי מאיר היא דאמר מצוה לקיים דברי המת אמרו עליו על נחום איש גם זו שהיה סומא משתי עיניו גידם משתי ידיו קיטע משתי רגליו וכל גופו מלא שחין והיה מוטל בבית רעוע ורגלי מיטתו מונחין בספלין של מים כדי שלא יעלו עליו נמלים פעם אחת ביקשו תלמידיו לפנות מיטתו ואחר כך לפנות את הכלים אמר להם בניי פנו את הכלים ואחר כך פנו את מיטתי שמובטח לכם כל זמן שאני בבית אין הבית נופל פינו את הכלים ואחר כך פינו את מיטתו ונפל הבית אמרו לו תלמידיו רבי מאחר שצדיק גמור אתה למה עלתה לך כך אמר להם בניי אני גרמתי לעצמי שפעם אחת הייתי מהלך בדרך לבית חמי והיה עמי משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים בא עני אחד ועמד לי בדרך ואמר לי רבי פרנסני אמרתי לו המתן עד שאפרוק מן החמור לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצתה נשמתו הלכתי ונפלתי על פניו ואמרתי עיני שלא חסו על עיניך יסומו ידיי שלא חסו על ידיך יתגדמו רגליי שלא חסו על רגליך יתקטעו ולא נתקררה דעתי עד שאמרתי כל גופי יהא מלא שחין אמרו לו אוי לנו שראינוך בכך אמר להם אוי לי אם לא ראיתוני בכך ואמאי קרו ליה נחום איש גם זו דכל מילתא דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה זימנא חדא בעו לשדורי ישראל דורון לבי קיסר אמרו מאן ייזיל ייזיל נחום איש גם זו דמלומד בניסין הוא שדרו בידיה כלאסיפטאי דאבנים טובות ומרגליות אזל ובת בההוא דירא בלילייא קטו הנך דיוראי ושקלינהו לספטיה ומלונהו עפרא למחר כי חזנהו אמר גם זו לטובה כי מטא התם בעיא מלכא לקטלינהו לכולהו אמר קא מחייכו בי יהודאי אתא אליהו אדמי ליה כחד מיניהו א"ל דילמא הא עפרא מעפרא דאברהם אבוהון הוא דכי הוה שדי עפרא הוו סייפה גילי הוו גירי דכתיב יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו הויא חדא מדינתא דלא מצו לסיכשה בדקו מיניה וכבשוה עיילו לבי גנזיה ומלוהו לספטיה אבנים טובות ומרגליות ושדרוהו ביקרא רבה כי אתא ביתו בההוא דיורא אמרו ליה מאי אייתית בהדך דעבדי לך יקרא כולי האי אמר להו מאי דשקלי מהכא אכטי להתם סתרו לדיריהו ואכטינהו לבי מלכא אמרו ליה האי עפרא דאייתי הכא מדידן הוא בדקוה ולא אשכחוה וקטלינהו להנך דיוראי: איזו היא דבר עיר המוציאה חמש מאות רגלי כו': חנו רבנן עיר המוציאה חמש מאות ואלף רגלי כגון כפר עכו ויצאו והיכנה השעה מתים בשלשה ימים זה אחר זה הרי זה דבר ביום אחד או בארבעה יכים אין זה דבר ועיר המוציאה חמש מאות רגלי כגון כפר עמיקו ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה הרי זה דבר

מג

ביום

עיין פ"ב מהל' תעניות ט"ח סיימן תקצ"ו

יבא מנה בן פרס כלומר מיטב סיבת גדול בן הליוט דפרס לה הוה חלף
תב מנה ואל יבא מנה בן מנה דהיינו רב מסדיא דהיה מנה כלומר
שהיה תשוב ופרס הינו יצחק מכוה דרב נחמן חלף ת קרי רב יצחק:

אמר ליה וודאי חייתי בסדיהו פיל וכי מידה הבינו עתידה סיהו תוכלות
כלום מי תתם שלא יתכלו התבוה
ונהורעים:

אמרו ליה גדר יהול לסיבת מותנת בתוירי
גזר תעניתא וכו עד שאני תזירי
דדמו מעייהו לבני מינשי פירם שבני מעיו
ש חזיר דומין למעיים של בני אדם ויש
לחוש שיהא על בני אדם מכאן נדחה שאם
יהיה דבר על חומות העולם שיש לחוש וים
להתענות הכי סכת חזירין דגזר תעניתא
מדבר שהיה בחזירין משום דדמו מעייהו
לבני אדם וכל שכן דנכריס דדמו לישראל:

גבירה לוקה פירוש זו מרן ישראל:
טרפה

ביום אחד או בארבעה ימי אין זה דבר דרוקרת
עיר המוציא חמש מאות רגלי הוה ויצאו ממנה
שלשה מתי ביום אחד גזר רב נחמן בר רב חסד
תעניתא אמר רב נחמן בר יצחק כמאן כר"מ דא"
ריחק נגיחותיו חייב קירב נגיחותיו לא כ"ש
א"ל רב נחמן בר רב חסד לרב נחמן בר יצחק
ליקומר ליתי לגבן א"ל תנינא ר' יוסי אומר לא
מקומו של אדם מכבדו ואי אתה מכבד את מקומו
שכן מצינו בהר סיני שכל זמן שהשכינה שרויה
עליו אמרה תורה גם הצאן והבקר אל ירעו אל
מול ההר ההוא נסתלקה שכינה ממנו אמרה תורה במשוך היובל המה יעלו בהר וכן
מצינו באהל מועד שבמדבר שכל זמן שהוא נטוי אמרה תורה וישלחו מן המחנה כל
צרוע הוגללו הפרכות הותרו זבין והמצורעים ליכנס שם אמר ליה אי הכי ניקום אנא
לגבי מר אמר ליה מוטב יבא מנה בן פרס אצל מנה בן מנה ואל יבא מנה בן מנה אצל
מנה בן פרס בסורא הוות דברתא בשיבבותיה דרב לא הוות דברתא סברו מינה משו
זכותיה דרב דנפיש איהחזי להו בחילמא רב דנפישא זכותיה טובא הא מילתא זוטרי
ליה לרב אלא משום ההוא גברא דשייל מרא וזבילא לקבורא בדרוקרת הוות דליקתא
ובשיבבותיה דרב הונא לא הוות דליקתא סבור מינה בזכותא דרב הונא דנפיש
איתחזו להו בחילמא האי זוטרא ליה לרב הונא אלא משום ההיא איתתא דמחממת
תנורא ומשייליל לשיבבותיה אמרו ליה לרב יהודה אתו קמצי גזר תעניתא אמרו ליה
לא קא מפסדן אמר להו זודא אייתו בהדייהו אמרו ליה לרב יהודה איכא מותנא
בחזירי גזר תעניתא ניתא קסבר רב יהודה כבה משולחת ממין אחד משולחת מכל
המינין לא שאני הזירי דדמיין מעייהו לבני אינשי אמרו ליה לשמואל איכא מותנא
בי חוזאי גזר תעניתא אלו והא מרחק אמר ליכא מעברא הכא דפסיק ליה אמרו ליה
לרב נחמן איכא מותנא בארעא דישראל גזר תעניתא אמר אם נבירה לוקה שפחה
לא כל שכן טעמא דגבירי ושפחה הא שפחה ושפחה לא והא אמרו ליה לשמואל איכא
מותנא בי חוזאי גזר תעניתא שאני התם כיון דאיכא שיירתא דלוו ואתיא בהדיה
אבא אומנא הוה אתי ליה שלמא ממתיבתא דרקיעא כל יומא ולאביי כל כמה יומא
דשבתא לרבא כל מעלייומא דכיפורי הוה קא חלשא דעתיה דאביי משום דאבא
אומנא אמרו ליה לא מציית למיעבד בעובדי ומאי הוו עובדיה דאבא אומנא דכי הוה
עביד מילתא הוה מחית גברי לחוד ונשי לחוד ואית ליה לבושי דאית ביה קרנ דהוות
בזיעא כי כוסילתא כי הוות אתיא ליה איתתא הוה מלביש לחכי היכי דלא ניסתכל
בה ואית ליה דוכתא דצניעא דשדי ביה פשיטי דשקיל דאית ליה שדי ביה דליק
ליה לא מיכסיף כי הוה אחרמי ליה צורבא מרבנן אגרא מיניה לא שקיל ובהר דקאי
יהיב ליה פשיטי ואמר ליה זיל בריא נפשך יומא חד שדר אביי זוגא דרבנן למיגדקיה
אותבינהו ואכלינהו ואשקינהו וסך להו ביסתרקי בליליא
לצפרא

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0046
DFG

לצפרא כרכנהו ושקלינהו וקמו ונפקו ליה לשוקא ואשכחינהו אמר ליה לשייטיה מר היכי שוו א"ל הכי והכי א"ל ודילמא שוו טפי אמר ליה בהכי שקלינהו אמרו ליה דידך ניהו ושקלינהו מינך אמרו ליה במטות מינך במאי חשדתינן אמינא פדיון שבויים איקלע להו לרבנן ואכסיפו למימר לי אמרו ליה השתא נשקליה מר אמר להו מההוא שעתא אסחתינהו דעתיה לצדקה הוה קא חלשא דעתיה דרבא משום דאמרי אמרו ליה מסתייך דקא מגנית אכו"ה כרכא רבי ברוקא חוואה הוה שכיחא בשוקא דבית לפט הוה שכיח אליהו גביה אמר ליה איכא בהאי שוקא בר עלמא דאתי אמר ליה לא אדהכי והכי חזא לההוא גבר דהוה סיים מסאני אוכמי ולא רמי חוטי דתכילתא בגלימיה אמר ליה האי בר עלמא דאתי הוא ורהט בתריה אמר ליה מאי עובדך אמ' ליה זיל האידנא ותא למחר למחר א"ל מאי עובדך אמר ליה זנדוקנא אנא ואמרנ גברי לדחוד ונשי לחוד ורמינא פורייא בין הני להני כי היכי דלא ליתו לידי איסורא כי חזינ בת ישראל דיהבי נפרים עליהו עיניהו מסרנ נפשיו ומצילנא לה יומא חד הוות נער' מאורס גבן דיהבו בה נכרים עינייהו שקלי דורדיא ושדאי ליה בשיפולה ואמרי דיסתנ היא אמר ליה מאי טעמא לית לך חוטי ורמית מסאני אוכמי אמר ליה עיילנא ונפיקנא ביני נכרים כי היכי דלא לידעו דיהודאה הוא כי הוו גזרי גזירתא כודעתא להו לרבנן ובעו רחמי ובטלי לגזירתיהו ומאי טעמא כי אמינא לך אנא מאי עובדך ואמרת לי זיל האידנא ותא למחר א"ל בההיא שעתא גזרי גזירתא ואמינא ברישא איזיל ואשמע להו לרבנן דלבעי רחמי עלה דמילתא אדהכי והכי אתו הנך תרי אתי אמרי ליה הנך נמי בני עלמא דאתי נינהו אזל לגבייהו אמרו ליה אנשי בדוחי אנן מבדהינן עציבי אי נמי כי חזינן בי תרי דאית להו תיגרא בהדיהו טרחינן ועבדינן להו שלמא על אלו מתריעין בכל מקום כו': תנו רבנן על אלו מתריעין בכל מקום על השדפון ועל הירקון ועל ארבה וחסיל ועל חיה רעה רבי עקיבא אומר על השידפון ועל הירקון בכל שהוא ארבה וחסיל אפילו לא נראה בארץ ישראל אלא כנף אחד מתריעין עליהן: ועל חיה וכו': תנו רבנן חיה רעה שאמרו בזמן שהיא משולחת מתריעין עליה אינה משולחת אין מתריעין עליה אי זו היא משולחת ואי זו היא שאינה משולחת נראת בעיר משולחת בשדה אינה משולחת ביום משולחת בלילה אינה משולחת ראתה שני בני אדם ורצתה אחריהן כשולחת נחבאת מפניהן אינה משולחת טרפה שני בני אדם ואכלה אחד מהן משולחת אכלה שניהן אינה משולחת עלתה לגג ונטלה הינוק מעריסה משולחת היא גופה קשיא אמרת נראתה בעיר משולחת לא שנא ביום ולא שנא בלילה והדר אמרת ביום משולחת בלילה אינה משולחת לא קשיא ה"ק נראתה בעיר ביום משולחת אי נמי בשדה ביום משולחת בשדה בלילה אינה משולחת ראתה שני בני אדם ורצתה אחריהן משולחת היא עומדת אינה משולחת והדר אמר נחבאת מפניהן אינה משולחת היא עומדת משולחת לא קשיא כאן בשדה הסמוכה לאגם כאן בשדה שאינה סמוכה לאגם

מתני' טרפה שני בני אדם אכלה אחד מהן חייבת משולחת והוא הדין לא אכלה אחד מהן משולחת שהרי אם אכלה שניהם חייבת משולחת דפא דאכלה שניהם לא הוי מיעטם משולחת אלא מיעטם דהיו רעבים והפנקט אכלה אחד מהן דילמא דכותה הוי דאע"ג דאכלה אחד מהן הוי משולחת:

כמלא

מד

ויי"ש פרה תענית פ"ג ע"ש ן' ט"ה ביומן תקעו

מתריעין ואלא תנור דמתניתין להתענות אינמי מעשה היה כך: כנף אחד עוף אחד על אותו מין כעין נפור כל כנף: משולחת מן הסמיים: כשדה חיגה משולחת דהיינו מורחה: טרפה שני בני אדם ולא אכלה אלא אחד מהם משולחת דכיון דלא היתה רעבה אלא לאחד מהן טעמא קטלה לי' לתידך שניהן חיגה אם לא שמפני כרעב אכלתם: עלתה לגג רגילין היו להתחמם כל תסמיסין בגגות אלא היו מסופעי אלא חלקים ושוין והוה הדין לבית שתחתיו: ערים ברגל כלעז: הכי קאמר אי לקתני נראתה בעיר כו' הכי קאמר נראתה בעיר וכגון שנראתה ביום לסתם נראת ביום משמ' אבל בלילה אינה משולחת ואי לקתני נראתה ביום אסל קאי לסתם נראתה בשדה ביום אינה משולחת: הא עומדת בשדה אלא רצתה ולא נחבאת:

בשדה הסמוכ' לאגם עומדת אינה משולחת דכיון דסמוכה לאגם הייני רגילה ולא ברחה מי אתי בתרתי עריקי לאגם מיד: בשדה שאינה סמוכה לאגם עומדת משולחת דכיון דלאו מקום רגילה הוא וקיימא ואי משולחת נזדמן היא: אגם מ"ש בלעז הסמוך לעיר והוא מלא קנים: דכי תניא ההיא דאכלה מן הנגד לא בי"ג דכיון דסיינו דוכתא סמכה אדעתיה והטס אתרייהו: כך כתב רבינו יהונתן קטן של ניירין שיפפרו למחר העופות ומע"ג אלא בגין קטנים הוא אלא היכי שוב הוא משולחת: מין זרוע לומר חרב שמינו של שלום שמתריעין עליה אלא אפילו חרב של שלום העוברת דרך מותו מלכות ללוך להלחם במקום אחר:

וישלח

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0047
DFG

במלא תניר תבואה דילמא כמלא תניר פת׳ כמלא תניר תבואה הוי פי׳ כמלא מלל התניר תבואה דהיינו יותר ממלא תניר פת תת שמע כמלא פי תניר פת ותם בן שירי נפת:

ועדיין תניא לך כמלא פי תניר כמלא עגול פי תניר דהיינו סוף שם לחם סביבות התניר דילמא כי דרש רבה ומהדר ליה לפומיה דתניר׳ כי מעוך דרשת סורות של לחם זו למעלה מזו עד פי התניר:

ושהרו את הכשר פי׳ לפי שנתעכלו במיעי הזאבים וטימאו את העצמות דלא מיעכלי:

ועל כולן רשאי לסגף עצמו בתענית פירוש לענות נפש מתרגמינן לסגופי נפש:

רבי יוסי אומר אין היחיד רשאי לסגף וכל דהני תניא ליה כהא דמיירי הני חמורתי כפירוש דלעיל אם נקר׳ חוטם או נקרת קדום וכו׳ דהחמורתי פליגי במי לענותי נפשיה והני תניא פליגי בדלא מכי לענותי נפשיה: דף יד

לאנשי משמר פיר׳ דהיינו מכאן משמד דים כיסר׳ שהיו נחלקי למעמדו להתפלל על תקיסם שנגזלה פיר׳ לפי שגזותיהם שוים וניתוקים מתחת נשמים:

קרן אינבא אפל פירוש שם מקום: פירוש לג׳ת בלעז מתחת נוכחו של הר:

בלילי רכיעות וכלילי שכתו׳ פיר׳ שלא היו כני מלם הולכין בדרכים בחותן לילות מפני לגרת בת מחלת כדמפרש במסכת פסחים: הגולה

מה מיי׳ פכ מהל׳ טומאת מת

מו מיי׳ פק מהל׳ תעניות טל׳ת קיצין רפח תקעו תקעה

מז מיי׳ פה מהל׳ תעניות טל׳ת קיצין תקעו

מח מיי׳ פב מהל׳ תעניות טל׳ת קיצין תקעו

ישלו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אם על בית מלחמתי ואלקים אמר לבהלני חדל לך מאלקים אשר עמי ואל ישחיתך מאי אלקים אשר עמי אמר רב יהודה אמר רב זו ע״א הואיל וקא בטח בע״א יכילנ׳ ליה ויורו היורים למלך יאשיהו ויאמר אל עבדיו העבירוני כי החליתי מאד מאי כי החליתי מאד אמ׳ רב יהוד׳ אמ׳ רב מלט׳ שעשו כל גופו ככברה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מפני מה׳ נענש יאשיהו מפני שהיה לו לישלך בירמיהו ולא נמלך מאי דרש וחרב לא תעבר בארצכם מאי חרב אילימא חרב שאינה של שלום והכתיב ונתתי שלום בארץ אלא אפילו של שלום והוא אינו יודע שאין דורו דומה יפה כי הוה ניחא נפשיה חזא ירמיהו שפוותיה דקא מרחשן אמר שמא חס ושלום מילתא דלא מהגנא אמר אגב צעריה גחין ושמעיה דקא מצדיק עליה דינא אנפשי׳ אמר צדיק הוא ה׳ כי פיהו מריתי פתח עליר׳ חיקיה ההיא שעתא רוח אפינו משיח ה׳ מעש׳ וירדו זקנים מירושלים לעריהם כו׳: איבעיא להו כמלא תנור חבואה או דילמא כמלא הנו׳ פת תא שמע כמלא פי חנו׳ ועדיין תיבעי להכיסויא דתנורא או דילמא כי דרא דריפתא דהדר ליה לפומא דתנורא תיקו: ועוד גזרו תענית על שאכלו ואבים כו׳: אמר עולא משום ר׳ שמעון בן יהוצדק מעשה ובלעו ואבים שני תינוקות והקיאום דרך בית הרעי ובא מעשה לפני חכמים ושיד׳רו את הבשר וטמאו את העצמות: על אלו מתריעין בשבת כו׳: תנו רבנן עיר שהיקיפוה נכרים או נהר ואחד ספינה המיטרפת בים ואחד יחיד שנרדף מפני נכרים או מפני לסטין ומפני רוח רעה על כולן יחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית רבי יוסי אומר אין היחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית שמא יצטרך לבריות ואין הבריות מרחמות עליו אמר רב יהודה אמר רב מ״ט דרבי יוסי דכתיב ויהי האדם לנפש חיה נשמה שנתרכה בך החייה: שמעון התימני אומר אף על הדבר כו׳: איבעיא להו אודו לו חכמים בשבת אבל בחול הודו לו או דילמא לא הודו לו כלל תא שמע דתני מתריעין על הדבר בשבת ואין צריך לומר בחול רבי חנן בן פיטום תלמידו של רבי עקיבא משום רבי עקיבא אומר אין מתריעין על הדבר כל עקר: על כל צרה שלא תבא על הציבור כו׳: תנו רבנן על כל צרה שלא תבא על הציבור מתריעין עליה חוץ מרוב גשמים מ״ט אמר ר׳ יוחנן לפי שאין מתפללין על רוב הטובה ואמר ר׳ יוחנן מניין שאין מתפללין על רוב הטובה שנ׳ הביאו את כל המעשר אל בית האוצר וגו׳ מאי עד בלי דיי אמר רמי בר רב יוד עד שיבלו שפתותיכם מלומר דיי אמר רמי בר רב יוד ובגולה מתריעין עליה הניא נמי הכי שנה שגשמיה מרובין אנשי משמר שולחין לאנשי מעמד תנו עיניכם באחיכם שבגולה שלא יהא בתיהם קבריהם שאו את ר׳ליעזר עד היכן גשמים יורדין ויתפללו שלא ירדו אמר להם כדי שיעמוד אדם בקרן אפל וישכשך רגליו במים והתניא ידו רגלו כידו קאמינא אמר רבה בר בר חנה לדידי חזיא לי קרן אפל דקם ההוא טייעא כי רכיב גמלא ונקיט רומחא בידיה מיתחזי כאגיבא תנו רבנן ונתתי גשמיכם בעתם ויקילו לא שכורה ולא צמאה אלא בינונית שכל זמן שהגשמים מרובין משששין את האויר ואינה מוציאה פירות דבר אחר בעתם

ויבלח מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אם על בית מלחמתי ואלקים אמר לבהלני חדל לך מאלקים אשר עמי ואומר אל תשחת עליך תכי הוא לך היום ישסיהו יען לקרעתו למלחמה ולא נתנו לעבור כארצו ואלח לו פרעה נכה מלאכים לאמר כו׳: מתן אלקים דקאמר ליה פרעה נכה חדל לך מאלקים אשר עמי: מלמד מלכתיב תורה אור ויורו הטורי למשמ׳ יורות רבו יורו הזורים

מנחות דף

מגילה דף

ויקילו

דכתיב בעתם זה בלילי רביעיות ובלילי שבתות דמיון טורח לבני אדם
דיומם הולכין לדרכים בלילי רביעיות מפני לגרת את מחלת בפס זיס ושכן
מצינו כלומר ושמא תאמר מין ספק בגשמים של לילות בשבת מצינו בימי
שמעון בן שטח כו׳: ונררו קדרו ומצרו: הרודים סדר בניין דעזרה ובנה
בניין יפה ממנו בכ״ב: עוגה סורה ענגלס
כמו עוגה סה״עגול: כדרך שעשה מבקוק
כדמפרש בתרגום של תפילת מבקוק על
משמרתי אעמודה כמין בית המסורים
עשה ויפה: דמיון ולא נמות נרמה חותך
ולא נמות בניחותא השתדל שלא נמות
נרעב מפני עגירת גשמים: פר הודעה
להתוודות עליו ועשה לו סמיכה והניחו
שלמים חוני כזמן הבית היה: כמהין
ופטריות גולין בלעז סיגלו מליחלות
בגשמים וידעינן כי של ברכה הין: שלמלת
חוני אתה ותרם גדול: לגדות שמדין על
כגוד הרב שסטית לכרים ואמר לא כך
שלמתי: שלמלת היו
שנים כשני אליהו גזירת עגירת גשמים
ומתתה של גשמים בידו של אליהו נרסינן:
לא נאנח שם שמים מתחלל בתמיס שאליהו
נשבע בי׳ה שם יהיה השנים האלה של ומטר
כי אם לפי דברי ואתה נשבע אתין אתה
זו עד שירדו גשמים: נאנח שם שמים
מתחלל על ידך דעם אדון זה כמו לידי שבועת
שוא: מתחטא לשון חטא כלומר הוי הולך

בעתם בלילי רביעי ובלילי שבתות שכן מצינו
בימי שמעון בן שטח שירדו להם גשמי בלילי
רביעית ובלילי שבתות עד שנעשו חטים
כגליו ושעורי כנרעיני זתי ועדשי כדינרי זהב
וצררו מהם דוגמא לדורו להודיע כמ החטא
גורם שנא עוונותיכם הטו אלה וחטאותכם
מנעו הטוב מכם וכן מצינו בימי הורודוס שהיו
עוסקין בבניין ב״ה והיו יורדין גשמים בלילה
למחר נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה
החמה ויצאו העם למלאכתן וידעו שמלאכת
שמים בידיהם: מעשה ששלחו לחוני המעגל
וכו׳: ת״ר פעם אחת יצאו אדר ולא ירדו גשמי
שלחו לחוני המעגל התפלל וירדו גשמים
התפלל ולא ירדו גשמי עג עוגה ועמד בתוכה
כדר שעשׂ חבקוק הנביא שנאמ׳ על משמרתי
אעמד ואתייצב על מצור וגו׳ אמר לפניו רבונו
של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית
לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן

תענית חלוק

ומוט: לשכ הגזית סיהדרין: דור שהיה אפל מדוב נעור שלח ירדו גשמי: הוצע
בתפילתך מן המיתה שסגלת עליהם שובע: של ותן ברכה חוני המעגל
היה מצטער על המקרה הזה: היינו כחולמים כחלום נדמה נלות בבל שהיה שבעים שנה: שבעין שני נחלמת נתמיהת
מי גיתת דניים שבעין שנין נחלמים ויש
תורת חור לרש יתן שבעים שנה בשינה אחת:
עד שבעין שנין לא טעין פירא נטעונת
קמייתא: יתיב חוני המעגל וקא כריך
ריפתא: הכי גרסינן אנא עלמא
בחרובא אשכחתיה כי היכי דשתלי לי
אבהתיי אנא נמי אישתיל לברתי:
אהדרה ליה מטונייתא עלתא סביבותיו
ירמי׳ כן פלט: ואיכסי מעינא דאיכסי ולא
אשכחוהו אתם: רמכי רמכי וולדי וולדות
כחלום שנים דניים מעוברת זכר היתה
וחזר וכא אליהו והולידו: אמר להו אחל
להון כנו של חוני המעגל קיים הוא:
כיצירנא לך הנך אמעתתא מוגפת לנו
שמועה זו כחילו למדנוה בחיין של חוני
המעגל שהיה מפרקה לנו ואמרי לנו יפה
יפה: לו אחבר לו מיתותה ולא גרסינן הכי
כחבריה לחיוב אלא בכבא בתרא גבי מעשה
לחיוב אם אין תביריו של אדם נוהגין בו
כבוד כבתחילה נוח לו שימות לו נימי מטוש
הכך בריוני לא פתוב בספריהו: רפיק
כדכתיב עודך נאלם:

תנקו

עד שתרחם על בניך התחילו גשמים מנטפין אמרו לו תלמידיו רבי ראינוך ולא נטות כמרומין אנו שאין גשמים יורדין אלא
להתיר שבועתך אמר לא כך שאלתי אלא גשמי ברות שיחין ומערות ירדו בזעף עד שכל טיפה וטיפה כמלא פי חבית ושיערו
חכמים שאין טיפה פחותה מלוג אמרו לו תלמידיו רבי ראינוך ולא נמות כמרומין אנו שאין גשמים יורדין אלא לאבד העולם
אמר לפניו לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקנן עד שעלו כל העם להר הבית מפני הגשמים אמרו לו רבי
כשם שהתפללת שירדו כך התפלל וילכו להם אמר להם כך מקובלני שאין מתפללין על רוב הטובה אף על פי כן הביאו לי
פר הודאה הביאו לו פר הודאה סמך שתי ידיו עליו ואמר לפניו רבונו של עולם עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינן יכולין לא
ברוב טובה ולא ברוב פורענות כעסת עליהם אינן יכולין לעמוד השפעת עליהם טובה אינן יכולין לעמוד יהי רצון מלפניך
שיפסקו הגשמים ויהא ריוח בעולם מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה ויצאו העם לשדה והביאו להם כמהין
ופטריות שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי שאילו שנים כשני אליהו שפתחות גשמים בידו של
אליהו לא נמצא שם שמים מתחלל על ידך אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא
על אביו ועושה לו רצונו ואומר לו אבא הוליכיני לרחצני בחמין שטפני בצונן תן לי אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים ונותן
לו ועליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך תנו רבנן מה שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל ותגזר אומר ויקום
לך ועל דרכיך נגה אור ותגזר אומר אמה גזרת מלמטה והקדוש ברוך הוא מקיים מאמרך מלמעלה ועל דרכיך נגה אור דור
שהיה אפל הארת בתפילתך כי השפילו ותאמ׳ ניוה דור שהי׳ שפל הגבהתו בתפילתך ושח עיני׳ ישיע דור ששח בעוונו הושעתו
בתפילתך ימלט אי נקי דור שלא היה נקי מילטתו בתפילתך ונמלט בבור כפיך מלטתו במעשה ידיך הברורין אמר רבי יוחנן
כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה שיר המעלות בשוב ה׳ את שיבת ציון היינו כחולמים אמר איבא דניים
שבעין שנין בחלמא יומא חד הוה אזיל באורחא חזייה להההוא גברא דהוה נטע חרובא אמר ליה האי עד כמה שנין טעין אמר
ליה עד שבעין שנין אמר ליה פשיטא לך דחיית שבעין שנין אמר לי׳ האי עלמא בחרובא אשכחתיה כי היכי דשתלי לי
אבותי שתלי נמי לבראי יתיב קא כריך ריפתא אתא ליה שינתא נים אהדרא ליה משונייתא איכסי מעינא ונים שבעין שנין
כי קם חזייה להההוא גברא דהוה קא מלקט מיניהו אמר ליה את הוא דשתלתיה אמר ליה בר בריה אנא אמר ליה שמע מינה
דניימי שבעין שנין חזא לחמריה דאתיילידא ליה רמכי רמכי אזל לביתיה אמר להו בריה דחוני המעגל מי קיים אמרו ליה
בריה ליתא בר בריה איתא אמר להו אנא חוני המעגל לא הימנוהו אזל לבי המדרש שמעינהו לרבנן דקאמרי נהירן שמעתתין
כבשני חוני המעגל דכי הוי עייל לבי מדרשא כל קושיא דהוו להו לרבנן הוו מפר להו אמ להו אנא ניהו לא הימנוד ולא עבדי
ליה יקרא כדאבעי ליה חלש דעתי בעא רחמי ומית אמ רבא היינו דאמרי אינשי או חברת או מיתות אבא חלקי בר בריה דחוני
המעגל הוה וכי מצטרי עלם למיטר הוו משדרי רבנן לגביה ובעא רחמי ואתי מיטר זימנא חד אצטריך עלמא למיטרא שדור
רבנן ווגא דרבנ לגביה למבעי רחמי דניתי מיטר אזול לביתי ולא אשכחוהו אזול בדבר ואשכחו דהוה קא רפיק יהבו לי שלמ

ולא

תענית חלוק

מעלי כב
לחיוב כב

עלים קמ

לא תסבר לקו תפיה לא תחזיר להס פניו: בפניה לפני ערב כשהלך לביתו:
דליהו למניה הגביה כנגדיו תחר כתיפיו כדי שלא יקרעו: כי מקשטא
בתכשיטין: לחיגרא עלייה: זויתא זוית: מוויתא דביתהו מלותו הרות
סיפתו סס עלו העניים תחילה סיפיה נענית תחילה: לא תפנר לא תתבטל
ממלאכתי כמו ויומת דמיפנרי רבנן: מ"ט
דרת מדוע נסתת הטלית על כתף תחת תודה אור
ולא תתת בכתף תחת המטחוי: להכי
סחלה לי להתעסק כה: ולהכי לא סחלה לי
להטיל עליה קונין לקרעה: במיה לא חזינן
מה דחית כה ומתו יסכנו דג או נחש:
דלא נדקיתו לי מס כזרים מס פריסים
דתמר מר כל חדס יהי כעיניך בלסטים:
טוכת הנחס חנס דחיהו לא הוו קא תכלי
דליכא ריפתא וקא מחזיקנן כהו טובא
חנס: ינוקא קאי כבי כניסתא קמיס דכיס
ולא תתי כולי יומא: דחיתא סכיתא
כביתא כל יומא וכי מינטדיך עניית מידו
מזלה ויכבה: ועוד דמקרבה הנייתא
סדבר מכילה היא נותנת לעני והוא בלא
טורח ממה סביתה מתנת מעות ויטרית
העני עד סיקנא: לי נתי מהכי קדיס עניי
דידה: מסוס ביריוני בוריס עמי בארץ:
ינוקי דכי רב להמריך לכו ויתכוין
בתפילתו: בסיפולי בסולי בגדיו:
מבא מצא כן רבי ס לקרותו כיתוס שתתר
מכי מבי: שתין מכירין בין

ולא אסבר להו אפיה בפני כי הוה מנקט ציבי
דרא ציבי ומרא בחד כתפ וגלימא בחד כתפ
כולה אורחא לא סיי מסאני כי מטי למי סיים
מסאני כי מטא להיזמי והיני דלינהו למני כי
מטא למת נפקא דביתהו לאפיה כי מיקשטא
כי מטא לביתי עלת דביתהו ברישו והדר עייל
איהו והדר עיילי רבנן יתיב וכרך ריפתא ולא
אמר להו לרבנן תו כרופי פלג רפתא לינוקיה
לקשישא חדא ולזוטרי תרי אמ לה לדביתהו
ידענא דרבנן משומיטר קא אתו ניפק לאיגר
וניבעי רחמי אפשר דמרצי הקדוש ברוך הוא
וייתי מיטרא ולא נחזיק טיבותא לנפשין סקו
לאיגרא קם איהו בחדא זויתא ואיהי בחדא
זויתא קדוב סלוק ענני כהך זויתא דדביתהו
כי נחית אמר להו אמאי אתו רבנן אמרו ליה
שדרי לן רבנן לגבי דכר למיבעי רחמי אמטר
אמ להו ברוך המקו שלא הצרי אתכם לאבא
חלקיה אמר ליה ידעינן דמטרא מחמת מר

מוני למכת כשדורין על סחני מניהן: הכי גרסינן סתים מחבת ולא
גרסינן סתים מחבת בבית הכסא כי הוה נעי רחמי חמיו היה מחבת
עצמו מרוב ענוה ומתו דגרס בית הכסא כלומר מתחבת בבגדיו כשהוא
נכנס להסך את רגליו מרוב נגיעות: רב הונא ורב חסדא חסידי דכבל

מפרסמין את הדבר ושל ארץ ישראל נמוגין
ולא מודיעין סבא המטר בשבילם: תא
ליכנוף לחדדי ולמת מסוס חד מיניהו לא
אתי מיטרא: תקיפי דארץ ישראל דרבי יוסי
נקט חזיון דמחמתים אתי מיטרא: נוקמא
סס קא בלעו ואייתי בזוזא עיבורא דבן
מסוס כפנא סאפילו לבני ביתו לא היו
מודיע: מייתי לי מר מעיבורא דנעית
למיזבן: רווחה עלמא דליהוי סוגא ומהכי
לא זבני כיוקרא דהאתא: הוה קא חלפי
דבי נסיאה: האס עליה מערתא דר' יוסי:
חיקוטו נדכקו בקרקע שעל גבי מערה ולא
היו יכולין לזוז ממקומן: עתידי דבי חמי
עבידי של בי חמי: ליעבו היו ענוקי
דמקי לי ליתן להן פרנסה: לא מקבלי עלי
דיפקי בי חיץ לחתי מקובלת עלי שמוק
יפה: מגנדרת מתגדלת עלי מתוך גאוה
יופייה מגנדרת מלשון מקום הניחו לי
מבותי להתגדד בו: עמי היתה ושלחתים
דבר זה היה בידי שכל מה שאני מבקש
היו נותנין לי ועכשיו אין תפלתי מקובלת
כל כך: דמן דייקת מקום: יומא

הוא דאתא אלא ליסא לן מר הני מילי דתמהא לן מאי טעמא כי יהיבנא למר שלמא לא אסבר לן מר אפיה אמר להו שכיר יום
הואי ואכינא לא איפגר ומאי טעמא דרא מר ציבי אחד כתפיה וגלימא אחד כתפיה אמר להו טלית שאולה היתה להכי שאלי
ולהכי לא שאלי מאי טעמא כולה אורחא לא סיים מר מסאניה וכי מטי למיא סיים מסאניה אמר להו כולה אורחא הוינא
עמיא לא קא חזינא מאי טעמא כי מטא מר להיזמי והיני דלינהו למניה אמר להו זה מעלה ארוכה וזה אינו מעלה ארוכה
מאי טעמא כי מטא מר למתא נפקא דביתהו דכר כי מיקשטא אמר להו כדי שלא אתן עיני באשה אחרת כאי טעמא עייא
היא ברישא והדר עייל מר אבהרא והדר עיילינן אנן אמר להו משום דלא בדקיתו לי מאי טעמא כי כריך מר ריפתא לא אכר
לן איתו כרוכו משום דלא נפישא ריפתא ואכינא לא אחזיק בהו ברבנן טיבותא בחנם מאי טעמא יהיב מר לינוקא קשישא
חדא ריפתא ולזוטרא תרי אמר להו האי קאי בביתא והאי יתיב בבי כנישתא ומאי טעמא קדים סלוק ענני מהך זויתא דהוות
קיימא דביתהו דמר לעננא דידיה משום דאיתתא שכיחא בביתא ויהבא ריפתא לעניי ומקרבא הנייתה ואנא יהיבנא ויא ולא
מקרבא הנייתיה אינמי הנהו ביריוני דהוו בשיבבותן אנן בעי רחמי דליתחו והיא בעיא רחמי דליהדרו בתיובתא חנין הנחנא
בר ברתיה דחוני המעגל הוה כי מצטריך עלמא למטרא הוו משדרי רבנן ינוקי דבי רב לגביה ונקטי ליה בשיפולי גלימיה
ואמרו ליה אבא אבא הב לן מטרא אמר לפניו רבונו של עולם עשה בשביל אלו שאין מבירין בין אבא דיהיב מיטרא לאבא
דלא יהיב מטרא ואמאי קרי ליה חנן הנחבֿ כפני שהיה מחביא עצמו בבית הכסא אמר ליה רבי זריקא לרב ספרא תא חזי בין
תקיפי דארעא דישראל לחסידי דבבל דב הונא ורב חסדא כי הוה מצטריך עלמא למיטרא אמרי ניכנוף הדדי
וניבעי רחמי אפשר דמידעי קדוש ברוך הוֿ דייתי מטרא תקיפי דארעא דישראל כנון רבי יונה אבוה דרבי כני כי הוה מצטרי פרקים קי
עלמא למטרא הוה עייל לביתיה ואמר להו הבו לי גואלקי ואזיל ואייתי לי בזוזא עיבורא כי הוה נפיק לברא אזיל וקאי
בדוכתא עמיקתא דכתיב ° ממעמקים קראתיך ה' וקאי בדוכתא צניעא זמיכפי בשקא ובעי רחמי ואתי מיטרא כי הוה אתי
לביתיה אמרי ליה אייתי מר עיבורא אמר להו אמינא הואיל ואתא מיטרא השתא רווח עלמא ותו רבי כני בריה הוו קא מצערי
ליה דבי נשיאה אישתטח על קברא דאבוה אמר ליה אבא אבא הני מצטערו לי יומא חד הוו קא חלפו ההם אינקוט כרעא
דסיסוותייהו עד דקבילו עליהו דלא קא מצערו ליה ותו רבי מני הוה שכיח קמיה דרבי יצחק בן אלישיב אמר ליה עתירי דבי
חמי קא מצערו לי אמר ליענו ואיענו אמר קא דהקו לי אמר ליעתרו ואיעתרו אמר לא מיקבלי עלי אינשי ניתי אמר ליה
מה שמה חנה תתייפי חנה ונתייפת אמר ליה קא מגנדרא עלי א"ל אי הכי תחזור חנה לשחרוריתה וחזרה חנה לשחרוריתה
הנהו תרי תלמידי דהוו קמיה דרבי יצחק בן אלישיב אמרו ליה ניבעי טר רחמי עלך דניחכים טובא אמר להו עמי היתה
ושלחתיה רבי יוסי בר אבין הוה שכיח קמיה דרבי יוסי דמן יוקרת שבקיה ואתא לקמיה דרב אשי

יומא

יומא חד שמעיה דקא גרים אמר שמואל השולה דגים מן הים שולה כמו מניח כיון שיבש כו כסלע שעדין הוא מפרכס וכשעה שמפרכס חוזר וכסליכו ליס חייב משום נטילת נשמה שהיא לפי מלאכה דתניא השולטו כו׳ אמר ליה רבי יוסי וכן סנפיריו דומיא דקשקשיו מה קשקשין מחוסר גדל עפיקינן כגון שגדלו בתוך הפל והניחו כמים לשעות כדרך שעושין הדיינין: מ״ל רב אחא ולא סבר לה מר להאי וכן סנפירו ר׳ יוסי בר חנין אמרה כלומר מאי טעמא לא אמרת ליה מעיקרא סכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם סנפיריו שפורש כגון: לא תנקטו לי בדעתייכו אל תחשדוני שלא כהלתי לכם מוכנות על עכו״ז: דסנהי סטירתי תורפ אור

ואחרתי: דהוה כריש נהונא סוחר גדול העניש כדי להסתכל דרך הנקב: אמר ליה ר׳ יוסי מאי כדי מה אתה מעיין כאן: לוכחי שכחו: עם מפניו היו מתבלבלים: הענווה שבועה: ביתוס ניתומה לווג זה לזו: אלכסא מוכר של תפוס: מוהכך הקב״ה: אלא כאחר מעניי ישראל מעשה דמעשה נפים הוא וזכור לאדם להגות ממעשה נפים כדאיתמר לעיל ואם עושין לו גם מכבין לו אזכיותיו: רבי יהודה בשם רבי סימון נמנו על רבן גמליאל בר רבי: לשמואל הרמתי שיורדין בשמים בשבילו לכתיב אלא קציר חטים היום ועכשיו בימין כל ישראל והטיל על רבי יהודה בן גמל אל קנוח ולימא דמשנח היא: שנתקע תקוע: והא לא קבלינן מתתיאל בהדייהו: גרירין גרירין גרירין ואם כן אמו מחריבן וכמי שקבלנו עליהן: דמן ועירא דמן מבריח נעיר שבשיבה והמי דקרי ליה סבי מעוס למוסעית מחריבא היה תתס: מעיניי העדה וקנים מזיקי עיניי העס: בומן שעיניה יפות מן כל גופה וכו׳ דומיא כל גופה יפה מן עיניה יפות כו׳ הוסיל והנהו דכי נסיקה לסוי עיניי העדה הפעיס לנת העס מין נר כין לבזוק מה מעשיכס לכך נא מצאתי כהן מן הפיס: מתן עבדי דריס נלותא וקא מנינהו ליה לזוזעית: ממרו ליה בני מתא לעבדי דבי נס מה: מנער לן מחרף ומגדף תומנו: נחית קמיה לפני התיבה: נפש בתו נפש: בקוסטא דחיקא בכפר דחיק פיס בו ענייות ביותר: פירוש דכוורי מחיצות של דגים: כל מקן לפסטב לנת נעי מיקרי מסחדיל ליה כו ומסדרינן ליה ומפייסנן ליה מתקנן כסדר: ס ג

השולה דגים מן הים שולה כמו מניח כיון שיבש כו כסלע שעדין הוא מפרכס וכשעה שמפרכס חוזר וכסליכו ליס חייב משום נטילת נשמה שהיא לפי מלאכה דתניא השולטו כו׳ אמר ליה רבי יוסי

הא

יומא חד שמעיה דקא גרים אמר שמואל השולה דגים מן הים בשבת בין שיבש בו כסלע חייב א״ל ולימא כר ובין סנפיריו אם ליה ולא סבר לה מר דההיא רבי יוסי בן ר׳ אבין אמרה אמר ליה אנא ניהו אם ליה ולאו קמיה דרבי יוסי דמן יוקרת הוה שכיח מר אם ליה הין אם ליה ומאי טעמא שבקיה מר ואתא הכא אפר ליה גברא דעל ברי׳ ועל ברתיה לא חס עליי דידי היכי חיים בריה מאי היא יומא חד הוו אגרי ליה אגירי בדבר׳ נגה להו ולא אייתי להו ריפתא אכרו ליה לבריה כפינן הוו יתבי חותי תאינתא אמר תאינה האינה הוציאי פירותיך ויאכלו פועלי אבא אפיקא ואכלו אדהכי והכי אתא אבו׳ אם להו לא תינקטו בדעתייכו דהאי דנגהנא אמצוה טרחנא ועד השתא הוא דסגאי אמרו ליה רחמנא לישבעך כי היכי דאשבעך ברך אחר להו מהיכא אמרו הכי והכי הוה מעשה אמר לו בני אהה הטרחת את קונך להוציא תאינה פירותיה שלא בזמנה יאסף שלא בזמנו ברתיה מה היא הויא ליה ברתא בעלת יופי יומא חד חזיא להההוא גברא דהוה כריא בהוצא וקא חזי לה אמר לו מאי האי אמר ליה רבי אם ללוקחה לא זכיתי לראותה לא אזכה אמר לה בתי קא מצערת להו לברייתא שובי לעפריך ואל יכשלו ביך בני אדם הוייא ליה ההוא חמרא כי דהוו אגרי לה כל יומא לאורתא הוו כשדרי לה אגרה אגבה ואתיא לבי כרה ואי טפולה או בצרי לה לא אתיא יומא חד אינשו זוגא דסנדלי עלה ולא אזלה עד דשקלונהו מינה והדר אזלה אלעזר איש בירת כד הוו חזו ליה גבאי צדקה הוו טשו מיניה דכל מאי דהוה גביה יהיב להו יומא חד הוה סליק לשוקא למיזבן נדוניא לברתיה חזיוה גבאי צדק׳ טשו מיני׳ אזל ורהט בתרייהו אמר להו אשבעתיכו בבא עסקיהו אמרו ליה ביתום ויתומה אמר להן העבודה שהן קודמין לבתי שקל כל דהוה בהדי׳ ויהב להו פש ליה חד זוזא ובן לי׳ ח טי ואסיק שדיי׳ באכלבא אתאי דביתהו אכרה לה לברתיה מאי איתי אבוך אמר׳ לה כל מה דאייתי באכלבא עדיתי׳ אתיא למיפתח בבא דאכלבא חזת אכלבא דמליא חיט׳ וקא נפקא בצינורא דדשא ולא מיפתח בבא מחיטי אזלא ברתיה לבי מדרשא אמרה ליה בא וראה מה עשה לך אוהביך אמר לה העבודה הרי הן הקדש עליך ואין לך בהם אלא כאחר מעניי ישראל רבי יהודה נשיאה נזר תעניתא בעא רהמי ולא אתא מיטרא אמר כמה איכא משמואל הרמתי ליהודה בן גמליאל אוי לו לדור שכך נתקע׳ אוי לו למי שעלת׳ בימיו כך חלש דעתיה ואת׳ מיטרא דבי נשיאה נזר תענית׳ ולא אודעינהו לרבי יוחנן ולריש לקיש לצפרא אודעינהו אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן האי לא קבילנא עלן מאורתא אמר ליה אנן בתר ייהו גרירינן דבי נשיאה נזר תענית׳ ולא אתא מיטר׳ תנא להו אושעיא זעירא דכן חבריי׳ והי׳ אב מעיני העד נעשתה לשגנה משל לכלה שהי׳ בבית אביה כל זמן שעינ׳ה יפו׳ אין כל גופה צריכה בדיקה עינ׳ה טרוטה כל גופה צריכה בדיקה אתו עבדיה ורמו ליה סודרא בצוארי וקא מצערו ליה אמרו ליה בני מאתיה שבקי דהאי נמי מצער לן כיון דחזינן דכל מילי׳ לשום שמים לא אמרי להו מידי ושבקינן ליה אתון נמי שבקוה רבי נזר תעניתא ולא אתא מיטרא נחית קמיה אולפא ואמרי לה רבי אילפי אמר משיב הרוח ונשם זיקא מוריד הגשם ואתא מיטרא אמר ליה מאי עובדך אמר ליה מיקרי דרדקי אנא ומקרינ׳ לבני עניי כבני עתירי וכל דלא אכשר ליה לא שקלינ׳ מיניה מידי ואיכא לי פיר׳ דכוורי וכל מאן דפשע משהדינא ליה מינייהו ומפרינן ליה עד דאתי וקרי רב נחמן נזר העניתא בעא רחמי ולא אתא מיטרא אמר שקלוה לנחמן חבוטו מן גודא לארעא חלש דעתיה ואתא מיטרא רבה נזר העניתא בעי רחמי ולא אתא מיטרא אמרוליה והא רב יהודה כי הוה נזר תעניתא אתא מיטרא אמר להו מאי אעביד אי משום תנויי אנן עדיפינן מינייהו דבשני דרב יהודה כל תנויי

בנזיקין

ה"ג בנוקין הוה למודם לה היה גדול מלה בסדר נזיקין: שכובשת ירק בקדירה במסכת עוקצין היא בפרק שני גבי לידות מיירי דקיימת לן כל ידות המוכלין הם נגעה טומאה בהן נטמא גם התוכל נדיך לידות דיד מכניס ומוכיח כדאמרינן בהשיר והרוטב מכל התוכל לרבות לידות וקתני התם אפס שהיא כובשת ירק לידות שלהן פהורין לכשהיא עוברת תוהם לידות משהגדרות ולי לפסר ליטול לידקות לידות שלהן שנשמט ונפסק התוכל מן היד מחמת כבישת: כובשת סלין בלעז עוברת סיבא המשקה שלהן ויבשו דרך אפה בכך כובשת ירק במים פיסתמרו לזמן מרובה פהורין העלין והקלחין: ואמרי לה כי מטא לחיך בפרק שני לטהרות זיתים שכיבסן בטרפיהן כתרגומו עלה טרפא עלין שלהן דהיינו ידות: טהורין הידות להניח טומאה לתוכל דתו לא חזי למיכל בית יד: קווי דוכ ושמואל עומק גדול ולא הוה נהירא ליה: תלוסר מתיבתא שלם עשרה יפיבות מיכא בהן מתא דגמרי מסכת עוקצין: כי הוה שליף חד מסחיה משום עינוי: דקוף מידי חם ושלום כעובדי ניסי: פרגי כריפתא זורקין לותה זה לזה: נעשיר יעשנו סיבא לחון: מכוסף דתמרי על כלי מלא תמרים ויפסולת של תמרים: קמיפא לגהר פפא הקוף ויתא דעבד רב יהודה הכי: מלא מול: לסמיכת סולת והן עצמן מוכרין לותו: אמר להו מעשה נסים כזה ונתה למיגר להתרחק מפעשה ניסים יותר טוב ונכון: דפרוינא מקום: מקרון הקרוי חייתי קור בתלוגי: נגדא מלקות: ליפרא הורמיזך שמה ליפרא תן יופי שדיס היה לה: אתי היא אתי עביד להו: אמרה ליה דכל מיתת דכעי מיטרא:

תענית לוי

בנוקי הו ואנן קא אתינא בשית סידרי וכי הוה מטי רב יהודה בעוקצי האשה שכובשת ירק בקדירה ואמרי לה זחים שכבשן בטרפיהן טהורין אמר הויי דרב ושמואל קא חזינא הכא ואנן קא אתינן בעוקצין תליסר מתיבתא ואלו רב יהודה כי הוה שליף חד מסנא אתי מיטרא ואנן קא צווחינן כולי יומא וליכא דאשגח בן אמשום עובדא אי איכ דחזא מידי לימא אבל כד קא יעשו גדולי הדור שאין דורן דומה יפה רב יהודה חזו הנהו בי תרי דהוו קא פרצי בריפתא אמר שמע מינה איכא שבעה בעלמא יהב עיניה הוה כפנא אמרו ליה רבנן לרב כהנא בריה דרב נחוני שכעיה מר דשבי קמיה ניעשייה דליפוק בפתח דכמוך לשוקא עשייה ונפק לשוקא חזא כנופיא אמ ליה מאי האי אמרו ליה אכוספא דהברי קיימי דקא מזדבן אמר שבע מינה כפנא בעלמא אמ ליה לשמעיה שלוף לי כסאניי שלף ליה חד כסנא ואתא מיטר כי כטא למישלף אחרינא אר א אליהו ואמר ליה אמר הקדוש ברוך הוא אי שלפת אחרינא חריבנא לעלבא אבר רב מרי בריה דבת שכואל אנא הוה קאיבנא אגודא דנהפפא חזאי למלאכי דאידמו למלחי דקא

מיתי חלא ומלונהו לארבי והוה קכחא דכמידא אתו כולי עלמא לטיבן אמר להו מיהא לא תיזבנון דמעשר נסים הוא למחר אתיין ארבי דחיטי דפרזינא רבא איקלע להגרוניא גזר תעניתא ולא אתא מיטרא אמר להו ביתו כולי עלמא בתעניתייכו למחר אמר להו מי איכא דחזא חילכא לימא אמר להו רבי אלעזר מהגרוניא לדידי אקריון בחלמי שלם טב לרב טב מריבון טב דמטוביה מטיב לעמיה אמר שמע מינה ער רצון היא מבעי רחמי בעי רחמי ואתי מיטרא ההוא גברא דאיחייב נגדא בבי דינא דרבא משום רבעל כותיה נגדיה רבא ומית אשתמע מילתא בי שבור מלכא בעא לצעורי לרבא אמרה ליה איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא לברא לא ליהוי לך עסק דברים בהדי יהודאי דכל מאן דבעיין ממרייהו יהיב להו אמר להמאי היא בעון רחמי ואתי מיטרא אמר לה ההוא כשום דזימנא דמטרא הוא אלא ליבעו רחמי האידנא בתקופת תמוז וליתי מטרא שלחה ליה ירבא כיון דעיילת ובעי רחמי דליתי בטרא בעי רחמי ולא אתי מטרא אמר לפניו רבונו של עולם אלקים באזנינו שמענו אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיהם ביכי קדם ואנו בעינינו לא ראינו אתא מטרא עד דשפוך מרזבי דצפורי לדיגלת אתא אבוה איתחזי ליה בחלכיה ואמר ליה מי איכא דמיטרח קמיה כולי האי אמר ליה שני דוכתיך שני דוכתיה למחר אשכחיה דמרשך פוריה בסביניירב פפא גזר תעניתא ולא אתא כטרא חלש ליביה שרף פינכא דדיסא ובעי רחמי ולא אתא מיטרא אמר ליה רב נחמן בר אושפזתי אי שריף מר פינכא אחריתי דדיסא אתי מטרא חלש דעתיה ואתא מטרא רבי חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא אתא מטרא אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער פסק מטראכי כטא לביתיה אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בצער והנינא בנחת אתא מטרא אמר רב יוסף כאי אהניא ליה צלותא דכהן גדול לגבי רבי חנינא בן דוסא דתנן היה כתפלל תפלה קצרה בבית החיצון מאי מצלי רבין בר אדא ורבא בר אדא דאמרי תרוייהו משמיה דרב יהודה יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ש"ה השנה הזו גשומה ושחונה שחון מעלייתא היא אדרבה גריעותא היא אלא אם ש"ה גשומה וטלולה ואל יכנס לפניך תפלת עוברי דרכי רב אחא בריה דרבא כמים משכיה דרב יהודה לא יעדי עביד שולטן כדבית יהודה ואל יהו ענך ישראל צריכין להתפרנס זה מזה ולא לעם אחר אמר רב יהודה אמר רב בכל יום ויום בה קול יוצא ואומר כל העולם כולו ניזון בזכות חנינא בני וחנינא בני דיו בקב חרובין מעש לעש הוה רגיל אדביתהו למיחם תנורא כל מעלי שבתא ושדייא אקטמא

משום

תלקיט חד

יומא דף כג

מסור הפסק

משום כיסופא שהיו מכינותיה תופות עיסה לכבוד שבת והיה לישה עושה כלום: תנא ערינס: מסת עתר שמוניתין כו הלחם מרדה פלתי"ם בלעז ומרדה ומסת חלת מילתא היא: תנא תק היא להכי"ת מרדה נכנסה פלת בלעז על שם שרולין בה פת. מן התנור שלת סיתה שולת מפני שרגילה בניסן: חזית לכיתהו בחילמא: מיסקל לא שקלי כתר ריקבי: כל היכא דתני כי תורה אור שמעי היינו ערב שבת לא שמעתי טעם: נמנא דחלא בכלי שיש בו החומץ ושמתי החומץ בגר ויכבה הגר: עד שנטלו ממנו מור להבדלה הלילי ממנו גר אחר ליהנות בו וגר של מעשה ניסי כיבה כי היכי דעבד לני יה דה בחלא דהוה סמידא: קא מפסדי לן שדות: דוכיס וחכים נשדות: ולא מטו כשורי לין הקורות מגיעות מכותל לכותל: תייכו ניימטו כשוריך יתריכו הקורות: סניפין היו הקורות של תלויות היו במעשה גם כדבקין להן תתיכות קטנות לאורכן: רבי אלעזר בן פדת אמורא היה והוא הנקרא מרת דאורעא דארץ ישראל בשבת נדה בעל הורלות היה ופוא סימס כני יומנן אחרי מות היה לקיט והיה דחוק ועני: עבד מילתא הקיון דס: כרת לתופא

משום כיסופא הוה להו הך שיבבתא בישתא אמרה מכדי ידענא דלירת להוו ולא מידי מאי כולי האי אזלא וטרפא אבבא איכסף ועיילא לאינדרונא אתעביד להו ניסא דחזיא לתנורא מלא לחמא ואגנא מלא לישא אמרה להו פלניתא אייתי מסא דקא חריך לחמיך אמרה להו אף אנא להכי עיילי תנא אף היא להביא מרדא נכנס ה כפני שמלומדת בניסין אמרה לירה דביתהו עד אימת ניזיל ונצטער כולי האי אם לה מאי נעביד בעי רחמי דניהבו לך מידי בעא רחמי יצתה כמין פיסת יד ויהבו ליה חד כרעא דפתורא דדהבא חזאי בחלמא עת ידי צדיקי דאכלי אפתורא דדהבא דאית ליה תלת כרעי ואת אכלת אפתורא דתרי כרעי אמרה ליה ניחא לך דמיכל אכלי כולי

עלמא אפתורא דמשלם ואנן אפתורא דמחסר אמרה ליה ומאי נעביד בעי רחמי דנישקלינהו מינך בעי רחמים ושקלוהו תנא גדול הידה נם אחרון יותר מן הראשון דגמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקלי חד בי שמשי חזייה לברתיה דהוות עציבא אמר לה בתי אכאי עציבת אמרה ליה כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי ממנו אור לשבת אמר לה בתי מאי איכפת לך מי שאמר לשמן וידלוק היא יאמר לחומץ וידלוק תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו ממנו אור להבדלה רבי חנינא בן דוסא הוו ליה הנך עיזי אכרו ליה קא מפסדן אמר איקא מפסדן ניכלינהו דובי ואי לא כל חדא וחדא תיתי לאורתא דובא בקרנייהו לאורתא איתי כל חדא וחדא דובא בקרנייהו הוה ליה ההיא שיבבתא דקא בניא ביתא ולא מטו כשורי אתיא לקמיה אמרה ליה בנית ביתי ולא קמטו כשוראי אמר לה מה שמיך אמרה ליה איכו אמר איכו נימטו כשוריך תנא הניעו עד שיצאו אמה לכאן ואמה לכאן ויש אומרין פניפין עשאום תניא פלימו אומר אני ראיתי אותו הבירה והיו קורותיו יוצאות אמה לכאן ואמה לכאן ואמרו לי ביה זה שקירה רבי חנינא בן דוסא בתפלתו ורבי חנינא בן דוסא מהיכן הוו ליה עזים והא עני הוי ועוד אמרו חכמים אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל אכר רב פנחס מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו והניח שם תרנגולין מצאן אשתו של רבי חנינא בן דוסא ואמר לה אל תאכלי מביניהן והרבו בעים ותרנגולין והיו מצערין אותם ומכרן וקנה בדמיהן עזים פעם אחרת עבר אותו האדם שאבדו ממנו התרנגולין ואמר לחבירו בכאן הנחתי התרנגולין שלי שמע רבי חנינא אמר לו יש לך בהן סימן אמר לו הן נתן לו סימן ונטל את העזין והן עזי דאייתו דובי בקרנייהו רבי אלעזר בן פדת דחיקא ליה מילתא טובא עבד מלתא ולא הוה ליה מידי למטעם שקל בראדתומית ושדייה בפומיה חלש לביה ונים אזול רבנן לשיולי ביה חזיוה דקא בכי וחייך ונפק ציציתא דנורא מאפותיה כי אתאי אמרו ליה מאי טעמא קבכית וחייכת אמר להו דהוה ירתינ עמי הקדוש ברוך הוא ואמרי ליה עד מתי אצטער בהאי עלמא ואמר לי אלעזר בני ניחא לך דאפכיה לעלמא מרישא אפשר דמתליד בשעתא דמזוני אמרי לקמיה כולי האי ואפשר אמרי ליה דחיי טפי או דחיינא אמר ליה רחירת אמרי לקמיה אם כן לא בעינא אמר לי בהאי אגרא דאמרת לא בעינא יהיבנא לך לעלמא דאתי תלסרי נהרוותא דמשחה אפרסמון דכייך כפורת ודיגלת דמענגת בהו אמרי לקמיה האי ותו לא אמר לי ולחברך מאי יהינא אמרי ליה ואנא מגברא דלירת ליה בעינא מחיין באפקוטלא אפותאי ואמר לי אלעזר ברי גרי בך גירי רבי חמא בר חנינא גזר תעניתא ולא אתא מיטרא אמרו ליה והא הביה ושעבן לוי גזר תעניתא ואתי מיטרא אמר להו הא אנא הא בר ליואי אמרו ליה דניתיוניכוין דעתין אפשר דתברי ציבורא לבייהו דאתי כיטרא בעון רחמי ולא אתו מיטרא אמר להו ניחא לכו שיבא כטר בשבילנו אמרו ליה הין אמר ליה רקיע רקיע בכסי פניך לא איכסי אמר כמה עזין פני רקיע איכסי ואתא מיטרא לוי גזר תעניתא ולא אתא מיטרא אמר לפניו ריבונו של עולם עליתי וישבת במרום ואין אחד מרחם על בניך אתא מיטרא ואיטלע אמר ר"א לעולם אל "ישיח אדם דברים כלפי למעלה שהרי אדם גדול השיח דברי כלפי למעלה ואיטלע ומנו לוי והא גרמ ליה והא לוי "אחוי קיד קמיה דר' ואיטלע הא והא גרמא ליה רבי חייא בר לוליני שמעינהו להנך ענני דקאמרי ניתו וניחבי מיא בעמון ומואב אכר לפניורבונו של עולם כשנתת תורה לעמך ישראל היזרת על כל אומות העולם ולא קבלוה ועכשיו אתה נותן להם מטר שדא הכא שיחה אלוכתיהו דרש רבי חייא בר לוליני מאי דכתיב "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגא אם נאמר תמר למה נאמר ארז ואם נאמר ארז למה נאמר תמר אילו נאמר תמר ולא נאמר ארז הייתי אומר מה תמר

הא וכתג גרסינן ליה פירוש הרמב"ם ז"ל כדעבד דמחוי הקילה קמי לפי מיטלע וכת דהטיח דברים כלפי מעלה גרסינן ליה דאיטלע: שלני

אין

אין גזעו מחליף אף צדיק חס ושלום אין גזעו מחליף לכך נאמר ארז אילו נאמר ארז ולא נאמר תמר הייתי אומ׳ מה ארז אין עושה פירות אף צדיק חס ושלום אין עושה פירות לכך נאמ׳ תמר ונאמר ארז וארז גזעו מחליף והתניא הלוקח אילן מחבירו לקוץ כגביהו מן הקרקע טפח וקוצץ בסרן השקמה שני טפחי בבהולת השקמה שלשה טפחים בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה בדקלי ובארזים חופר למטה ומשריש לפי שאין גזעו מחליף הכא במאי עסקינן בשאר מיני ארזי כדרבה בר הונ׳ דאמ׳ רבה בר הונא עשרה מיני ארזים הן שנאמר אחן בסדבר ארז שיטה והדס וגומר תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר שגזר שלש עשרה תעניות על הצבור ולא ירדו גשמים באחרונה התחילו הצבור לצאת אמר להם תקנתם קברים לעצמכם געו כל העם בבכיה וירדו גשמים שוב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבעה ברכות ולא נענה ירד רבי עקיבא אחריו ואמר אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו למענך רחם עלינו וירדו גשמים היו מרנני רבנן יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מידותיו תנו רבנן עד מתי יהו הגשמים יורדין והצבור פוסקין מתעניתם כמלא ברך המתרישה דברי רבי מאיר וחכמי אומ׳ בחרבה טפח בבינונית טפחים בעבודה שלשה טפחים תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר אין לך טפח מלמעלה שאין תהום יוצא לקראתו שלשה טפחים והא תניא טפחים לא קשיא כאן בעבודה כאן בשאינה עבודה אמר רבי אלעזר כשמנסין את המים בחג ההום אומר לחבירו אבע מימיך קול שנירים אני שומע שנאמ׳ תהים אל תהום קורא לקול צנוריך וגומר אמר רבה לדידי חזי לי האי רידיא דמי לעיגלא חלתא ופירסא שפוותיה וקיימא בין תהומא תתאה לתהומא עילאה אמר ליה חשור מימך לתהומא תתאה אמר ליה אבע מימיך שנאמ׳ הנצנים נראו בארץ וגומר: מתענין וירדו גשמים קודם הנץ החמה כו׳: תנו רבנן היו מתענין וירדו להם גשמים קודם הנץ החמה לא ישלימו לאחר הנץ החמה ישלימו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר קודם חצות לא ישלימו רבי יוסי אומר קודם תשע שעות לא ישלימו לאחר תשע שעה ישלימו שכן מצינו באחאב מלך ישראל שהתענה מתשע שעות ולמעלה שנאמ׳ הראית כי נכנע אחאב וגומר רבי יהודה נשיאה נזר תעניתא וירדו להם גשמים לאחר הנץ החמה סבר לאשלומינהו אמר ליה רבי אמי קודם חצות ואחר חצות שנינו שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו לה׳ גשמים קודם הנץ החמה כסבורין העם לומר שבח של צבור הוא אכר להם אפשול לכם לטה הדבר דומה לעבד שמבקש פרס מרבו אמר להם תנו לו ואל אשמע קולו שוב שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו להם גשמים לאחר שקיעת החמה כסבורים העם לומר שבחו של צבור הוא אמר להם שמואל לא שבח של צבור הוא אלא אפשול לך משל למה הדבר דומה לעבד שמבקש פרס מרבו ואמר להם המתינו לו עד שיתמקמק ויצטער ואחר כך תנו לו ולשמואל הקטן שבחו של צבור היכי דמי אמר משיב הרוח ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואחא מטרא: בלוד כו׳ ונימא הלל מעיקרא אביי ורבא דאמרו הרוייהו לפי שאין אומרים הלל

אלין גזעו מחליף אם נפקק: לף נדיק לין לו וכף כדיק לין גזעו מחליף לימי בתחיית המתי: נדיק לינו עושה פירות לין לו אכר נעתיד: פירות משקה נטישה שלה נקנגה מעולם: סדן אכנר הזקן טרנ׳ נק בלעו אנקנן וחיוך ומתעבה והוא מלשון סדינין נסדנים יתיב: שני טפחי אכנר גיזעו מחליף:

תורה אור

מן הפקק קטר התחתון: מיני לרזים שנתן נתן בימדבר לרז טיטה והלסיונומר וכציר להו תלת וברזים הללו מפרש הוסיפו עליהם לוטים תלמונים תלמונים: מעשה ברבי אליעזר בן הורקנוס י״ג תעניות שהתענו והלבו עד שגמרו י״ג כדתנן עכרו תלולית כענו כו׳: התחילו הצפור לצפות מפני הכנסת: קנרים תקנתם בתמיהה לין לכם תלת לכו קברו עצמכם מפני הדעב: געו נעקו כמו אם יגעה סור על גלילו הלוך ונעה: ויהיו הצבור פוסקין מתעניתם דתנן עברו תלת ולא פשטו לית לין גזרין עוד כו׳ אבל נעבו סוב לין פריכין להתענות והני מילי ביחוד אבל ביחוד שהיה מתענה על החולה ונתרפא או על גרה ובניה הרי מתענה ומשלים כדתמרן לעילכך שמפתי: כמלו׳ ברך המחריסה אם טיפטפו הגשמים בשעת הקרקע: נרך הוא הכלי שחורשין בו ומכריזין אותו שמוך נקרקע בשחורשין פי כלומר מילא שתלם שיהלו המים נתלם מחריסתו שקורין קולטר״ה: בתחנה קרקע יבישה טפח כיון דקריבה היא ובכנסו בה הגשמים טפח ולמי רוב גשמים ירדו: בעבודה חרושה כגון שהה ניר הנכנסין בה גשמים הרבה שלשה טפחים דתפילו בגשמים מועטין נכנסין בה בטפח לו בטפחיים: לין לך כל טפח בכנכנסו הגשמים בעומק הקרקע טפח תהום עולה ומתגבר טפחיים וחש״ג דגשמיכת דתדפח תלתא גרמיה כפרק החליל תפילו הכי רטיבותא מהניית: והתניא תריסי יוצא לקראתו טפחים: הא דקתני טפחים ותו לא כעבודה לחק על גב הנכנסו טפח בקרקע פורתא הוא דבעיא ואהכי לא נפיק בהו לקבליה שלשה טפחים אלא טפחים בשאינה עבודה הכי נכנסו בה טפח

שפוי הוא דניתי וכפיק תהום לקיבלים שלשה טפחים: מצא לשון נמל כוכא: קול שני רעים ניסון המים וניסון היין: תהום אל תהום קורא מי עליונים ומי תחתונים ניצוריך אותן שני שפלי: כמי הידי מלאך הממונה על הגשמים כך שמו: דמי ליבי גלח ולא גרסינן תלתא: דין תהומא עילאה לתתאין הרקיע לתוקיינוס היכ׳ דנפק מרע ורקיע: תהומא עילאה מי העליונים: תשור מיימך

נרקיע: מצא מיימך למטה בארקא: הנגנים נרמו נאלן כלומר בשמנסטן מים בחג שהניסוכין נרמו נאלן שתין בחג שלא משנה לשנה ועת האויר הגיע ומירות החג לו קול התוך מלאך דומה לשור תרנוס שור תור שנשנה שמנסכין מים בחג הוא לומר כן לשון אחר כמשמעו הנגנים נרמו והזמיר הגיע בשנה שקול התור נשמע: קודם הגן שחתה לא ישלימו דאכתי לא מל עליהו תעני כי נחתי נשמי קודם תנות דאחות זמן אכילה היא מחנות ואילך כל התעניות כיון שלא שבדו בשנה פעודם: ועשו יום טוב מתוך שמחה:

מסדו ומפני שנאמר בו נותן לחם לכל בשר כדאמרינן בשילהי פסחים: שכן מצינו כו׳ כלומר שתין לך אדם בעולם שתין תעניות חל עליו מט׳ שעות ואילך שתין ובני מלכים שדרכן לאכול בט׳ שעות שעה שלם הן יושבים בתיטות יהן ושותין שם ט׳ שעות ואוכלין וכדאמרינן בפסחים שתין לגריפס המלך שרגיל לאכול בט׳ שעות ביום לא יאכל עד שתתבך שכן הרחיק כי נכנע לתאב מפני ואחאב לא שלם תעניתו עליו שלא מט׳ שעות ואילך ועד ט׳ שעות היה יכול לאכול שלא גמר פרעתו להתענות שלא שנה שליהו לותו היום שנכנס בכרס נפות היזדעלי ואמר ליה הרפית ונס ירדת וגומר יקקו הכלבים ודומר וכתיב ויכוס שהתענה לותו היום: הכי גרסינן שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו גשמים קודם הנץ החמה:

שבת נכור הוא שעדיין לא קנאו ונענו: למה הדבר דומה וכו׳: שלא

אלא כנפש שבעה מתוך שבתוב בו נותן לחם לכל בשר כאן להזהר על הטבע: דאמר נובר שם אלהי מקום: דשכיח ביה יין ושכרות ופשעי ולא אמרו הלל:

הדרן עלך סדר תעניות אלו

בשלשה פרקים במוסף מפרש בגמרא: נעילת שערים מפורש בברכות ירושלמי בפרק תפלת השחר לימתי נעילה יום תומרים נעילת שערי

תורת חיים

אלא על נפש שבערה וכרם מלאה איני והא רב פפא איקלע לבי כנישתא דאבי נובר ונזר תעניתא וירדו להם גשמים עד חצורת ואמר הלל ואחר כך אכלו ושתו שאני בני מחוזא דשכיחה בהו שכרות:

שאני בני מחוזא דשכיחי בהו שכרות ולאכי היו תומרי הלל הגדול קודם שיאכלו וישתו ובפסוקי דומרה נוהגין לומר שיר של ובזוקא בפסוקי דומרה קודם התפלה לפי שעת תפלה אין תומרים אותו אלא בנפש שבעה וכרם מלאה:

הדרן עלך סדר תעניות אלו

נא

בשלשה °פרקים בשנה כהנים נושאין את כפיהן ד׳ פעמים ביום בשחרית במוסף במנחה ובנעילת שערים בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים אלו הן מעמדות לפי שנאמר °צו את בני ישראל את קרבני לחמי וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבע משמרות על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלם של כהנים של לוים ושל ישראלים הגיע זמן המשמר לעלות כהנים ולוים עולים לירושלם וישראל שבאותו משמר מתכנסין לעריהן וקוראין במעשה בראשית ואנשי המעמד היו מתענין ד׳ ימים בשבוע מיום ב׳ ועד יום חמשי ולא היו מתענין ערב שבת מפני כבוד השבת ולא באחד בשבת כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג ליגיעה ותענית ויומתו ביום °הראשון בראשית ויהי רקיע בשני יהי רקיע ויקוו המים בשלישי יקוו המי ויהי מאורות ברביעי יהי מאורות וישרצו המים בחמישי ישרצו המים ותוצא הארץ בששי ותוצא הארץ ויכלו השמים פרשה גדולה קורין אותה בשנים והקטנה ביחיד בשחרית במוסף ובמנחה נכנסין וקורין על פיהן כקורין את שמע ערב שבת במנחה לא היו נכנסין כפני כבוד השבת כל יום שיש בו הלל אין מעמד בשחרית קרבן מוסף אין בנעילה קרבן עצים אין במנחה דברי ר׳ עקיבא אמר לו בן עזאי כך היה רבי יהושע שונה קרבן מוסף אין במנחה קרבן עצים אין בנעילה חזר רבי עקיבא להיות שונה כבן עזאי זמן עצי כהנים והעם תשעה באחד בניסן בני ארח בן יהודה בעשרים בתמוז בני דוד בן יהודה בחמשה באב בני פרעוש בן יהודה בשבעה בו בני יונדב בן רכב בעשרה בו בני סנאה בן בנימן בחמשה עשר בו בני זתוא בן יהודה ועמהם כהנים ולוים וכל מי שטעו בשבטו ובני נונבי עלי ובני קוצעי קציעות בעשרים בו בני פחת מואב בן יהודה בעשרים באלול בני עדין בן יהודה באחד בטבת שבו בני פרעוש שנייה באחד בטבת לא היה בו מעמד שהיה בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב בשבעה עשר בתמוז

נא תברו

מיי׳ פ״ד מה׳ תפלה סמג עשין כ טור ש״ע סי׳ קכח

במדבר כח

יומא דף כג

עלה דף כב

תענית דף כו

כל יום אין בו הלל אין בו מעמד שחרית אותן שהיו בירושלים לא היו מתפללין על קרבן תמידים שהיו מעמדות קודמין לתפלה ומפני התפלה היו דוחין את המעמד: קרבן מוסף יום שאין בו קרבן מוסף אין מעמד נעילה בירושלם וכל שכן במנחה הסמוכה למוסף לפי שהיו טרודין במוסף יום שאין בו להקריב בהמות יותר מתמיד שהוא אחד אין לך מוסף בלא תמיד ולא היה להם פנאי לעשות מעמד של כהנים שהיו טרודים במוסף וישראל שכהן היו טרודים לחטוב עצים ולשאוב מים ודוחה לפילו מעמד נעילה: קרבן עצים בגמרא מפרש כגון אחד מט׳ זמנים ואותו יום שהיה בו קרבן עצים לפילו לא היה בו מוסף ה״ה נדחה מעמד של ראשה מפני קרבן עצים שקרבן עצים קודם למנחה ודוחה מעמד הסמוך לו ואל נעילה: כך היה רבי יהושע דורש קרבן מוסף אין במנחה ושעמך מפרש בגמרא: ומן עני כהנים והעם שמתנדבים עצים תשעה באלו הט׳ זמנים היו הכהנים והעם מתנדבים להביא עצים והיו מקריבים קרבן לאותו היום ולפילו היו עצים הרבה למערכה היו אלו מתנדבין ומקריבין באלו ט׳ זמנים: בני פרח בן יהודה שכשעלו בני הגולה הם התנדבו תפלה בי אחד בניסן וספק להם עצים עד כ׳ בתמוז שהתנדבו בני דוד פרץ שמואל ומשבט יהודה היה: בני דוד ממשפחת דוד המלך: סנאה בן בנימין: זתוא בן יהודה בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות מפרש לקמן הן ובגמרא מפרש לקמי מיקרו הכי: בני עדין באחד בטבת שבו בני פרעוש שנייה ובגמרא מפ׳ לקמי קבעו להן אלו הזמנים: באחד בטבת שהיה ר״ח לפי היה בו מעמד כו׳:

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0055
DFG

מנחה גדולה לכל יומא מכיקי נהוי שכרות נזרו רבנן לפילו בימות
החמה תעניות דלית נהו שכרות וקשיא להכי משמע דניחא
דף ו עמוד ב מייבא שכרות ובערבי קתני ° דשבח קתמר בהדיא דמנחה לא מייבא
שכרות ע"ל להכי קתמר התם דמנחה לא מייבא שכרות ל"ל לגבי ערבית
שכרות דמנחה לאו כלום לגבי שבת דיותר
מייבא שכרות בערבית יותר מבמנחה מי מינה
קבל לעולם במנחה מייב שכרות לגבי
שחרית ומוסף:

מאן דתמר נהגו מורוי נמי לא
מורין כיחידאי בפרק קמא
דף ו עמוד ב דמגילה °:

והאידנא ניהוג עלמא דפרסי כהני ילייהו
במנחה סמיך לשקיעת החמה
ולכך לא נהגו העם לומר נשיקת כפים
במנחה כיום הכפורים לפי שמתפללין
מנחה בתוך היום גדול מגל במנחה נשמר
תעניות גם נשיקת כפים מכל מקום
בגעילה כיום הכפורים גם נשיקת כפים:

מי מה

נשתברו הלוחות ובטל התמיד והובקעה העיר
ושרף אפוסטומוס את התורה והעמיד צלם
בהיכל בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא
יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשניה
ונלכדה ביתר ונחרשה העיר °כשנכנס אב
ממעטין בשמחה שבת שחל תשעה באב להיות
בהוכחה אסור מלספר ומלכבס ובהמישי
מותרין מפני כבוד השבת ערב תשעה באב
לא יאכל אדם °שני תבשילין לא יאכל בשר
ולא ישתה יין רבן שמעון בן גמליאל אומר
ישנה רבי יהודה מחייב בכפירת המיטה ולא
הודו לו חכמים אמר רבן °שמעון בן גמליאל
לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וביום הכיפורים שבהן בנות ירושלם
יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו כל הכלים טעונים טבילה
ובנות ירושלם יוצאות וחולות בכרמים ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה
מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה °שקר החן והבל
היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ואומר °תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים
מעשיה וכן הוא אומר °צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו
ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו זו מתן תורה וביום שמחת לבו זה בניין
בית המקדש שיבנה במהרה ביטינו: גמ': בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאין
את כפיהן כו': העניות ומעכדות מי איכא מוסף חסורי מיחסרא והכי קתני בשלשה
פרקים כהנים נושאין את כפיהן כל זמן שמתפללין ויש מהן ארבעה פעמים ביום
שחרית ומוסף מנחה ונעילת שערים ואלו הן שלשה פרקים התעניות ומעמדות וביום
הכפורים אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים
שחרית ומוסף יש בהן נשיאת כפים מנחה ונעילה אין בהן נשיאות כפים מאן חכמים
רבי יהודה היא דתניא שחרית ומוסף מנחה ונעילה כולן יש בהן נשיאות כפים דברי
רבי מאיר רבי יהודה אומר שחרית ומוסף יש בהן נשיאות כפים מנחה ונעילה אין
בהן נשיאות כפים רבי יוסי אומר נעילה יש בה נשיאת כפים מנחה אין בה נשיאת
כפים במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר כל יומא טעמא מאי לא פרשי כהני ידייהו
במנחתא משום שכרות האידנא ליכא שכרות רבי יהודה סבר שחרית ומוסף דכל
יומא לא שכיח שכרות לא גזרו בהו רבנן מנחה ונעילה דכל יומא שכיחא שכרות
גזרו בהו רבנן רבי יוסי סבר מנחה דאיתא בכל יומא גזרו ביה רבנן נעילה דליתה בכל
יומא לא גזרו בה רבנן אמר רב יהודה אמר רב הלכה כרבי מאיר ורבי יוחנן אמר
נהגו העם כרבי מאיר ורבא אמר מנהג כרבי מאיר מאן דאמר הלכה כרבי מאיר
דרשינן להו בפירקא מאן דאמר מנהג מידרש לא דרשינן אורויי מורינן ומ"ד נהגו
אורויי לא מורינן ואי עביד עביד ולא מהדרי ליה ורב נחמן אמר הלכה כר' יוסי והאידנא מ"ט פרשי כהני ידייהו במנחתא דתענית כיון דבסמוך שקיעת החמה
קא פרשי כתפילת נעילה דמיא דכולי °עלמא מיהת שכור אסור בנשיאת כפים מנהני
מילי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא למה נסמכה פרשת כהן מברך לפרשת
נזיר לומר לומר מה נזיר אסור ביין אף כהן מברך אסור ביין מתקיף לה אבוה דרבי זירא
ואמרי לה אושעיא בר זבדא אי מה נזיר אסור בחרצן אף כהן מברך אסור בחרצן אר'
יצחק אמר ק' °לשרתו ולברך בשמו מה משרת מותר בחרצן אף כהן מברך מותר בחרצן

נב מיי' פ"ו מה' תפלה הלכה ט' סמג עשין כ טוש"ע סימן קכ"ח

מנחה גדולה לכל יומא מכיקי נהוי שכרות נזרו רבנן לפילו בימות
החמה תעניות דלית נהו שכרות וקשיא להכי משמע דניחא
דף ו עמוד ב מייבא שכרות ובערבי קתני °דשבח קתמר בהדיא דמנחה לא מייבא
שכרות ע"ל להכי קתמר התם דמנחה לא מייבא שכרות ל"ל לגבי ערבית
שכרות דמנחה לאו כלום לגבי שבת דיותר
מייבא שכרות בערבית יותר מבמנחה מי מינה
קבל לעולם במנחה מייב שכרות לגבי
שחרית ומוסף:

מאן דתמר נהגו מורוי נמי לא
מורין כיחידאי בפרק קמא
דף ו עמוד ב דמגילה °:

והאידנא ניהוג עלמא דפרסי כהני ילייהו
במנחתא סמיך לשקיעת החמה
ולכך לא נהגו העם לומר נשיאת כפים
במנחה כיום הכפורים לפי שמתפללין
מנחה בתוך היום גדול מגל במנחה נשמר
תעניות גם נשיאת כפים מכל מקום
בנעילה כיום הכפורים גם נשיאת כפים:

מי מה

נשתברו הלוחות ובטל התמיד והובקעה העיר
ושרף אפוסטומוס את התורה והעמיד צלם
בהיכל בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא
יכנסו לארץ וחרב הבית בראשונה ובשניה
ונלכדה ביתר ונחרשה העיר °כשנכנס אב
ממעטין בשמחה שבת שחל תשעה באב להיות
בהוכחה אסור מלספר ומלכבס ובהמישי
מותרין מפני כבוד השבת ערב תשעה באב
לא יאכל אדם °שני תבשילין לא יאכל בשר
ולא ישתה יין רבן שמעון בן גמליאל אומר
ישנה רבי יהודה מחייב בכפירת המיטה ולא
הודו לו חכמים אמר רבן °שמעון בן גמליאל
לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וביום הכיפורים שבהן בנות ירושלם
יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו כל הכלים טעונים טבילה
ובנות ירושלם יוצאות וחולות בכרמים ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וראה
מה אתה בורר לך אל תתן עיניך בנוי תן עיניך במשפחה °שקר החן והבל
היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ואומר °תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים
מעשיה וכן הוא אומר °צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו
ביום חתונתו וביום שמחת לבו ביום חתונתו זו מתן תורה וביום שמחת לבו זה בניין
בית המקדש שיבנה במהרה ביטינו: גמ': בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאין
את כפיהן כו': העניות ומעכדות מי איכא מוסף חסורי מיחסרא והכי קתני בשלשה
פרקים כהנים נושאין את כפיהן כל זמן שמתפללין ויש מהן ארבעה פעמים ביום
שחרית ומוסף מנחה ונעילת שערים ואלו הן שלשה פרקים התעניות ומעמדות וביום
הכפורים אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה זו דברי רבי מאיר אבל חכמים אומרים
שחרית ומוסף יש בהן נשיאת כפים מנחה ונעילה אין בהן נשיאות כפים מאן חכמים
רבי יהודה היא דתניא שחרית ומוסף מנחה ונעילה כולן יש בהן נשיאות כפים דברי
רבי מאיר רבי יהודה אומר שחרית ומוסף יש בהן נשיאות כפים מנחה ונעילה אין
בהן נשיאות כפים רבי יוסי אומר נעילה יש בה נשיאת כפים מנחה אין בה נשיאת
כפים במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר כל יומא טעמא מאי לא פרשי כהני ידייהו
במנחתא משום שכרות האידנא ליכא שכרות רבי יהודה סבר שחרית ומוסף דכל
יומא לא שכיח שכרות לא גזרו בהו רבנן מנחה ונעילה דכל יומא שכיחא שכרות
גזרו בהו רבנן רבי יוסי סבר מנחה דאיתא בכל יומא גזרו ביה רבנן נעילה דליתה בכל
יומא לא גזרו בה רבנן אמר רב יהודה אמר רב הלכה כרבי מאיר ורבי יוחנן אמר
נהגו העם כרבי מאיר ורבא אמר מנהג כרבי מאיר מאן דאמר הלכה כרבי מאיר
דרשינן להו בפירקא מאן דאמר מנהג מידרש לא דרשינן אורויי מורינן ומ"ד נהגו
אורויי לא מורינן ואי עביד עביד ולא מהדרי ליה ורב נחמן אמר הלכה כר' יוסי והאידנא מ"ט פרשי כהני ידייהו במנחתא דתענית כיון דבסמוך שקיעת החמה
קא פרשי כתפילת נעילה דמיא דכולי °עלמא מיהת שכור אסור בנשיאת כפים מנהני
מילי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא למה נסמכה פרשת כהן מברך לפרשת
נזיר לומר לומר מה נזיר אסור ביין אף כהן מברך אסור ביין מתקיף לה אבוה דרבי זירא
ואמרי לה אושעיא בר זבדא אי מה נזיר אסור בחרצן אף כהן מברך אסור בחרצן אר'
יצחק אמר ק' °לשרתו ולברך בשמו מה משרת מותר בחרצן אף כהן מברך מותר בחרצן

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0056
DFG

מז משרת כו׳ עיכב עבודה דלא מיתסר
וסכר אל תעש ויומר הא כתרגמו מותר׃
מעמדות ומייתי קרא את קרבני לחמי לאשי ויומר
מעמדות דלקמן ומעמד מלי תקון מעמדות
ומשרת שיכם את קרבני לחמי לאשי ויומר׃
כ״ג תנו רבנן כ״ד משמרו היו בישראל
ו״כ ביריחו כ״ב ביריחו כתמיר נפישי להו
טובא מלא אימא ו״כ אלא מהו ביריחו כריפות
משום לבר הכ״ד שבעיירות ארץ ישראל
היו כ״ב ביריחו דהוו להו ל״ו ו״כ מהן משמע
שמותן הכ״ד היו כ״ב ביריחו׃ כ״ג בניגוד כמדבר
ומן המשמ׳ תני המשמ׳ עולה לירושלם וחני כת
המשמ׳ עולה ליריחו כדי שיספקו מים ומזון
לאחיהם שבירושלם כלומר כיצד היו כ״ב
ביריחו כשהגי׳ ומן המשמ׳ לעלו לירושלם
כשנת את זלקי מכשי המשמ׳ מניין הולכין
לירושלם לעבוד וחניין הולכין ליריחו הסמוכ׳
לירושלם ומזקנין שם מים ומזון לאחיהם
וכך עושין כל הכ״ד משמרות נמצא כ״ב
ביריחו לעמוד תחת נשיהן לי׃ מעכבין את
הקרבן אם אין מעמד מכולן בירושלם
כתתן על כל משמר היה מעמד בירושלם
כל כהנים לויים וישראלים כיון דכולהו
בעלי בעיון לליכוי כמוהו על גבי עבודה׃
וכלי שיר מעכבין את הקרבן פלוגתא
בשילהי כתם את סוכ׳ וכערכין מפורשת׃
עיקר שיר בפה וכלי לכתחלה קלא בעלמא
זכיון דאיכא לויס לא מעכב משו כלי שיר׃
עיקר שירה בכלי מכוב וכן בפרק החליל׃
מרכבה מלעזר מכניו של תלמוד שפשה
מהן ל׳ משמרות ומשרת נמיר לה׃ המה
יסד דוד ושמואל הרואה בחזיונותם ותיובתא
דרב חמא דאמר שמואל הרמתי שמידם על כ״ד
ודוד העמידן על כ״ד דהא שמעינן מינה
דתרוויהו בהדי הדדי תקנינהו׃ מיסודו של
שמואל הרמתי שהעמידן על כ״ד נמי דוד
שהעמידן על כ״ד מנין ספרים שכתוב בהן
מיסדו של שמואל ודוד העמידום על כ״ד הא כ״ד
כלומר שניהם הועילו בדבר ושמואל העמידו
על כ״ד ודוד על כ״ד׃ וימצאו בני אלעזר רבים
לראשי הגברים מבני איתמר ויחלקו בני אלעזר
לראשי לבית אבותם ששה עשר ולבני
ראשים לבית אבות ששה עשר ולבני איתמר לבית אב אחד
אב אחד אחזו לאלעזר ואחזו אחזו לאיתמר מאי ואומר וכי תימא כי היכי דנפישי בני
אלעזר הכי נמי נפישי בני איתמר שמנה מעיקרא ארבעה הוו תא שמע בית אב אחד
אחזו לאלעזר ואחזו אחזו לאיתמר תיובתא דרב חמא בר גוריא אמר לך רב חמא בר
גוריא אנא היא ואנא דאמרי כי האי תנא דאמר שמונה תנו רבנן ארבע משמרות עלו
מן הגולה ואלו הן ידעיה יהוידיב פשחור ואימר עמדו נביאים שביניהם
וחלקום

אי מה משרת בעל מום לא אף כהן מברך בעל מום לא הא איתקש לנזיר ומאי חזית דמקשת לקולא אקיש להומרא אסמכת׳ נינהו כדרבנן ולקולא׃ אלו הן מעמדות לפי שנאמר תוס׳ מגי
צו את בני ישראל כו׳׃ מאי קאמר הכי נג
קאמר אלו הן מעמדות ומה טעם תיקנו
מעמדות לפי שנאמר צו את בני ישראל ואמרת
אליהם את קרבני לחמי לאשי והיא קרבנו של
אדם קרב והא אינו עומד על גביו התקינו
נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות
על בל משמר ומשמר היה מעמד בירושלם
של כהנים ושל לוים ושל ישראל הגיע זמן
משמר לעלות כהנים ולוים עולין לירושלם׃
תנו רבנן עשרים וארבע משמרות בארץ
ישראל ושתים עשרה ביריחו שתים עשרה
ביריחו נפישין להו טובא אלא שתים עשרה
מהן ביריחו הגיע זמן המשמר לעלות חצי
המשמר היה עולה מארץ ישראל לירושלם
וחצי המשמר היה עולה מיריחו כדי שיספקו
מים ומזון לאחיהם שבירושלים אמר רב יהוד׳
אמר שמואל כהנים ולוים וישראלים מעכבין
את הקרבן בפתניתא תנא רבי שמעון בן
אלעזר כהנים ולוים וכלי שיר מעכבין את הקרבן במאי קמיפלגי מר סבר עיקר
שירה בפה ומר סבר עיקר שירה בכלי אמר רב חמא בר גוריא אמר רב משרה
תיקן להם לישראל שמונה משמרות ארבע מאלעזר וארבע מאיתמר בא שמואל
והעמידן על שש עשרה בא דוד והעמידן על עשרים וארבע שנאמר בשנת
הארבעים למלכות דוד נדרשו וימצא בהם גבורי החיל ביעזר גלעד מתיבי משה
תיקן להם לישראל שמונה משמרות ארבע מאלעזר וארבע מאיתמר בא דוד סם ט
ושמואל והעמידן על עשרים וארבע שנאמר המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם
הכי קאמר מסודו של דוד ושמואל הרמתי העמידום על עשרים וארבע תניא אידך
משה תיקן להם לישראל שש עשרה משמרות שמונה מאלעזר ושמונה מאיתמר
וכשרבו בני אלעזר על בני איתמר חלקום והעמידום על עשרים וארבע שנאמר סם כד
וימצאו בני אלעזר רבים לראשי הגברים מן בני איתמר ויחלקום לבני אלעזר סם
ראשים לבית אבות ששה עשר ולבני איתמר לבית אבותם שמונה ואומר בית
אב אחד אחזו לאלעזר ואחזו אחזו לאיתמר מאי ואומר וכי תימא כי היכי דנפישי בני
אלעזר הכי נמי נפישי בני איתמר שמנה מעיקרא ארבעה הוו תא שמע בית אב אחד
אחזו לאלעזר ואחזו אחזו לאיתמר תיובתא דרב חמא בר גוריא אמר לך רב חמא בר
גוריא אנא היא ואנא דאמרי כי האי תנא דאמר שמונה תנו רבנן ארבע משמרות עלו
מן הגולה ואלו הן ידעיה יהוידיב פשחור ואימר עמדו נביאים שביניהם
וחלקום

אי מה משרת בעל מום לא אף כהן מברך בעל מום לא פירש כיון דלפיכך
נ״מ ממשרת ניתא כמו משרת דמשרת בעל מום לא אף מברך
וכו׳ ומשני הא מיתקש לנזיר וכו׳ מכאן נראה דבעל מום מברך נראה כהגיס
מדקא חזינן דהס״ד רוצה ללמד מברך ממשרת ולבעל מום ודחינן ליה מס
כן נראה דלענין נשיאת כפים כהן בעל
כר תמוה מום נושא כפיו ומכאן יש להוכיח דכהן
שמעיד דהו נושא כפיו וכשר ליטא כפיו
ולקרות בתורה כמו שלא שמיר ורמים
מפי דכהניס שם שמשו בבית חוכיו לא
ישמשו בעמקדש אבל ניטלים חלק עם
חח שם כמו בעלי מומין מדקאמר שם שבעל
כבעלי מומין משמע דכל עבודה שבעל מיי׳ פי״ו מהל׳
מום רשאי לעשות יעשו וכהן בעל מום נושא כלי המקדש
כפיו׃ ה״ב קעב

ומאי חזית דמקשת לקולא מקשת
לח מרבי מאי חזית דמקש
כהן לנזיר להקל ולומר כמו שנזיר הוי בעל
מום כמו כן כהן בעל מום כשר ומקשת
למשרת מה משרת מותר בחולין אף כהן
מברך מותר בחולין לקישה לתומרת פירש
ונ״מ דכמו שנזיר אסור בחולין אף כהן
אסור בחולין וכמו כהן משרת אסור בעל
מום אף כהן מברך בעל מום אסור ותשני
לסמכתא וכו׳׃

מר סגר עיקר שירה בפה ולבך
הכל כשרי לפילו פסולי אפי׳
ממוריס לומר שירה אלא הוי אלא בפה
ולמאן דאמר עיקר שירה בכלי אם כן
נרוך שיהיו כהנים מולויס להם הכלי
ומר היה קדוש׃

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0057
DFG

בשלשה פרקים פרק רביעי תענית

רב אומר דולג פרשה הרחשון קורא מרכם הפרשה ג׳ פסוקים
והשני שלין לו כי אם שני פסוק קיים מדלג פסוק אחד וקורא הר
מתה שקורא הרחשון וכן נמי בראשי הדשים מדלגין ושקורא ה׳ יהודה בר
נתן ואמאי מדלגין תאחי מינו קורא למעלה בפרשה דהא בשנת בחמ׳
קורא הוא מרכם אתה אומר חלי תעל׳ם
שעיקר הפרשה לית׳ מתחלת כי אם מפסוק
לך ויש לומר דה׳ה הוא קורא רחה בפרשה
של מעלה לפי שכל אותה הפרשה מדברי
בחד ענייכא תכל פרשת דר׳ם לעיל מיכא
לא משתעי כלל אחד ענייכא ולכך מיבו
קורא בפרשה של מעלה דלא דולג ומוסיף
פחייה למהוי מהא דלא קרינן כבל שבת
ושבת פרשה של שבת כמו שהתו עושין
ביום טוב שאנו קורין פרשיות לפי המאורע נד
לפי שלין בפרשת של שבת שלשה פסוקים
דאין לומר שמדלג לעיל דלא הוי אחד
עניינא:

גזרה משום הנכנסין והיוצאין פירש
שהנכנסין שלא ראו הרחשונה
קורא שלש פסוקים וירדו השני קורא
פסוק אחד מלמעלה יאמרו שהרחשון לא
קרא אלא שני פסוקים והיוצאין שהרחשון
קורא שלשה פסוקים אינו משייר אלא שני
פסוקים אינה גזירת היוצאין לשבר האי
שני שניא לה בשני פסוקים:

נכנסו

וחלקום והעמידום על עשרים וארבע בללום
ונתנום בקלפי בא ידי׳ ונטל חלקו וחלק
חבריו שש בא יהו׳ ונטל חלקו וחלק חבריו
שש וכן פשחור וכן אימר וכן התנו נבאים
שבינ׳ם שאפילו יהוידיב ראש משמרת
עולה לא ידה׳ה ידעיה כמקומו אלא ידע׳ה
עיקר ויהוידיב טפל לו: וישראל שבאוהו
משכר בתכנסין בעריהן וקורין במעשה
בראשית: מנהני מילי אמר רבי יעקב בר
אחא אמ׳ר אסי אמ׳ל מעמדה לא נתקיימו
שמים וארץ שנאמר ויאמר׳ אלקים במה
אדע כי אירשנה אמר אברהם רבונו של עולם
שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם
כדור המבול וכדור הפלגה׳ אמר לאו אמר
לפניו רבונו של עולם הודיעני במה אירשנה
אמר לו קחה לי עגלה משולשת ועז משולשת
וגומר אמר לפניו רבונו של עולם תינח בזמן
שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש
קיים מה׳ה אמרו לו כבר תקנתי לה׳ם סדר קרבנות בזמן שקוראין
בהן לפני מעלה׳ אני עלי׳ה׳ם כאילו הקריבום לפני ואני מוחל לה׳ם על כל עונותיהם
תנו רבנן אנשי משמר היו מתפללין על קרבן אהי׳ה׳ם שיתקבל ברצון ואנשי מעמד
מתכנסין לבית הכנסת ויושבין ארבע תעניות בשני בשבת בשלישי וברביעי
ובחמשי בשני על יורדי ה׳ים בשלישי על הולכי מדברות ברביעי על אסכרא שלא
ת׳פול על התינוקות בחמשי על עוברות ומיניקות עוברות שלא יפילו מיניקות
שיניקו את בני׳ם ובערב שבת לא היו מתענין מפני כבוד השבת קל וחומר
בשבת עצמה באחד בשבת מאי מעמא לא

רבי שמואל בר נחמני אמר מפני שה׳וא שלישי ליצירה ריש לקיש אמר
מפני נשמה יתירה דאמר ריש לקיש נשמה יתירה ניתנה בו באדם
בערב שבת במוצאי שבת נוטלין אותה ממנו שנאמר׳ שבת וינפש כיון
ששבת ו׳ אבדה נפש: ביום הראשון בראשית ויהי רקיע: תנא בראשית
בשנים יהי רקיע באחד בשלמא יהי רקיע באחד תלתא פסוקי הוו אלא בראשית
בשנים מאי מעמא חמשה פסוקי הויין ותנן הקורא בתורה אל יפחות משלשה
פסוקים רב אמר דולג ושמואל אמר פוסק ורב דאמר דולג מאי מעמא לא אמר פוסק
קסבר כל פסוקא דלא פסקי׳ה משה אנן לא פסקינן לי׳ה ושמואל אמר פוסק ומי
פסקינן והאמר רבי חנינא קרא צער גדול היה לי אצל רבי חנינא הגדול ולא התיר
לי לפסוק אלא לתינוקות של בית רבן הואיל ולהתלמד עשויין ושמואל הר׳ם
מעמא מאי משום דלא איפשר הכא נמי לא איפשר ושמואל אמר פוסק מאי מעמא
לא אמר דולג גזירה׳ משום׳ הנכנסין ונזירה׳ משום היוצאין מיתיבי פרשה של ששה
פסוקין קורין אותה בשנים ושל חמשה הראשון קורא שלשה׳ והשני קורא שנים
מפרשה זו ואחד מפרשה אחרת ויש אומרים שלשה לפי שאין מתחילין בפרשה פחות
משלשה׳ פסוקין למאן דאמר דולג לידלוג ולמאן דאמר פוסק לפסוק שאני הר׳ם

דאית

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0058
DFG

דאית ליה רוחא סיכול לקרות אדרבה מאי מכל הכא לית לי רוחא דהא לא מצי למיקרי אלא ברחמים ויהי רקיע: מה הפרש בין זה לזה אלו דברי תורה דקרבן עניה דחי מעמיד דנעילה ומעמיד דמנחה לא דחי: הללו דברי תורה מנחה כדאמרי ברכות ינחך תיקון תפילת מנחה שנאמר וינח ינחך לשון כפרה לפנות ערב דנעילה מדברי סופרים וגריסין תיקון לא גרסינן הכא: עתדו לילו וזמן קטרתי כאתניתין מהכי הוכרו למנות משום דהיה תקנה לעניך להו הכי נמי גריסי כי היכי דלא ליתמהו מתרייהו: פרוזדאות שומרים: נכורים חדש נכנס לתוך חדשו ורוחה מסכול שכיכר ת"ק שכיכרה קיסר עליה נמי ועושה מותם בכורים: לקניות תמנים יבנים כותבין חותך ושוטין מהן עגולין: הכי גרסינן ועלי על כתפיהן בוכין: במכתשת שלפנינו שהיה במקום אחד לפני נסמוך והוו ניכבי עלי על פס שמתבנין מן הפרוזדאות על עסקי עלי: הן הן בני שלמי הנוטפתי כעין מעשה זה עשו: הן הן בני דוד כך יהודה דוד מלך ישראל ומהכי קרו ליה פתח מותב שבח מרות המותבים: יחזק כן נרויה מס יחזק מחות דוד ליתיה דכתיב ויחזקו בני נרויה ומתניהם נדויה: בני עדין הן הן בני דוד לאכי קרי ליה בספר שמואל עדינו העצני שבשבה שעושק בתורה מעדין עצמו בתולעת וכשיבא למלחמה מתקשה כעץ: הן הן בני יוחב בן כרוים פלונתא היא במסכת תניא חד אמר עדינו העצני הוא דוד והד אמר הוא יחזק: ליתיה שבו בני דוד שנייה דהא קתני רבי אליעזר פתח מותב היינו דוד: ולרבי יהודה בני עדין היינו דוד וכמתניתין קתני בני בניו של דוד והדר קתני בני פתח מותב דלרבי אליעזר ולרבי יהודה בני עדין היינו דוד שבו שנייה מיבעי ליה: ולרבי יוסי דאמר פתח מותב ועדין היינו יחזק שבו שני מיבעי ליה: לעולם רבי יוסי ותרי תניתי אליבא דרבי יוסי דאמר בני עדין בן יהודה היינו בני יוחב לא סבירא ליה דבני פתח מותב היינו יחזק ולהכי לא קתני שבו בני יוחב שנייה ולא סבירא ליה כמי דהן הן בני דוד דאם כן שבו בני דוד שנייה מיבעי ליה למיתני אלא מספקא ליה אמרת הן ואמר דאמר בני פתח מותב היינו יחזק אלא מספקא ליה הכי עדין היינו יחזק אלא מספקא ליה: ומתי

בכל קרבן

תורה אור

דאית ליה רוחא: פרשה גדולה קורין אותה בשנים בשחרית ובמוסף ובמנחה קורין על פיהן כו': איבעיא להו היכי קאמר בשחרית ובמוסף קורין אותה בספר ובמנחה קורין אותה על פה בקורין את שמע או דילמא הכי קאמר בשחרית קורין אותה בספר ובמוסף ובמנחה קורין אותה על פה בקורין את שמע תא שמע דתניא בשחרית ובמוסף נכנסין לבית הכנסת וקורין כדרך שקורין כל השנה ובמנחה יחיד קורא אותה על פה אמר רבי יוסי וכי יחיד יכול לקרות דברי תורה על פה בציבור אלא כולן נכנסין וקורין אותה על פה בקורין את שמע: כל יום שיש בו הלל אין בו מעמד כו': מה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה והללו דברי סופרים: זמן עצי כהנים והעם כו': תנו רבנן למה הוצרכו לומר זמן עצי כהנים והעם אמרו כשעלו בני הגולה לא מצאו עצי בלשכ ועמדו אלו והתנדבו משלהם וכך התנו נביאי שביניהן שאפילו לשכה מלאה עצים יהיו אלו מתנדבין משלהן שנאמר° והגורלות הפלנו על קרבן העצים הכהנים הלוים והעם להביא לבית אלהינו לבית אבותינו לעתים מזומנים שנה בשנה לבער על מזבח ה' אלקינו ככתוב בתורה: ועמהם כהנים ולוים וכל מי כו': תנו רבנן מדה היו בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות אמרו פעם אחד גזרה המלכו גזרה על ישראל שלא יביאו עצים למערכה ושלא יביאו בכורים לירושלים והושיבו פרוזדאות על הדרכים כדרך שהושיב ירבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרגל מה עשו כשרין שבאותו הדור ויראי חטא הביאו סלי בכורים וחיפום בקציעות ונטלום ועלי על כתפיהן וכיון שהגיעו אצל פרוזדאות אמרו להם להיכן אתם הולכין אומרין להם לעשות שני עיגולי דבילה במכתשת שלפנינו ובעלי שעל כתפינו כיון שעברו מהן עיטרום בסלים והביאום לירושלים תנא חן הן בני סלמאי הנתופתי תנו רבנן מה הן בני סלמאי הנתופתי אמרו פעם אחת גזרה המלכות גזרה על ישראל שלא יביאו עצים למערכה והושיבו פרוזדאות על הדרכים כדרך שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל מה עשו כשרין שבאותו הדור הביאו גזיריהן ועשו פולמוס והניחו על כתפיהם והלכו להם כיון שהגיעו אצלן אמרו להם להיכן אתם הולכין אמרו להם להביא נזולות משובך שלפנינו ובפולמוס שעל כתפינו כיון שעברו מהן פירקון והביאום והעלום לירושלם ועליהם ועל כיוצא בהם הוא אומר° זכר צדיק לברכה ועל ירבעם בן נבט וחבריו נאמר ושם רשעים ירקב:

בעשרים בו בני פחת מואב בן יהודה: תנא בני פחת מואב בן יהודה הן הן בני דוד דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר הן הן בני יואב בן צרויה: בעשרים באלול בני עדין בן יהודה הן הן בני דוד בן יהודה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר הן הן בני יואב בן צרויה: באחד בטבת שבו בני פרעוש שנייה כו': מני מתניתא רבי מאיר ולא רבי יהודה ולא רבי יוסי אי רבי מאיר ליתני שבו בני דוד בן יהודה שנייה אי רבי יהודה ליתני שבו בני דוד בן יהודה שנייה אי רבי יוסי ליתני שבו בני יואב בן צרויה שנייה לעולם רבי יוסי ותרי תנאי אליבא דרבי יוסי: באחד בטבת לא היה בו מעמד כו':

בכל קרבן

יום שיש בו הלל אין בו מעמד שחרית פירוש דקיימנו מכוכה דבמאי יום טוב לא מצכחת לה בלא קרבן מוסף: מוסף אין בו נעילה פירוש יום שקרבין בו מוסף אין בו נעילה לפי שעדולין הם במוסף ואין להם פנאי לומר נעילה:

עניש אין בו מנחה מעוש דעד מנחה היו טרודים בקרבן דכל יום שבו נעילה דכל כך לא היו מתחרים עד שעת נעילה דאמר בן עזאי כך היה וכו':

הפרש בין קרבן מוסף לקרבן עניש דקרבן מוסף דוחה מנחה וקרבן עניש לא דחי מנחה:

דברי תורה מוסף ולהכי קדמי מנחה דהוי מדברי תורה מכל קרבן עניש דהוי מדברי סופרים ולהכך לא דחית ליה נעילה דהוי מדברי סופרים מכל לא דחית מנחה דהוי מדברי תורה:

פתח מותב וכו' הן בני דוד ולכך נקרא בני פתח שבחו מרות המותבים:

בני יחזק בן נרויה פי' לעיל היתה תחות דוד כדכתיב ותחזקנה ידיהם בן נרויה ושם כמיש מורש רות המותבים:

רבי מאיר דקאמר בני פתח מותב בן יהודה ליתני במתניתין כי קאמר בעשרים בו' בני פתח מותב בן יהודה היה ל"ל למיתני בני דוד בן יהודה שבו שניי כמו שאומר שבו בני פרעוש שנייה אי רבי יהודה דקאמר בן עדין בן יהודה הן הן בני דוד בן יהודה ליתני שבו בני דוד בן יהודה שנייה אי רבי יוסי ומשני תרי תנאי ואליבא דרבי יוסי דרבי מאיר לא מצי למיתני אלא דרבי מאיר ותרי תנאי אליבא דר' מאיר סהדי טפי לן לתקומי כרבי מאיר דסתם משנה דמתניתין כר' מאיר ונראה לי דלהכי מוקי לה כרבי יוסי מסוס דרבי יוסי ניחוקו עמו ומסתברא כוותיה בכל מקום ואפילו מתכויו: ויום

ויום טוב הרחמן על פסח הוא גומר הלל אבל שמונה ימי פסח לא
משום דלא דמי לחנוכה וסוכות דתנוכה דינה הוא לגמור הלל
דכל הי ימים היה הנס מתגדל והיו בכל אחד ואחד יום טוב וכן בסוכות כל
ימות הימים הוו יום טוב בעצמו לפי שפרי החג את מעטין והולכין אבל בפסח
היכו משתנה לא מקרבנות ולא מיום טוב
לכך אין גומרין בו הלל אלא יום הרחמן בר אמוס
והמידה בגומרין תרי יומי משום דעבדין
אותו מספק הוי תד יומא לענין קריאת
הלל וכן ביום טוב של עצרת וכן יום של
שמחת תורה ומ"ם לגזרה כ"ש יום לגמור
הלל:

אמר שמע מינה מנהג מנהגו פסח
בידיהם ת"ש דתמנהג לא מבטלין
מתניתא וכן משמע בסוכה בפרק לולב דף מד ושם
ובערבה דקתמר תמיד מביו היה קתימנה
קמיה דרבי יצחק ותייתי הסיא ערבה
לקמיה שקל מציע מיניה ולא פריך קסבר
עקיבא מנהג נביאים הוא אלמא תמנהג
לא מבטלין אבל רב נחמן פסק דמבטלין
ואי תימא דלא מבטלין אם כן מאי קאמר
בגמרא כיון דשמעינהו דמקלג ואזלי שמע
מינה מנהג מבטלין בידיהם וכי לא הוי מיקלג מכל
מבטלין ס"ת אי משום מנהג קרו ליה לא
עדיף מבטלין אי אית ליה דתמנהג לא מבטלין
ואי מבטלין לא מנהג הוא וכי תימא דלא נח
נפשיה דמר עוקבא בר חמא דלא
דהא רב הילכך לעבל קאמר דאי אית ליה
דבי מנא תפלה נח נפשיה לא לימא הילכך
לבי כנישתא ומדלא אמר מדלא אמרי מר בר רב
הוא שמע מינה דתמנהג נמי מבטלין
והסיק דסוכה דשמע דתמנהג לא
מבטלין היינו דווקא דתמנהג דערבה דלא
הוי הלא מנהג טלטול בעלמא ותמנהג
דטלטול לא מבטלין אבל בשאר מנהג
כמו קריאת הלל ותקריבי כמו אותו מנהג
ואי מבטלין וכן הלכה למעשה ולפי זה
יש ליזהר שלא לברך בשמע קהלל כיון
שבירך דאם כן הוי מפסיק ונראה דאין
יכול מקוייב לקרות הלל אבן אם רוצה
לחזור ולברך בירוש א

ואשתכח דכתיב עילויה על אותו יום
פירוש מצאו כתוב על היד
שנאתיכם מן הגלס אמת נאם לאחרוני
ביתיה כלומר ביתו של הקדוש ברוך הוא
מצאתי ליה כלומר ובאך נתת לו יום
מפרשים דהכתיבה הוה על הגלס הגלס
והיא כתיבה עליה על הגלס הגלס אמת
נאם לאחרוני ביתיה כלומר אתה רצית
להחריב ביתו של הקדוש ברוך הוא וידך
מצאתי ליה לכך שלחתי את ידך להקדוש
ברוך הוא שתכתי: דכתיב

מאי שנא הלל דרחי דידיה ומאי שנא מוסף
דלא דרחי דידיה אמר לי' רב אשי השתא
דלאו דידיה דרחי דידיה לא כל שכן אמר ליה
הכי קאטינא לך לא לידחי אלא דידיה אמר
לי' איכא רבי יוסי דקאי כוותך דתניא רבי
יוסי אומר כל יום שיש בו מוסף יש בו מעמד
מעמד דמאי אילימא מעמד דשחרי הא תנא
קמא נמי הכי קאמר אלא במעמד דמוסף דידי
נמי לא דחי אלא דמנחה קרבן עצים דחי לא
לאודנעיל' שמע מינה דידי' דחי דלאו
דידי' לא דחי שמע מינה ולית נמי באחד
בניסן לא הי' בו מעמד מפני שיש בו הלל
נה וקרבן מוסף וקרבן עצים אמר רבא ואת
אומרת הלילא דבריש ירחא לאו דאורייתא
דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק
שמונה עשר יום בשנה יחיד גומר בהן את
ההלל ואלו הן שמונת ימי החג ושמונת ימי
חנוכה ויום טוב הראשון של פסח ויום טוב
ראשון של עצרת ובגולה עשרי ואחד יום ואלו
הן תשעת ימי החג ושמונ' ימי חנוכה ושני ימים
הראשוני של פסח ושני ימים טובי של עצרת
רב אקלע לבבל חזנהו דקא קרו הלילא
בריש ירחא סבר לאפסוקינהו כיון דחזא דקא
מדלגי דלוגי אמר שמע מינה מנהג אבותיהם
בידיהם תנא יחיד לא יתחיל ואם התחיל גו':
חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה
עשר בתמוז כו': נשתברו הלוחות מנלן
דתניא בששה לחדש נתנו עשרת הדברות
לישראל רבי יוסי אומר בשבעה בו מאן דאמר
בששה נתנו בששה נתנו ובשבעה עלה משה
מ"ד בשבעה בשבעה נתנו ובשבעה עלה משה
דכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי וכתיב
ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה
בהר ארבעים יום וארבעים לילה עשרים
וארבע דסיון ושיתסר דתמוז מלולהו ארבעין
בשיבסר בתמוז נחית אתא ותברינהו ללוחות
וכתיב ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את
העגל וישלך מידיו את הלוחות וישבר אותם
תחת ההר בטל התמיד נמר הובקעה העיר בשבעה עשר הוה והכתיב בהדש' הרביעי בתשעה לחודש ויחזק הרעב בעיר וכתיב בתריה ותבקע העיר וגומר אמר
רבא לא קשיא כאן בראשונה כאן בשניה דתניא בראשונה הובקעה העיר בתשעה בתמוז בשנייה בשבעה עשר בו:
אפוסטומוס את התורה גמרא העמיד צלם בהיכל מנלן דכתיב ומעת הוסר התמיד ולא את שיקוץ שוכם והד הוה והכתי' ועל
כנף שקוצים משומם אמר רבא תרי הוו ונפל חד על חבריה והבריה ליה לידיה ואשתכח דהוה כתיב

מאי שנא מוסף דלא דמי לתמיד דתניא מעמד ומושב
דידיה דקתני יוסי אומר בו מוסף אין בו מוסף דלא
דמי לתמיד: ומאי שנא הלל דאמר דמי לתמיד
דידיה דלא דמי לתמיד: הכי קאמינא הכי קתני בעינא למימר: הלל דידיה
דמוסף: ת"ש דתני יוסי אומר כל יום שיש בו מוסף יש בו מעמד ואתינא קמא
פליג דאמר יום שיש בו מוסף אין בו מעמד
תורף לוי ואתא רבי יוסי למימר יש בו מעמד אף
על פי שיש בו מוסף: הלל לאו דעלה
הוא דאמר רבי יוסי יש בו מעמד ואין
מוסף דוחה אותו: בתחד בניסן ואמת
כיון הלל דרחים קדים: קדמן עניים קדמן
מוסף דבני מרחץ בן יהודה: ואמת אומרת
מדלא קתני נמי בתחד בניסן הלמת הלל
דרחים קדים לא דחי ליה למעמד: שמע מינה
דלאו דחוייתא הוא הלל מנהגא בלבלמן:
מנהג אבותיהם בידיהן אבל ס"ל דחנוכה
כגון בתחד בטבת ואמאי דחי דכיון
דנביאים תיקנוהו סיהו אומר אותו על כל
פרק ופרק ועל כל נרה הלל תבא עליהן
כשנגאלין היו אומרין אותו על נחלתן
כלהוריית דמי: יחיד כלומר תפילין ואחד
גומר בהן את ההלל שכל אחד ואחד קיים
לגמור בו את ההלל במסכת ערכין מפורש
מאי סברה דגומר כל ימי החג ובפסח לא
גמר הלא יום ראשון משום דחג בחוצות
חלוק בקרבנותיו וכל אחד ואחד כתב בפני
עצמו דמי: וכגולה בעוסין שני
ימים טובים משום ספיקא: דמדלגי הלוני
כגון להן דמדלגין לא לגזרה לא נגזרו ונתקיל
מן ה' זכרנו יברך: לא יתחיל אינו צריך
להתחיל בראש חדש: ר' יוסי אומר בשבעה
ושבעתיהו מקרא במסכת סנהדרין בפרק בני
עיקרין: בשבעה עלה משה לקבל הלוחות
כלומר ואתי ליכא מאן דפליג עלה דמתני'
דקתני דבי ר' ינתמוו נשתברו הלוחות מכלל
דכולהו סבירא להו דבשבעה עלה ולאו
מקרא נפקא להן דבשבעה עלה דאתי דכתיב
ויסכון בגוה ה' על הר סיני ויכפרו הענן
ששה ימים ויקרא אל משה ביום השביעי
מיכן מתן תורה ליום ארבעים יומא כי
לאחר מתן תורה הוה: משבעה בסיון עד י"ז
בתמוז מיכן ואילך ס"ד דסיון שלמה מלא
וי"ו דתמוז קודי מ' יום שעמד משה בהר:
נמרא כך קיבלנו מחנותינו: ומעת הוסר
התמיד לתת שיקוץ שומם וגומר דכעת
שהוסר ונתבטל התמיד בחודש ביום נתן
שיקוץ שומם דהיינו הועמד צלם בהיכל:
הכי גרסינן והא כתיב על כנף שקוצים
כלומר הא כתיב קרא אחריתי דכתיב ביה
שיקוציהם דמשמע תרי: תרי הוו
שהעמידן מנשה בהיכל: ונפל חד על
חבריה והבריה ליה לידיה ואשתכח דהוה כתיב

אנה צבית לחרובי ביתא ידך אשלימת ליד׳ בתשע באב נגזר על אבותי שלא יכנסו לארץ
מגלן דכתי׳ ויהי בחדש הראשון בשנה השני׳ באחד לחדש הוקם המשכן ואמר מר שנה
ראשונה עשה כשה את המשכן שניה הקים משה את המשכן ושלח מרגלים וכתיב ויהי
בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל משכן העדות וכתיב ויסעו
מהרה דרך שלשה ימים אכר רבי חמא בר חנינא אותו היום כרו מאחרי ה׳ וכתיב
והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה וישובו ויבכו גם בני ישראל ויגמר וכתיב עד חדש
ימים ויגמ׳ דהוו להו עשרין ותרתין בסיון וכתי׳ והכגר מרים שבעת ימים דהוו להו עשרין
ותשעה בסיון וכתיב שלח לך אנשים ותניא
בעשרים ותשעה בסיון שלח משה מרגלים
וכתיב וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום
הני ארבעים יום נכי חד הוו אמר אביי תמוז דההי׳ שתא מלויי מליוה דכתי׳ קרא עלי
מועד לשבור בחורי וכתיב ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה הוא
אמר רבה אמר רבי יוחנן אותו היום ערב תשעה באב היה אמר להם הקב״ה אתם
בכיתם בכיה של הנם ואני קובע לכם בכיה לדורות חרב הבית בראשונה דכתיב
בחדש החמשי בשבעה לחדש היא שנת תשע עשרה למלך נבוכדנצר מלך בבל בא
נבוזר אדן רב טבחי עבד מלך בבל ירושלם וישרף את בית ה׳ וגומ׳ וכתי׳ בחדש החמשי
בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה למלך נבוכדנצר מלך בבל בא נבוזר אדן רב
טבחי עמד לפני מלך בבל בירושלם וגומר ותניא אי אפשר לומר בשבעה שהרי כבר
נאמר בעשור ואי אפשר לומר בעשור שהרי כבר נאמר בשבעה הא כיצד בשבעה נכנסו
נכרים להיכל ואכלו וקלקלו בו שביעי שמיני ותשיעי שמוך לחשך הציתו בו את האו׳
והיה דולק והולך כל היום כולו שנ׳ אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב והיינו דאמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור
לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף ורבנן אתחלת דפירענותא עדיפא ובשניה מנלן דתניא כנגלגלין זכות
ליום זכאי וחובה ליום חייב אמרו בשחרב בית המקדש בראשונה אותו היום ערב תשעה באב היה ומוצאי שבת היה ומוצאי
שביעית היתה ומשמרתו של יהוידיב היתה והלוי היו אומרים שירה ועומדין על דוכנם ומה שירה היו אומרי׳ וישב עליהם את
אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה׳ אלקינו עד שבאו נכרים וכבשום וכן בשנייה נלכדה ביתר גמרא נחרשה
העיר הניא בשחרב טורנסרופוס הרשע את ההיכל נגזרה גזרה על רבן גמליאל להרינה בא אדון אחד ועמ׳ בביה הכנדרוש ואמ׳
בעל החושם מתבקש שמע רבן גמליאל אזל טשא מינייהו אזל לגביה בצינעא אמר ליה אי מצילנא לך נו
מיתית לי לעלמא דאתי א״ל הין א״ל אשתבע לי אשתבע ליה סליק לאיגרא נפל ומית וגמירי דכי נזרי גזרתא ומית חד מינייהו מכטלי לגזרתייהו יצת׳ בת קול ואמר אדון זה מזומן לחיי העולם הבא תנו רבנן משחרב הבי׳ בראשונה נתקבצו כיתות כיתות
של פרחי כהונה ומפתחות ההיכל בידן ועלו לגג ההיכל ואמרו לפניו של עולם הואיל ולא זכינו להיו גזברין נאמנים יהיו נפתחות מטורות לך וזרקו כלפי למעלה ויצתה כעי׳ פיסת יד וקיבלתן מהם והם קפצו ונפלו לתוך האור ועליהן קונן ישעיהו הנביא משא גיא חזיון מה לך איפוא כי עלית כולך לגגות השואות מלאה עיר הומיה קריה עליזה חלליך לא חללי חרב ולא מתי מלחמה אף בהקב״ה נאמר משנכנס אב ממעטין בשמחה הוא אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה אמר

דכתיב על מדם ימים הוו להו כ״ב בסיון פירוש מסוף מעשרים ימים
של ל״ח מיר על סופו תמנח ט׳ ימים נמנח נכ׳ בסיון כ״ט ועל
מדם ימים הוי שלשים ימים מס כן לפי׳ שמנח מעשרים ושנים למדם הכתי
דו מיר מדם שלם עד כ״ב בסיון וב׳ ימים שנסעו מהר ה׳ הר ל״ג הל מיפייהו
כ׳ ימים דנעשרים במדם נעלה הענן
ואיתיתר להו שני ימים שעכו ל״ג דיומא מן
השלשה שהלחד מן הנ׳ ימים היה נכלל
המדם שמיר מסר פם להו כ״ב:

אמר מניי תמוז דהסוף שתת מלויי
מליוה ועשו אותו משלשים ימים
כדי שיכלו המ׳ ימים נט׳ בתמ׳ שלשים יום
דתמוז ואחד דסיון דכ״ט שלח המרגלים וט׳
בתמ׳ הדי מרבעים ימים ויום תשעה בתמ׳
שבו המרגלים מתור המרן:

וישב עליהם את חונם וברעתם
ימיתם ולא הספיקו לומר
ימיתם ה׳ אלקינו עד שבאו הכושים וכו׳
פי׳ באותן פסוקים ג׳ פעמים ימיתם ולא
הספיקו לומר הבני עד שבאו וכבשום ותומ׳
ר׳ חנ׳ג למין אותו פסוק כלל במז׳ ור סיר
של מונחי שבת מירע להם כך ס׳ מרו אותו
פסוק וכירושלמי מפרש מליוה ונקט פירוש
מליוה הוי כמו מלי בכתובה דהוה לשון
קינה כתו מקוטין העולם כיצוא׳ בלעז:
אמר

אמר של תפוחים קצרי מי

רב פפא הילכך בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט וכו' פירוש משום דאמר לעיל מגלגלין תובא ליום התיבה: ד"מ תפוחים כריח מתרוגים: רבי רב פירוש כובסין הבגדים ולכך קרי להו קצרי ע"ש שמקצרין הכבדים ע"י רחיצת המים: סתין לו חלוק לחד מותר לכבסו כמועד וכטבול יום ובפ"ק מגלחין דקאמר ולישתמיט הא דאמר רבי חסדא רבי יוחנן מי סתין לו חלוק לחד וכו' דפריך יאמרו כל החלוקים חסורי לכבס בחול המועד וחלוק זה מותרת ומחזרן זה לנורו מיכרת עליו סתין לו חלוק לחד ואם כן דו קא לסס חבל לנו ודאי חסור תפילו מין לנו חלוק חלוק לחד סתין לכו חוזרין מוזרין על חלוקות שלנו ולא הוי חזורו מוכיח עליו וכן נריך פ"ק מכל ליזהר שלא לכבס המכובסת בחול המועד פרשית סתין לו חלוק לחד אחת לכל מקום פרשין ב' ט"ס לכבס לכבס כגדי התינוקות כדי לשכוח היכן תקנת דהוי כמי שתין לו חלוק לחד שיש דגלולות להחליף בגדיהם וכל שעה נריך לו כל בגדיו ועל זה בנינו העולם לכבס בחול המועד:

בשני ובחמשי קורין שלש ומפטיר לחד מכאן מוכיח דבינו תם דאפטיר עולה למנין שבע מדקאמר קורין שלש ומפטיר לחד משמע דלחד מן הב' דקאי מיבעי ליה כמו לה מפטיר עולה למניין שבעה ולא משמע מהכא דעולה: והרוייהו לקולא כלומר תרוייהו כדר"ת דאחר מר"ח ועד התענית וכדשב"ג לחמר מיגו חסור שלא מותו שבת גלבד הלכה כתרוייהו לקולא כלומר דמיגו חסור שלא מותו שבת גלבד כדשב"ג ודוקא עד התענית אבל לאחר התענית מותר דהלכה כר' מאיר דאמר דמיגו חסור שלא עד התענית ואף על גב דשלחו מעמיה דרבי יוחנן דכלי פשתן מותר לכבס בחול המועד מ"מ התמיר לנו מורי רבי לתת סדיגין שלנו לכובס חותה שבוע שהיה בה ט' באב בשבת קודם התענית אבל היכא דאל ט' באב בה' בשבת מותר לכבס ולספר מתנות ותילוף מפני כבוד השבת דאין להתענית עד ערב שבת מפני טורח השבת: ערב

מפני כבוד השבת כיצד אל להיות באחד בשבת מותר לכבס כל השבת כולה בשני בשלישי ברביעי ובחמישי לפניו אסור לאחריו מותר אל להיות בערב שבת מותר לכבס בחמישי מפני כבוד השבת ואם לא כבס בחמישי בשבת מותר לכבס בערב שבת מן המנחה ולמעלה לייט עלה אביי ואיתימא רב אחא בר יעקב אהא חל להיות בשני ובחמשי קורין שלשה ומפטיר אחד בשלישי וברביעי קורא אחד ומפטיר אחד רבי יוסי אומר לעולם קורין שלשה ומפטיר אחד תיובתא דשמואל אטר לך שמואל תנאי היא דתניא תשעה באב שחל להיות בשבת וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת אובל ושותה כל צרכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודה שלמה בשעתו ואסור לספר ולכבס מר"ח ועד התענית דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר כל החודש כולו אסור רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו אסור אלא אותה שבת בלבד ותניא אידך ונוהג אבל מראש חדש ועד התענית דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר כל החדש כולו אסור רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו אסור אלא אותה שבת בלבד אמר רבי יוחנן ושלשתן מקרא אחד דרשו דכתיב והשבתי כל משושה חגה חדשה ושבתה מאן דאמר מראש חדש ועד התענית מחנה

אמר רב פפא הילכך בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מזליה ולימצי נפשיה באדר דבריא כזליה לתת לכם אחרית ותקוה אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אלו דקלים וכלי פשתן ויאמר ראה ריח בניה כריח שדה אשר ברכו ה' אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כריח שדה של תפוחים: שפת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסורין לספר ולכבס אמר רב נחמן לא שנו אלא לכבס וללבוש אבל לכבס ולהניח מותר ורב ששת אמר אפילו לכבס ולהניח אסור אמ' רב ששת תדע דבשלי קצרי דבי רב מתיב רב המנונא בחמשי מותרי מפני כבוד השבת מאי אילימא לכבס וללבוש מאי כבוד שבת איכא אלא להניח ובחמישי הוא דשרי אבל השבת כולה אסור לעולם לכבס וללבוש ובשאין לו אלא חלוק אחד דאמר רב אסי אמר רבי יוחנן מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד איתמר נמי אמר רבי בנימין אמר רבי אלעזר לא שנו אלא לכבס וללבוש אבל להניח מותר מתיבי אסור לכבס לפני תשעה באב אפילו להניח לאחר תשעה באב וניהוץ שלנו ככיבוס שלהן וכלי פשתן אין בהן משום ניהוץ תיובתא שלח רב יצחק בר גיורי משמי' דרבי יוחנן אף על פי שאמרו כלי פשתן אין בהם משום ניהוץ אבל אסור ללובשן בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אמר רב לא שנו אלא לפניו אבל לאחריו מותר ושמואל אמר אפילו לאחריו נמי אסור מיתיבי שבת שחל תשע' באב להיות בתוכה אסור לספר ולכבס ובחמישי מותרין

ניזיל בהדיה בערבית שלחן: ונתתי לכם אחרית ותקוה לחייכי דאי רפ יהודה לעיל נקיט ואזיל: דקלים להתפרנס מהן שיש מהן בכבל הרבה כדאמרינן בפ"ק עולת חיקלע לבבל חזא תלת נבא דתמרי כו': כלי פשתן ללבוש: לח סבו כמתני' שכל הסביע אסורה לכבס: תפילו לכבס ולהניח כדי שילבוש לאחר זמן לאחר תשעה בתב הגריף כמשמ' דעתו שעוסק בכיבוס בגדים: אמר רב שבת תלע דתפילו לכבס ולהניח אסור: קצרי כך שמם בלשון ישמעאל והם כובסין שמעתי דקצרי כטומרים על שם שמקצרין בגדי נמר כשהורם ומותן בראליהן במים שקורין פורלו"ר וחייבו דמתרגמינן עין רוגל עינא דקנרא: תילימא לכבס ולבנות מיד: כי נחמסי מאי כבוד שבת מיכח: אלא לאו לכבס ולהניח עד השבת: לעולם לכבס ולבנות מיד בחמשי: ובמי שתין לו חלוק לחד דאין לו להחליף ומאי מפני כבוד השבת דאי לא מכבס השתא בחמשי תו לא מצי לכבס ליה: חול של מועד שתין לו חלוק לחד דאין לו סניף אלא מכבס מפני הכיביס ותפילו כיבס לפני המועד מותר לכבסן במועד: וניהוץ שלנו מיגו יפה אלא ככיבוס שלהן ואסור לגהץ לפני תשעה בתב אסור להניח לאחר תשעה בתב אבל כיבוס שלנו מותר: כלי פשתן מין כ

מחגר כלומר יליף טעמא מן מגיס דסיינו רעם מדם שנקרש מג כלומרינן
לעיל קרא עלי מועד: הלכה כר׳ מאיר לפניו מכור ולאחריו מותר הלכה
כרבן שמעון בן גמליאל דאין מיכור נותב מלא בחותה שבת תרוייהו לקולא
כדמפרש ואזיל דלפניו מוקי הלכה כרבי מאיר דלפניו ולא לאחריו
וכחותה שבת אבל קודם חותה שבת אפילו
לפניו מותר: מפני שעות ולמטה כלפי תורת כוהנים
הזכר: המפסיק בה כשוב אינו חוכל עוד
מחותה שעודה נחילק: ה״ג כיצד יפנה
אמר רבי יהודה אם היה רגיל כו׳: נעשרה
פסיו סועדין עמו לכבודו: וחכמים
אומרים יפנה אבל תבשילין קיימי בשר וין
יחעט: מליח דג או בשר מליח דאין בו
משום כל כך אמר משפת שלש ימים במלח
בלקטין כשלמים ויותר מכשר וכשר
משלמים ונותר מפי לא משכחן דמקרי
נשר: כל שהוא מעוס תשעה בחב כגון
סעודה המפסיק בה: כל שאינו מעוס
ס בחב כגון סעודה המפסיק בה בתענית
ניכור אי נמי סעודה שאינו מפסיק בה ה״ג
רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אבוי
כל שעה שמותר לאכול מותר לרחוץ ולא
נרסינן בשר אלומר אף לא בשעת סעודה
המפסיק מיתר לרחוץ הואיל ומותר לאכול:
אסור באכילה ובשתייה כלומר אף על פי שאין בשר באכל
דקא משיב נמי מיסורים שבהנין בו לבד
מהני דנסיבי באכל דחיפת ס כה נעשלה
כו׳: ואסור לקרות בתורה כו׳ בכתיב בהו
משמחי לב: במקום שאינו
רגיל לקרות דכיון דלא ידע ליה אית ליה
לערל: עד כמה הוי בשר בזמן דלא הוי
בשר מליח כל זמן שהות כשלמים שלש שסס
במלחו שלש ימים עילא מחד כיוון
מכילת שלמים ולהכי נקט כשלמים דכוותן
מכילת שלש ימים משכחן דמיקרי בשר דכתיב
והנותר מכשר וכן שלמים ונותר טפי לא
משכחן דמקרי בשר שהשעם נפשל מחרי
כ״ג יחים: יין מגיתו חדש ומתוק ומינו
טוב כיין ישן ומשבחל ומוזק: תוסס רותח:
אין בו משום גילוי אלין נחת שותהו כי
יכרוש מרתיחו: כין

מחגר ומאן דאמר כל החדש כולו אסור
מחדשה ומאן דאמר כל השבת כולה אסור
משבתה אמר רבא הלכה כרבן שמעון בן
גמליאל ואמר רבא הלכה כר׳ מאיר ותרוייהו
לקולא וצריכא דאי אשמעינן הלכה כרבי
מאיר הוה אמינא אגילו מראש חדש קמ״ל
הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ואי אשמעינן
ה״ה כרבן שמעון בן גמליאל הוה אמינא
אפילו לאחריו קמ״ל הלכה כר׳ מאיר: ערב ס
השעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין כו׳:
אמר רב יהודה לא שנו אלא משש שעות
ולמעלה אבל משש שעות ולכטה מותר ואמר
רב יהודה לא שנו אלא בסעודה המפסיק בה
אבל בסעודה שאינו מפסיק בה מותר
ותרוייהו לקולא וצריכא דאי אשמעינן בסעודה
המפסיק בה הוה אמינא אפילו משש שעות
ולמטה קמ״ל משש שעות ולמעלה ואי אשמעינן
משש שעות ולמעלה הוה אמינא אפי בסעודה
שאינו מפסיק בה קמשמע לן בסעודה
המפסיק בה תניא כלישנא קמא תניא כלישנא בתרא תניא כלישנא בתרא
הסועד ערב תשעה באב אם עתיד לסעוד סעודה אחרת מותר לאכול בשר ולשתות
יין ואם לאו אסור לאכול בשר ולשתות יין תניא כלישנא קמא ערב תשעה באב
לא יאכל אדם שני תבשילין לא יאכל בשר ולא ישתה יין רבן שמעון בן גמליאל
אומר ישנה אמר רבי יהודה ביצד משנה אם היה רגיל לאכול ב׳ תבשילין יאכל מין
אחד ואם היה רגיל לסעוד בעשרה בני אדם סועד בחמשה היה רגיל לשתות
עשרה כוסות שותה חמשה כנגד חמשה דברים האמורים משש שעות ולמעלה אבל
משש שעות ולמטה מותר תניא אידך ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין
לא יאכל בשר ולא ישתה יין דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ישנה ומעשה בשר
וביין כיצד מעשה אם היה רגיל לאכול ליטרא בשר יאכל חצי ליטרא היה רגיל
לשתות לוג יין ישתה חצי לוג יין ואם אינו רגיל כל עיקר אסור רבן שמעון בן גמליאל
אומר אם היה רגיל לאכול צנון או מליח אחר סעודתו הרשות בידו תניא אידך כל שהוא משום תשעה באב אסו לאכול בשר
ואסור לשתות יין ואסור לרחוץ כל שאינו כשום תשעה באב מותר לאכול בשר ולשתות יין ואסור לרחוץ רבי ישמעאל ברבי
יוסי אומר משום אבוי כל שעה שמותר לאכול בשר מותר לרחוץ תנו רבנן כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בתשעה באב
אסור באכילה ובשתייה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות
במשנה בש״ס ובמדרש ובהלכות ובאגדות אבל קורא הוא במקום שאינו רגיל להרות ושונה במקום שאינו רגיל לשנות
וקורא בקינות באיוב ובדברים הרעים שבירמיה ותנוקות של בית רבן בטלין משום שנ׳ פקודיה ישרים משמחי לב רבי יהודה
אומר אף אינו קורא במקום שאינו רגיל לקרות ואינו שונה במקום שאינו רגיל לשנות אבל קורא הוא באיוב ובקינות
ובדברים הרעים שבירמיה ותנוקות של בית רבן בטלים בו משום שנאמר פקודי ה ישרים משמחי לב: לא יאכל בשר ולא
ישתה יין תנא אבל אוכל הוא בשר מליח ושותה יין כגיהו בשר מליח עד כמה אמר רב חיננא בר כהנא כשמיה דשמואל כל
זמן שאינו כשלמים ויין מגיחו עד כמה כל זמן שהוא תוסס הנא יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו שלש ימים אמר
רב יהודה אמר רב כך היה מנהגו של רבי יהודה ברבי אלישע ערב תשעה באב בפיאין לו גרת חריבה במלחויושב
בין

ערב ט באב לא יאכל אדם ב׳ תבשילין פי׳ ב׳ תבשילין רוצה לומר
בשתי קדירות כגון שקורין העולם מכלנו ב מיני שקורין מיי׳ סון
אבל אין לאסור לאכול תבשיל שעושין מבצלים ומגבינה ומבצים דמע״ג
דאין רגילות העולם לאכל ב בצלים תדיר כדאמר בעירובין כל בצל בצל והבצים יף גיח
ומת וכו׳ שקשין לכל גופו של אדם בחרבית
מע״פ בן מאחר שאין עושין מהם תבשיל
נעשמו אם לא ישימו לו שומן או שום דגר
שנותן בהן טעם אינו קרוי תבשיל כלי
לאסור הבצים שמשימין עמהם אבל אין
נבצים המבושל בקדירה אין תשש לאכול
דכל דגר שהוא נאכל כמו שהוא אי כמו
בלב כמו נבישה כמו תפוחים אין בהם
תורת בשול כלל וכלל:

ואם היה רגיל לסעוד בעשרה יסעוד
בחמשה כדי למעט בכבודו:

ואף על גב דקאמר הש״ם דבשר מליח מיי׳ פכ מה
מותרת כל זמן שאינו כשלמים תעבית סה״ג
כלומר שעבר יותר מג׳ ימים מאמיתתו מ״מ עשין נ טוש
לדין אסור לאכול בשר אפילו מלוחה מומן קיימן תקנב
מרובה כיון דאמרו רגילים לאכול בשר מליח
וכן צריך למעט בסתייתו אפילו היה רגיל
לסעות עשרה כוסות משכר או ממשקה
אחר לא יסתה כי אם חמשה וצריך לשנות
מקומו שהוא רגיל לאכול בו כגון שהיה
מנהגו של רבי יהודה ברבי אלעאי שסיפ
ואכל ערב ט באב בין תגור לכיריים מקום
שהיה מנוול: כל

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0063
DFG

בשלשה פרקים

כל העושה מלאכה בתעניתו בתוך שלו רואה סימן ברכה לעולם כלומר בשעת מלאכה סימן גדול לעשות בתעניתו בתוך שלו רואה סימן ברכה לעולם ומייב אדם לצער ולמעט בכבודו ובהנאותיו משום היה רגיל לשכב על שבי כריס לא ישכב כי אם על אחד מכל עוברות ומניקות אינם מייבים כולי האי שאינם יכולות להצטער בעצמן ומוכלין מעודה המפסקת מבעוד יום וכן נר מצוה נמי ביום הכיפורים מן התורה כדכתיב מערב ועד ערב וכתיב בעצם היום הזה אא מייפ מה תענית פח ע"ב פסחים קיד ע"ב פסחים קיד ע"ב סימן תקיד

לכל אדם מלאכה מלכתחלה אלא מעט מעט ומתוך שהוא עושה מעט מעט אינו מרגיש ואם בא לעשות מלאכה גדולה לצורך עצמו או לצורך אחרים מותר ואפילו לצורך עצמו אם אין לו אלא זה בלבד מותר ואפילו לצורך אחרים אם יש לו אחרים אסור ואפילו לצורך עצמו אם יש לו אחרים אסור ואפילו לצורך אחרים אם אין לו אלא זה בלבד מותר ואפילו לצורך עצמו אם יש לו אחרים אסור ואפילו לצורך אחרים אם יש לו אחרים אסור ואפילו לצורך עצמו אם אין לו אלא זה בלבד מותר

לא ויושיענו יהושע בן נון אלא שעה היה לכתיב ויעש הרע בעיני ה׳ רק לא כאלעי ישראל והיינו דקאמר רק שבטל את הפרוסדתו׳ ואמר לתיו שירצו יעלו הרוגי ביתר בפרק הנזקין: מלכיות לפי שהן לחין ומתותו הזמן חין כת בחמה לייבשן וקיימין מפני התולעת לפי שעתן שים בו תולעת פסול למערכה כדתמרינן: יום תבר מגל

תורה אור

לאיזה שירצו יעלו רב מתנה׳ אמר יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה ואמר רב מתנה אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה׳ הטוב׳ והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבור רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שפסקו מלכרות עצים למערכה תניא רבי אליעזר הגדול אומר מחמשה עשר באב ואילך תשש כוחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה׳ לפי שאינן יבשין אמר רב כנשיא וקרו ליה יום הבר מגל מכאן ואילך דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף יאסף תניא רב יוסף מאי יאסף אמר רב יוסף תיקבריה אימיה: שבהן בנות ירושלם כו׳: תנו רבנן בת מלך שואלת מבת כהן גדול בת כהן גדול מבת סגן ובת סגן מבת משוח מלחמה ובת משוח מלחמה מבת כהן הדיוט וכל ישראל שואלין זה מזה כדי שלא יתבייש את מי שאין לו:

כל הכלים טעונין טבילה: אמר רבי אלעזר אפילו מקופלין ומונחין בקופסא: בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים: תנא מי שאין לו אשה נפנה לשם: מיוחסות שבהן היו אומרות בחור וכו׳: תנו רבנן יפיות שבהן מה היו אומרות תנו עיניכם ליופי שאין׳ האשה אלא ליופי מיוחסות שבהן מה היו אומרות חנו עיניכם למשפחה לפי שאין האשה אלא לבנים מכוערות שבהם מה היו אומרות קחו מקחכם לשום שמים ובלבד שתעטרונו בזהובים אמר עולא בירא׳ אמר רבי אלעזר׳ עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן ישפ׳ לכ׳ וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר׳ ואמר ביום ההוא הנה׳ אלקינו זה קוינו לו וישיענו זה ה׳ קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו:

על דרך דכתי׳ תורה צוה לנו מרשת קהלת יעקב למכר את הלשון

הדרן עלך בשלשה פרקים וסליקא לה מסכת תענית

על ידי הפועל במלאכת הקודש באמונה הועציר ישראל בן לא״א כהר״ר משה שלי״ט:

תיקנו יום

כיבנה הטוב והמטיב פירש בברכת המזון ומ״ם תקנוס יותר על היין הטוב והמטיב טפי מבשאר דברים לפי שהיא כבר נדר בכרם ולא בשאר:

תנו רבנן פירש שמונעין מלכרות עצים למערכה פירוש משום שחלם כחם של תמה ומבלין התולעים בחילות ועצים מתולעים פסולים למערכ׳ כדתמר׳ בתמיד שהכהנים בעלי מומין הם מנקרים העצים ומסירין העצים מתולעים שפסולות למערכה:

דלא מוסיף יאסף פירוש לותו שהיו מוסיף מן הלילות על היומם יאסף:

מאי יאסף תקבריה אימיה תימא וכי היה מסופק מאי יאסף תלא נרמה לומר דלא מוסיף יסיף ותיהא קבעי גמרא מאי יסיף מכל העולם הוה ידע דיאסף הוא לשון מיתה כדכתיב ויגוע ויאסף אל עמיו:

כל אחד ואחד מראה הקדוש ברוך הוא בהצבעו שנאמר הנה זה אלקינו קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו:

הדרן עלך בשלשה פרקים

וסליקא לה מסכת תענית

סימני פסקי תוספות ממסכת תענית

ה אסור להזכיר מציד הרוח עד שיזכור שליח ציבור נשמע בשל לכך
מוסיף ותן טל ומטר :
ב אומר מציד הרוח בימות החמה בוערין בו ומוחין לכל יעשהו עוד :
ג בימות הגשמים לא אמר מוריד הגשם מחזירין אותו לראש הברכה
ואם לא חזר עד אתה חונן אומר בתוך אתה מוריד הגשם וכו׳ ותן טל
ומטר ודיין :
ד בגולה לעולם יום שואלין מטר :
ה ביום שמיני בחג אחרון מזכיר גשם ולא רחצון וביום טוב רחצון של
פסח להפך וביון שפיסק שוב אינו מתחיל :
ו עוללות שאין להן כתף פסינין זה על גב זה נטף תלויות בשדרה
ויורדות ולא נתבטלו :
ז בישתבח בתוך אתה ה׳ על מלך גדול בתושבחות על ההודאות גדול
בתושבחות זהו רוב הקולסות :
ח ת״ח כל אחד מודה לחבירו דין על האמת דין על הפשר :
ט הרחוקים מנהר פרת כגון בני בבל לא היו עולין לרגל :
י מתענין ג׳ בור מסיר ברחיצה וכל שכן ביהוץ ותספורת לאחר אסור
רק שבעה ותספורת וביהוץ שלשים יום :
יא יום שמיני כלאחריו :
יב ירושלמי פרישה בעיון נאמן ותשוב ושהגילם משוש נודה :
יג התענה על החולה ונתרפא או מת מתענה ומשלים ההילך למקום
שמתעניו מתענה עמהם וכשיוצא משם לוקבל בין דעתו לחזור בין
שלא דעתו לחזור :
יד שכח ואכל ישרוש מיד ולא יאכל כדי שוכלו וכן עוברות ומניקות
וחולים :
טו משוכי בנים משמשים בשני דעניו ובליל שבתות :
טז אין תענית ציבור בכפל לפי שאין הכשיה עמהן :
יז קבל להה עניות שני ימים אוכל בלילה שביניהם אם לא פירש :
יח מתעניו לשעות אם אמר הריני בתענית לאחר עד מנחה ואחר כך
נמלך וגומרו :
יט אין אומרי עניני לא בערבית שרוצה להתענות לאחר ולא בשחרי :
כ בטלה מגילת תענית הימים שבקנעו לומר על הניסים אבל יוסטוב
בניו תשעה באב לא נטלו :
כא לא קבל תענית אותר לאכול ואיהו אם התענה אומר עננו כמו
בתענית אלוס :
כב קבלת תענית אומר בשומע תפילה הריני בתענית לאחר ותרצני כי
אתה שומע תפילת עמך :
כג קבל עליו תענית שני וחמישי שני קודם שקבעו אדם ביום שלשי שלא
בשלשים ואחד ואל שלשים ואחד ביום שני וחמישי מקייים קבלתו :
כד המקבל תענית יחיד אומר מבערב הריני בתענית יחיד למחר :
כה המקבל עליו תענית סתם אין נאסר אלא בתענית יחיד :
כו נבור שנזרו תעניות ונתרעו בהן ר״ח או פורים ולא העלו על דעתם
מפסיקין אותו יום ואין מתענין ועכשיו נבור הוי כיחיד לענין
תענית ונריכין לפרוע אותו יום שמפסיקין :
כז נ״ר בערב מלאכול אותר כל זמן שלא ישן ואוכל עד שיעלה עמוד
השחר מתנמנם אינו כישן :
כח נהגו לשתות לאחר שיהא כהתנה דאותר ואין יחיד מתפלל עננו
אלא במנחה :
כט מתעניו לשעות ומתפללין עננו :
ל קבלת תענית בע״ת ובתענית אלוס מתפלל עננו :
לא לאחר שקיעת החמה אוכל ואין נדיך להמתין עד צאת הכוכבים :
לב לוה אדם תעניתו ופורע ודוקא אם יזרע לו אומם :
לג כשהניבוד מתעניו אין יכולין לצאת אפילו על מנת לפרוע :
לד בוגרת שהגיע ואינה ניכשת עליה ליפות עצמה שימנעו לה קופנים
וכן בוגרת בשולה :
לה אבל אסור לרחוץ כל גופו בין בחמין בין בצונן אבל פניו ידיו ורגליו
בצונן מותר בחמין אסור אפי׳ אינבעו לסוך אסור ואם אין מתכוין
לתענוג אלא להעביר זוהמא מותר או מלכלוך רוחץ בצונן להעביר
זוהמא ואפילו ביום הכיפורים שרי בכך :
לו אפילו מלאכה מותרת בשבת מסוס סכנת נפשות :
לז יחיד רשאי לומר בכל ברכה מעין הברכה :
לח צריך פרנסה בברכת השנים וכה״ג :
לט עבשיו רבי הצריכים מטר קובעים בע״ת ולא בברכת השנים יחיד
אין אומר עניני בין גואל לרופא לא בשומע תפילה ובתעני׳ בקול
שלנו רבים הן קובעים ברכה בין גואל לרופא :

הדרן עלך מאימתי

מ בשם בבבא אל בפים בחילו נותן הלב בתוך היד שאין צריך שאין
טבילה מועלת :
מא להוריד לפני התיבה רגיל בתניחה ותגלה ומבין בכל הברכות דאפי
הדגיל בגמרא ובתגלות טועה בשמתפלל בריבים :
מב בתיימה אחת אין להיות ברוך פעמים :
מג יוצאין לבקברות לרחובה של עיר בגליס ואם נתקיבצו מיתה הריבו
בתתים ואם גלות הריבו גליבו ואם רעב הריבו רעבים :
מד בהן המכיר משמרתו ומשמרת בי אבהו אסור לבתו׳ יין בפותו יום :
מה תנוכה ופוריס לפניו ואחריו אסור בהספד ובתענית :
מו אין מתחילין להתענות ביום תמיסי :

הדרן עלך סדר תעניות ביצר

מז אפילו יחיד המקבל עליו תענית מתענה ומשלים :
מח סביב מרע שאמר אל תתנו לבני אלא בקל נותנין להן בל צורבן :
מט בר הבית היה מקורה ואם היו הגשמים יבולין ליבנס :
נ התרעת ספק היינו שמסופר לאחריו מעשה דאם המדביק פת בתנור
חייב אם לא רדה מיד :
נא בתן נבסיו לעניי׳ אף אחתו העניים נזונות מהן בשאבלין תעניות
אחר הפסח וסוכות אז צריך בל יחיד לקבל עליו מבעוד יום :
נב קבלו הצבור תענית ועבר הבבר קודם חצות לא יאבלימו אחר חצות
יאבלימו :
נג בלל הגדול מפני הגשמים יתחילו העומדים בבית ה׳ בלילות בשירות
בשמים בלילה ובתיב מעלה בשחים וגומ׳ :
נד בשיחת בפים שחרית מוסף ונעילה ולא בלילה :
נה בהנים של מעמד הן שעולין למעמדן :

הדרן עלך סדר תעניות אלו

נו מותר לאבול ולשתות קודם תפילת מוסף ולא להשתבר :
נז בעל מום בשתה בשפיו ואף בגלוי בשרגילין בו בני עירו :
נח אין משיירין בפרשה פחות משלשה פסוקים ובתחילה פליגי :
נט לא היו מתפללין על הקרבן אחיבם בתמיד בל יום שים בו הלל אין בו
מעמד :
ס אין מברבין על הלל דרשם חדש דמנהגא הוא :
סא לילי רחשון של פסח חובה ליחיד לגמור הלל מבל מקום הא דקאמר
יחיד לא יתחיל ואם התחיל בומר מרחש חדש קאי על לילי דילוג גומר
ומיהו לשון גומר משמע בלא דילוג :

הדרן עלך בשלשה פרקים וסליקא לה מסכת תענית

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0066
DFG

ספר רבינו אשר ממסכת תענית

א **מאימתי** °מזכירין גשמים בתפיית המתים רבי אליעזר אומר מיום טוב הראשון של חג רבי יהושע אומר מי"ט הנ"ה

המחרון של חג דהיינו כשוסף ובעמידת מפי בירושלמי כדי שיגיעו המועדות בטל מפני שהטל סימן יפה לעולם וכשוסף מזכירים ג' פעמים הרוח ומוריד הגשם ואין היחיד מבדיל בגשם אלא מעיד הרוח ומוריד הגשם במנחה ויש שאלתן קדירת התורה וקדים מי דאמר שליח צ' בור נקוד רס חס ב הרוח ומוריד הגשם וסוב פותח שליח ציבור וגם העם מתפללין בלחש מגן ואתה ואומר מעיד הרוח ומוריד הגשם : מ"ט

נעותתו אמר ליה רבי יהושע אם כן לעולם אין מזכיר תכף בטל וברוחו לא התחילו תכף ס להזכיר ואם כן למה להזכיר מזכיר מפני טעמא אמר רבי חנינא לפי שאין נגערין אמר רבי חנינא העובר לפני התיבה ביומות הללו ואומר מעיד הרוח אין מזכירין אותו מוריד הגשם מזכירין אותו ואם לאו עיכור לרחם הברכה ואם לאו הברכה יכוון לרחם התפילה דבלא רחמונות אחת הן ביומות הגשמים לא אמר מעיד הרוח אין מזכירין אותו לא אמר מוריד הגשם מזכירין אותו כתב רבינו חי' ז"ל דאין נרין להזר לרחם הברכה אלא מזכיר ואומר מעיד הרוח ומוריד הגשם מכלכל ולא דמי לאמר מוריד הגשם דהזכר לרחם הברכה דהתם אם היה מזכיר למכלכל חיים לא היה מבטל מה שהזכיר אלא כדין שלא זכור לרחם הברכה ואינו מזכיר ולי נראה להם דקתני לא אמר מוריד הגשם מזכירין אותו היינו אם סיים כל הברכה וחזר לרחם התפילה אבל אם נזכר קודם שסיים הברכה חוזר למקום שנזכר אלא מקיים מקום להזכרה בתוך הברכה אלא אמרו מזכירין גבורות גשמים בתחי ת המתים ואין שנהגו העולם לומרה לפני מכלכל חיים בכל הברכה מקומה כתב רבינו חי' ז"ל שאם סיים ברכת מחייה המתים ולא הזכיר ועדיין לא התחיל אתה קדוש אין נרין לחזר שלא יאמר מעיד הרוח ומוריד הגשם ומתחיל אתה קדוש וכן בשאלה אם נזכר קודם שהתחיל תקע בשופר חוזר ואין נטל ומטר ואומר תקע בשופר כדאמר בן פרק שלשה שאלכו טעה ולא הזכיר של רחם חוזר ברוך שנתן רפאי מדעים לעמו ישראל וכן ביום טוב לא אמר אלא אלא אתה בחנתו והמעיד אבל אתה בחרתנו והמט ב חזר לרחם ירושלמי המתפלל ואינו יודע מה הזכיר אמר רבי יוחנן כל שלשים יום חוקה שהוא למוד מוכיר וכן הדין נמי לאמר שאומרים ודאי הזכיר וחזר הדין דירושלמי היה עומד בגשם והזכיר בטל וכו' ואין טעה ולא הזכיר

גבורות גשמים בתפיית המתים ולא שאל בברכת השנים לפיכך הוצרך לומר

ב כתבתי בברכות בפרק תפילת השחר : °מין שואלין את הגשמים שלא בזמנם רבי יהודה אומר העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג האחרון מוכיר הרחמן הוא יורידם לנו כשעת הרצון של פסח הרחמן מוכיר ביום טוב האחרון של פסח הרחמן הוא יורידם לנו כשעת הרצון מוכיר ויורד מבערב דכיון דעברו ימי הפג ואין הגשמים סימן קללה רמוי היה שיתפלל מיד מבערב ומשני ליה כל עמא תמן כלומר מין כל העם מבוינין בערב בבית הכנסת כמלא זה מזכיר וזה אינו מזכיר ויהא הוא מגורות ואין פריך ויזכיר בשחרי אף הוא סבור שהזכיר בערב והוי מלכך מיגו דחמו לון בלא מיטר בקמיתא ומדכרי בתריתא אף הוא יודע שלא להזכיר מבערב פירוש שאם היו מזכירין בבוקר יש לספוג שגם מבערב הזכירו לשנה הבאה מבערב ועוד מפרש טעם אמר בירושלמי רבי חני בשם רבי פדת אמר אכור ליחיד להזכיר עד שיזכיר שליח ציבור שלא יהא לו לחיד תנייא דערוך ויזכיר בשחרית ואמר אמין ליחיד להזכיר עד שיזכיר ש"צ פי' שיאמר קודם תפילת מוסף בקול רם מעיד הרוח ומוריד הגשם והאי מי דאמר בשופר לפי שאין יכול להפסיק בין גאול לתפילה ותו גשם בירושלמי אלא דתימא אסור ליחיד להזכיר עד שיזכיר ש"צ בגשם קמ"ל דלעולם אימא כמו שהזכיר ש"צ פירש הכא לבית הכנסת ועמדו הצם להתפלל מוסף ולא שמע שליח ציבור שאומר מעיד הרוח ומוריד הגשם מזכיר מע"ש שלא ציוהו לחפ לת ציבור כן כתב רבינו חנ' ז"ל דאסור ליחיד להקדים תפילתו לתפ לת ציבור אם היה תולה או מנום לפי שאסור להזכיר עד שיזכיר שליח ציבור כן

בלחש כן בקול רס אבל אם בא להתפלל והציבור התחילו להתפלל יכול להתפלל ולהזכיר תף על פי שלא שמע מפי שליח ציבור ובסדר רב עמרם ז"ל כתוב שאחר שהזכיר ש"צ בסוסף מתחילין העם להזכיר בתפילת המנחה וליש מלישנא דאתני' העובר לפני התיבה וכו' המחרון מזכיר משמע דדוקא העובר לפני התיבה דהיינו ש"צ מדלא תני ליחיד בסוסף מזכירין ואפשר שגם הירושלמי דקדק דקתמ' אסור ליחיד להזכיר עד שיזכיר ש"צ בגשם ולא נחוש עלמא כך וגם רבי אלעזר ורבי יהושע לא הזכירו בגשמים חיל ק כן ש"צ לשאר העם ורבי יהודה לא נחלק עליהם אלא בזמן הזכרה ולא בא לחדש דבר אחר ואפי' דנקט העובר לפני התיבה שתלה בש"צ היינו טעמא כדאיתמר בירושלמי שהוא מזכיר תחילה עול מפרש בירושלמי טעם אחר רבי אבין בשם רבי יונתן טעמא דרבי יהודה כדי שיגיעו המועדות בטל מפני שהטל סימן יפה לעולם ואין טעמא קמי להזכרה ולא להפסקה כי ש"ץ הכל בתין לבית הכנסת בערב כי תין עושין מלאכה בתול המ עד ולכך תין מפסיק טעם הראשון ולכך מפרש כדי שיזכיר טל במועדות בערבית ובשחרית לשאר רבי יוסי בר חנינא הלכה כרבי יהודה ואנן דאית לן תרי יומי ביקי עבדינן לשאר רב אחתיל בסוספין ופיסק במנחה ערב ת ובשחרית ותוך ומתפלל בסוספין רבא אמר כיון שהתחיל שוב אינו פוסק ואף רב הדר בי"ה לשאר רב תכנתין לשאר רב מונה מלם עשרים ואח כדרך שמנה מרחם הגשם ויום הכיפורים וכיון שהתחיל שוב אינו פוסק והילכתא כיון שהתחיל שוב אינו פוסק עד שיסתי שואלין את הגשמים רבי יהודה אומר עד שיגיע שאר עיבור הפסח ורבי יוסי אומר עד שיגיע ניסן שנאמר ויורד לכם גשם יורה ומלקוש

ברחשון : ה"ר °מבהו מאימתי מברכין על הגשמים משעה שמתן לקרקע ג כלה שיעור פות שיכדו על הארץ עליות לקרקע טיפות ויורדת עוד מאי מברך אמר רב הונא מודים אנחנו לך על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו רבי יוחנן מסיים בה ואילו פינו מלא שירה כים עד ויקדשו את שמך מלכינו ברוך רוב ההודאות ולא כל ההודאות אמר רבא אלא כיחא על ההודאות אמר רב פפא הילכך נימרינהו לתרוייהו ברוך רוב ההודאות אל הם דאות ועוד ים ברכה אחרת על הגשמים פעמים מברכין הטוב ומטיב ופעמים מברכין שהשיבנו וכולן מיפרשן בפרק בתרא דברכות :

ד °כשלש במרחשון שואלין את הגשמים ר"ג אומ' כזה תשה עשר יום אחר החג כדי שיגיע לאחרון שבישראל לנהר פרת אי' הלכה כר"ג תניא אמר ובגולה עשרים יום בתקופה אימתי אי יום עשרים כלפני עשרים או כלאחר עשרים ואסיקנא אמר רב פפא לכתף יום עשרים כלאחר עשרים כתב רבינו חנ' ז"ל דבירושלמי מיתא דהך עשרים יום מנינן להו מעת לעת לאחר נפילת התקופה פעמים מתחילין ביום פעמים מתחילין בלילה ולא נהגו כן ותמה אני למה אנו נוהגין בכאן בגולה כהא דאמרי' שלנו בבלי מכל מקום לכך הללו בארץ ישראל שבכל היתה מצולת מים ולא היו צריכות למים כל הארץ כך נהגו למים במרחשון למה נאחר השאלה עד עשרים לתקופה והלכך ידוע שלא היה מטר יורד עד עשרים לתקופה היה הדוע אבל למה לא נעשה כחשמתינו °ובפרוזבנא רמיתי שהיו שואלין את הגשמים

ה במרחשון ויש מהר בעיני : °הגיע ר"ז במרחשון ולא ירדו גשמים התחילו היחידים מתענין ומוכלין ומותרין במלאכה וברחיצה ובסיכה וכנעילה בסנדל ובתשמיש המטה מאן יחידים אמר רב הונא רבנן ואמר רב הונא יחידים מתענין ג' תעניות שני וחמישי שני תניא נמי הכי יחידים מתשגין שלשה תעניות שני וחמישי ושני ומתפללין ברחמי ואומרו ואתה במסכ כלה ת"ר כל הרוצה לעשות עצמו יחיד ועושה והתלמידים אין עושין את עצמן יחידים דברי רבי מאיר ורבי יוסי אומר עושה וזכור לטוב שלא יכא מלא נער הוא לו תניא אידך כל הרוצה לעשות את עצמו יחיד עושה ותלמידים עושין עצמן יחידים דברי רבי שמעון בן אלעזר דתנ' אמר רבי שלש שלא נער עושה ושל נער עושה : ת"ר °הרי שהיה מתענה על התולה ונתרפא תו על הנער יעבור הרי זה מתענה ומשלי

הקצה רש"בר ר"ל מלי שכח מתענית נשמים שמפסיקין ביום מפני מה אירדו להם
נשמים קודם חצות ותירץ דשאני תענית נשמים דכיון אירדו להם נשמים
כל צורכן סוב מין להן צורך כזה הפעם אבל גשם אחרת כל שעה צריך
רחמים אלא תשוב ואינו טעם מספיק דבשמים נמי תפילו לא ירד להן כל
צרכן מוכלין ושותין ושמחים ואמר הלל לפי שנתקבלה תפילתם ובוטחים
בבורא אירדו להם כל הצורך וזה שיך נומר לקמן אלא כ"ל שכתב נביו
לקלקן כיון ביכור ליתיד דניכור צריכין להלל ולהודות מתוך שמחה ובכרם
אלמה אבל יתיד מפלים תעניתו וכן משמע מתוך הרמב"ם ז"ל שכתב נביו
ביכור שהיו מתענין וירדו קודם חצות שמפסיקין וכן אם מתענין על גשם
ועברה ועל ר"ה ובטל אם קודם חצות לא יפלימו אחר חצות יפלימו אלמא
לא מפליג בניכור בין בשמים ובין בגרות אם כן צריך לחלק בין ניכור ובין
יחיד הרי זה מפלים כל התעניות שקבל עליו ונראה דסוף סדין נמי אם מת
החולה דכיון שקבל עליו תעניות שתים ולא התנה דעתו היה מקבל ו' מתוך
שקבל עליו תעניו הללו תהיה מקובל תפלתו שיתפלל על החולה ועל הנר
ומלי דנקט ונתרפא משום דבנדר זה יש חילוק בין ג' כוס ליתיד: ההולך
ממקום שמתענין למקום שאין מתענין הרי זה מתענה ומפלים כל התעניו
שקבלו עליהן במקומו דכותנין עליו תומרי מקום שיצא משם כיון דדעתו
לחזור וממקום שאין מתענין למקום שמתענין מתענה עמהם שכח ואכל
ושתה לא יתדמה בפניהם ולא יכניס עדוכן בעצמו: אמר רב יהודה אמר
רב כל המרעיב עצמו בשני ריעבון ניכול ממיתה משום שנ' ברעב פדך ממות
פדך תרעב מיבעי ליה אלא מתוך שהרעיב עצמו בשני רעבון ניכול ממיתה
משוכה אמר ריש לקיש לעולם ישתדל אדם שישמע משה כיון דשמע ליוסף
ילד שני בנים נטרם תבא שנת הרעב תנא משה ויוסף בנים משמשין מיטותיהן
בשני רעבון: תנו רבנן בזמן שהניכור שרוין בצער יחיד הפורש מהם שני
מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהם על ראשו ואומרים עליהם זה
שפורש מן הניכור הל ירחם בנחמות ניכור תניא היה נוהג בזמן שהניכור
שרוין בצער לא יאמר אדם לחבירו ואוכל ואשתה ושלום עליך נפשי ואם עושה כן עליו
הכתוב אומר הנה שמון ושמחה הרוג בקר ושחוט כאן מה כתיב בתריה
ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון זה מידה
כיצד נביאי מידת הפעים מה אומר אתיו ליקחה יין ונסבאה שכר מה כתיב בתריה
הנדיק הזה ואין ליום אם על לב וכל המצער עצמו עם הניכור ווכח ורואה
בנחמת ניכור הכתוב מניחו כאלו הקריב עליו הכתוב שבעה עדים
הניכור שנאמר וידי משה כבידי ויקחו אבן ויישימו תחתיו וישב עליו וכי לא
היה לו למשה כר או כסת ליישב עליו אלא כך אמר משה הואיל וישרש שרוין
בצער אף אני אהיה בצער שמא יאמר אדם מי מעיד כי אהבני ניתו וקורות
ניתו של אדם מעידין עליו שנאמר ואהן מקיר תזעק וכפים מעץ יענכה:
אמר רבי אבא אין תענית ניכור בכל אלא תשעה באב בלבד פירש רבינו
חננ"ל לפי שאין שם כזיק דגרסינן הגר"ם
בירושלמי בשעה שהי דמגילתי רבי אבא עשרה עשר באייר ונוסף גדליה
אלבו אמר לר' יודן פוק עמן דנערת וכיונת נפן ויחיד מקיבל עליו תענית
עבידי אמר רבי יוסי הלא דתימא אתם מותר בראשונה וכן הוא המנהג
אלו תעניות דאלו עבדין ליתכת מרוחצין כאלו התעניות: מתני'
תענית הללו שכאתה עמהן ושלכת
כשמואל דרבנן דבי רב אשי כשמואל לקמן בשמעתין וכתב רבינו
חננ"ל דיחיד מקיבל עליו תענית סתם לא חייסין שמא תענית ניכור
מקבל עליו כיון דאין תענית ניכור בכבל ויכיל רשיה שבן הניכור כשמקבלין
עליהם תעניות שני וחמישי ושני ומברכין למי שמתענה אומר תענית סתם
ואינם אומרי' תענית יחיד: אמר ושירי אמר רב הונא יחיד מקבל עליו תעניו
תפילו מבל ושתה כל הלילה למחר מתפלל תפילת תענית לן בתעניתו
למחר אין מתפלל תפילת תענית כך הגירסא בספרים שלנו והכין פירושה
תפילו מבל ושתה כל הלילה למחר בבקר מלאכה מתפלל תפילת תעני ולמ"ד
דוקא למחר אלא אפילו בלילה נמי כדקאמר בפ' במה מדליקין גבי תעניות
ומעמדות שמתפלל ערבית שחרית ומנחה עניני וגם הגיה רש"י תוספתא
מחרת ים מוכל ושותה כל הלילה ומתפלל תפיל' תענית ויש שרוי בתעניתו
כל הלילה ואינו מתפלל תפילת תענית כאן בכניסתו כאן ביציאתו והאי
דנקט למחר אגב סיפא לי נמי רבותא היה מפי למחר אע"פ דאכל ושתה
כל הלילה ובטנו מלאה לך בתעניתו שמאלך ולא אכל בלילה והתענה כל
היום למחרת אינו מתפלל כיון שלא קבל עליו להתענות כל אותו היום:
ר"ת ז"ל גורס יחיד שקבל עליו תעני שני וה' אחר זה קבל עליו במנח'
להתענות כ' ימים זה אחר זה ולא דמיפין שלא אוכל בלילה בכתים אע"פ שאכל

ושתה כל הלילה כתתים למחר מתפלל תפילת תענית דמקרי שפיר קבלה
מי שקבל שני תעניות ביחד אע"פ שאכל ושתה בניהם וה"ה אם קבל כמה
תעניות ביחד עליו רצופין זה אחר זה דשני בקבלה אחת ואינה לספוקי
אם קבל עליו בשעת המנחה תענית שני וחמישי מי שני בקבלה אחת כיון
שיש רצופין: אמר רב יוסף מאי קסבר רב הונא מי שכר מין מתענין יב
לשעות כגון שקבל עליו בזמן המנחה להתענות עד מני היום וזכה נמלך
והתענה עד הערב לא סיים תענית ואינו מתפלל עניני וכן אם קבל עליו
תענית יום אחד לא יצא ידי חובתו בתענית זה אם כן מין זה קבלת תענית
ומותר לאכול ושלישית דרב הונא הוא בתענית שעות שלא קבל עליו אלא
יום אחד וזכה נמלך והתענה בין יום שני הילכך אין מתפלל עניני ביום
שני אבל יום רביעי ולאי תענית הוי שהרי התענה יום שקבל עליו אף
לילאת לעולם קא שבר מתענין לשעות ואם קבל עליו תענית יום אחד
יצא ידי חובתו ונם אסור לאכול אלא לא מיקרי תענית לענין עניני ור"י
פירש במסכת ע"ז מתענין לשעות כגון שקבל עליו תענית משם שעות
ולמעלה אך לא טעם מני היום הרשאין אלא שלא נתכוין לשם תענית
ור"ל שקבל עליו מאתמול מזמן המנחה והרמב"ן ז"ל כתב דאפילו לא קבל
עליו מזמן המנחה כיון שקבל עליו תענית קודם שעות התענית ותימה
מאי שנא מתענית יום שנדר לקבל עליו בזמן המנחה ואם קבל עליו בלילה
לא הוי תענית: ור"ל דהתם הוי מחוייב תענית יום שלם הילכך נדיך
קבלה קודם שיתחיל התענית ולפי זה מי שלא היה בדעתו להתענות
ובלילה נמלך וקבל עליו תענית הוי תעני' דלא גרע מקבל עליו תעני' משם
שעות ולמעלה ואי תפסר לומר כן מדקאמר לי' תבעי לעולם מתענין לשעו'
וכו' ושאני הכא דלא קבליה עילויה ואמאי ואם קבליה בלילה והוה
לה מחוייב תענית יום שלם הילכך כ"ל דכל תענית נדיך קבלה בתפילת
המנחה אמר תבעי לעולם מתענין לשעות והמתענה לשעות מתפלל
תפילת תענית ושאני הכא דלא קבליה עילויה אמר רב חסדא הא דאמרת
מתענין לשעות והוה שלא טעם כלום כל אותו היום הא תענית מעלייתא
הוה לא צריכא דקאמינא לך דאימלוכי לפירושי קמא כשהגיע מני היום
ונמלך והשלים תעניתו עד הערב ולאידך פירושא קבל עליו להתענות משם
שעות ולמעלה ונמלך ולא אכל עם שעות הרשאונות רב חסדא לשעות
דאמר רב חסדא כל תענית שלא שקעה עליו החמה לא שמיה תענית
הילכך לא מיקרי תענית שעות אם לא שיהיה שרוי כל היום בתענית
שלא טעימת כלום ושיקר הך מילתא דרב חסדא במקבל עליו תענית שתים
שנדיך להתענות עד שקיעת החמה דהייבו נאת הכוכבים ואע"ג דאמרינן
בפסחים פרק מי שהיה טמא דמשקיעת החמה עד צאת הכוכבים ה' מילין
פר"ת היינו מתחילת שקיעת החמה כשהחמה מתחלת ליכנס בענני שלו
רקיע אבל משקיעת החמה היינו סוף שקיעה והוא זמן צאת הכוכבים ופירוש
מלבושי משמר שהיו מתענין ולא משלימין וכן מנהגי בנימין אלמא
שם תענית עליהם ומשני לנערה נפשיה הוא דעבדי ולא היה שם תענית
עליו ותו פריך מרבי יוחנן דאמר לקמן בתענית עד שאכנוס בביתי דאיכא
תרתי חנא שלא קבל עליו מבערב ועוד שלא השלים תעניתו עד הערב
ופלוגתא דשמעתתא דלא מיקרי תענית אם לא שקבל עליו מבערב ונם שיתענה

עד הערב והרמב"ן ז"ל כתב אם אכל
ושתה ואח"כ התחיל להתענות שאחר
היום הרי זו תענית שעו' וכירושלמי
משמ' כדברי דבר' בירושלמי דנדרי'
פ' קונם יין מילתיה דר' יוחנן אמרת
מתענה לשעות דא"ר יוחנן הריני
בתעני עד דניחסל פירקי ממילתיה
דר' יונה הוה מתענין לשעו' דר' יונה
הוה נהיר ושמע דדמיך בדי דר' יוסי
אע"ג דאכל גבני ושתי מיא מסקי לנום
הדום יומא מילתי' דרב אמ' מתענין
לשעות אמ' רב לוה לדם תעני' ופור
פי' דגם יום זה שהתחיל להתענות מיקרי תענית ואין נדיך לפרוש שהרי יום
שלם קבל עליו ורבי אבי העזרי בלחק מאד לפסוק יחד הירושלמי והנאלי
ופי' על שיטת הרמב"ם ז"ל ולא נהיר בעיני אך נהיר לי' הגהות מרדכי על הנאלי
ז"ל נוהג לומ' דלא פליג דקאמ' ר' יוחנן ור' יונה דמתענין לשעו' לאו לענין
תפילת תענית קאמר שלא לענין זה שנדיך לקיי' כדרו דלא תימא דלא מיקרי
נדר כיון שלא קבל עליו להתענות יום שלם קאמ' לא מיקרי שפיר נדר ונדיך

מכל לענין ענינו לא מיקרי תענית אם לא שהתענה היום שלם והוא דקתני
רב סבר מתענין לשעות מדקאמר ליה תלמוד תעניתו ופורע ה"ק לפי
שקבל עליו תענית יכול לצאת עליו תעניתו ומיקרי ספיר תעני' מה שהתע'
מקנת היום לענין זה דלא מיקרי מבטל נדרו כמה שחכל היום: ס"אמר
ג"אומל כל תענית שלא קבלה עליו מבעוד יום לא סמיה תענית בתוספת'
עבוד שלו' כתב ה"ר יהודה בשם ר"ת ז"ל אם בדעתו להתענות מאתמול ונח
קבל עליו במנחה לך בלבו היה להתענות מאתמול אלא שלא הודיעו מפיו
מיקרי ספיר תענית דהוי ככלל נדיב לב כדאמ' בפרק נ' דשבועות דאם נמר
בלבו אע"פ שלא הודיעו בשפתיו מועיל ואע"ג דקאמר התם לענין שבועה
לא מהני נמר עד שמוציא בשפתיו דכתי' לבטא בשפתי אסתבר' דכל ענייני
נדר יפיין מהדדי דהא נבי נזיר דקרי תזמור ומועיל נמר
בלבו וה"ר נבי תענית והא דבעית קבלה בתפילת המנחה לכתחילה הוא
דבעית כי ולישנא דגמרא לא משמע הכי מדקאמר כל תעני' שלא קבלו
עליו מבעוד יום לא סמיה תענית משמ' שתין שם תעני' עליו כלל להתפלל
עניו ולכתחת ידי נדרו וכ"ל דכתיית ר"ת לא ס"ל לה למי שהרהר קבלת
תענית בלבו בתפילת המנחה ולא הודיעו מדהכניח רמיה מנדיב לב ומנדקה
דמחסנת ה"ר הוי כילולי הודיעו בפיו אבל לא עדיף הירהור שיגע כל היום
יותר מהודעת פיו ואם הרהר בשעת תפילה לעכין זה רמיתו טובה ונכונה
וקרינן בה ספיר קבלה עליו: חימתי מקבלה אמר רב במנחה כשיגיע ומן
המנחה יאמר הריני בתענית יחיד למחר ושמוע אמר בתפילת המנחה פר"ח
יאמר בתפילת המנחה אמר לה ר' בתענית יהי רצון שתהא תפלתי היום
תעניתי מקובלת וכשתלתות דרב
אחז פרש ויקל מפ' שיתפלל עניני הנ"ל וכדברי נרחה לרבי אלי"ה
בתפילת המנחה ולא משמע הכי דרב לא קאמר שיתפלל עניני
בתפילתו וכן לשמואל בתפילת המנחה ועוד דבפרק במה מדליקין
לא קאמר דמתפלל עניני שלא ערבי שחרי ומנח והילכת כשמואל מדקאמר
רב יוסף כוותיה דשמואל מסתבר והרמ"ך ז"ל כתב כשמואל משו דאמ'
רב יוסף כוותי' מסתברא ולא משום דלא מסתבר
אמר ודקדק מן הברייתא מאי לאו שיסרו עצמו בגלו וכיון דתני בהדיא
לא כרב יוסף מדתני סגרא דיליה וקיימא אמתיתא כן רב ושמואל וקיימא לן הילכתא כרב בשיפורי כן
נרחה לי וכן עמא דבר ולכ"ע הסכמ'
ניכור להתענות אין נדרך קבלה לא
במנחה ולא בתפילה אלא ר"ת מכריז והתענית מקובל ומתפללין תפילת
תענית ואיתא להא מילתא בירושלמי דרבי יהודה נשיאה גזר תעניתא אמר
ליה ריש לקיש לרבי יוחנן והא לא קבילנא אמר ליה מדרבי ריש גלות סמכינן
ע"ב דברי הר"ר ז"ל: תנו רבנן עד אימתי אומר ומתה עד שיעלה
עמוד השחר דברי ר' אליעזר אומר עד קרות הגבר וקיימא לן כחכ' אמר
רבא לא שנו אלא שלא נתן דעתו לתפלל אבל יתן דעתו ויתפלל אבל
זה אומר התם אלא סילק ליבא דאמרי אמר רבא לא שנו אלא שלא יתן
דעתו אבל יתן דעתו ויתפלל בתוך הסעודה אסור
דהוה ליה כמי שנתמר סעודתו ום לא משום דשכח ומיבלים וטעון
ברכה למפרע וברכה לבתחילה והיינו דגרסינן בפסחים מבני הוה קא
ממי דברכה נסע"ד הוה קמנמנם אמר ליה מבני מינם קא ניים אמר אמ' ליה
בתנומי קמנמנמת דתנן אם נתנמנמו יאכלו ולהפסיק סעודה אמר לי' רבני
פסח הוי כשתי חבורות אית ביה יתן ועמד הרי זה אומר התם
בתנמנם ויקיימא לן כליסנא בתרא לחומרא אפי' יתן בתוך סעודתו קודם
שסילק אסור וכל שכן נמר וכ"כ ע"כ דברי הרמ"ך ז"ל וחומרא גדולה היא
זו ולישנא דבריית' לא משמע הכי כפירושו דקתני עד אימתי אומר ומתה
משמע בסתם אדם שאוכל בתחילת הלילה ואוחל אם רוצה לאכול פעם
אחרת עד אימתי יכול לאכול עד שיעלה עמוד השחר ועלה קאמר רבא לא שנו
אלא יתן אחר אכילה הראשונה ואף על גב דלישנא קמא דרבא נראין לפרש
דבתחילה אחת קאמר דאם סילק אסור לאכול ולישנא בתרא לא משמע
ליה כי הכי ונס יתן ועמד משמע על מטתו דאין יתן על מנקנו אחר ועמ' שיין

יב ועוד תימה למה פסק בשל סופרים בלבד כאיכא דאמרי לחומרא ומה
לא תזיק ליה דברי סופרים דקיל נדרו הוי דאוריית' וגם מה שכתב דשגגה
הוי הפסק להנדין ברכה למפרע וברכה לבתחילה לא כברכה ליה דשגגת
ערע דלמא יתן בתוך סעודתו לא הויא פיסח הדעת ולא דמי להא דתניא
בתוספתא דברכות בעל הבית שהיה מיסב ואוכל קרעו תבירו לפניו עמו
יתן נדרך ברכה למפרע וכו' הפליג נדרך ברכה למפרע וכשהוא תוך נדרך
ברכה לבתחילה דהתם פליג בדברי העוסקים ואיכא פיסח הדעת אבל
בשגת תרעי שלמא יתן לתנסו ליכא פיסח הדעת ועוד דקיימא לן כרב
חסדא בפרק ערבי פסחים דדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם
דלקבי עיה קמת הדר ואין נדרך ברכה למפרע ולכתחילה ואפילו עקר רגלו
לצאת לקרעת מתן ולקרעת כלה כל שכן פיסח תוכם שכשאר בקבועות ואין
נדרך ברכה למפרע ולכתחילה והיה דערבי פסחים לאו בהפסק סעודה
מיירי שלא כמו שפירש רש"י ז"ל לדבר דקא מנמנם אחר שהתחיל לאכול
מצה של מצוה שהיא במקום אכילת פסח ואחר ליה מינם קא ניים אך לא
תאכל יותר ממצה של מצוה שהיא במקום אכילת הפסח כדתנן יכנו לא
יאכלו וכן נהגו כל העולם דשינה בתוך הסעודה לא הוי הפסק הילכך ליתא
פירושא דידיה וה"ר אלעזר ז"ל כתב הא מילתא לא פיסקיקא ליה הילכתא
בהדיא אלא מיהו מדאמרין לנבי דקא טרחת לפרושי מתנמנם שמעי' הלכה
כליסנא בתרא ועוד דלא סור' דרבנן היא ולקולא עבדינן וכן פילק וכן לא
סילק אם לא יתן לאוכל והולך עד שיעלה עמוד השחר והיינו דלא כפירוש
הרמ"ך ז"ל דהא קאי לל שנא נתי' קולא ועוד שפרי פסק דסילק מותר לאכול
וכ"ש יתן לאונסו בתוך סעודתו דמותר לאכול ור"ת ז"ל הניח הירושלמי יתן
ועומד אסור לא שנו אלא שלא התעסה אבל התעסה מותר ולעניין תענית
שפוסק בה מבעוד יום חוזרין לגמרי דקאמר הכי לקי על פיסוק חוזר
ואוכל ואתן מסתברא לה למימר דה"מ דלא קבלים עליה לתעניתא אבל
היכא דקבלה עליה לתעניתא אית לי למיכל ולמשתי דהא בהדיא
אמרינן לעניין זמן על הכוס ביום הכיפורים היכי נעביד מנרך עליה ושתי
ליה כיון דאמר ומן קבלים ואיתסר עליהן למישתי ולעניין מסתי מיא היכא
דאית ליה למיכל אית ליה למישתי
ואיכא דלית ליה למיכל לית ליה
למישתי מיא והכי גמי כתב נתן
אבל מי לא קבלה לתעניתא עליה
אפילו גמר סעודתו והפסיק לא הוי
קבלה וחוזר ואוכל ושותה כדאיתא
בהיכא דאמרי רבי יהודה בן בתירא
אומ' לבניו בערבה דצומא דכא אמר ריש בניסתא לאמוני אמר ליה כבר
אכלתי ופסקתי לי אמר ליה אסנא עלוותי דלא ליטעם מידי אמר ליה רבי לא
אסנא עלוותי אזל עטיף ומטיק תח' דאכל מכל עיגול תר' פתית ומכל תח'
תר' פת ומכל חבית תר' כוס וכן משמע בפרק בכל מערבין דקאמר בין
דאמר זמן קבלים עלוותי משמע דוקא הזכרת זמן הוא דהוי קבלת תענית
אבל קודם לכן לא ואפילו הפסיק סעודתו: ס"נדפסין בפרק הקומץ בתורה
בעת מיניה שם אין תנא דבי רבי ממי מדבי רבי ממי הדרו בתעני' מהו סיטעוס
אכילה ושתי' קבלים עליה ולא אכיל או דילמא הנח קבל עלי והא קא מתהני
אמר ליה טועם ואין בכך כלום תניא נמי הכי משעת שהיה נרידה נדרכם
והדרו בתענית טועם ואין בכך כלום כתב ה"ר יהודה הכרמלוני לנד מיום
הכיפורים ואילך כתב עד כמה אמר ר' אלי' ורבי שמעון עד רבע שעות
ומפרשי רב ותא דנדרך לאו דוקא אלא כי היכי דלא לבלע כלום הרב אלפסי
לא הביא מימרא דרב כהנא אמר יתיב קבל עליו תענית אסור בנעילת
הסנדל חייסינן שמא תענית ציבור קבל עליו ונעלה דטכירא ליה כמו
שכתבתי לעיל כשם שבי"ה ול"ח להחזיקה ליכא למיחש משום דקיימא לן דמין
תענית נדור בכבל: ס"אמר רב יהודה אמר רב לוה אדם תעניתו ופירש
רבינו חננ"ל ז"ל היכא דאי נערה מוכן לוה תענית ופורע ושמעינן הני
סברה מסתמא דאמר נערה מקבל עליה אי מני מצער נפשיה מכלל דרב
במצטער קאמר ולישני רבותי סברו מקרין להתיר נדרה תענית בג' דברין
שאמר הריני בתענית לאחר הויא ליה כמו נדר וילפה כיון דנדרך לפרוע לא
כתבטל הנדר אלא מתוך הדעת לאחרין סהיה בדעתו להתענות יום אחר
ולא לקבוע יום זו לא כהא דמירושלמי דנדרים גם ריש לקיש אמר מילתיה
דרב לאחרה מתעניו לשעות דאמר רב לוה אדם תענית ופורע ולא אמרי דילמא
לכל תענית שלא קבל עליו בפירוש חינו תענית אי הכי אפי' לא קבל עליו
תענית מה שהתענה מקנת היום לענין זה דאין נדרך ברכה אלפסי
תענית נדור בכבל: ס"אמר רב יהודה אמר רב לוה אדם תעניתו ופורע
רבינו חננ"ל ז"ל היכא דאי נערה מוכן לוה תענית ופורע ושמעינן הני
סברה מסתמא דאמר נערה מקבל עליה אי מני מצער נפשיה מכלל דרב
במצטער קאמר ולישני רבותי סברו מקרין להתיר נדרה תענית בג' דברין
שאמר הריני בתענית לאחר הויא ליה כמו נדר וילפה כיון דנדרך לפרוע לא
כתבטל הנדר אלא מתוך הדעת לאחרין סהיה בדעתו להתענות יום אחר
ולא לקבוע יום זו לא כהא דמירושלמי דנדרים גם ריש לקיש אמר מילתיה
דרב לאחרה מתעניו לשעות דאמר רב לוה אדם תענית ופורע ולא אמרי דילמא
לכל תענית שלא קבל עליו בפירוש חינו תענית אי הכי אפי' לא קבל עליו תענית
תענית מה שהתענה מקנת היום לענין זה דאין נדרך ברכה אלפסי פרק קונס יין שלי טועם

משמע דוקא ביום שתש מבע ביום זה לא הי רשיון שתש כדר להתענות ושכח
ולא כל שכן תענית ו רב אמר בשם רבנן דתמן והוא שאמר יום שתש
מבע יום זה מתענה ומשלי משמע ביום שת הוא דליכא תענית ולפי שיכול
להתענות יו אחר תחתיו דלוה ופורע מבע יום זה מיבו לו ופיר לפיכך משלי
אע פ שמבע כוית ושתש מייתי לה לעי הניחא דלוה אל תענית ופורע ופורי
משמעתין לא משמע הכי מדקאמר שמואל וכי כדר הוא דלא סני דלוה משלם
מערת הוא דקבל עילויה מי שכיר מנער נפשיה וכו ואי מיירי ביום זה ניחא
דבי לא מצי מ ן וקוק לשלם דאי ביום שתש למה לא מצי השתא
הג ה
לעבד זימנא אחריתי כשיהיה כריה וחזק ויוכל לעשותו ואם תאמר
היכ לא אמאי לא קאמר יום זה קבלתי עלי ו ל שתמת מ לאן וכל דאפי
למה שהניח רב ן אמן סירוסלמי דיש חילוק בין יום זה ליום שתש דהכי
פירושו יום זה היינו דיום זה קבוע לו להתענות תמיד כגון שת כו אבינו
וכיוצ בו וביום שתש היינו שקבל עליו
להתענות יום אחד ובמקום שקבל עליו
להתענות אותו תענית למחר ובשביל
קבלתו לא מיקרי יום זה וע כ צריך
לפרש כן דהיינך תמנא שקבל עליו יום שתש והלא צריך לומר הריני בתענית
למחר כי אמרינן לקמיה דשמואל אמר לי פשיטא לי יהא חלא נדר מי לא
מצלים עד למחר ולימא מחר ר הרב אלפס ז ל לא הניח לישנא קמא משום
דקשה לישנא קמא הילכתא כרב בחיסורי הרמב ן ז ל פ רב לא יהא חלא נדר
אילו אמ סלוב זו לנדקה עד חלא בת ליך נבחי מי לא אמי יוקי ופרע והאי נמי
כל כמה דלא עביד תעניתא כמאן דלא בת ליך נבחי דמי שהרי בידו הוא
וקבלת תענית אינו אלא לנדקה כאילו מתנדב מ בו ודמו לנבוה ותמורתם
יתן לנבוי ואומרן דשת הוא דאמרת דהכי קניל הילכתלה ופורע ומה שבת
ותמורתו יתן לנבוי לא ידעיתי למה ליה דצריך לפרוע תעניתו ואפשר
שר ל שבו תלוי הדבר אם ירצה יתן תמורתם לנבוי ולא יתענה ואם ירצה
יפרע תעניתו ולא מיסתבר לי דהא אמר גדולה תענית מן הנדקה שזה
בגופו וזה בממונו כמנה שמין התחלוס שזה רב יהוד בריה דרב אידי מיקלע
לבי רב אשי עבדי ל ה עינלא תילתא אמרו ליה לטעם מר מידי אמר להו
בתעניתא ית יבא ויזיף מר וליפרע ולא סבר מר להא דאמר רב יהודה
אמר רב לוה אדם תעניתו ופורע אמר להו בתענית חלום ית יבא דאמר רב
ברי מחסיא אמ רב יפה תענית לחלום כתם לגעורת ואמר רב חסדא וכו ויר
ואמר רב יוסף אפילו בשבת גרסינן בפרק שין עומדין ר ל חלעזר משום
רבי יוסי בן זימרא כל היושב בתענית בשבת קורעין גזר דינו של שבעי שנה
רב נחמן אמר וחזרין ונפרעין ממנו משום ביטול עונג שבת מאי תקנתיה
ליתיב תעניתא לתעניתא: מתני׳ דברי ה
רב יהודה לרב יצחק ודרש יחיד שקבל פירש רבינו תנ ה לאו דוקא נאחד
עליו תענית מתפלל תפילת תענית בשבת אלא ה יה יום שרגיל והמנהג
והיכן אמרה בין גואל לרופא מתקיף להתענות בשבת ואין לשנות
לה רב יוסף וכי יחיד קובע כרכה המנהג ובשם רבינו קלונימוס כתב
לעצמו אלא ר יצחק בשומע תפילה שבזמן הזה אין מתענין בשבת אפי׳
וכן אמר רב שבת בשומע תפילה תענית חלום דאין אין בקיאין
והלכה בשומע תפילה לא שבת יחיד בפתרון חלום לדעת אם טוב הוא רע
מתענה ולא שבת יחיד המתפלל כאשר היו ימי תכמים וכן נר לרבי
בציבור ובתענית ציבור ום שהיו אלעז ה ומנהג בומן הזה שמתענין
רוצים לומר דיחיד שהיה מתפלל בשבת תענית חלום וכן היו נוהגין
בתענית ציבור חוץ בין גואל לרופא רבותינו ואם הוה ת ח יושב כל היום
דלחו קביעותא דיחיד לעצמו היה כולו ויתכפר לו
דציבור קנעי לה ואע ג דקא מצלי הורה רבינו שמואל בן רבי דוד לוי
ביחידים ציבור ניהו ואין נראה כיוצא יחי כתעני בשבת או בי ט או
לחלוטין ה ל דאם כן אם דפרינן בר ה ואחר תפלתו שהי נצו ותפלה
מבמייתא דאין בין יחידים לציבור דורש רבינו שמואל בן רבי
ואפילו בשנוי לא לעולם אלא ליכא ויבוא ל ל בשאם רשאומת ליכא
כ ל ליתני ליה בפשטה דבריית אין

בין יחיד לצלמא דציבו תענית יחיד
לציבור יחידים בתענית ציבור אלא
שהיחיד מתפלל ת ח ויחידים בתעני
ציבור מתפללין ת ש שמ ולמי כל יחיד
הינו קובע ברכה לעצמו אלא מהו אומר
בשומע תפילה ערבית שחרי ומנחה
כדתית מ בפרק כמה מדליקין
שמין בהן קרנן מוסף בגון שני
וחמישי של תעניות ומעמדו ערבית
שחרית ומנחה מתפלל ת ח ואומר מעין המאורע בשומע תפילה ולמי ערבי
היינו בכניסתו כמו שבניה רב י ברייתא הת ואע פ שמוכל ושות כל הלילה
מתפלל והכי מיתת בירושלמי רבי יונה בשם רב ואפי שנר על עצמו תענית
צריך להזכיר מעין המאורע והיכן אמרה רבי ו רת בשם רב הונא מ כלילי
שבת ויומו דהיינו ערבית שחרית ומנחה ורש כתב בפרק כמה מדליקין
בשם הגאונים שמין אינו רב לי לומרה ערבית ושחרית שמא יקרע לו חוט
או גולמוס ויטעום כלום ונמצא שקרן בתפילתו ומה שרגילין שש אומרה
היינו לפי שאי אפשר שלא יתענו מן הקהל קצת ועל מה שמשמו הגאונים ל
שמא יאחזנו גולמוס תימא אם כן היינך אדם לוה תעניתו ופורע והלא נמ
שקרן בתפילתו ועוד לעיל דאמר ליה רב חסי לרבי יהושע בריה דרב מיפי
לוית מר תעניתו וליפרע ולימא ליה כבר התפללתי תפילת תעני שלי ודאי
כיון דבשעה שהתפלל היה בדעתו להתענות לא מיקרי שקרן בתפילתו אם
אכל לאחר כך ואם טעה ולא אמר עינינו בשומע תפילה אין מחזירין אותו אבל
אי מידכר מקמי דלישקר לרגליס ניחא עינינו בלא ברכה ויהיו לרצון: מתני׳ יה
ר ח כשלו ולא ירדו בשמים ג ד בזורין שלש תעניות על הציבור אוכלין ושותין
מבחבילה ומותרין במלאכה ורחיצה וסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש
המיט עבדו חלו ולא נעשו כ ד בזורין שלש תעניות לאחרות על הציבור אוכלין
ושותין מבעוד יום ואסורין במלאכה ברחיצה וסיכה ובנעילת הסנדל
ובתשמיש המיט ונועלין את המרחצאות היכי עבדינן אמר אביי מצפרא ועד
פלגא דיומא מעיינינן במילי דמתא כ ד והזקנים עוסקין על מעשה אנשי סעיר
ומפרישין אותם מעבירות שבידם ומטילין שלום ביניהם ואם תשמע תפילת
כהניא גם כי תרבו תפילה אינני שומע למה ידיכם דמי מלאו ומה תקנתן
רחצו הזכו הסירו רוע מעלליכם ואם לכו ונוכחה ומפלגא דיומא לפניא
דיבשא דיומא קרינן ומפטירין ורביעה דיומא מנלין ובעינן רחמי דניתיב
ולי יהי ספו כל תולדי לב כדכתי תלקי ישראל על מעל הגולם ובמנחת הערב
קמתי מתעניתי ונ ויקרעו בתורת שקים רביעי היום ורביעית מתוני ונ יט
תנא ע עיברות ומניקות אין מתענות לא כרבותינו ולא כחכרונות אלא
כאמצעית תנו רבנן כשאמרו אסור בחיבה לא אמרו אלא בשל כל גופו אבל
פניו ידיו ורגליו מותר וכשאמרו אסור במלאכה לא אמרו אלא בעיר אבל
בלילה מותר וכשאמרו אסור בנעילת הסנדל לא אמרו אלא בעיר אבל
מותר הא כיצד יצא לדר נועל בבגם לעיר חולין ירושלמי אבל ומנודה שהיו
מהלכין בדרך מותרין בנעילת הסנדל וכשיבואו לעיר תולין וכן ט נאב
וכן נתענית ציבור אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא כל שהוא מסוה מבל
וכן ט נאב אסי בין בחמין בין בצונן וכל שהוא מסוכ תענית ציבו
בחמין אסור בצונן מותר והילכתא אבל אסורין בחמין בין בצונן ופניו
ידיו ורגליו בחמין אסור בצונן מותר ולסוך אפי כל שהוא אסור ואם להעביר
את הזוהמא מותר ובפרק מקוש שנהגו קל ו לישנא דאסור להוסיף מנהגו
בימים ט נאב כמו כיום הכיפורים מע ג דמשמע הכא דאבל וט נאב שוין
לענין פסק הלכה החמירו ט נאב יותר מנאבל עבדו חלו ולא כענין ל ר
נוזרין עוד שבעה תעניות על הציבור ומה חלו יתירות על הרחמנות שנחלו
מתריעין ונועלין את החניות ובשני מטין עם חשיכה ובחמשי מותרין מפני
כבוד השבת אמרו ליה רבנן לרב שבת קמתו רבנן לבי תעניתא כי מסיימי
מסתני היקצד אמ דילמא מיכל נמי קאכלי תבי ורבא מסיימי אפתא אמאי
ואמר זוטרא מיתלפא דימינן לשמואל רבנן דבי רב אם סיימי כי תורחייהו
סבירא להא דשמואל דאמר שמואל אין תענית ציבור בנאבל אלא ט נאב
ויום הכיפורים וכיון לכתת רבי יהודה בשיחה גדול תענית וגלח ושעני
סבר למגזר טפי אמר ליה רבי אמי הרי אמרו אין מטריחין על הציבור יותר
מדאי אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שבו לעשות כל
לשחר מיני פורעניות מתענין והולכין עד שיעבו: מתני׳ שלחו ליה בני ניצוה
לר כגון אלו הנדיכין למטר אפילו בתקופת תמוז כיחידים דמיכו ובשומע
תפילה

תפ לה מן כרכים דמיין וברכת הזנים שלח להו כיחידים דמיתו ובשומע
תפילה וכן הילכתא וגרסה דכ"ש כיחידים דמו לענין עניני ואין קובעין
נרכה לעצמן וכתב רבינו מכ"ה שמעתי מפי רבי יואל הלוי ז"ל ומרבינו
שיעור בר שמעון שהיו תמוהין על מה שסמכו הרמשונים שמתענין בשביל
גורה אע כדי שלח תכא עליהם גרה שמתפללין שליח ציבור עניני בין גואל
לרופא וכן למה קורין פרש"ז אבל דבתוספת' קתני דאין קורין בתורה בתעני'
יחיד ותעני' שני ושלישי שני שלאחר השחר ואחר החג נהגו בהן כל תעניות
ישראל ולא הוו כתעניות יחיד והרמב"ן ז"ל כתב דגרסה לו דאין תעניות
דמתענין כאייר וכסיון דאיכא לעיוני להו אבל לא עביד להו
ולא תוכה ניניהו ולמי מילתא יהיעה עבדי להן ותע"ג דמכרזי עלייהו
נבי כניסתא כיחידים דמו ותפילו שליח ציבור לא יאמר עניני אלא בשומע
תפילה ופרש"י ויחל נמי לא מיטבי להו למיקרי ובארץ מסכתו עשרים קבע
והכל מ נענין וס יכו להו מעשה דאיוב דכי הקיפו בניו לשבע"ימי המקיבו
עולית מספר בניו אולי חטאו וברכו השם בלבבם וכן בשמחה ומשתה של ימי
המועד אולי חטאו גרסה לי דנקי דכ יחידים דמו לענין שאלה היינו טעמא
דמע"ב ניהושלמי שלין לשנות מסכתא ברכה דסדר"ח ברכות תיקון בניתים
הן ואין לשנות נהם אבל קהל מקבל עליהם תענית ואלו רבי מ מקרו ויכולין
לקנות ברכ ובשני מטין עם חבירה תנא מטין לעת ערב ובחמשי פותחין
כל היום כולו מפני כבוד השבת ים לו שני פתחי פותח אחד ונועל אחד מס
כא ים לו מיטבי כפניה פותח כדרכו ואינו מוסיף: °עברו אלו ולא נעשו ממעטין
במשא ובמתן בבנין ובבטיעה בחיתוסין ובכיסוחין ובסיכולת שלום בין
אדם לחבירו ככני אדם הנוטפים לפני המקום היחידים מוזרין ומתענין עד
שיצא נים: יצא ניסן הנשמים מן קללה שנאמר הלא קציר חיטים היום
אקרא וגו' תנא בניין בניין של שמחה בט עשה בטיעה של שמחה חיזהו בניין של
שמחה זה הבונה בית חתן ולכלה בט עשה בטיעה של שמחה זה הנוטע אכורנקי של
מלכים ירושלמי הרא דתימא בבניין של שמחה אבל מס היה כותלו נוטה
סותרו וכונהו פ"ה כותלו של בית חתנו ובסיכולת שלום תנו רבנן מבזירים אין
ניניהם שחילת שלום ועם הארץ אפילו מחזירין לותו בשפה רפה וכובד
ראש והם מתעטפין ויושבין כאבילים וכמנודים עד שירחמו עליהם מן
השמים ר' אלעזר אין אדם חטוא רשאי ליפול על פניו שלא ה"ב נענה כיהושע
שנא' ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל ובירושלמי ובלבד יחיד
על הציבור שלא ה"ב נטוח הוא בחסידותו שיענה כיה שע בן נון שמא
יענה ויה חלל שם שמים ואמרו אין תוכו כברו יצא ניסן הנשמים סימן
קללה ירושלמי אמר רבי אסי בר תנין הלא דתימרון בשלח ירדן לתם נשמים
מכבר אבל ירדו להם נשמים מכבר סימן נרכה הם:

הרחן עלך מאימתי

כב **סדר** °תעניות כיצד מוציאין ספר תורה לרחובה של
עיר ונותנין תפר מקלה על גבי התיבה וברחם הנשיא
וברחם אב"ד וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו והזקן אומר
לפניהם דברי כבוזין אחינו לא נאמר בחנשי ניניה וירא אלהים את
שקם ואת תעניתם אלא וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה
ונקבלה הוא אומר וקרעו לבבכם ואל בגדיכם ושבו אל ה' אלהיכם חנא
רשבונות ושניות נכנסין לבתי כנסיות ומתפללין בדרך שמתפללין
כל השנה כולה ובשבע תחרונות מוציאין את התיבה לרחובה של עיר
ונותנין תפר מקלה על גבי התיבה וברחם הנשיא וברחם אב"ד בית דין וכל
אחד ואחד נוטל ונותן בראשו ברבי נתן אומר תפר המקלה היו מניחין בראש
הנשיא וברחם אב"ד בית דין והדר כל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו והתניא
בגדולה מתחיל מן הגדול וכקלקלה מתחיל מן הקטן הא מי חסיבותא היא
לדידיה אמאי ליה לתא תסיבא למיבעי רחמי עלן וכל אחד נוטל ונותן בראשו
ובשא ואב בית דין נשקלו תינהו ולינהו בריסייהו מ"ם דשקלי אחרי ומנחו
בריסייהו. מ"ר זירא דמן קסרי לפי שאינו דומה מתביים מעצמן למתביים
מאחרים היכא מנח ליה אמר רבי יצחק במקום תפילין שנ' לשום לאבלי ציון
פאר תחת אפר למה יוצאין לרחובה אמר ר' לומר נעקרו בניניה ולא נעניו
נכוה עצמנו בפרהסיא ויש לקיש אמר גלינו וגלותינו מכפרת עלינו מאי

סני ותמיסי סני ג׳ סניות תמיסי ושני וחמיסי רבי יוסי אומר כשם שאין מתריעין בחמישי כך לא סניות ולא מחרוזות אין ג׳ ותרין תעניות על הגיכור מתריעין מקשים בחמישי ופורים ואם התחילו אין מפסיקין דברי ר׳ ג׳ אומר ר׳ מאיר אע״פ שאמר ר׳ ג׳ אין מפסיקין מודה הוא שאין מתלימין וכן ט׳ באב שחל להיות בערב שבת וכמה הוי התחלה ר׳ אחא אומר שלשה ר׳ יוסי אומר אחת והילכתא כר׳ יוסי מ״ר יהודה זו דברי ר׳ מאיר שאמר משום ר׳ ג׳ אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים דבר מר זוטרא מ משמיה דרב הונא הלכה מתענה ומשלים ואפילו בתענית יחיד וכי מיתת בית דין אמר רב הונא אפילו יחיד נזר על עצמו תענית מתענה ומשלים פירוש אם ירצה ולא תזיב כמתענה בשבת וביום הכיפורים להשלים אם ירצה והוא קבל עליו תענית אחת ובל תענית שלא שקעה עליו החמה חוזר ומתענה עד צאת הכוכבים ואם לא אפשרים בשעת קבלת תענית עד שישלים תפילתו עם הציבור:

הדרן עלך סדר תענית כיצד

כו סדר תעניות אלו החמורים כי היכא דמשכחת לכל אחיס ואין מתריעין עליהם מיד וכן כשפסקו גשמים בין גשם לגשם מתריעין עליהן מיד מפני שהיא מכת נגרות ירדו לאחיס לכל לא לחיין לה אבל לא לאחיס לזה ולזה ולא לבורות שיחין ומערות מתריעין מיד ורמינהי רבי יהודה רחטונה ואחרונה לשאול שלישית להתענות אמר רב הונא סדר תעניות אלו החמורים לימתי בזמן שיצאו רבי יהודה רחטונה ואחרונה ולא ירדו גשמים ברבי יהודה רחטונה אבל ירדו גשמים ברבי יהודה רחטונה ואחרונה וחזרו ובינו מתריעין עליהן מיד אמר רב נחמן דוקא שינו אבל יצאו ולא ירדו לאחיס לזה ולזה ולא לבורות שיחין ומערות לימתי אבל לא לאחיס לזה ולזה ולא לבורות שיחין ומערות לימתי רבי והכי ת״ר מתריעין על החילנות בפרוס הפסח ובעצרת שיחין ומערות בפרוס החג ואם אין להם מים לשתות מתריעין עליהן מיד וחוזרו מיד שלהן שבי וחמיסי ושבי וכלן אין מתריעין עליהן אלא בהפרכיא שלהן ואסכרת כומן שים מיתה מתריעין עליה אין בה מיתה אין מתריעין עליה ומתריעין על הגוכלי בכל שהו ר׳ שמעון בן אלעזר אומר אף על החנב וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים שנחרבה ומטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר וכן עיר שיש בה דבר או שמלת אותה העיר מתענה ומתריעין וסביבותיה מתענות ולא מתריעין רבי עקיבא אומר מתריעין ולא מתענות אנשי מפולת שאמרו חכמים ברייתות ולא רעועות שאין רשויות ליפול ולא ברייתות לנפול ואפילו הן ברייתות כגון דקיימא לגודלא דנהרדעי ליומי דכר עיר המוניחה ס׳ אמות דברי ונתנו ממנה ג׳ מתיס בג׳ ימיס זה אחר זה הרי זה דבר ביום אחד או בארבע ימיס אין זה דבר עיר גדולה המוניחה אלף וחמש מאות כגון כפר עכו ונתנו ממנה ט׳ מתיס בג׳ ימיס זה אחר זה הרי זה דבר ביום אחד או בד׳ ימיס אין זה דבר: **כז** על הלוקח מתחיל ועל הירקון ועל החרבה ועל החסיל ועל היתושים מתריעין עליהן מיד מפני שהיא מכת מהלכת תנו רבנן על הסדפון ועל הירקון בכל שהוא מרבה וחסיל ואע״פ שלא נראה אלא כנף אחד בכל ארץ ישראל מתריעין עליהן מיד תנו רבנן מיה רעה שאמרו כומן שהיא מפולחת מתריעין עליה מיד מפולחת אין מתריעין עליה כיצד נראית כאיר מפולחת כשהיא אין מפולחת נראית כיום מפולחת כל לה מיה מפולחת רחתה שני בני אדם ובנתה אחריהם מפולחת ברחה מפניהם מיה מפולחת טרפה שני בני אדם ואכלה אחד מהם מפולחת שניהם מיה מפולחת עלתה ונטלה תיבוק מערים מפולחת ועל האחרב ת״ר אין צריך לומר שאינה של שלוש שלא תפילו חרב של שלוש אין לך חרב של שלוש יותר מעל פרעה נכה ואע״פ שכבל כו יאמציהו המלך מעשה שירדו וקנים מירושלים וגזרו תענית על שנראה כאלו פי תנור שדפון בשקלון ושור נזרו על שאכלו אלא שנראה ועל אלו תיבוקות בעבר הירדן רבי יוסי אומר לא על שאכלו אלא שנראה

מתריעין בשבת על עיר שהקיפוה נכרים או נהר או ספינה המטרפת ביס רבי יוסי אומר לעזרה ולא לנעקה שמעון התימני אומר לקף על הדבר ולא הודו לו חכמים תנו רבנן עיר שהקיפוה נכרים או נהר או ספינה המטרפת ויחיד הכר לקף מפני נכרים ומפני רוח רעה ומפני הליסטים מתריעין עליהן בשבת ועל כולן אין יוצאין לסגף עצמו בתענית ר׳ יוסי אומר אין היחיד יכול לסגף עצמו בתענית שמא יצטרך לבכר ואין הבריות מרחמין עליו: כל גזרה שלא תבא על הציבור מתריעין עליהן קטן מדוב גשמים את טעמ׳ אמר ר׳ אבא אמר שמואל לפי שאין מתפללין על דבר טובה שאחר הניסן את העשר אל בית האוצר ונוחו והריקותי לכם ברכה עד בלי די מהי עד בלי די עד שיבלו שפתי תיכם מלומר די אמר רב יהודה אמר רב ובגולה מתריעין עליהן מיד תניא נמי הכי בזמן שהגשמים מרובים מגבי מטמר סולחין לחנפי מעמד הנו עיניכם בחיכם שבגולה שלא יהא בחיכם קבר הם: תנו רבנן עד מתי יורו גשמים ויהיו ציבור פוסקין מתעניתם במלא כרך המחריסה דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר בחרבה טפח בג׳ טופחיים בעבודה ג׳ טפחים: היו מתעניין וירדו להם גשמים קודם הנץ החמה לא יפלימו אחר הנץ החמה יפלימו דברי ר׳ אליעזר אומר קודם תנות לא יפלימו רבי יהודה נזר תענית ירדו גשמים אחר הנץ החמה יפלימו אחר תנות קודם להפלימו אמר רבי אלעזר אמר הנץ החמה קודם תנות אחר תנות שמעון התימני אומר קודם תנות לא יפלימו על כולן נפרע אחד אחד מהן יפלימו כבר עבר רובן של יום בקלוסה מעשה שנזדו תענית נלוד וירדו להם גשמים קודם הנות אמר להן ר׳ טרפון בתו ואכלו ושתו ועשו דיבתו בין הערביים וקרעו הלל הגדול ולימדו הלל מעיקרא רב ושמואל דאמרי תרוייהו לפי שאין אומרים הלל הגדול אלא בעת שבעה וכרם מלאה:

הדרן עלך סדר תעניות אלו בשלשה

פרקים בשנה הכהנים נוטלים את כפיהם כל זמן שמתפללין מרובה פעמים ביום בשחרית במוסף במנחה בנעילת שערים בתעניות ובמעמדות ובימים הכיפורים תניא נמי הכי מוסף משום מאי מיקרי מוסף משום דמוסיף במנחה בנעילה ואלו הן שלשה פרקים בתעניות ובמעמדות וביום הכיפורים תניא שחרית ומוסף ומנחה ונעילה ים כהן נשיאות כפים דברי רבי מאיר ר׳ יהודה אומר במנחה ובנעילה אין כהן נשיאות כפים רבי יוסי אומר מנחה אין בה נשיאות כפים נעילה יש בה נשיאות כפים במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר כל יומא מאי טעמא לא משום שכרות הואיל ליכא שכרות ורבי יהודה סבר שחרית ומוסף דכל יומא לא שכיחא שכרות לא גזרינן מנחה ונעילה דכל יומא שכיחא שכרות וגזרינן ורבי יוסי סבר מנחה לחיתה גזרינן נעילה לחיתה כל יומא לא גזרינן אמר רב נחמן הלכה כרבי יוסי והלל הגדולי מאי טעמא פרסי דייהו כהני ידייהו במנחה בתענית כיון דסמוך לשקיעת החמה פרסו ידייהו כתפילת נעילה דמו כתב רבינו מנחמ׳ שמעינן מדרבי יהודה דאין מדם רשאי לאכול אלא אחר תפילת מוסף הילכך לא שכיחא ביה שכרות כתב בעל ההלכות לפרסי כהני ידייהו במנחה ביום הכיפורים דהני במנחה של אחר תענית שהיא סמוכה לשקיעת החמה הכי נמי כיון דמשעי ביה רחמים אמשכה עד שקיעת החמה ובמסכנו לא נהגו כן דכולי עלמא מיהא שיכור אסור בנשיאות כפים מנא הני מילי אמר רבי שמעון בן עזי אמר ר׳ כל משום

גר קפריא למה נסמוכה פרשת כהן מברך לפרש גזיר לומר לך מה גזיר מסיר
ביון אף כהן מברך מסור ביון חמשה דברים מירעו לתבותינו בשבעה
עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב בשב גה עשר בתמוז נשתברו הלוחות
ובטל התמיד והובקע העיר ושרף אפוסטמוס התורה והועמד הצלם בהיכל
בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבית
הגה׳ה
ונחרשה העיר: °מאכנם אב
משנכנס אב ממעטין בשמחה שלא תשעה
באב להיות בתוכה משוקין מלספר ולא לתות יין ושלא לרחוץ מבשרו
ומלבשו וכחמשי מותרי מצני כבוד רשם חדש אב וחין חנן רשאין לעשות:
משנ׳
הבית אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם
שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה
אמר רב פפא הלכי כבר ישראל לא ת-
ליה דניאל בהדי נכרי באב ליתתיב ליה דניאל בהדי נכרי ניחל בהדיה דתקוף מוליה מסורין לסבר ולכבם
אמר רב נחמן לא שנו אלא לכבם ולכבוד אבל לכבם ולהניח מותר
ורב שפת אמר אפילו לכבם ולהניח מסור וקיימא לן הילכתא כרב בשת
בישורי ועוד לרב אשי דאמר לעניינין דקתני ומלבשם מוכח כן לדבר נחמן הוא
ליה למימר מסור ללבוש בלים מכובסין ולא מסתבר למימר דרב נחמן
שרי למלבש בלים מכובסים קודם לכן ולא מסור ללבוש אלא בלים שכתכבסו
כלומר שכתכבסו בשבת לכבוד שבת ולהניח מותר לכבם לפני
תשעה באב ולהניח אמר תשעה באב וניהוך אלנו הרי הוא ככיכום שלהם
ומותר וכלי פשתן אין בהם משום ניהוך ושטעם לפי שאין מזיעין לניהוך יפה
לפי שקרוסום לבשר ומתלבלכי׳ מפני הזיעה אלא רב יעקב בר
גורי משמיה דרב נתן אע״פ שאמרו כלי פשתן אין בהן משום ניהוך מ״ר
ללבוש בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה ירושלמי רבי בא בר כהן אמר
קיימה דרבי יוסי בשם רבי אבהו אמר תשעה באב שחל להיות בשבת שני
שבועות מותרין כיון שנדחה התענית עד יום ראשון לא הוי שבת שחל תשע׳
באב להיות בתוכה תוספתא חל להיות תשעה באב בשבת מוכל
אחד כל ארבו ומעלה על שולחנו אפילו בסעודת שלמה בשעתו ואינו מונע
מעצמו כלום כלומר שאינו נמנע מרחיצה וסיכה ותשמיש המיטה ואין נדיך
לנהוג דברים של צערה ורבינו מאיר ז״ל כתב בהלכות תעלות שלו כתב ה״ר
יצחק מוי״ץ תשעה באב שחל להיות בשבת אף על פי שאנו דורשין אותו עד
לאחר אותה שו מסור בתשמיש המיטה מידי דהוי לקובר אתו ברגל
שאנו דורשין אותו עד לאחר הרגל ואף לו הכי נמי דבריס שבצערה ברגל
אם כן הכי נמי בשבת ו״ל תשעה באב הוא ברגל ואסור בתשמיש
המיטה ותשעה באב ואכל שיכה להדדי כדאמר רב מסלע בפרק קמא
דתענית עד כאן לשון מורי הרב יצחק מפי מורי הקדוש וכל עדת ישראל
יעשו אותו כדי הוא בית אלקינו לתבד עליו עונה אחת בשנה אף על פי שיש
לו לבם ד לתשעה באב ואפילות אלקים בכאה דבריס בדהמביון בפרק
הזורק דשחל תשעה באב להיות בתוכה מסור לכבם ואסור
לרחץ קודם הזמן כזה ואותר לספר ולכבם ואסור ליסח ולישן וכל הנעשה
ממעטין בעסקים ובכי אפילות אמרינן לישבא רבי יוסי ואמרי לה
ישתמסו מון דאלמנה מפני הריח ל וכתיה מיכל אלעזר יום ואחבי רב
אחא מתם אחבי בן אפילות תדשה ל׳ אפילות ישנה בין אפילות דרבים בין
אפילות דיחיד ואתרם רבינו תם אחבי בין אפילות תדשה שאסור לחרם מם
שלין בן באפילות ישנה דאפילו דיחיד אקילו טפי מאפילות ישנה אבל
לענין משא ומתן אחבי בין אפילות דיחיד שהתירו במשא ומתן באפילות
דיחיד ואפילות דרבים אסרו כל דבר שהרבים מתעסקים בו בבגן משא
ומתן ואפילו פירסום ניסא נמי אסור לעסוק בו בשבת אבל ירושלם אלמא
דאפילו לענין דיחיד יכול להיות שאנו מתירין באפילות טפי מתשעה
באב ואע״ג דאמרינן בפרק קמא דתענית כל מצות הנוהגות באבל
בתשעה באב חוץ מעבילה ערבית שחרית ומנחה כמו שם תשעה באב שחל
להיות בשבת וכן גרסינן בפרק מקום שנהגו אין תענית ניכור בבבל אלא תשעה באב שחל להיות בשבת וכן
דרך רבא עוכרות ומניקות מתענית ומשלימות כדרך שמתענות ומשלימות
ביום הכיפורי: לא יאכל °בשר ולא ישתה יין תנא אבל אינו אבל כל השנה כשר אלא
ושותה יין מיבתו ובשר מלוח עד כמה אמר רבי חייא בריה דרב חייא בריה
דרב כהנא אמר שמואל כל זמן שהות בשלמים יין מבתו עד כמה כל זמן

הגה׳ה

שהות תוסס תניא יין תוסס אין בו מעם גילוי וכמה תסיסו שלשה ימי׳
אמר רב יהודה כך היה מנהגו של לאכול בסעודה מפסקת בשר מלוח
רבי יהודה בר חילעי ערב תשעה ע״פ שאתיך הלכה כשמש דמותר
באב

דבריו רבי מאיר ורבי יהודה אומר כל החדש כולה לסור רבן שמעון בן
גמליאל אומר אינו אסור אלא אותה שבת בלבד אמר רבי יוחנן ושלשה
מקרא אחד דרשו שנאמר והסבתי כל משוש חגה חדשה ושבתה מתן
דאמר מרשם חדש ועד החענית מתנה ומתן דאמר כל החדש כולו לסור
ומחדשה ומ״ד אינו אסור אלא אותה שבת מיבתה אמר רבה הלכה כרבי
מאיר ואמר רבה הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ותרוייהו לקולא ונריכא
דמי משמעינן הלכה כרבי מאיר הוה אמינא אפילו מרשם חדש קא משמע
לן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ואי משמעינן הלכה כרבן שמעון בן
גמליאל הוה אינא אפילו לאחרינא קא משמע לן הלכה כרבי מאיר: °ערב
תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין ולא יאכל בשר ולא ישתה יין רבן
שמעון בן גמליאל אומר יפנה רבי יהודה מחייב בכפיית המיטה ולא הודו
לו חכמים אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שאין מסב סעות ולמעלה אבל
מסב סעות ולמטה מותר ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בסעודה
המפסיק בה אבל בסעודה שאינו מפסיק בה מיתר ותרוייהו לקולא ונריכא
דאי משמעינן בסעודה המפסיק בה הוה אמינא הני מילי מסב סעות ולמטה
אבל מסב סעות ולמעלה ואי משמעינן מסב סעות ולמעלה הוה
אמינא אפילו בסעודה שאין מפסיק בה קא משמע לן בסעודה המפסיק בה
תנא כליסנא קמיה ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין לא יאכל
בשר ולא ישתה יין רבן שמעון בן גמליאל אומר יפנה כיצד יפנה אמר רבי
יהודה היה רגיל לאכול שני מיני תבשילין אוכל מין אחד היה רגיל לסעוד
כי׳ בני אדם סועד בחמשה היה רגיל לשתות בעשרה כוסות שותה בה כ׳ כמה
דברי׳ לתורי׳ מסב סעות ולמעלה אבל מסב סעות ולמט׳ מותר תניא כליסנא
בתרא הסועד ערב תשעה באב אם עתיד לסעוד בסעודה לאחרת מותר
לאכול בשר ולשתות יין ואם לאו אסור לאכול בשר ולשתות יין כתב רב האיי
גאון שני תבשילין שאמרו בגון חורש ועדשים שהן שני מינים ור״ר יצחק בן
גיות ז״ל כתב כל שני תבשילין הן דרך בבוד ואסרו חכמים אפילו ממין
אחד של קטנית או מין של ירק ואין צריך לומר שני מינין ובגרפת מקילין
לתת כמה מינין בקדירה אחת לכיון שאבלו יחד אמרי הוי תבשיל אחד
ובתשבו מתמירין ים אומרים דוקא שני תבשילין של דבר שאינו נאכל
כמות שהוא אי אפשר לדבר שהוא נאכל כמות שהוא אי כגון חלב וביצה וכל
כיוצא בזה לא מיקרי שני תבשילין ואפילו אחד אינו נאכל כמו שהוא אי והשני
נאכל כמו שהוא אי והרמ״ה ז״ל כתב דאפ׳ לי נביצה קרי תבשיל וכן משתבר
לשון שייך לחלק הבא בין נאכל בשבו אי בין אינו נאכל כמו שהוא אי כלום
הוא הטעם אלא דבריהו תבשילים בבוד ותענוג וכן עושין תבשילין
טובים מדבר שנאכל כמו שהוא אי כמו שהוא שאין נאכל כמו שהוא אי
ונהגו בתשבנו לאכול ביצה כמו שנהגו בסעודת הבראה ולבך אין אוכלין
שום תבשיל אחר בסעודה המפסקת תנו רבנן כל ממות המוהגות
באבל נוהגות בתשעה באב אסור ברחיצה וסיכה ובנעילת הסנדל
ובתשמיש המיטה ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ללמוד במשנה
ובגמ׳ ובהלכות ובאגדות אבל קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות
ושונה במקום שאין רגיל לשנות וקורא בקינות ובאיוב ובדברים הרעים
שבירמיה ותינוקות של בית רבן אינן בטלים בו דברי רבי מאיר ורבי יהודה
אומר אף אינו קורא במקו׳ שאינו רגיל לקרות ואינו שונה במקו׳ שאינו רגיל
לשנות אבל קורא הוא בקינות ובאיוב ובדברים הרעים שבירמיה ותינוקות
של בית רבן בטילין בו משום פקודי׳ ישרים - משמחי לב ירושלמי יחיד
בתשעה באב צריך להזכיר מעין המאורע מאי ניהו נחם ה׳ אלקינו מכל
צרי וכו׳ והיכן אמרה אמר רבי ירמיה כל דבר שהוא להבא לתוך בעבודה
וכל דבר שהוא לשעבר אומר בהודאה כדתנן ונותן הודא׳ לשעבר ונועץ
לעתיד לבא ובונה עמוק למיאר בבונה ירושלם ובמכנו אמרה דאמר רב
יהודה בריה דשמואל בר שילת משמיה דרב לא על פי שאמרו שואל אדם
צרכי בשומע תפלה אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה
וברכה אומר כל ימי תתהתי למה נהגו שאין אומרים נחם אלא בתפילת
המנחה כיון דקאמר יחיד בתשע׳ בשב צריך להזכיר מעין המאורע מסתיא
בכל התפילות קאמר ערבית שחרית ומנחה כמו שם עורים ונעני
גרפינן בפרק מקום שנהגו אין תענית ניכור בבבל אלא תשעה באב שחל להיות בשבת וכן
דרך רבא עוכרות ומניקות מתענית ומשלימות כדרך שמתענות ומשלימות
ביום הכיפורי: לא יאכל °בשר ולא ישתה יין תנא אבל אינו אבל כל השנה כשר אלא
ושותה יין מיבתו ובשר מלוח עד כמה אמר רבי חייא בריה דרב חייא בריה
דרב כהנא אמר שמואל כל זמן שהות בשלמים יין מבתו עד כמה כל זמן

שהות תוסס תניא יין תוסס אין בו מעם גילוי וכמה תסיסו שלשה ימי׳
אמר רב יהודה כך היה מנהגו של לאכול בסעודה מפסקת בשר מלוח
רבי יהודה בר חילעי ערב תשעה ע״פ שאתיך הלכה כשמש דמותר
באב

הגה׳ה

בגמ׳ ובהלכות ובאגדות אבל קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות
ושונה במקום שאין רגיל לשנות וקורא בקינות ובאיוב ובדברים הרעים
שבירמיה ותינוקות של בית רבן בטלים בו דברי רבי מאיר ורבי יהודה
אומר אף אינו קורא במקו׳ שאינו רגיל לקרות ואינו שונה במקו׳ שאינו רגיל
לשנות אבל קורא הוא בקינות ובאיוב ובדברים הרעים שבירמיה ותינוקות
של בית רבן בטלין בו משום פקודי׳ ישרים - משמחי לב ירושלמי יחיד
בתשעה באב צריך להזכיר מעין המאורע מאי ניהו נחם ה׳ אלקינו מכל
צרי וכו׳ והיכן אמרה אמר רבי ירמיה כל דבר שהוא להבא לתוך בעבודה
וכל דבר שהוא לשעבר אומר בהודאה כדתנן ונותן הודא׳ לשעבר ונועץ
לעתיד לבא ובונה עמוק למיאר בבונה ירושלם ובמכנו אמרה דאמר רב
יהודה בריה דשמואל בר שילת משמיה דרב לא על פי שאמרו שואל אדם
צרכי בשומע תפלה אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה
וברכה אומר כל ימי תתהתי למה נהגו שאין אומרים נחם אלא בתפילת
המנחה כיון דקאמר יחיד בתשע׳ בשב צריך להזכיר מעין המאורע מסתיא
בכל התפילות קאמר ערבית שחרית ומנחה כמו שם עורים ונעני
גרפינן בפרק מקום שנהגו אין תענית ניכור בבבל אלא תשעה באב שחל להיות בשבת וכן
דרך רבא עוכרות ומניקות מתענית ומשלימות כדרך שמתענות ומשלימות
ביום הכיפורי: לא יאכל °בשר ולא ישתה יין אפילו בסעודת שלמה בשעתו: °ואסור לספר ולכבם מדחם עד התענית

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0073
DFG

כאב מביאין לו פת חריבה במלח
ושורה לותה במים ושכב בין תנור
וכיריים ואוכלה ושותה עליה קיתון
של מים ודומה כמי שמתו מוטל לפניו:

לה ° גרסינן בפרק חקת הכותים תנו
רבנן כשהרב בית בתרונה רבו
פרוזים ביהודה שלח לאכול בשר
ושלח לשתות יין נטפל להם ר׳ יהושע
בן חנניה אמר להן בני מנין לכו אמרו
לו מכל הבשר שהיו מקריבין על גבי
המזבח ועכשיו בטל נשתה יין שהיו
מנסכין על גבי המזבח ועכשו בטל
אמר להן אם כן לחם לא נאכל שכבר
בטלו מנחות אמרו לו מפשר בפירות אמר להם פירות לא נאכל שכבר בטלו
בכורים אמרו לו מפשר בפירות אמר להן מים לא נשתה שכבר בטל
ניסוך המים אין שתקי אמר להן בונו ואומר לכם שלא להתאבל כל עיקר
מי מפשר שכבר נגזרה גזרה להם מכל מקום ראוי מדתי מי מפשר שלין נזירין
גזירה על הציבור שלא מסכן ר׳ ב הניחור יכולין לעמוד בה שלא כך אמרו
חכמים סך אדם את ביתו בסיד ויסייד דבר מועט וכמה אמר רב יוסף אמה
על אמה אמר רב תחליף ובנגד הפתח עושה אדם כל צורכי סעודה ומשייר
דבר מועט וכמה אמר רב פפא כמה דהוסכ עושה אדם תבשיטי ומשייר
דבר מועט וכמה אמר רב פפא כתי נידעה מה תסכתך ירושלם וכו׳ על
רחם שחתי מתי על רחם שחתי אמר רבי יצחק זה אפר מקלה על רחם
מתנים אמר ליה רב פפא לאביי היכא מנח ליה במקום תפילין שנאמר לשום
לאבילי ציון פאר תחת אפר תנן התם מקום שנהגו לעשות מלאכה בט׳
באב עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין וכבל מקום תלמידי חכמים
בטלים רבן שמעון בן גמליאל אומר לעולם יעשה כל אדם עצמו כתלמיד
חכמים ותניא רבן שמעון בן גמליאל אומר יעשה כל אדם עצמו כתלמיד
חכם כדי שיתענג רבן גמליאל אומר כל העושה מלאכה בתשעה באב היאנו
רואה סימן ברכה לעולם רבי עקיבא אומר כל האוכל ושותה בתשעה באב
היאנו רואה בשמחתה של ירושלם וכל המתאבל על ירושלם זוכה ורואה
בשמחתה שנאמר שישו אתה משוש כל המתאבלין עליה וכל הא כל בשר
ושותה יין בתשעה באב עליו הכתוב אומר ותכי עונותיכם על שמותם פירוש
נסעודת תשעה באב שהוא מסך קנ: רבי ° יהושע מחייב בכפירת המיטה

לו ולא הודו לו חכמים דאין כופין על עיקר והוא הדין נמי שאינו חייב בעטיפת
הראש ואף על פי שאין מנהגות הנוהגין בהבל ותניא כל מנהגות הנוהגין
בתשעה באב בהיות לעונין מצוה לא תעשה הנוהגת בהבל תניא
הבל מנהגות עשה שנאמר כגון רפיון המיטה ועטיפת הראש בהך לא קשיא
אמר אין נזירות לו בקריעת לילית בכל מנהגות הנוהגין בהבל כדאמר מהלות
לחוד וקריעה לחוד ומיסתברא דחייב בתפילין משום ד׳ דהיא מנהגות לא תעשה
כיון דבהבל נופיה לא מיתסר שלא כיוצא ולא חמיר תשעה באב מתשעה
ימי אבילות וצדייתא מנהגות הנוהגין בהבל כל שבעה קתני ופירושא מפרש
להו רמיזה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המיטה ולקרות בתורה ותדע
דהא מותר בעשיית מלאכה במקום שנהגו באבילות כמי שמחין לו מה יאכל
עושה לאחר שלשה נענע בחוץ ביתו וכן בשאילת שלום בחבילות
לאחר שלשה ימים מותר לכל אדם ורבי אחיר בתשעה דבהבל אין להניח תפילין כמו כיוצא
בו יותר ממנו יום קטן עשה בכבר נגזרה להם בהבל יותר מדאי מיפשר שאין נזירין
גזירה על הציבור שלא מסכן ר׳ ב הניחור יכולין לעמוד בה שלא כך אמרו
חכמים סך אדם את ביתו בסיד ויסייד דבר מועט וכמה אמר רב יוסף אמה
על אמה אמר רב תחליף ובנגד הפתח עושה אדם כל צורכי סעודה ומשייר
דבר מועט וכמה אמר רב פפא כמה דהוסכ עושה אדם תבשיטי ומשייר
דבר מועט וכמה אמר רב פפא כתי נידעה מה תסכתך ירושלם וכו׳ על
רחם שחתי מתי על רחם שחתי אמר רבי יצחק זה אפר מקלה על רחם
מתנים אמר ליה רב פפא לאביי היכא מנח ליה במקום תפילין שנאמר לשום
לאבילי ציון פאר תחת אפר תנן התם מקום שנהגו לעשות מלאכה בט׳
באב עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין וכבל מקום תלמידי חכמים
בטלים רבן שמעון בן גמליאל אומר לעולם יעשה כל אדם עצמו כתלמיד
חכמים ותניא רבן שמעון בן גמליאל אומר יעשה כל אדם עצמו כתלמיד
חכם כדי שיתענג רבן גמליאל אומר כל העושה מלאכה בתשעה באב היאנו
רואה סימן ברכה לעולם רבי עקיבא אומר כל האוכל ושותה בתשעה באב
היאנו רואה בשמחתה של ירושלם וכל המתאבל על ירושלם זוכה ורואה
בשמחתה שנאמר שישו אתה משוש כל המתאבלין עליה וכל הא כל בשר
ושותה יין בתשעה באב עליו הכתוב אומר ותכי עונותיכם על שמותם פירוש
נסעודת תשעה באב שהוא מסך קנ: רבי ° יהושע מחייב בכפירת המיטה

לו ולא הודו לו חכמים דאין כופין על עיקר והוא הדין נמי שאינו חייב בעטיפת
הראש ואף על פי שאין מנהגות הנוהגין בהבל ותניא כל מנהגות הנוהגין
בתשעה באב בהיות לעונין מצוה לא תעשה הנוהגת בהבל תניא
הבל מנהגות עשה שנאמר כגון רפיון המיטה ועטיפת הראש בהך לא קשיא
אמר אין נזירות לו בקריעת לילית בכל מנהגות הנוהגין בהבל כדאמר מהלות
לחוד וקריעה לחוד ומיסתברא דחייב בתפילין משום ד׳ דהיא מנהגות לא תעשה
כיון דבהבל נופיה לא מיתסר שלא כיוצא ולא חמיר תשעה באב מתשעה
ימי אבילות וצדייתא מנהגות הנוהגין בהבל כל שבעה קתני ופירושא מפרש
להו רמיזה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המיטה ולקרות בתורה ותדע
דהא מותר בעשיית מלאכה במקום שנהגו באבילות כמי שמחין לו מה יאכל
עושה לאחר שלשה נענע בחוץ ביתו וכן בשאילת שלום בחבילות
לאחר שלשה ימים מותר לכל אדם ורבי אחיר בתשעה דבהבל אין להניח תפילין כמו כיוצא
בו יותר ממנו יום קטן עשה בכבר נגזרה להם בהבל יותר מדאי מיפשר שאין נזירין
גזירה על הציבור שלא מסכן ר׳ ב הניחור יכולין לעמוד בה שלא כך אמרו
חכמים סך אדם את ביתו בסיד ויסייד דבר מועט וכמה אמר רב יוסף אמה
על אמה אמר רב תחליף ובנגד הפתח עושה אדם כל צורכי סעודה ומשייר
דבר מועט וכמה אמר רב פפא כמה דהוסכ עושה אדם תבשיטי ומשייר
דבר מועט וכמה אמר רב פפא כתי נידעה מה תסכתך ירושלם וכו׳ על
רחם שחתי מתי על רחם שחתי אמר רבי יצחק זה אפר מקלה על רחם
מתנים אמר ליה רב פפא לאביי היכא מנח ליה במקום תפילין שנאמר לשום
לאבילי ציון פאר תחת אפר תנן התם מקום שנהגו לעשות מלאכה בט׳
באב עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין וכבל מקום תלמידי חכמים
בטלים רבן שמעון בן גמליאל אומר לעולם יעשה כל אדם עצמו כתלמיד
חכמים ותניא רבן שמעון בן גמליאל אומר יעשה כל אדם עצמו כתלמיד
חכם כדי שיתענג רבן גמליאל אומר כל העושה מלאכה בתשעה באב היאנו
רואה סימן ברכה לעולם רבי עקיבא אומר כל האוכל ושותה בתשעה באב
היאנו רואה בשמחתה של ירושלם וכל המתאבל על ירושלם זוכה ורואה
בשמחתה שנאמר שישו אתה משוש כל המתאבלין עליה וכל הא כל בשר
ושותה יין בתשעה באב עליו הכתוב אומר ותכי עונותיכם על שמותם פירוש
נסעודת תשעה באב שהוא מסך קנ: רבי ° יהושע מחייב בכפירת המיטה

לז

עיניו רותק כדרכו ומצבי דהוי כמו
ידים מלוכלכות וכן כתב ה"ר יונתן
כן ניחות ז"ל ולא כהרמב"ן ז"ל
שכתב ר"ה ובט"ב אינן מסיח דעתן
אינו מכרך על נטילת ידים ולא
המעביר חבלי סיכה ׃ כתב הר"ב
והצ"ק ל"ל מתפלל תפלה של מוספי
שבת בשבת ותו"ד הבדלה על הכוס
היכא דמקדש תשעה באב בחד
בשבת דאיתעבי ליפסוקי ממחר כל
ומשת מבעוד יום מהו לתבדולי כיון
דלמחר מר בשבת שבתו מתפלל תפלה
של מוספי שבת בשבת ואומר הבדלה
על הכוס הכא נמי לומריס הבדלה
מבעוד יום תו דיוק כיון דשוי מבדיל
קבליה לט' באב עליה כדרך לאחר
בדלנא ואפייב ליה בעינוי דטוייס
חול דהא לאחר מר בין ק"ש לתפל
ואיתסר ליה בשתייה דהא אמר נבי
ה"ר ליקדי על הכוס ולית זמן ולשתויי
כיון דקבליה איתסר ליה עילוי הילכך
לא מיבדיל עד דנפיק תר בשבתא
ומבדיל כדשרי בתעניתא מיקמי
דליטעום ואע"ג דאמר מר מבדיל
והולך כל היום כולו כל היום כולו
מין טפי לה ה"מ היכא דהוי שרי
למיכל אבל הכא לא שרי למיכל תר
בשבת מבדיל לאורתא דתרין בשבת
וכן פ"ל דכיון מבדיל בי כנישתא
אבל מטורח לא נגריך אז דברי בעל
ההלכות והלו דברי הרמב"ן ז"ל ואנו
לפי עניות דעתינו לא חויב לה להך
סברא דכיון דלא חזי לתבדולי חלא
במוצאי שבת ויומו כי אסור למיכל
בהני ליבדיל מכאן והילך ואדרבה
היכא מסתברא דכי אסיר למיכל
בתפילי שבת ולא חזי לתבדולי בחד בשבת לא מבדיל בתרי בשבת דהא לא

לט

מי שהתענה על נדר ועבדה לו על חולה ונתרפא חוזרת ומשלים כל
התעניות שקבל עליו: אבל נכור שמתענין על שום דבר ונעשו קושם
חנות לא ישלימו:

ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ודעתו לחזור צריך
להתענות כל התעניות שקבל עליו ממקו' שהי' מתענין למקו' שמתענין ויתענה
עמהם שבת ואפל אל יתרחה בפניהם כמי שאפל ואל יניח עידונין בעצמו
מנוה להרעיב אדם עצמו בשני העבון ואסור לשתם כדם מטתולאפל כוי
בנים מותר: כל הפורס עצמו מן הנאות הוי כוותה בנחמתן: וכל
המצטער עמהם זוכה ורואה בנחמתן׃

מין תענית נכור בכנל להתפלל במלוכה ולאסור מבעודיום אלא ע"
נאפ הילכך יחיד שקבל עליו תענית שתים לא יתענה שנים שקבל עליו
תענית נכור:

מי שקבל עליו תענית מתפלל עננו בכל אלתפלות: לן בתענית
בלא קבלה אינו תענית להתפלל עננו:

קבל במנחה להתענות למחר תענית זה מחר זה הויא קבלה: ובריך
עיון אם קבל במנחה תענית ולא רצופין אי הויא קבלה אי לא:

כל תענית שלא קבלו עליו מתחלה לילה אלא הלילה עד שלח הכוכבים
אינו תענית להתפלל עננו הילכך הא דקתני מתענין נשעו ומתפלל
עננו צריך שלא יאכל כל היום וגם קבלו מתחלה לאד פירוש שקבל עליו
מתחלה על אנני היום ובשבת אנני היום במלך ובמדי ולמיהך פי' שקבל
מתחלה להתענות מתני היום ואילך ולמחר במלך ולא יאכל כל אנני היום
הרשתן אבל אם קבל תענית עד אנני היום ואי אכל או שכל כבר וקבל
תענית

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0075
DFG

הדרן עלך בשלשה פרקים וסליקא לה מסכת תענית
קיצור פיסקי הראש ז"ל ממסכת תענית

מתחילין להזכיר גבורת גשמים כיום רשון של י"ט האחרון של חג במוסף
ומזכירין של יום רשון של פסח במוסף ולא יזכיר היחיד עד שיאמר
שליח ציבור בקול רם מזכיר הרוח ומוריד הגשם ואי אפשי לא שמע ממנו
אלא שבת לבית הכנסת ומצא ציבור שמתפללין מוסף יכול להתפלל ולהזכיר
ובטל וכרוחות לא תיבעו מכאיס להזכיר ואם בא להזכיר מזכיר הילכך אם
אמר מזכיר הרוח ציבור אינן מחזירין אותו ולא אמר מוריד הגשם
ויחיד אפשי שנזכר בברכה יזכיר סיים הכוכה מזכיר בתפלה והם
שפתי תפתח קודם שלא לא פתח בתפתח קדוש אומר מזכיר הרוח ומוריד
הגשם וכן בתפלה אם נזכר קודם שפתי תפתח אומר ותן טל ומטר תקע
בשופר וכן שלשים יום הרגשונים הוא בחוקת שלא אמר וכן אמר
בפסקה כל שלשים יום הוא בחוקת שאמר

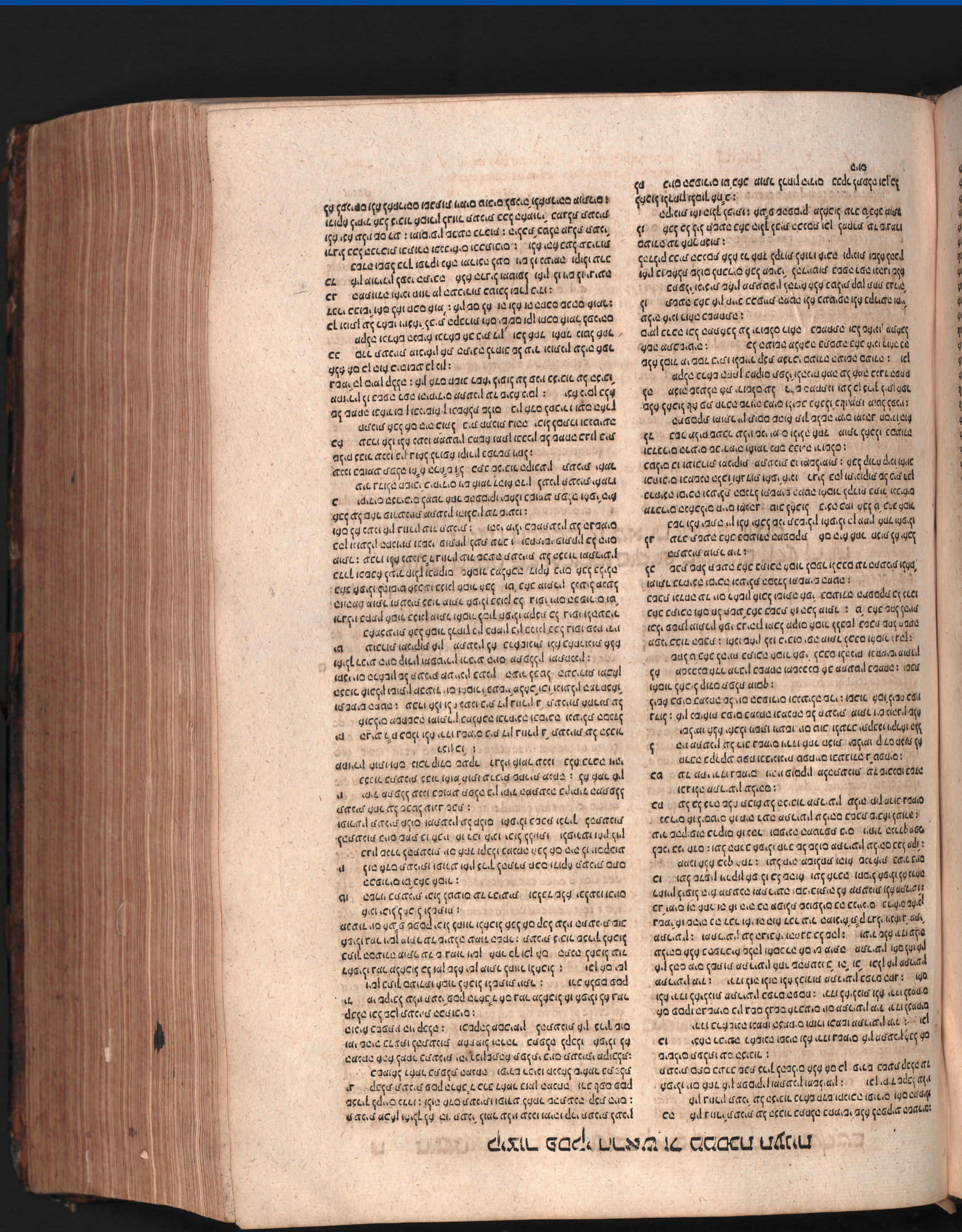
כל זמן שמזכירין הגשמים שואלין אותם וכשפוסקין מלשאול פוסקים
גם מלהזכיר:

בשורדין הגשמים עד שטפות שירדו עולות מלהחרין לקרות הטפות
שיורדות עליהן או מברכין מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה וכו'
ומסיים ואין לנו מלך ומושיע כמ"ל ההודאות ורוב ההודאות׃

שואלים הגשמים ביום שלשים לאחר התקופה: עיר מקומות שנוהגין
לשאול בחרשון והוא מנהג כשר׃

הגיע י"ג בחרשון ולא ירדו גשמים היחידים שהם הרבני מתענין שני
וחמישי ושני וחוכלין ושותין מבעוד יום ומתפללין בתלוכה ומוספין ושיכה
ונעילת השבל ותשמיש המטה ואפשיקין ברבים שהם מנוכה ופורים
ותלמידים יכולים להחזיק עצמם כרבנים ולהתענות ולא שהרי העם׃

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0076
DFG

היום לאחר שעשה צרכיו ויש לו לומר לאשר יצר יכול ליטול ולברך ובלבד שיזהר שלא ליטול כל היד אלא לצורך כדי להעביר הזוהמא והלכלוך : ויכול ליקח מטפחת שרויה במים מאתמול וגבוהה ובאחר כך לחלוטית ולהעבירה על עיניו וכן להעבירה על ידיו לאחר שרחץ לותם ולהעביר ידיו על עיניו לאחר שרחץ לותם ואם היה לכלוך על עיניו רוחץ כדרכו ומעבירו :

לט ט"כאב שאל להיות בסבת כתוב בהלכות גדולות במוצאי שבת מברך על האש ואינו מבדיל עד לאחר התענית או מבדיל על הכוס ואינו מברך על האש : והרמב"ן כתב שאין להבדיל על הכוס כלל ומ"ש הרא"ש ז"ל כתב בהלכות גדולות :

מ לא היו ימים טובים לישראל כט"כ כאב ויום הכפורים :

הדרן עלך בשלשה פרקים וסליקא לה מסכת תענית

מפתח של פרקי שיתא סדרי משנה סימנך והי"ה עת"ך חוס"ן ישוע"ת חכמ"ה ודע"ת והס ורעים : מועד : נשים : נזיקין : קדשים : טהרות : וכסה ס נ מסכתות : וסימנך לבך יהא נ"ס כהן : וכסה תקכ"ד פרקים וסימנך תלמ"וד בבלי :

אלף

	פרק
אין עומדין ברכות	ה
אלו דברים ברכות	ח
אלו דברים שאין פיאה	ו
אלו מפסיקין פיאה	ב
אלו דברים מעשרות למעלה	ב
אין תורמין תרומות	ב
אין נותנין דבלה תרומה	יא
אילו עריות כלאים	ו
אין איסור מעשה כלאי	ט
אוכלין עראי חלה	ג
אלו דברים ביכורים	ד
אמר ר' עקיבא שבת	טו
אלו קדשים שבת	טו
אור לי' כותבין פסחים	ט
אלו עוברין פסחים	ג
אלו דברים ואלו פסחים	ו
אלו הן הממונים שקלים	ה
אמר להם הממונה יומא	ג
אין נדרין ביום	ג
ארבע רוחות שם לי"ה	ו
אם אין מכירין לי"ה	ב
אין לוקחין מניעה	ב
ארבע אמין יבמות	ג
אמנה לכהן גדול יבמות	ה
אלו ערוות כתובות	ג
אף על פי כתובות	ה
אלמנה ניזונת כתובות	יא
ארבע נדרים נדרים	ג
אין בין המודר נדרים	ד
אלו נדרים נדרים	י
אירסה סוטה	ד
אלו נאמרים סוטה	ו
ארבע אבות נזיקין	כ"ד
אלו מגיעין בא מציעא	ב
איזהו נשך בא מציעא	ה
אחד דיני ממונות סנהדרין	ד
אדבר תורה כ"ד סנהדרין	ע
איזהו הנחנקין סנהדרין	י
אלו הן הלוקין מכות	ב
אלו הן הלוקין מכות	ג
ארבע שומרין שבועות	ה
אלו דברים כ"ד עדיות	ד
אין מעמידין עבודה זרה	ב
איזהו מקומן זבחים	ה
אלו טריפות חולין	ג
אותו ואת בנו חולין	ה
שחמוסת נקעות מכות	ו
אין כערכין ערכין	ב
אין מקדישין ערכין	ו
אלו קדשים תמורה	ג
ארבע מחוסרי כפר כריתות	ב
אמרו לו כריתות	ג
אמר להם הממונה בואו	
תמיד	ג

בית

	פרק
כ"ם אומרים פיאה	ו
בגד שנתנו תרומות	י
כרשעונך היו אומרים	
שביעית	ד
בנות שוח שביעית	ה
בגד שנפגמו ערלה	ג
בית מדליקין שבת	ב
בית טומנין שבת	ד
בית בהמה שבת	ה
בית לחם שבת	ו
בכל מערבין עירובין	ג
בחלב בחלב שקלים	ה
בשלשה פרקים שקלים	ג
בתרומה מה היו שקלים	ד
כרשעונך יומא	ב
בית לו כהן גדול יומא	ו
בית שנולדה בית	ה
בני העיר מגילה	ד
בשלשה פרקים תענית	ב
כ"ם אומרים יבמות	יג
בתולה בשלת כתובות	ה
כ"ם אומרי טעו הקרבן	ח
בית כור בבא בתרא	ז
בן סורר ומורה סנהדרין	ח
בן זומא אבות	ד
בשלשה מתמרות אבות	ה
בא"ד כל הכהנים ובחוש	ד
בהמה המקשה חולין	ד
בשלשה מקומות תמיד	ה
בשלשה מקומות מידות	ה
בד"ה בכהן קטנים	ג
בהרת עזה נגעים	ב
בנות כותים נידה	ד
בה שמואל נידה	ו
בו ביום כמנו יבמות	ד

גימל

גדים שלח לקט פיאה	ה
גט פשוט בבא בתרא	י
גיד הנשה חולין	ו
גופו של בהרת נגעים	ו

דלית

דיני ממונות סנהדרין	ה
דיני ממונות בשלשה הם כורר	
סנהדרין	ג
דם חטאת וזבחים	יא
דם שחיטה כריתות	ה
דם הנידה נידה	ו

הא

היה קורא ברכות	ב
הרואה ברכות	ט
הפילה ניתנת פיאה	ד
הקלים שבדמי דמאי	ה
הלוקח פירות דמאי	ד
הלוקח מן הנתיתו דמאי	ה
המקבל שדה דמאי	ו
המוזן את בניו דמאי	ו
התורם קיסות תרומות	ג
המפרים מקנת תרומות	ד
המוכל תרומ' שוגג תרומו	ו
המוכל תרומ' מוך תרומו	ו
האשה שהיתה תרומות	ה
הוערב תרומה תרומות	ט
הפיגום והירבוזין שביעי	ט
החטין והזונין כלאים	ה
המברין את הגפן כלאים	ו
היה עובר מעשר ראשון	ב
המעבד תלתן מעשר	
ראשון	ג
הכובש והשולק מעשר	
ראשון	ד
העוקר שתלים מעשר"ש	ה
המולין פירות מעש"ט	ד
הנוטע לפיג ערלה	ה
התרומה ערלה	ב
התרומ' והטיבולי כיבורי	ב
המניח יין שבת	ה
המנגיע שבת	ו
הזורק שבת	יא
הבונה שבת	יב
הדר עם נכרי עירובין	ו
המניח תפילין עירובין	ו
האשה נותן אבי' פסחים	ה
הוציאוהו יומא	ה
היתן פוטה	ג
החליל כותבין	ד
המכיר כדיין נידה	ד
הקורא את המגילה	ב
למפרע מגילה	ג
הקורא עומד מגילה	ג
הכל מייבים חגיגה	ה
התרומה מה היו עושין	
שקלים	ד
החולץ יבמות	ד
הבא על יבמתו יבמות	ו
העגל יבמות	ה
האשה שהלך וכו' יבמות	ו

זין

זורו כהן משוח מלחמה	ב
המוצא מקדש וכחים	ט
השוחט והמעלה וכחים	יג
הכל שוטטין חולין	ה
השוחט חולין	ב
העור והרוטב חולין	ט
הזרוע והלחיים חולין	י
הקומץ את המנחה מנחות	ב
הקומץ את המנחה לאכול	
מנחות	ג
התכלת מנחות	ד
התולה פיתה בחמה מנחות	ה
המנחות והנסכין מנחות	יב
הרי עלי עשרון מנחות	יג
הלוקח עובר חמורו	
בכורות	ה
הלוקח עובר פרתו ובכורות	ב
הלוקח בהמה בכורות	ג
הכל מעריכין ערכין	ה
הגיד יד ערכין	ד
האומר משקלי ערכין	ה
המקדיש שדה ערכין	ח
האומר שדה ערכין	ט
הכל ממירין תמורה	ה
הנהנה שום מעילה	ה
השליח מעילה	ו
המניח לחם כריתות	ו
החלו עולין תמיד	ו
הר הבית מדות	ב
המזבח היה מדות	ג
המדם כלים	ד
העושה שלחן כלים	ו
הקלתות כלים	ו
התנור שחיננו כלים	ה
הסייף והסכין כלים	יג
השידה כלים	יח
המפרק המטה כלים	יט
הכדים והקיתות כלים	ך
הנותן בכבר כלים	כה
השלחן והדולפקי כלים	כב
הכדור והחמוס כלים	כג
הנגר מטמא כלים	כז
הטומאה בכותל אהלות	ז
הבית שנסדק אהלות	יה
העושה מחוך אהלות	יג
היו מביאין את הטומאה	
אהלות	יד
החורש את הקב אהלות	יז
הכל מטמאין נגעים	ג

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0077
DFG

פרק

הפורט מן הטמא נגעים ח
הזבין והכיים נגעים ט
הנתקים מטמאין נגעים י
המביא כלי חרס פרק ה
המקדיש ונפדל פרק ו
החודש הקטר פרק יב
המשל שהיתה כוכבת
טהרות כ
הרוטב והגריסין טהרות ג
הזורק טומאה טהרות ד
הסדן והנפרדע טהרות ה
הקדר פרוסת טהרות ז
הדר עם ע"ה טהרות ח
הנועל בית הבד טהרות י
הטמא שרץ לטבול
מקואות כ
המניח כלים מקואות ד
המפלת כילד ג
הרואה כתם כילד ת
המשל שהיא עושה כילד ט
הזורק לחטאת מכשירין ד
המעלה פילוחית מכשירין ו
המוצא רחיים זכין ח
הכל מטמאין בזיבה זכין כ
הזב והטהור זכין ג
הבועל בזב זכין ה
המכניס קלה טבול יום ח
המכניס ידיו ילים ג

וין

ואלו דברים מתעברין
דמאי כ
ואלו מגלחין מועד קטן ג
ואלו מותרין נדרים כ
ואלו נדרים נדרים יח
ולד חטאת תמורה ד
ולד חטאת מעלה ג

זין

זה בורר סנהדרין
זתים מלוחים טהרות
זועת הבתים מכשירין כ
זיתים שכבשן עוקצין כ

חית

חשש לה יתרומו תרומו ח
חשש דברים חלה ח
חבית שנשברה שבת כב
חלון עירובין ז
חומר בקודש חגיגה ג
חמש עשרה נשים יבמות ח
חרש יבמות יד
חוקת הבתים כ"ב ג
חלק סנהדרין יח
חטאות העוף זבחים זב
חטאת העוף מעילה ח
חטאת העוף קינים ז
חשש שחלטו פרה ד

טית

טרף בקלפי יומא ב
טבול יום זבחים ב
טבעת חדש כלים יי

יוד

יש מביאין ביכורי ביכורי ח

פרק

יציאות שבת שתים שבת ח
יום הכפורים יומא ח
יום טוב ביצה כ
יום טוב של ר"ה ר"ה ל
יש מותרות יבמות ט
יש נוחלין בבא בתרא ח
ליעות הטומאה שבועות ב
יש בכור בכורות ה
יש בערכין ערכין ג
יש בקרבנות תמורה כ
יש בקדש מוכח תמורה ז
יש מביאין מהלות ח
יש בשער לבן נגעים ל
יש מעלין מקואות ז
יוצא לופן נדה ה
יש נדיכין עוקצין ג

כף

כילד מברכין ברכות ו
כל זית פיאה ז
כלל גדול אמרו שביעית
כלל גדול כל המיוחד
שביעית ח
כל שאר כלאים ה
כרם שחרב כלאים ה
בלאי הכרם כלאים ח
כלל אמרו במעשרות
מעשר ראשון ח
כרם רבעי מעשר שני ה
כילד מפרישין ביכורים ג
כירה שהסיקוה שבת ג
כלל גדול שבת ז
כל כתבי שבת יז
כל הכלים שבת יז
כילד מערבין עירובין ה
כילד משתתפין עירובין ח
כל גגות עירובין ט
כל שעה פסחים כ
כילד נולין פסחים ז
כל הרוקן פסחים ח
כילד חשת מחיו יבמות כ
כל הגט גיטין ג
כל כנוי נדרים נדרים ח
כל כנוי נזירות נזיר ח
כהן גדול ונזיר נזיר ז
כשם סוטה ה
כילד הרגל בנה קמא כ
כהן גדול סנהדרין ב
כילד העדים מכות ח
כל הנשבעין שבועות ז
כל המטמאין עד ות ג
כל הנלחמים עבודה זרה ג
כהן משיח שחטא הוריות ג
כל הזבחים שנזבחו זבחי ח
כל הזבחי שקבלו דמן וזבחי כ
כל הפסולים זבחים ג
כל הזבחים שנתערבו
זבחים ה
כל התדיר זבחים ו
כשוי הדם חולין ו
כל הבשר חולין ח
כל המכתו שנקמצו מנחו ח
כל המנחו כמו מ' מנחו ה
כל קרבנות נכור מנחו ט
כל הפסולי המוקדשין
נכורות ה

פרק

כילד מערימין תמורה ה
כל האסורים תמורה ו
כל העזרה מדות ח
כלי עץ וכלי עור כלים ב
כלי מתכות פשוטיהן
כלים יח
כלי מתכות כמה כלים יד
כל כלי עקוכלי עור כלי טו
כל כלי עץ שנחלק כלים יו
כל כלי בעלי בתים כלים יו
כל הכלים יש להם כלי כה
כל כלי וכוכית כלים ל
כל המטמאין אהלות ג
כורת שהיא אהלות ט
כל המטלטלין אהלות יו
כילד כונסין אהלות יח
כל ספק נגעים נגעים ה
כל הכנדים נגעים יח
כל הבתים נגעים יב
כילד מטהרין נגעים יד
כל הרואי לטמא פרה ו
כל המעורב מקואות ו
כלי ידות הכלים מקואות י
כל היד נדה כ
כל משקה מכשירין ח
כל יד ת"ח לוקלין שבת ב
כל שהוא עוקצין ח

למד

לא יאמר לדם מעשר שני ג
לולב הגזול סוכה ג
לולב וערבה סוכה ד
לא יחפור בבא בתרא ב
לפני תיריהן עבודה זרה ח
לא היו כופתין תמיד ד

מם

מלימתי קורין ברכות ח
מי שמתו ברכות ג
מלבנות התבואה פיאה ב
מלימתי כל לחם פיאה ח
מלכיל את העני דמאי ג
מלימתי מוכיחין שביעית ג
מעשר שני מין עומדין
מעשר שני ח
מעשר שני נתן מעשר שני ב
מפנין שבת יח
מי שהחשיך שבת כד
מבוי עירובין ח
מי שהוציאו עירובין ד
מקוה שנהגו פסחים ד
מי שהיה טמא פסחים ט
מצטרפין מקלים ב
מעות שנמצאו מקלים ז
משלין פירות ביצה ה
מלימתי מוכירין תעניות ה
מגילה נקרעת מגילה ח
משקין בית השלחין מ"ק ח
מי שספק מוצב קטן ב
מצות חל יה יבמות יב
מצילות המשה כתובות ז
מי שהיה נשוי כתובות י
מי שאמרו גיטין ז
מי שאמר הריני נזיר מנלף
נזיר ג
מי שאמר הריני נזיר ושמע
חבירו נזיר ד

פרק

מי שקיבץ סוטה ו
מצות מלחמה סוטה ח
מרובה בק ו
מי שמת בבא בתרא ט
משה קבל אבות ח
מומין מלו בכורות ו
מעשר בהמה בכורות ט
מחט מן הטבעת כלים ט
מגדול שהוא עומד אהלות ד
מרחות נגעים נגעים ח
מקום שהיה טהרות ו
מעיין שהעבירוהו מקוואות ח
מי שטבל מכשירין ה
משקה טבול יום טבול יום ב
מי רביעית ידים ח

נון

נוטל אדם שבת כח
נוטלין על המנוס יבמות יח
נערה שנתפתתה כתובות ד
נערה המאורסה כלים י
נגמר הדין סנהדרין ו
נימי הסדין כלים כ"ט
נתר שהוא נתון אהלות יב
נטל ידו אחת ידים ב

סמך

סמה תרומה תרומות ה
סוכה שהיא סוכה ח
סדר תעניות כיצד תעניות ב
סדר תעניות של תעניות ג
ספק אכל כריתות ד
סנהל עמקי כלים כו
סנוס עבד אהלות טו

עין

עד מיאמתי מוקטין שביעית ח
עד מיאמתי מוקטין שביעית ב
ערוגה שהוא עשה כלאים ב
עירבי פסין עירובין ב
ערבי פסחים פסחים י
עשרה יוחסין קידושין ד
עגלה ערופה סוטה ט
עקביה בן מהללאל אבות ג
עד כמה בכורות ד
על אלו מומין בכורות ו
עשרה בתים נגעים יג

פא

פירות חוצה לארץ חלה ב
פרת חטאת עשרה זבחים יד
פתחו כל היכל מדות ד
פרת חטאת שחטאה פרה ד

צדי

צלוחית שנפל פרה ט
צלוחית שהטיחה פרה יח

קוף

קרחת הכרם כלאים ד
קונס יין נדרים ח
קדשי קדשים ששחטן בחוץ
זבחים ו
קדשי קדשים ששחטן בדרום
מעילה ח
קדשי מזבח מעילה ד
קן בתוכה קינים יב

פרק

ריש

ר' אליעזר המולל שבת ג
ר' יהושע דמילה שבת יט
ר' אלעזר תולין שבת ך
רחוקו כ"ד רחש הפנה ג
רבן גמליאל יבמות ה
ר' אלעזר פותחין נדרים ט
ר' חנני סגן הכהנים עדיות ה
ר' יוסי אומר ודברי עדיות ו
ר' יהודה בן בבא עדיות ז
רבי ישמעאל עז ד
רבי אומר אבות כ
רחשית הגז חולין יח
ר' ישמעאל אומר העומר מנחות ו
רחוקו מחוי תמיד ב
ר' שמעון אומר עולה פרה ח
ר' שמעון אומר פרת פרה כ
ר' יוסי אומר שני מקואות ג
ר' יהושע אומר ובין ד

שין

שלשה שאכלו ברכות ו
שלשה אוכלות שביעית ו
שביעית משמטות שביעית ו
שתי נשים אלה ד
שמונה שרצים שבת יד
שושן לחדש שבת כג
שלשה עשר שופרי מקלים ו
שבעת ימים יומא ח
שני שעירי יומא ו
שלשה פרקים תענית ד
שני לויי גזירו כתובות יג
שלשה מינין נזיר ו
שני נזירים נזיר ח
שור שנגח ל' כ"ק ד
שור שנגח את הפרה כ"ק ה
שנים מוחזק כ"ח ח
שבועות שתים שבועות ח
שבועות שתי תניינ שבועות ג
שבועות העדות שבועות ד
שבועות הפקדון שבועות ה
שבועות הדיינין שבועות ו
שמאי אומר כל הנשבעין ח
שנו חכמים אבות ו
שילוח הקן חולין יב
שתי מלות מנחות י
שתי לחם מנחות יח
שוס היתומים ערכין ו
שלשים ושלשה כריתות ח
שיעור כלי כלים ג
שלשה תרומין כלים כד
שלשה על שלשה כלים כה
שנים טמאים אהלות ח
שבעת ימים פרה ג
שנים שהיו שומרי פרה ח
שלשה עשר נדרי טהרות ח
שם מעלות מקואות ח
שמאי אומר כלה ח
שם שהוא מלא מכשירין ג

תין

תפלת השחר ברכות ד
תמיד נשחט פסחים ה
תנור חמלתו כלים ה
תנור שהוא עומד אהלות ה
תינוקת נדה י

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0078
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0079
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0080
DFG

R30 - (Ic - 4406 (2)

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0081
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0082
DFG

יברכוך טובים הרי זו דרך מינו׳ שאינו כולל רשעים בשבחו של מקום ותכמי׳ למדו מחלוקת שריו׳ רע ומנחה הכתוב בין סמוכי הקטור׳ שמריכן הכתוב כהרגלתן להיותן בגודש אחת : על כן צפור יגיעו רחמיך כלשון הזה רחמיך מגיעין על קן כעור כך חום ורחם עלינו : ועל טוב יזכר שמך על טובותיך נודה לך או שמור שני פעמים

נזיקין דף לה מודים כשהוא כורע משתקין אותו ובגמר תורה אור מפרש לה : המכנה בעריות בגמר מפרש שדורש פרשת עריות בכינוי ואומר לא ערוה ממש ריבר הכתוב אלא כינה הכתוב בלשונו וקרא אותה ערוה המגלה קלון חבירו וקלון אמו נרכים כינוי הוא לשון היקיש שמהפך ריבורו לעשות לו לגנאי והרבה ים בלשון חכמים נסיפרי אספה לי שבעים ואל ארץ ברעתי ברעתם היה לו לומר אלא שבינה הכתוב כיוצא בדבר ויטירו את כבודו בתבנית שור אוכל עשב כבודי היה לו לומר אלא שבינה הכתוב : האומר ומזרעך לא תתן להעביר למולך לא תניח על הכותית ותוליד בן לע״ז : משתקין אותו בנזיפה שעוקר הכתוב ממאמינו שהוא עבודת חוק לאומריים להעביר בניהן לאש ונותן כרת לבא על הכותית ומחייב חטאת על השוגג ומיתת ב״ד על המויד בהתראה : גמ׳ : כאתי דבר מן הכתוב ומקבל ומודה אלוה מאחר אלוה : על הרעה בדרך היין המות על הטובה בדרך הטוב והמטיב : מטיל קנאה לומר על העופות שם ועל בהמות וחיות אינו שם : ואינן אלא גזירת מלך להטיל עלינו עול לחודי שמאחו עבדיו ושומרי אכותיו: דכתיבינהו מזה בתורה אחל הגדול הגבור והנורא אשר לא יעשה פנים : מאחי בנסת הגדולה כספר עזרא ואתה אלהינו אחל הגדול הגבור והנורא שומר הברית והחסד : מון מירמת שמים אותה מכורה

נזיר דף לב בילי אחד שיפת הוא עצמו אכין לבו לבך לף על נב שהיכולת בידו להכין לבבינו אלו דכתיב הבא כאומר בידי היכר כן אתה בידי בית ישראל ואומר והסירותי את לב האבן מבשרכם : אמר מילתא ואתי לה כל תיבה אומר ושונה אין כאן משמעות אתי דשויות אלא מגופה ומכל הוא : חברותא כלפי שמיא וכי כמהנא מכידו נוהג בהק״ב לדבר לפניו שלא בפתכוין וחוזר ומראה לו בכוכבו שלא כיון בראשונה : מרוצתא מרטי״ל בלעז ואתם את המקבת מתרגמינן מרוצתא : תני רב יוסף לפרושי מכנה דמתניתין כדמתרגם ערות אביך וערות אמך קלנא דאביך וקלנא דאמך ולא תגלה סום דכר קלון שבה : תנא דבי רבי ישמעאל לפרש מתני׳ ניסרא הבא על הכותית ומדכר : מתני׳ : מעשה רחובן ויפכב את בלהה פילגש אביו נקר׳ בנית הכנס ולא מיתרגם חיים כן בגוותו: מעשה תמר ויהודה ומעשה

יברכוך טובים הרי זו דרך מינו שאינו כולל רשעים בשבחו של מקום ותכמי למדו מחלוקת שריו רע ומנחה הכתוב בין סמוכי הקטור שמריכן הכתוב כהרגלתן להיותן בגודש אחת : על כן צפור יגיעו רחמיך כלשון הזה רחמיך מגיעין על קן כעור כך חום ורחם עלינו : ועל טוב יזכר שמך על טובותיך נודה לך או שמור שני פעמים מודים כשהוא כורע משתקין אותו ובגמר מפרש לה : המכנה בעריות בגמר מפרש שדורש פרשת עריות בכינוי ואומר לא ערוה ממש ריבר הכתוב אלא כינה הכתוב בלשונו וקרא אותה ערוה המגלה קלון חבירו וקלון אמו נרכים כינוי הוא לשון היקיש שמהפך ריבורו לעשות לו לגנאי והרבה ים בלשון חכמים נסיפרי אספה לי שבעים ואל ארץ ברעתי ברעתם היה לו לומר אלא שבינה הכתוב כיוצא בדבר ויטירו את כבודו בתבנית שור אוכל עשב כבודי היה לו לומר אלא שבינה הכתוב : האומר ומזרעך לא תתן להעביר למולך לא תניח על הכותית ותוליד בן לע״ז : משתקין אותו בנזיפה שעוקר הכתוב ממאמינו שהוא עבודת חוק לאומריים להעביר בניהן לאש ונותן כרת לבא על הכותית ומחייב חטאת על השוגג ומיתת ב״ד על המויד בהתראה : גמ׳ : כאתי דבר מן הכתוב ומקבל ומודה אלוה מאחר אלוה : על הרעה בדרך היין המות על הטובה בדרך הטוב והמטיב : מטיל קנאה לומר על העופות שם ועל בהמות וחיות אינו שם : ואינן אלא גזירת מלך להטיל עלינו עול לחודי שמאחו עבדיו ושומרי אכותיו: דכתיבינהו מזה בתורה אחל הגדול הגבור והנורא אשר לא יעשה פנים : מאחי בנסת הגדולה כספר עזרא ואתה אלהינו אחל הגדול הגבור והנורא שומר הברית והחסד : מון מירמת שמים אותה מכורה

נזיר דף לב בילי אחד שיפת הוא עצמו אכין לבו לבך לף על נב שהיכולת בידו להכין לבבינו אלו דכתיב הבא כאומר בידי היכר כן אתה בידי בית ישראל ואומר והסירותי את לב האבן מבשרכם : אמר מילתא ואתי לה כל תיבה אומר ושונה אין כאן משמעות אתי דשויות אלא מגופה ומכל הוא : חברותא כלפי שמיא וכי כמהנא מכידו נוהג בהק״ב לדבר לפניו שלא בפתכוין וחוזר ומראה לו בכוכבו שלא כיון בראשונה : מרוצתא מרטי״ל בלעז ואתם את המקבת מתרגמינן מרוצתא : תני רב יוסף לפרושי מכנה דמתניתין כדמתרגם ערות אביך וערות אמך קלנא דאביך וקלנא דאמך ולא תגלה סום דכר קלון שבה : תנא דבי רבי ישמעאל לפרש מתני׳ ניסרא הבא על הכותית ומדכר : מתני׳ : מעשה רחובן ויפכב את בלהה פילגש אביו נקר׳ בנית הכנס ולא מיתרגם חיים כן בגוותו: מעשה תמר ויהודה ומעשה

יברכוך טובים פי׳ שמודיע את הפושעים מן הכלל מי נמי מצינו למתוא כאתי דשויות כלומר מלקים טובים :

מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים והן הוא גזירת ק״ה מלתן על מה יסד הקליר בקדושתא שאנו אומרי׳ כיוס כ״ש פסח נדקן לותו ולת נמו לא תשקטו

כר מנוך כיוס תחד דמשמע שלא שהקדוש ברוך הוא תם על לותו ולת נמו והוא לינו מלא

מי׳ פין מכל תצלה טור לת ם׳ קיקלת

גזירה : הכל בידי שמים חון מירמת שמים

דף ל ושם קדהמ פרק או׳ נערות אומרי׳ הכל בידי שמים חון מבני ופחים ומדלה לסכל מיירי בתולה שלא יהיה מכם או טעם עני או עשיר גבור או חלש דהכל נגזר עליו חון מן הירמה כלכתיב על יתהלל עשיר בעשרו והגבור בגבורתו כ״ש בזמן יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי והתם מיירי במאורעות שלא שלא שנס סם בידי שמים חון מבני פחים פי׳ הקור והחום ולא קשה מיסת דכתיב לפני קרתו מי יעמוד דה״פ אם ישלחנה בפעם אחת כדכתיב ברוח הפסוק משליך קרתו כפיתים וגם לא קשה מיסת דכתיב ואין נסתר מאחתו דהחום בעונהי דרכים הוא דקאמר אבל כל זמן שהוא בביתו ואי יכול הוא ליכנס אמצו :

אין מפטירין במרכבה ורבי יהודה מתיר וקיימא לן כרבי יהודה :

מהו דתימא אתו לשיולי מה למעלה מה למטה

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn779451414/phys_0083
DFG